

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРАРНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

**КАФЕДРА АДМІНІСТРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

**Матеріали Міжнародної науково-практичної
студентської конференції**

Київ – 2018

Нові виклики для аграрного сектору України в умовах глобалізації: Міжнародна науково-практична студентська конференція, м. Київ, Україна, 14 листопада 2018 року: матеріали конференції, К.: НУБіП України, 2018. – 193 с.

Матеріали конференції подано в авторській редакції

У збірнику представлено результати обговорення актуальних проблем для аграрного сектору України і шляхів забезпечення ефективного його функціонування у контексті глобальних викликів.

Редакційна колегія:

Галушко В.П. – д.е.н., проф., завідувач кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності (голова оргкомітету); **Остапчук А.Д.** – к.е.н., доц., декан факультету аграрного менеджменту (співголова оргкомітету); **Мостенська Т.Л.** – д.е.н., проф. кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності (співголова оргкомітету); **Файчук О.М.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності (секретар оргкомітету); **Ібатулін М.І.** – д.е.н., проф. кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Армиш В.І.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Діброва Л.В.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Ковтун О.А.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Костюк О.Д.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Коваленко Н.О.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Крон П.Б.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Кузьменко С.В.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Міщенко І.А.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності; **Сидоренко С.В.** – к.е.н., доцент кафедри адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності.

Затверджено та рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради факультету аграрного менеджменту Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 3 від 26 листопада 2018 р.).

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ
Матеріали міжнародної науково-практичної студентської конференції

Відповідальність за достовірність поданої інформації несуть автори матеріалів.

Відповідальний за випуск: **к.е.н., доц. Міщенко І.А.**

© Кафедра адміністративного менеджменту та зовнішньоекономічної діяльності
Факультет аграрного менеджменту, НУБіП України, 2018

ЗМІСТ

ART HACKATHONS – NEW ROOM TO BRING TECHNOLOGIES INTO ART AND CREATE UNEXPECTED CONNECTIONS

Dmukauskaitė Eglė student, Research advisor – Prof. Dr. V. Jurėnienė, Vilnius University Kaunas Faculty..... 9

СТАН РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

Деревинська М.І., студент, Федулова І.В., д.е.н., професор..... 11

ARTISTIC ACTIVISM IN COMMUNITIES

Jančiulytė Rūta, student, Prof. Dr. Dovile Baleviciene, Vilnius University Kaunas Faculty..... 13

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ВСЕБІЧНОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Стась О. В., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент..... 15

EXPORT FEATURES OF AGRICULTURAL DOMESTIC ENTERPRISES UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Dorosh K.G., student, Faichuk O.M., PhD in Economics, Associate professor..... 18

INCREASING OF EXPORT OPERATIONS EFFICIENCY OF UKRAINIAN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Vakulenko O.O., student, Faichuk O.M., PhD in Economics, Associate professor..... 20

UNDERSTANDING ART PROJECT SOCIAL IMPACT ON PARTICIPANTS,

Jankunaite R., Vilnius University Kaunas Faculty..... 22

GLOBAL WARMING AS CHALLENGE FOR THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE IN A GLOBALIZING ENVIRONMENT

Anzhelika Kosheva, student; Dmytro Kyryliuk, PhD in economics, senior lecturer..... 24

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ

Сухобок Н.О., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент..... 26

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аксюк Я. А., аспірант, Маркіна І.А., д.е.н., професор..... 28

ВИРОБНИЦТВО ТА ВИКОРИСТАННЯ БІОЕТАНОЛУ В УКРАЇНІ

Колесник А. К., студент, Ковтун О. А., к.е.н., доцент..... 30

ПЕРЕВАГИ СТВОРЕННЯ КООПЕРАТИВІВ ПРИ ПЕРЕРОБЦІ ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА

Вініченко С. А., аспірант, Ларіна Я. С., доктор економічних наук, професор..... 32

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Антоненко О.В., магістрант, Лінюк С.Л., магістрант, Галицький О.М., д.е.н., доцент..... 34

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Трутенко К. В., студент, Голомша Н. Є., к.е.н., доцент..... 36

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИМСТВ	
Данько Л.А., аспірант, Мостенська Т.Л., д.е.н., професор.....	38
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР З УКРАЇНИ	
Філоненко О.Є., студент, Діброва Л. В., к.е.н., доцент.....	40
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ КУКУРУДЗИ З УКРАЇНИ	
Терновенко О.С., студент, Діброва Л.В, к.е.н., доцент.....	45
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ НІШЕВИХ КУЛЬТУР З УКРАЇНИ	
Курінна Д.В., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент.....	47
ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЕКСПОРТУ МЕДУ З УКРАЇНИ	
Сухобок Т. О., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент.....	49
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ КВІТАМИ В УКРАЇНІ	
Миргородська Д.О., студент, Діброва Л. В., к.е.н., доцент.....	53
EXPORT GRAINS FROM UKRAINE AND ITS COMPETITIVENESS ON THE MARKET	
Bondarenko V.V. student, Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor.....	57
ПИТАННЯ ОРЕНДИ ЗЕМЛІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ	
Ніка Х.В., студент, Петренко О.П., к.е.н., доцент.....	59
ЕКОЛОГІЧНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ	
Кобченко М. Ю., аспірант, Маркіна І.А., д.е.н., професор.....	62
ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ	
Коваленко А.О., студент, Петренко О.П., к.е.н., доцент.....	64
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ	
Рудницький Б.В., студент, Ковтун О.А., к.е.н, доцент.....	66
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КИТАЙСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ	
Колодич В. С., студент, Діброва Л.В, к.е.н., доцент.....	68
УКРАЇНСЬКА МОЛОЧНА ПРОДУКЦІЯ НА РИНКУ ЄС	
Коробченко О. О., студент, Кирилюк Д.О., к.е.н., ст. викл.....	70
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВ	
Галета Ю., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	72
ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВІ	
Важова О.О., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	74
УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ	
Коротка А.А., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	75
УПРАВЛІННЯ ІМПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	
Кузьменко А.Ю., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	76
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ	
Федоренко І.А., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	78

КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ РІПАКУ	
Фертюк В.С., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	79
УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	
Чередніченко О.С., студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	81
УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ	
Юскес В.О., студент, студент, Кузьменко С.В., к.е.н., доцент.....	82
УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ В УКРАЇНІ	
Лесик В.М., студент, Коваленко Н.О., к.е.н., доцент.....	83
ПРИНЦИПИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН	
Вовк М. О., аспірант, Дячков Д. В., к.е.н., доцент.....	86
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
Яковенко В.Р., студент, Лопушинська О.В., асистент кафедри.....	88
МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ КУКУРУДЗИ	
Сьомак Ю.П., студент, Міщенко І.А., к.е.н., доцент.....	90
УПРАВЛІННЯ ЗАТРАТАМИ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ	
Ткаченко Є.В., студент, Міщенко І.А., к.е.н., доцент.....	92
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ	
Мазур О.О., студент, Міщенко І.А., к.е.н., доцент.....	94
FORMATION OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF MANUFACTURERS IN ACCORDANCE WITH THE REQUIREMENT OF THE GLOBAL AGRARIAN MARKET	
Mashoud Anadfi, student, Ghana, Mishchenko I.A., PhD in Economics, Associate professor....	97
ЕФЕКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКУ	
Назаренко О.О. студент, Міщенко І.А., к.е.н., доцент.....	98
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	
Широка Хр., студент, Полянська А.С., д.е.н.....	100
ІННОВАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ	
Мацьків К. А., студент, Кінаш І.П., д.е.н., професор.....	102
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	
Линник А.В., студент, Кінаш І.П., д.е.н., професор.....	104
МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК КУРС УКРАЇНИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ Й ДОБРОБУТУ	
Порфіленко З. Ю., студент, Драгнева Н. І, к.е.н., доцент.....	107
ВПЛИВ МОРАТОРІЇ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСИЛЕННЯ ЕФЕКТІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Рябцун Г.І., студент, Мостенська Т.Л., д.е.н., професор.....	119
ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ БІОМАСИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ	
Блищак Л. О., студент, Кінаш І.П., д.е.н., професор.....	111
ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ	
Гаватюк Л.С., к.е.н., асистент Чернівецького національного університету.....	113

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНОЮ ФІНАНСОВОЮ КОРПОРАЦІЄЮ	
Лютік О.М., асистент Чернівецького національного університету.....	115
МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПШЕНИЦІ	
Федів І.В., студент, Голомша Н. Є., к.е.н., доцент.....	117
МІСЦЕ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Галіщук М.І., студент, Юрій Е.О., к.е.н., доцент Чернівецького національного університету.....	119
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗВТ З КРАЇНАМИ ЄС	
Долід С.А., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент.....	121
КРАПЛИННЕ ЗРОШЕННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНО - ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК В ОВОЧІВНИЦТВІ	
Волчанова Х.М., студент, Шевченко А.А., к.е.н., доцент.....	123
СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	
Турчанівська О. О., студент, Голомша Н. Є., к.е.н., доцент.....	126
СИСТЕМА «WASTE MANAGEMENT» ЯК НОВІТНІЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	
Чорна Д. О., студент, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	127
КОСМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ	
Блашко М.В., студент, Шевченко А.А., к.е.н., доцент.....	130
РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ СТРАТЕГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	
Соколовська В., аспірант, Мостенська Т.Л., д.е.н., професор.....	132
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ТА ЄС АГРОПРОДОВОЛЬЧОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УМОВАХ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ	
Никоненко К. М., студент, Голомша Н. Є., к.е.н., доцент.....	134
КОН'ЮНКТУРА РИНКУ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ	
Дмитрук Б.С. студент, Міщенко І.А., к.е.н., доцент.....	136
QUALITY AND SAFETY OF PRODUCTS AS A STRATEGY OF DEVELOPMENT OF THE DAIRY INDUSTRY	
Kostyuk Y , Master student, University of Foggia, Italy.....	138
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ	
Сарабай Н.С., аспірант, Галушко В.П., д.е.н., професор.....	140
THE INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES IN THE ECONOMIC SYSTEM OF AGRICULTURAL ENTERPRISES	
Ivashchenko Oleksandr, Dr econ., Prof. Tetyana Mostenska.....	142
THE NEW CHALLENGES OF AGRARIAN POLICY IN THE ECONOMY OF IVORY COAST	
Boussou Ahossi Adelphe, Master student, Cote d'Ivoire.....	144
MAJOR CRISIS OF AGRICULTURAL SECTOR OF PAKISTAN	
Sharifullah Memon, Master student, Pakistan.....	145
УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В САДОВО-ПАРКОВІЙ СФЕРІ	
Коркішко А. С. студент, Коваленко Н.О., к.е.н., доцент.....	149

THE NEW CHALLENGES FOR THE AGRICULTURE OF BANGLADESH IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION	
Mohammed Imtiaz Hannan, Master student, Bangladesh.....	151
ЗАСТОСУВАННЯ IT- ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Пелех М.Р., студент, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	153
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ	
Горб В.С., студентка, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	155
ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ	
Максименко Ю О., студент, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	156
THE ENGAGEMENT OF STAKEHOLDER SOCIETY FOR THE IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	
Adam Plachciak, Prof.(UE) dr hab. , Wroclaw University of Economics.....	158
FOOD SOVEREIGNTY AS A PART OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT	
Monika Grabowska, Department of Economics and Development Studies Wroclaw University of Economics.....	159
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ	
Вишневецька В. Р. студент, Галушко В.П. д.е.н., професор.....	160
МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ СОЇ	
Марченко Ю.П. студент, Голомша Н.Є., к.е.н., доцент.....	162
ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВОМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	
Дроб'язко О.А. студент, Галушко В.П. д.е.н., професор.....	164
CONCEPT ON THE MARKET OF GRAIN IN UKRAINE BY CONDITIONS INTERNATIONAL INTEGRATION	
Ivanyuta Y.Y. student, Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor.....	166
CONJECTION TO THE MARKET OF SUGAR IN UKRAINE BY CONDITIONS WORLD INTEGRATION	
Gladka O.D. student, Mischenko I.A. Ph.D., Associate Professor.....	168
ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РИНКУ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ ТА ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ В УКРАЇНІ	
Замула Є.В. студент, Галушко В.П. д.е.н., професор.....	169
DEVELOPMENT OF EXPORT POTENTIAL OF SUNFLOWER MARKET	
Yasnivsky V.V. student, Mischenko I.A. Ph.D., Associate Professor.....	171
НАРОЩУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	
Іванчикова Н.О. студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент.....	173
СИСТЕМА ЗЕМЛЕРОБСТВА NO-TILL ЯК ФАКТОР ЗМЕНШЕННЯ ДЕФІЦИТУ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ	
Замула О.В., аспірант, Маркіна І.А., д.е.н., професор.....	177
РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ СОЇ В УКРАЇНІ	
Панасюк І.О., студент, Діброва Л.В., к.е.н., доцент.....	179
УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	
Конарева А.О., студент, Костюк О.Д., к.е.н., доцент.....	180

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЇ ТА ПРОДУКТІВ ЇЇ ПЕРЕРОБКИ В УКРАЇНІ Нерянов К.В. студент, Галушко В. П. д.е.н.,проф.....	182
МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ Гомоль О.В., студентка, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	184
РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВОМ З КРАЇНАМИ АФРИКИ Середа К.В., студентка, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	186
НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ Степанська В.П., студентка, Файчук О.М., к.е.н., доцент.....	188
СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА Ставнича Н.І. аспірант, Дзьоба О.Г. д.е.н., професор.....	190

UDC: 377:81.276.6:64

**ART HACKATHONS – NEW ROOM TO BRING TECHNOLOGIES
INTO ART AND CREATE UNEXPECTED CONNECTIONS**

Dmukauskaitė Eglė, master student in Vilnius University, Kaunas faculty

Research advisor – *Jurėnienė V.* PhD on humanities, Professor.

Imagine absolutely different background people working together in the small space for 24 or 48 hours, almost without rest... But all of them have one and the same goal in mind – to win a game and suggest the best solutions in the room for the challenge they were trying to solve. And yes, we are talking about the hackathons. Hackathons that few years ago was organized to solve just IT sector issues, but time has change and now it has much more broader meaning and can involve very different sectors. One of them is art sector and in world practice, we could find hackathons that was organizes to solve the challenges related to arts and creative industry, but in Lithuania it is a new thing, which could have a huge potential, have unexpected results and be an innovative tool for promoting and expanding the Lithuanian art market. The aim of this thesis is to better understand what could be the opportunities for organizing art hackathons.

Hackathons are well known events for computer programmers and others involved in software development, but in times when technologies and innovations are inseparable in our daily live part, hackathons started to be organized not only for soft or hardware challenges. Nowadays hackathons are organized in very different sectors to find a solution for various challenges or issues in agriculture, business, education, environment, healthcare and is not the end. At the same time, it is an instrument that encourages participants from different profiles to work together.

Hackathon is an intensive 24-hour or 48-hour competition where people come together into several teams and make a tangible product or create a solution based on defined theme and challenge. “The focus of a hackathon is usually predefined, however creativity in problem solving is at the forefront of all activities” (Pogačar et al. 2016:1972). During the hackathon teams have to create a solution from the scratch, prepare working prototype and a pitch for final presentation session. Also in the hackathon teams has consultations and mentoring sessions with various experts and mentors who have relevant know-how. We have to know that “hackathons can help immensely in crowdsourcing, fostering innovation, employee engagement, product marketing, or employer branding” (HackerEarth 2017:20). Also, hackathons could help to involve technology in art and made it more attractable and interesting for all ages of people by having unexpected results and bringing new format and shape to art. Nevertheless, people do not accept it so quickly and it takes time to understand how much benefits innovations could bring to art.

In the scientific literature we could find a lot for definitions for hackathon, but it is not so easy to find definition for art or creative hackathons. One of them is created by Massachusetts Institute of Technology which say that art hackathon is a competition designed to push innovation in the arts and entertainment field. It’s all about connecting creative and ambitious minds with the necessary tools to foster collaboration in the arts through technology (MIT 2018). But to create a new product

it is not an easy process that aims at designing a new, innovating and pertinent way of responding to a potential problematic situation. Also, we could see the culture hackathons definition – “hackathon focused on arts and culture for the creation of innovative digital prototypes by creating new collaborations across the arts, technology and the creative industries” (Briscoe et al. 2015). In general, these definitions are very similar, both are talking how to include technologies into art, just in the creative hackathon definition was mentioned creative industries. When we analyzed the terms of hackathon we can move to the benefits which hackathons can bring for the both sides – host and participants.

When art organization decided to organize a hackathon, it is very important to understand the value which are huge not just for organizers but also for participants.

Let's look at it closer – usually hackathons are useful for companies or organizations which brings challenges to the hackathon because: it is possible to get the real solution for the challenges, participants could bring ideas you never thought about, find new ways to use technology in art, attract and hire the best minds and gives bigger brand awareness. Also, there is the main package of benefits for participants: They can experiment in a safe zone, meet new people and create wonderful things together, pitch idea and get feedback from professionals, learn new or improve your skills and of course win a prize.

But these benefits of art hackathon were noticed not so much time ago. Just when people saw, how much problems companies solved during the hackathons it become wider and wider phenomenon in all over the world. Creative companies, organizations, museums, music associations were more and more interesting in this kind of event. And now we have some very good examples of art hackathons in all over the world.

The opportunities are unlimited. And all the organizations could find their shape of the hackathon and bring the new colors to the creative industries

To sum up, we could find hackathons in various of sectors all over the world. Nowadays hackathons do not have one way to be organized and it could be applicable for very different sectors and can help to solve issues, that somebody could thought it is not possible to do. New trend is to make the art hackathon which brings technologies into art and there is some very successful project that was created during these types of hackathon. However, not only Lithuania creative industry sector do not use all the potential and benefits which hackathon can bring to the organizers and participant and there is plenty of room to expand.

References:

1. Briscoe, G., Virani, T.E. and Dima, M. 2015. Hackathons: *Why Co-location?*. Creativeworks London Working Papers;
2. HackerEarth. 2017. *Global hackathon report: trend and insights*. JAV: Hackerearth;
3. Massachusetts Institute of Technology. 2018. *Hacking Arts*. Internet WWW page, at URL: <https://innovation.mit.edu/opportunity/hacking-arts-application/>, (accessed October 25, 2018);

4. Pogačar, K., Žižek, A. 2016. „Urban Hackathon–Alternative Information Based and Participatory Approach to Urban Development”. *Procedia engineering*, 161, 1971-1976.

УДК 338.439

СТАН РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В АГРАРНОМУ БІЗНЕСІ

Деревинська М.І., студент
Федулова І.В., доктор економічних наук, професор

Сільське господарство є однією із сфер ринкової економіки, де малий бізнес є домінуючим і його розвиток розглядається як шлях формування конкурентного середовища. Стабільний розвиток економічної системи України неможливий без урахування змін в малому секторі економіки. Сьогодні існує кілька соціально-економічних проблем, що стоять перед нашою державою: наповнення ринку товарами і послугами, які хоче бачити споживач, створення нових робочих місць, формування ефективного конкурентного середовища, наповнення бюджету і стабільний розвиток економіки. Вирішення всіх цих проблем може, якщо не повністю, то частково, забезпечити сприяння розвитку малого підприємництва. Досвід більшості розвинених країн світу переконливо доводить необхідність існування та забезпечення ефективної діяльності малого підприємництва.

Ефективне функціонування малих форм виробництва в певних умовах господарювання визначається їх перевагами в порівнянні з великим виробництвом: близькість до місцевих ринків і пристосування до запитів споживачів; виробництво малими партіями, що не вигідно великим підприємствам; виключення зайвих ланок управління й інше. Малому виробництву сприяють диференціація і індивідуалізація попиту, які сьогодні мають вирішальне значення в сфері виробничого і особистого споживання.

В Україні у 2016 р. налічувалося понад 1,8 млн. суб'єктів малого і середнього бізнесу і це незважаючи на тенденцію до зменшення (особливо останнім часом) кількості і перших, і других. В аграрному секторі малих і середніх підприємств налічувалося 44978, що становило 31,5% від загальної кількості малих і середніх підприємств в Україні (у 2010 р. 29,6%). Кількість мікропідприємств в аграрному секторі у 2016 р. становила 15,1% від загальної кількості мікропідприємств в Україні. Частка всіх малих підприємств в Україні у 2016 р. становила – 95% від загальної кількості підприємств-юридичних осіб [1]. Рис. 1 показує структуру підприємств за їх розмірами в аграрному секторі України за 2010–2016 рр. Якщо в 2010 р. частка малих підприємств в аграрному секторі України становила 93,2%, то у 2016 р. 94,4%. Левова частина всіх малих підприємств в аграрному секторі у 2016 р. функціонували як мікропідприємства – 83,2%.

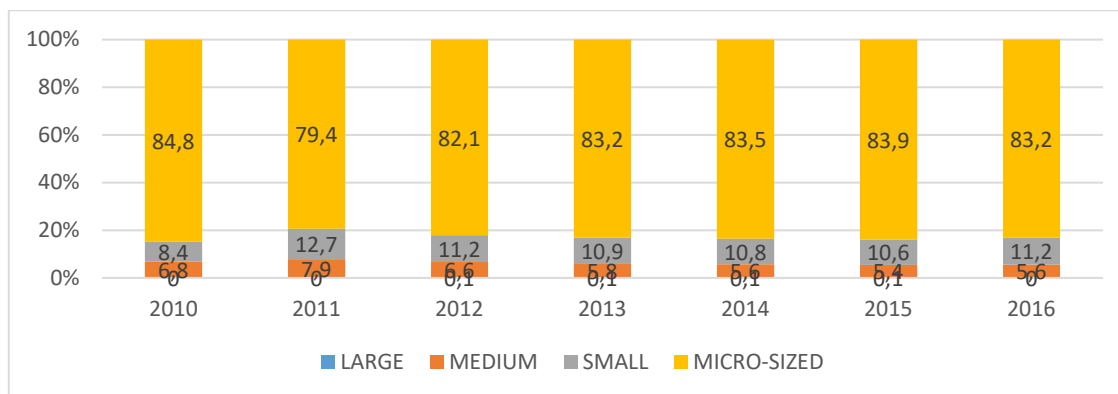

Рис.1. Структура підприємств за їх розмірами в аграрному секторі України за 2010–2016 рр., %

Джерело: розраховано за [1].

Дані за 2010–2016 рр. свідчать про негативну динаміку розвитку малих суб'єктів підприємницької діяльності в країні (табл.1). Так, кількість великих підприємств в аграрному секторі за досліджуваний період зростала щорічно в середньому на 1 підприємство (або на 9%); середніх - зменшувалась на 157 (або 4,5%), малих - зменшувалась на 789 (або на 1,7%), мікропідприємств - зменшувалась на 919 одиниць (або 2,1%).

За десять досліджуваних років загальна кількість малих підприємств в Україні зменшилась на 10%, в тому числі мікропідприємств – на 12,8%.

Таблиця 1

Динаміка кількості різних за розміром підприємств за видом економічної діяльності в аграрному секторі України за 2010–2016 рр.

Роки	Великі	Середні	Малі	З них мікропідприємства
2010	13	3440	47213	42972
2011	16	3274	38387	33081
2012	26	3143	44487	39103
2013	27	2915	46906	41495
2014	28	2595	43389	38430
2015	29	2533	44182	39237
2016	20	2501	42477	37457
Середньорічний абсолютний приріст / зменшення	1	-157	-789	-919
Середньорічний темп приросту / зменшення, %	9,0	-4,5	-1,7	-2,1
Темп приросту базисний (2016 / 2010), %	53,8	-27,3	-10,0	-12,8
Темп зростання базисний (2016 / 2010), %	153,8	72,7	90,0	87,2

Джерело: розраховано за [1]

Малий бізнес відіграє важливу роль у розвитку економіки багатьох країн. Понад 50% сукупної кількості робочих місць у більшості розвинутих країн припадає саме на малий та середній бізнес. Їх вклад у ВВП становить понад 50%. Додана вартість підприємств малого і середнього бізнесу в Україні у 2016

становила 60,1%. Водночас є певна відмінність України від країн ЄС у розподілі доданої вартості за розмірами підприємств. Так, в ЄС мікропідприємства виробляють понад 20% доданої вартості, а малі та середні – близько 18%. В Україні ж основну частину доданої вартості (43,4%) формують середні підприємства. На малі доводиться 16,7%, а на мікропідприємства – лише 5,4%, що свідчить про низьку ефективність роботи мікропідприємств [1].

Підприємства малого бізнесу, частка яких в аграрному секторі України становить 94,4 %, забезпечують 39% обсягів реалізації сільськогосподарської продукції, 38,7% загальної кількості зайнятих працівників. Їх успішний розвиток є запорукою формування середнього класу і передумовою забезпечення соціальної стабільності в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва 2016: статистичний збірник. - К.: Державна служба статистики України, 2017. – 598 с.

УДК: 821.161.2-1.09

ARTISTIC ACTIVISM IN COMMUNITIES

Jančiulytė Rūta, student
Vilnius University Kaunas Faculty
Muitinės st. 8, Kaunas 44280, Lithuania,
Dovile Baleviciene, prof.

The article was prepared under the guidance of Prof. Dr. Virginija Jurėnienė. Artistic activism is an activity that leads to tangible social changes. The purpose is to enable the community to realize its creative needs and enable the community to solve political and social issues. Although this is not a new phenomenon, but artistic activism is not widely discussed in Lithuania and is also not widely explored in scientific literature. Also, in more and more conferences can be heard about artistic activism, as well as in conferences like TEDx, there are speeches about artistic activism in communities, “artivism” etc. but scientifically this is not widely discussed. There are no models how you should manage artistic activism to have social changes in community.

Many people activism associate with protests, asking for something, or pursuing something etc. The purpose of activism is to carry out a certain action that gives a noticeable end: to change the politics, to create certain institutions, to bring together the people. An action, that creates an effect. “The Centre for Artistic Activism” defines artistic activism like: “Artistic Activism is a dynamic practice combining the creative power of the arts to move us emotionally with the strategic planning of activism necessary to bring about social change.” (C4AA:2018). Artistic activism is also called “artivism”. Artivism is based on the recovery of artistic activity for the purpose of immediate social intervention (Aladrop-Vico 2018:2).

Art and activism looks like different activities. Activism, as you can see from the title, is complex which changes relations of government. There are many ways to be an activist, but a common element is the activity which is leading to a noticeable end.

Art usually does not have such a clear purpose. It's hard to say what art is about; its effects are often delicate and difficult to measure. Good art always has an excess of meaning: something we cannot describe precisely. And the goal, if we can even use this word, is to stimulate the feeling, move us emotionally, or change our perception.

The purpose of activism is action to generate an effect, and art is an expression that generates affect (Duncombe 2016:118).

Activism --> Effect

Art --> Affect

At first glance, these goals seem to be opposite to each other. Activism moves the material world, and art moves the heart, body and soul. In fact, they complement each other. Social change is not just because people decide to change something. People simply do not decide to change their thoughts and behave accordingly; they are personally encouraged by their emotional stimulus. They are stimulated by emotional experience, physical activity, which gives rise to specific effects: the effect leads to the affect.

Affect --> Effect

We can think of it as Affective Effect (Effective Affect) or Effective Affect (Effective Affect). Or merge into one word and get an effect (Æffect) (Duncombe 2016:118-120).

From this we can see that art and activism it is not so different fields and using them together you can get some tangible results. For example artistic activism has goals: foster dialogue, build community, make a place, invite participation, transform environment and experience, reveal reality, alter perception, create disruption, inspire dreaming, provide utility, political expression, encourage experimentation, maintain hegemony, imminent cultural shift, ultimate cultural change, imminent material impact, ultimate material result (Duncome 2016:120-125). As we can see from these goals, artistic activism has big attention for communities. One of the goals is to build community. The activist artist's objective might be broad: recognizing, valorizing, and facilitating "the public." (Cruz 2012). Activist artist's work might even educate (and entertain) a community. Also artistic activism creates a places where locals can meet, have places for creative work in communities. Sometimes local of community looks to the artists and think that they are from different level. That's why artistic activism tries to turn watchers into doers. Activist tries to turn them into collaborators: participating in the piece itself and/or with a social issue. "This apparatus is better the more consumers it is able to turn into producers, that is, readers or spectators into collaborators" (Benjamin 1978: 233). Artistic activism can start participatory culture in community.

References:

1. Aladro-Vico, E., Jivkova-Semova, D., Bailey, O. 2018. *Artivism: A new educative language for transformative social action*. URL: https://www.researchgate.net/publication/326312718_Artivism_A_new_educative_language_for_transformative_social_action
2. Benjamin, W. 1978. "The Author as Producer." *Reflections*, edited by
3. Cruz, Teddy. 2012. "Democratizing Urbanization and the Search for a New Civic Imagination." In *Living as Form: Socially Engaged Art from 1991–2011*, edited by Nato Thompson, 56–63. New York: Creative Time Books/Cambridge: MIT.
4. Duncome, S. 2016. "Does it Work?: The Effect of Activist Art?", *Social Research: An International Quarterly*, (83) 1:115-134.
5. The Centre for Artistic Activism. 2018. *Why Artistic Activism?*. URL: <https://c4aa.org/wp-content/uploads/2018/08/WhyArtisticActivism-designed-5-linear.pdf>, [2018-10-01].

УДК 339.5:63-027.3(100)

ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОГЛИБЛЕНОЇ ВСЕБІЧНОЇ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Стась О. В., студент

Діброва Л. В., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний стан сільськогосподарського ринку перебуває під впливом низки макрорівневих чинників, які мають на нього визначальний вплив. Один із чинників, який має стимулюючий вплив на розвиток вітчизняного аграрного виробництва – спрощення доступу вітчизняної продукції на ринок Європейського Союзу. [1]

Європейський Союз є найбільшим торговим партнером України. Він об'єднує 28 держав. Це найбільший у світі єдиний ринок з населенням 507 мільйонів чоловік, де ВВП становить 13,9 трильйонів євро, а ВВП на душу населення сягає 27 300 євро. Якщо порівняти з Україною, то у нас населення — 45 мільйонів чоловік, ВВП — 0,15 трильйонів євро і ВВП на душу населення — 3400 євро. Отже, це не тільки великий ринок, а також багатий ринок зі споживачами зі значною купівельною спроможністю, який відкриває Україні величезні експортні та інвестиційні можливості. На додачу, в ЄС входять найбільші світові економіки, всі вони діють в рамках єдиних правил ведення бізнесу.

Європейська політика сусідства пропонує особливі відносини, що просувають спільні цінності Європейського Союзу, а саме демократію та права людини, верховенства права, належне управління, принципи ринкової економіки та сталий розвиток. В рамках цієї політики, ширші угоди про асоціацію передбачають створення поглиблених і всебічних зон вільної торгівлі

(ПВЗВТ) — нового покоління угод про вільну торгівлю, з можливістю переговорів з регуляторних питань, які виходять за межі традиційних зон вільної торгівлі.

1 січня 2016 набула чинності угода про Поглиблену і всеосяжну зону вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом. Особливість співпраці між Україною і країнами ЄС полягає у скасуванні більшості мит на експорт продукції, запровадженні тарифного квотування. Таким чином, стратегічним завданням для вітчизняного виробника є адаптація технологічних процесів до випуску продукції, що відповідатиме стандартам безпеки і якості в ЄС. [2]

Аграрний сектор України вже більш ніж два десятиліття, перебуваючи під впливом низки економічних та політичних чинників, не використовує свій потенціал повністю. Розглядаючи перспективи інтеграції України в економічне і політичне середовище ЄС потрібно оцінити можливості розширення збуту вітчизняної аграрної продукції на цьому ємнісному ринку. Як зміняться умови для експортно-імпортних операцій між Україною і ЄС, чи зможе вітчизняний виробник запропонувати на ринку ЄС продукцію, яка відповідає його вимогам.

За даними Державної служби статистики, у перший рік вільної торгівлі з ЄС український експорт до ЄС зріс більше ніж на 3%, а товарообіг – більше ніж на 6%. Але загалом торгівля агропродуктами не настільки жвава, як очікувалося. Безмитні квоти використовуються швидко, а загальні умови не надто привабливі й посилені для вітчизняних виробників. Основними вітчизняними експортними продуктами є зерно, насіння соняшнику, олія, корми для тварин, добрива.

Із введенням в дію зони вільної торгівлі, Україна отримала торговельні преференції – безмитні тарифні квоти для 36 видів товарів (яловичини, свинини, м'ясо баранини, м'ясо птиці, молоко, вершки, йогурти, зернові, висівки, мед, цукор, крохмаль, гриби, часник, солод, виноградний і яблучний соки, вершкове масло, цигарки, етанол, яйця та альбуміни тощо). За 4 видами встановлено додаткові обсяги.

У свою чергу, Україна встановила тарифні квоти для 3-х видів товарів (м'ясо свинини; м'ясо птиці й напівфабрикати з м'яса птиці, цукор) та передбачила додаткові обсяги ще для двох.

У 2016 році швидко вичерпалися 11 груп товарів за квотами. Основними драйверами прискорення закриття квот на експорт вітчизняної продукції до ЄС стали такі групи товарів, як глюкоза та сироп із неї (квоту в 2016 році використано на 58,7% проти 6,1% у 2015-му), ячмінь (99,8% проти 77,7%), солод і пшенична клейковина (100% проти 72,9%), м'ясо птиці (додаткова квота, 43% проти 22,5%), висівки (42,8% проти 22,7%), крохмаль (18,8% проти 9,6%).

Цього ж року Україна почала використовувати нові квоти. Зокрема, на безмитний експорт обробленої продукції з молочних вершків (квоту використано на 24,4%), обробленої продукції з зернових (2,7%) та грибів (0,1%). Також Україна почала експортувати сухе молоко (30%) і масло (46%).

Цифри останньої статистики свідчать про те, що українські виробники почали нарощувати експорт товарів із доданою вартістю. Такі темпи торгівлі дали поштовх до ініціювання збільшення квот. До слова, сьогодні право

експорту до ЄС мають вже 288 українських підприємств. Зокрема 108 експортують на цей ринок харчову продукцію.

У травні 2017 року Європейська комісія прийняла пропозицію українських виробників і збільшила квоту на крупини та борошно на 7,8 тис. т, овес – на 4 тис. т, кукурудзу – 650 тис. т, мед – 3 тис. т, пшеницю – 100 тис. т, виноградний сік – 500 т, перероблені томати – 5 тис. т, ячмінь – 350 тис. т.

Окрім того, у 2017 році було планово збільшено тарифні квоти для 18 українських аграрних товарів. Ці позиції збільшуватимуться одноразово протягом п'яти років, у середньому на 10% у рік. Наприклад, 2016 року розмір квоти на українське м'ясо птиці складав 16 тис. т, в 2017 році він зріс до 16,8 тис. т, а у 2018 році розмір тарифної квоти вже на рівні 17, 6 тис т. (Рис. 1)

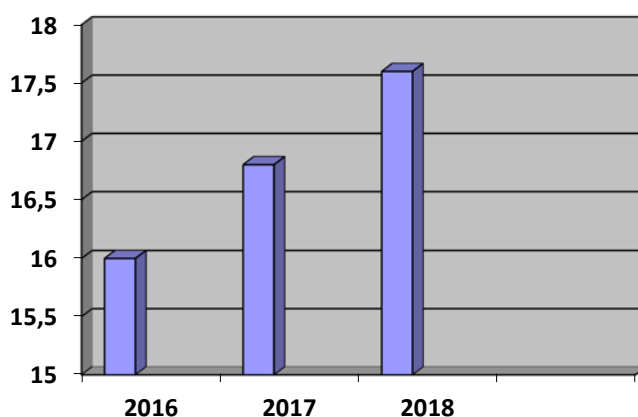

Рис. 1. Динаміка зміни розміру квоти на українське м'ясо птиці, тис. т

Джерело: М. Хеллер, Нерпій С., Пятницький В. “Енциклопедія з експортування в ЄС на засадах ПВЗВТ”

В серпні 2017 року, рада ЄС ухвалила низку преференцій, які включають в себе тимчасові (на 3 роки) квоти на імпорту українських товарів у країни ЄС. (Таблиця 1)

Таблиця 1

Тимчасові квоти на імпорту українських товарів (2017-2018 рр.)

2017		2018	
Розмір квоти (тис. т)	Товар	Розмір квоти (тис. т)	Товар
350	ячмінь та борошно	650	кукурудза та борошно
4,0	овес	65,0	пшениця та борошно
3,0	оброблені томати	7,8	ячмінь крупа
2,5	мед		
0,5	виноградний сік		

Джерело: <https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisya-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki>

Україна входить до ТОП-10 найбільших постачальників агропродукції до

ЄС (8-ме місце). Водночас, за багатьма позиціями Україна традиційно посідає перші місця, займаючи суттєві ніші ринку: по пшениці – 32% від загального імпорту ЄС, кукурудзі – 62%, ячменю – 74%, вівсу – 68%.

На сьогодні 18 українських підприємств експортують молочну продукцію до ЄС. Найбільшими торговими партнерами для України в ЄС залишаються шість країн — Нідерланди, Іспанія, Італія, Польща, Франція та Німеччина. Їхня сукупна частка в обороті перевищує 73%.

Дослідження дозволяє зробити висновок про важливість адаптації українського виробника до стандартів продовольчого ринку країн ЄС. Саме за рахунок підвищення якісних показників вітчизняної продукції можливо використати шанси зростання прибутку за рахунок збуту своєї продукції на ринку ЄС. Незначна ємність вітчизняного ринку є стримуючим фактором для нарощення виробництва продукції вітчизняними аграрними виробниками. [3]

Список використаних джерел:

1. <file:///C:/Users/%D0%90%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80/Downloads/1131-Article%20Text-2198-1-10-20170514.pdf>
2. <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/ugoda-pro-asociaciyu/bucklets/encyclopaediaukr-part1.pdf>
3. <https://agropolit.com/spetsproekty/368-v-zoni-vilnoyi-torgivli-yak-zminilisy-torgi-mij-ukrayinoyu-ta-yes-za-tri-roki>

УДК: 005:681:334

EXPORT FEATURES OF AGRICULTURAL DOMESTIC ENTERPRISES UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION

Dorosh K.G., Student

Faichuk O.M., PhD in Economics, Associate professor

Nowadays, it is important to intensify foreign trade activities of domestic enterprises, primarily export. Its condition influences the development of the national economy and evidently, the welfare of the population. In current difficult economic crisis, agriculture is one of the few sectors of the economy, which demonstrates positive trends in increasing production and export. The volume of export of agricultural products is increasing under the conditions of globalization and international integration. At the same time, an imperfect system of product selling hinders the development of domestic agriculture.

First of all, Ukraine is one of the biggest exporters of agricultural products. In 2015, the positive balance of foreign trade in agriculture amounted to \$ 11.1 billion, export of agricultural products reached \$ 14.6 billion. Thus, its share in the general commodity structure of export has increased to 38.2%, which became the highest indicator during the years of Ukraine's independence [1].

Moreover, Ukraine is one of the leaders in supplying sunflower oil, corn, barley, wheat, chicken offal to world market. Domestic exporters successfully sell

their products in the markets of China, Israel, Egypt, other countries of Asia and the Persian Gulf. In general, Ukrainian agricultural producers supply their products to more than 190 countries of the world [1]. However, it is necessary to expand product line and geography of export of Ukrainian agricultural products.

According to State Statistics Service of Ukraine, Asian region has been a leader of Ukrainian export for a long time. Currently, its share reached 40.4%. Besides, a commodity circulation between Ukraine and African countries, especially Egypt, Libya, Tunisia, Morocco, is increasing. On the contrary, export operations of Ukraine in CIS countries have been decreasing, recently. Its share in actual period was 7.1%. In 2016, there was an export growth of agricultural products from Ukraine to European countries. However, at the beginning of 2017, 85% of the quotas were chosen, therefore, an increase in volumes is expected during next years. Ukraine's entry into the free trade zone demonstrates an increase in export in the countries of the European Union, which grew by 3% in 2016. Ukraine has become one of the top three countries that actually feed the European Union. Ukraine is the largest supplier to the Europe, primarily grain and oil as raw material, from which Europeans produces fat and oil products afterwards [2]. Consequently, Ukrainian enterprises should increase production of goods from agricultural resources and export products with higher added value, as a result get higher profits.

Evidently, Ukrainian agriculture has very strong export potential. There is such a great amount of ways how to realize this potential. All agricultural enterprises should try all of them to make our export activity better. I will try to describe the most important of them in my opinion.

First of all, it is necessary for the state, manufacturers and investors to seek new directions for the country's development and diversify export markets. Diversification helps to minimize different risks and promote finding the most profitable sales markets [3]. In general, it is important to develop Ukrainian exports in the direction of Asia and Africa, where a significant part of the world's population is concentrated and its constant growth is observed. Also, a considerable area of export is the European area [4]. In fact, trade relations with China, the Republic of South Africa and Korea are very significant and strategically important for Ukraine [1].

Secondly, efficiency of Ukrainian agriculture has to be improved, as it is very low in comparison with European countries. At this time, enterprises use outdated and worn out equipment, have low technological capacity, lack of proper innovation component, lack of financial and labor resources, insufficiently developed infrastructure and raw material orientation [5]. To add to it, a small amount of enterprises is certified according to international standards. As a result, European countries have more competitive goods and get higher profits.

The last but not least, Ukrainian companies should improve their logistic system because there is a weighty share of transportation costs in total costs of goods compering with European enterprises.

In conclusion, Ukraine is a great exporter of agricultural products and it has very big export potential, which is not realized to the full. Agrarian companies should diversify their export, look for beneficial markets. Also, it is important to improve

competitiveness of goods and raise the efficiency of agricultural export operations. Therefore, agricultural enterprises will be able to realize more their potential and get higher profits.

References:

1. Hranovska V. G. Export potential of enterprises of Ukraine as an indicator of their competitiveness / Viktoriya Grygorivna Hranovska. // *Agrosvit*. – 2018. – №6. – pp. 32–39.
2. State Statistics Service of Ukraine (2018), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 6 November 2018).
3. Yatsenko O. M. Development of Ukrainian agriculture export potential under conditions of globalization / O. M. Yatsenko, N. H. Nevzghliad, A. H. Nevzghliad. // *International economics and management*. – 2015. – №3. – pp. 38–49.
4. Lysak, O. and Andreeva, L. (2017), Problems and prospects of Ukraine's export of agricultural products. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, [Online], vol. 3, no. 1, pp. 139–151, available at: www.are-journal.com.
5. Turchina S. H. Features of the domestic agribusiness in the terms of globalization: innovations points of view and development outlook [Online] / S. H. Turchina. – 2017. – available at: <http://repo.sau.sumy.ua/handle/123456789/4104>.

UDC: 338.4 : 339.5

INCREASING OF EXPORT OPERATIONS EFFICIENCY OF UKRAINIAN AGRICULTURAL ENTERPRISES

Vakulenko O.O., Student

Faichuk O.M., PhD in Economics, Associate professor

It is generally agreed today that if agricultural enterprises or other economic subjects do not take part in foreign economic activity, they will lose one of the decisive factors for achieving high competitiveness. Thus, such an enterprises need to be connected with agricultural production, manufacturing technologies as well as with international marketing of export and import operations. For good results in competitiveness, enterprises should increase their efficiency of export operations.

To begin with, export efficiency is the profitability of export, which is measured by the ratio of the value in foreign trade prices of goods exported from the country, to its value in domestic prices [1]. Therefore, it is the main point, which determines foreign economic activity of an enterprise.

In this regard, we should define the factors affecting the efficiency of the export activities. E.O. Kovtun and V.M. Shvets define the factors of influence on foreign economic activity of enterprises (including on export activity as an integral part of foreign economic activity), on factors of internal and external environment [2].

It is undeniable that, if enterprise could find out in the right way factors affecting their foreign economic activity, it will define strategy of efficiency export operations.

It should be noted that, unfortunately, ukrainian agricultural enterprises export only supplies and that makes our state qualified only on raw materials when other countries focused on creation of added value and diversification of exports in order to increase the share of food products of in-depth processing [3].

According to I.D. Burkovsky and A.V. Burkovska, there are following ways of increasing the efficiency of export activity of agricultural enterprises [3]:

1. Stimulation of the export of agricultural products (without damage interests of the internal market);
2. Increasing of products competitiveness on the domestic and foreign market;
3. Protection the domestic producer on ukrainian market and addition of all needed conditions for easier procedure of foreign economic activity;
4. Accelerate the creation of a transparent agrarian market products;
5. Active participation of the government in the formation of export resources, primarily grain resources.

According to V. Golyan, The agrarian sector has recently been considered a locomotive of development national economy. Evidence of this is the dynamics of gross value added that is formed in this sector [4]. On the other hand, when we talk about the whole size of agrarian sector, the part of enterprises that make added value still low. But, some of progressive ukrainian agricultural enterprises with innovative technologies and strategies have following approach in their activity of using added value. There are land used for solar power plants, biogas stations, sugar factories where, except for sugar production established production of bioplastics, chemical elements for pharmaceuticals, cosmetology and chemical industry and some other ways of using wastes from production, infertile lands even not talking about making certificated product from row materials to export [5].

From these facts, one may conclude that there are many factors affecting Ukrainian agricultural enterprises in their activity but in the same time, there are some ways to make export efficient. Moreover, added value is the good way for Ukraine of making efficiency of agrarian export operation due to its independence from government. Ways of increasing the efficiency of export that described are competent as well, but to achieve such points as protection and active participation of the government Ukraine need to pass a great and challenging path of recreation national economy and mentality of people. However, increasing of export efficiency could boost improvements not only for themselves but also for economy of Ukraine and other enterprises by making favorable business environment.

References:

1. Economic Encyclopedia: T. 1. / Redkole: C. V. Moherny - K.: Publishing Center "Academy", 2000. - 864 p.
2. Kovtun E.O. Planning of foreign economic activity of the enterprise / E.O. Kovtun, V.M. Shvets. [Electronic resource] – Access mode: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67915.doc.htm
3. Burkovsky I. D. Main areas of growth efficiency of export-import activity in the agricultural economy/ I. D. Burkovsky, A. V. Burkovska. – 2007. –

[Electronic resource] Access mode: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/231/1/v..pdf>.

4. Golyan V. Scientists of the National Academy of Sciences of Ukraine - on the problems of domestic development the agrarian sector / V. Golyan. [Electronic resource]. – 2016. Access mode: http://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/16064.018.pdf

5. Creation of added value in agro sector [Electronic resource]. – 2018. – Access mode: <https://msb.aval.ua/news/?id=27338>.

UDC: 316: 330.544.2

UNDERSTANDING ART PROJECT SOCIAL IMPACT ON PARTICIPANTS

Jankunaite R., master student on Art Management,
Vilnius University Kaunas Faculty,
V. Jurėnienė, prof.

The research describes the findings of the art project social impact. It presents social impact evaluation models used in art and other sectors and how the understanding of it developed.

Project evaluation helps project managers and participants find out the needs of stakeholders, target audiences, and determine the relevance of project activities (Anttonen et al 2016:108). The impact of art projects on the social environment needs to be presented by its benefits (UNESCO 2014). It is argued that art creates social, economic and impact on other environments but there are no guidelines and a single common model for assessing and characterizing social impact (Belfiore, Bennett 2007:135-136). The social impact of art projects is not theoretically fully justified and it is not resolved that art projects can have the same social impact on the same and different audiences (Merli 2002:10, White, Rentschler 2005:12). Therefore, it is necessary to investigate what different social impacts an art project can have on project participants and how to evaluate them. The aim of the work is to provide a model how to measure the social impact of the art project?

The most commonly held scientific discussion on the definition and interpretation of social impacts is lack of one unified methodology (Reeves 2002, White, Rentschler 2005). By evaluating the social impact of art project and presenting the results of the evaluation to stakeholders, foundations, municipalities and ministries, this can “ensure and increase state funding for arts” (Belfiore, Bennett 2007:137). Also, evaluation might ensure the maximum efficiency of project organizers and stakeholders operations because evaluation seeks to provide feedback and improve to activities for a better impact. Both at a scientific level and in practice, it is useful to strengthen and carry out research in the field of evaluating social impact of art.

Evaluation might also be a suitable way to help funders or public authorities and project participants to ensure the maximum efficiency of their operations. Impact

evaluations also are valuable decision-making tools for policymakers because these evaluations seek to provide feedback and help improve the effectiveness of programmes and policies. Evaluation allows art projects to be accountable to the public.

Social impact of art project was reviewed and presented by many authors and organizations (Belfiore, Bennett 2007, 2010, Coalter 2001, Galloway 2009, Matarasso 1997, Merli 2002, Oakley 2004, Reeves 2002, UNESCO 2014, White, Rentschler 2006). Mostly these paper works are seeking for “robust, innovative and transparent methodologies” to be developed (White, Rentschler 2006:12).

The art project can provide participants positive and emotional satisfaction, a joy that can be compared to a time when they felt very happy, as well as to enhance personal and professional skills as communication skills, overcoming shyness in publicity and improving body language skills (Amaral et al. 2017:23-24, Johanson, Glow 2018: 8). In the performance of art project activities, one common goal is the creation of teamwork that can improve interpersonal relationships, eliminate hierarchical relationships and social statuses (Amaral et al. 2017:24).

In the research various social impact evaluation models from different sectors will be analyzed and will present a social impact evaluation model of the art project.

Art project do social impact on participants and it could be evaluated by using methods which suite with the art project objectives. Art project could bring positive impact as emotional satisfaction, wider networking, professional skills, health, well-being, creativity, self-determination, emotional improvement, social cohesion and communication. Social impact evaluation of an art project and presentation of its results publically could positively strengthen the point of view of investors, business men and get a stronger acceptance of society. Acquiring methods and ways how to evaluate social impact of the art project helps to manage project risks and to easier reach project objectives in an organized and controlled way. Workers from the art field are encouraged to take forward this general study for other specific projects and participants.

References:

1. Amaral et al. 2017. „Science in Theatre – An Art Project with Researches“, *Journal of Creative Communications*, 12(1):13-30.
2. Belfiore, E., Bennett, O. 2007. “Determinants of impact: Towards a better understanding of encounters with the arts”, *Cultural Trends*, 16:225–275.
3. Coalter, F. 2001. *Realising the potential of cultural services: The case for the arts*, London: Local Government Association.
4. Galloway, S. 2006. *Well-being and quality of life: Measuring the benefits of culture and sport. A literature review*, Edinburgh: Scottish Executive.
5. Johanson, K., Glow, H. 2018. „Reinstating the artist’s voice: Artists’ perspectives on participatory projects“, *Journal of Sociology*, 1-15.
6. Merli, P. 2002. “Evaluating the social impact of participation in arts activities: A critical review of Francois Matarasso’s. Use or Ornament?”, *International Journal of Cultural Policy*, 8:107–118.

7. Oakley, K. 2004. *Developing the evidence base for support of cultural and creative activities in South East England*, Guildford: South East England Cultural Consortium.
8. Reeves, M. 2002. *Measuring the economic and social impact of the arts: A review*, London: Arts Council England.
9. UNESCO. 2014. *Culture for Development Indicators*, Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.
10. White, T.R., Rentschler, R. 2006. "Towards a new understanding of the social impact of the arts", *Paper presented at the international conference on the Arts in Society*.

UDC: 336:519

GLOBAL WARMING AS CHALLENGE FOR THE AGRARIAN SECTOR OF UKRAINE IN A GLOBALIZING ENVIRONMENT

Anzhelika Kosheva, student;
Dmytro Kyryliuk, PhD in economics, senior lecturer

One of the greatest challenges facing humanity today is how to adapt to climate change and manage the effects of global warming. Climate change impacts many different sectors: agriculture and food supply; ecosystems; forests; society; transportation; water resources; energy; coastal areas; human health and other.

Agriculture and climate change are inextricably linked, they are interrelated processes, both of which take place on a global scale and their inter-relationship is of meticulous importance for all countries. That is why crop yield, biodiversity, and water use, as well as soil health are directly affected by a changing climate. As mentioned by NASA, the evidence for rapid climate change is "compelling" and agriculture represents a sector of national economies strongly influenced by climatic conditions; as well as being a primary driver of change [1].

Climate is often characterized by surface variables such as air temperature, precipitation, radiation, humidity, cloud cover, and wind. Climate change includes higher temperatures, changes in precipitation, and higher atmospheric CO₂ concentrations. The planet's climate has constantly been changing over geological time. The global average temperature today is about 15C, though geological evidence suggests it has been much higher and lower in the past [2]. We can note, that climate change is largely a result of burning fossil fuels and it is already affecting the Earth's temperature, precipitation, and hydrological cycles. Every time continued changes in the frequency and intensity of precipitation which will directly impact agricultural production [3].

Agricultural land occupies more than one third of the Earth's terrestrial surface [4]. The effect of climate change on world agriculture is likely to be negative. Some sources said that climate change is the most serious environmental threat that negatively affects the farm produce. Although for some regions and crops will benefit, but most of them will not.

A substantial portion of agricultural land was once forested and so contained relatively large carbon stocks in both trees and soils. The conversion of forests to agricultural lands releases carbon, mostly from trees, to the atmosphere through burning and decay. Conversely, the regrowth of forests on abandoned lands withdraws carbon from the atmosphere and stores it again in trees and soil.

In countries where agriculture is still characterized by lack of modern equipment and technologies these challenges are even more prominent as daily weather conditions represent an important factor in farming efficiency, intensity, and health risks in farmers performing mostly outdoor jobs. Similarly, as plants consume large amounts of water, warmer climates make possible a greater amount of evaporative water use, thus leading to water shortages [5]. Furthermore, extreme precipitation events create wet conditions responsible for mass movements such as landslides and mudflows as well as surface-accelerated erosion detrimental to agricultural soil; events particularly severe where agriculture has replaced forestry. Climate change may also be associated with increased occurrence of diseases and pest pressures or shifts in the ranges of pest species to higher altitudes.

How can agriculture adapt? In general, adaptation strategies are short and long-term changes to human activities that respond to the effects of changes in climate. Adaptation to climate change requires modifications to current agricultural systems to meet new challenges; changes that need to be embraced even by modern agriculture.

In agriculture, adaptation will require cost-effective investments in water infrastructure, emergency preparation for and response to extreme weather events, development of resilient crop varieties that tolerate temperature and precipitation stresses, and new or improved land use and management practices.

As a tools for adaptation some scientists point out breeding climate tolerant crop and cropping system. Talking about first one, crop breeding for development of new climate tolerant crop varieties is a key tool for adapting agriculture to a changing climate. History and current breeding experience indicate that natural biodiversity within crops has allowed for plant adaptation to different conditions, providing clear evidence that plant breeding has great potential to aide in the adaptation of crops to climate change [6]. Another tool that can help agriculture adapt is, cropping system development. For example the use of crop mixtures that have several crops growing at one time can help systems exhibit greater durability during periods of high water or heat stress.

Hereby we can said that the impact and consequences of climate change is the severe environmental threat that negatively affects agricultural productivity as the imbalance between world population and world food production increase.

References:

1. How climate is changing. <https://www.nasa.gov/>
2. Future of Climate Change. https://19january2017snapshot.epa.gov/climate-change-science/future-climate-change_.html
3. BBC News climate change stories. <https://www.bbc.com/news/science-environment-24021772>

4. Agricultural land (% of land area). <https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.AGRI.ZS?end=2015&start=1961&type=shaded&view=chart>
5. Mass movement. GEOLOGY. <https://www.britannica.com/science/mass-movement>
6. Agriculture. <https://www.nationalgeographic.org/encyclopedia/agriculture/>

УДК: 339.5(477+438)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ

Сухобок Н.О., студент

Діброва Л.В., кандидат економічних наук, доцент

Республіка Польща (РП) є найбільш послідовним і дієвим партнером України в її євроінтеграційних прагненнях серед тих постсоціалістичних країн, які є членами Європейського Союзу і мають з нашою державою спільні кордони, культурні та історичні традиції, а також близькі гео економічні інтереси. З погляду забезпечення еволюційного розвитку господарських взаємовідносин між Україною та сусідніми постсоціалістичними країнами ЄС, найпоказовішим є окреслення основних проблем та дослідження механізмів активізації економічного співробітництва між Україною та РП, яке формувалося протягом тривалого історичного періоду, а в останньому десятилітті зазнало відчутних структурно-інституційних змін у зв'язку зі вступом РП до ЄС. РП залишається одним із головних стратегічних партнерів України на Європейському континенті, насамперед щодо підтримки зусиль, пов'язаних зі зближенням з ЄС та можливим майбутнім членством у цьому об'єднанні. Незмінність такої позиції протягом тривалого часу набула для України важливого значення у контексті як успішної реалізації політики європейської інтеграції, так і розвитку двостороннього економічного співробітництва з РП. Тому українсько-польське економічне співробітництво є об'єктом першочергової уваги щодо виявлення резервів удосконалення господарських взаємовідносин України з постсоціалістичними країнами – членами ЄС на сучасному етапі європейської інтеграції. Це стосується як державної політики загалом, так і окремих її складових, у тому числі економічної, соціальної, регіональної та ін.

Порівняння експортно-імпоротної товарної структури двох країн довело, що нині в експорті України до РП переважає сировина, а в експорті РП до України – готові вироби різних галузей виробництва. Це означає, що торгівля двох країн взаємовигідна і є поштовхом до подальшої активізації економічного співробітництва України та РП.

Польща є одним із головних стратегічних партнерів України на європейському континенті, насамперед щодо підтримки її зусиль, пов'язаних із наближенням до ЄС та можливим майбутнім членством у цьому об'єднанні.

Для України Республіка Польща є ключовим стратегічним партнером, із яким вона розвиває всебічний двосторонній діалог, поглиблює взаємовигідну співпрацю. Так, за результатами різних джерел Польща посідає друге місце (76,6 % респондентів, а в районах пограниччя – перше) за пріоритетністю двосторонніх відносин після Російської Федерації (78,7 % респондентів) [1, 4]. Сучасні українсько-польські відносини вже стали зразком для багатьох сусідніх країн у регіоні й мають усі підстави бути одним із потужних фундаментів нової Європи. На сучасному етапі в цьому вимірі створено сприятливі передумови для подальшого зближення двох країн. По-перше, це просування національних інтересів України на Захід, зокрема через посередництво Польщі, стабілізація економіки. По-друге, використання Україною посередництва Польщі у відносинах ЄС та НАТО, залучення іноземних інвестицій із Заходу. По-третє, це реалізація домовленостей щодо візового режиму, вирішення проблем, які виникатимуть у торгівлі через вступ Польщі до ЄС. Для Польщі ж на цьому рівні важливим є реалізація нових форм співробітництва у виробничій сфері за пріоритетними напрямками ЄС, вирішення проблем візового режиму та набуття статусу нового пограниччя, реалізація представницьких контактів, вирішення проблем товарообігу з Україною у зв'язку з розширенням, участь у приватизаційних процесах земельного ресурсу України [2, 3].

В експорті РП в Україну найбільші обсяги припадають на такі основні групи товарів, як машини, механізми, устаткування – 11,28 %, продукція хімічної і пов'язаної з нею галузей – 10,91, пластмаси і вироби з них – 10,10, промислові товари – 8,79, продовольчі товари – 8,46, текстиль і текстильні вироби – 7,14 % [4]. Польсько-українське інвестиційне співробітництво, якому останнім часом присвячено чимало уваги в засобах масової інформації та наукових виданнях обох держав, є одним із пріоритетних напрямів зовнішньоекономічного розвитку як України, так і РП. Перша прагне за рахунок польського вектора активізувати євроінтеграційні зусилля, а друга вбачає в Україні соратника у підвищенні свого статусу в сучасній структурі ЄС, зокрема як лідера східного вектора зовнішньоекономічної політики Співтовариства.

Економічна співпраця між Україною і РП активно розвивається насамперед у сільському господарстві та галузях переробки його продукції, машинобудуванні, літакобудуванні, енергетиці, теплопостачанні, військово-промисловому комплексі, фармацевтиці та медичному устаткуванні. Саме в результаті взаємовигідного співробітництва у зазначених галузях і багатьох інших перспективних напрямках можна в кілька разів збільшити частку виробленої продукції в українсько-польському товарообігу, запобігти його зниженню [3, с. 170]. Зростанню товарообігу великою мірою сприяла робота постійних українсько-польських економічних форумів і семінарів, організатором яких здебільшого виступала РП. Це допомагає обміну досвідом реформування економіки, розбудові економічних відносин, діяльності українсько-польської Міжурядової комісії з питань торговельно-економічного та науково-технічного співробітництва. Ефективний розвиток українсько-польського економічного співробітництва в сучасних умовах можливий

насамперед у руслі взаємного узгодження принципів реалізації економічної політики. Головним пріоритетом на цьому шляху є уніфікація економічних порядків. Саме вона, як доводить досвід європейської інтеграції постсоціалістичних держав, становить надійну основу для формування ефективних моделей зовнішньоекономічної співпраці, спираючись на ліквідацію різноманітних правових, нормативних, управлінських, операційних, психологічних, суспільних, політичних та інших бар'єрів.

Список використаних джерел

1. Макаренко Є. Україна і Польща в процесах євроінтеграції / Є. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К. : КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2005. – Вип. 55, ч. 2. – С. 3–9.
2. Макаренко Є. А. Українсько-польське міжнародне співробітництво: реалії і динаміка ХХІ століття / Є. Макаренко // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. пр. – К. : Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т міжнар. відносин, 2004. – Вип. 48, ч. 1. – С. 3–9. Стрільчук Д. Традиційні та нові напрями українсько-польських економічних зв'язків / Д. Стрільчук // Волинь очима молодих науковців / ВНУ. – Луцьк, 2007. – Т. 1. – С. 170, 171.
3. Чоботар С. І. Польська економіка на межі тисячоліть: труднощі, успіхи, перспективи / С. І. Чоботар. – К. : Хрещатик, 2002. – С. 220.
4. Посольство України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/poland/ua/publication/content/29135.htm>.

УДК 658.8:339.9

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аксюк Я.А., аспірант

*Маркіна І.А., доктор економічних наук, професор
Полтавська державна аграрна академія*

Перед маркетинговими службами зернопереробних підприємства стоїть завдання скласти перспективний план застосування технологій вирощування рослинницької продукції в сівозміні сільськогосподарського підприємства-постачальника. Кожну сівозміну можна розцінювати як якийсь технологічний проект, який повинен приносити деякий прибуток і позитивно впливати на ефективність технологій зернопереробки. Метою складання плану є максимізація загального прибутку сільськогосподарських і зернопереробних підприємств від таких проектів за весь період планування. При цьому прибуток необхідно максимізувати як за рахунок застосування інтенсивних технологій, так і за рахунок підвищення виходу продуктів переробки у зв'язку з поліпшенням якості зернової сировини. Якість зерна протягом періоду планування має бути задовільною, а до кінця періоду планування не повинна зменшитися порівняно з початковим станом. Отже, початковий і кінцевий

якісний рівень зерна повинні знаходитися в технологічно прийнятних межах. Однак, постановка завдання може носити більш загальний характер. Так, наприклад, початковий стан може не відповідати допустимому рівню, що часто зустрічається в практиці. Тоді, поряд з максимізацією прибутку, ставиться мета поліпшити якісні показники на кінцевому інтервалі планування.

На рис.1 представлена концептуальна модель вибору технологічних перетворень із заданим якісним навантаженням. Тут період планування розбивається на часові інтервали, які рівні тривалості виробничого циклу (як правило, один рік). Кожному циклу відповідає багатовимірний простір (на рис. 1 він чотирирівневий), який відображає простір можливих станів якості зерна та стану ресурсного забезпечення агровиробництва. Використовуючи рівняння розрахунку очікуваної якості зерна і знаючи параметри ґрунтової родючості, можна обчислити врожайність і споживчу цінність сільськогосподарської культури на кожному кроці (річному циклі). При наявності прогнозу цін на сільгосппродукцію в даному році, визначається виручка від реалізації продукції та потреба в зерновій сировині для забезпечення заданого обсягу продуктів переробки.

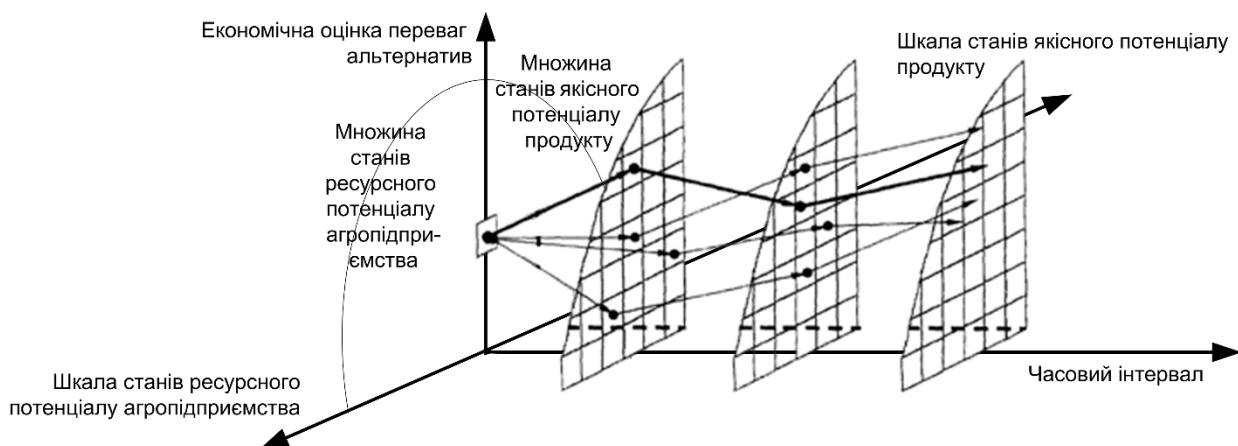

Рис. 1. Концептуальна модель вибору технологічних перетворень із заданим якісним навантаженням

Стрілками на рисунку позначені різні технології, які протягом року при різних варіантах ресурсокористування переводять якісні показники з якогось стану в поточному році до іншого (або такого ж) стану на наступний рік. Кожна технологія, як зазначалося, характеризується вектором матеріальних витрат (у тому числі витрати на насіння і посадковий матеріал, мінеральні добрива і засоби захисту рослин тощо), витрат на оплату праці та ін. Рішення про вибір технології приймається послідовно для кожного виробничого циклу.

Завдання маркетолога-дослідника зводиться до знаходження такого управління ресурсокористування поточними та потенційними постачальниками зерна за допомогою вибору технологій (через консультаційний або адміністративне втручання), яке максимізує прибуток за весь період планування при заданих обмеженнях на характеристики якості зернової сировини.

Підкреслимо ще раз, що на кожному кроці здійснюється управління компонентами зернового продукту, що визначають споживчу якість (вміст білка, клейковини та інше). Це управління полягає у виборі технологічного способу виробництва зерна. Кожен такий вибір переводить якість зерна з однієї градації шкали якості в іншу. Нарешті, кожен такий вибір виробляє обсяг товарної продукції, вираженням якої є показник валового доходу.

Кожен план, таким чином, характеризується набором або послідовністю технологій. Їх кількість дорівнює кількості періодів, що входять в ротаційний цикл сівозміни, що представляє інтерес для зернопереробного підприємства. Кожен план характеризується вектором початкового стану якості зерна, аналогічним вектором кінцевого стану якості, а також показником прибутку як суми прибутків по кожному кроку ротаційного періоду. З безлічі планів слід вибрати той, при якому забезпечується максимальний загальний прибуток. Як можна уявити, кількість таких планів вкрай велика, що робить завдання їх перебору практично нерозв'язною. Однак її можна вирішити, якщо звести до певного класу економіко-математичних моделей.

Список використаних джерел:

1. Ashmarina S. The system of marketing information management: development, assessment, improvement / S. Ashmarina, A. Zotova // Economic Annals-XXI. – 2016. - № 160(7-8). - P. 51-55.

2. Cervenka, P. Using cognitive systems in marketing analysis / P. Cervenka, I. Hlavaty, A. Miklosik, J. Lipianska // Economic Annals-XXI. – 2016. – № 160(7-8). – P. 56-61.

УДК: 62-631.4(477)

ВИРОБНИЦТВО ТА ВИКОРИСТАННЯ БІОЕТАНОЛУ В УКРАЇНІ

Колесник А.К., студент

*Ковтун О.А., кандидат економічних наук, доцент
НУБіП України*

У даних тезах, ми розкриємо питання актуальності біоетанолу для України, методи використання та його виробництва. Дану тему я обрала з тих міркувань, що в умовах неухильного зростання цін на нафту і нафтопродукти, у світі дедалі більший інтерес проявляється до відновлювальних джерел енергії, зокрема біопального. На сьогоднішній день постає питання проблеми пошуку шляхів отримання недорогих видів біопалива та безпечного їх використання. Отже, актуальність вибраної теми є в альтернативності її використання, зокрема біоетанолу, як більш економічного виду палива, в порівнянні з надпотужними джерелами енергії.

Біоетанол – це рідке спиртове паливо, яке виробляється з сільськогосподарської продукції, що містить крохмаль та цукор, наприклад, із кукурудзи, зернових або цукрової тростини. Існує два основних способи

отримання біоетанолу – спиртове зброджування або мікробіологічний метод та гідратація етилену або синтетичний метод.

Сільськогосподарське виробництво в Україні із споживача енергії нині трансформується на її виробника. Для сільського господарства виробництво й ефективне використання біопалив – це поклик часу, актуальне завдання, яке вимагає розв'язання наразі. Внутрішній ринок біоетанолу може сягнути 800 – 1200 тис. т на рік за умов, якщо він замінить 10 – 15% вуглеводневої частини бензину, що споживаються в Україні.

Експерти доводять, що нині не потрібно неодмінно будувати нові заводи для виробництва біоетанолу. Потрібно, насамперед, переобладнати частину спиртових заводів та освоїти технологію комплексної переробки біосировини. Наша близька перспектива – залучити інвестиції для введення в експлуатацію спиртзаводів, робити ставки на свої зони вирощування. Водночас разом з переходом на використання біопалива, необхідно здійснювати модернізацію автозаправних станцій і мереж збуту продукції, а також зацікавити вітчизняних нафтотрейдерів, які є власниками заправок, вийти на цей ринок. Реалізація цих побічних продуктів дає змогу підвищити рентабельність виробництва на 10 – 12%.

Формування сировини у вигляді сільськогосподарських культур для виробництва біопалива передбачає розширення посівних площ під енергетичними культурами, що призводить до конкуренції за рілля, надмірне використання засобів захисту рослин. Проте, виробництво біопалива має і свої переваги, які можуть пересилити вплив негативних фактів. Виробництво біопалива сприятиме зменшенню залежності України від імпорту нафти і гарантуватиме енергетичну безпеку країні. В Україні є площі, які тимчасово не використовують у землеробстві, тому вирощування на них енергетичних культур досить актуальний варіант зменшення невикористаних земель. Виробництво біопалива сприятиме розвитку аграрного сектору економіки, а також утворенню додаткових робочих місць. Крім того, не слід забувати про екологічність біопалива. Біопаливо не спричиняє екологічної шкоди навколишньому середовищу. Також використання біопалива стримує зростання цін на нафту.

Щодо нормативно-правової бази, то слід зауважити, що вона є недосконалою, тому основними напрямками розвитку біопалива слід вважати удосконалення цієї бази щодо його виробництва та використання на регіональному рівні, із передбаченням у нормативних актах державної підтримки виробників сировини та заохочень для споживачів пального при його використанні.

Список використаних джерел:

1. <http://studcon.org/perspektyvy-vykorystannya-ta-napryamy-vyrobnytva-bioetanolu-v-ukrayini?page=2>
2. <http://saee.gov.ua/uk/ae/bioenergy>
3. Климчук О.В. /специфіка формування та механізми регулювання ринку біопалива/ климчук о.в. // економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2015, №2

**ПЕРЕВАГИ СТВОРЕННЯ КООПЕРАТИВІВ ПРИ ПЕРЕРОБЦІ
ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА**

Вініченко С. А., аспірант,
Ларіна Я. С., доктор економічних наук, професор

Значна кількість виробників меду в Україні, а їх нараховується близько 400 тис., представлена виключно особистими селянськими господарствами, що засвідчує глибокий одноосібний характер цієї галузі. Незважаючи на те, що протягом останніх 15 років вони були абсолютно позбавлені державної підтримки, проте постійно вдосконалювали технології, нарощували обсяги виробництва, поліпшували якість продукції, бо наші меди, завдяки своїм смаковим та цілющим властивостям перевершують всі інші.

Сьогодні Україна вже стала помітним гравцем на світовому ринку меду. Галузь бджільництва сьогодні є однією з найбільш динамічних в аграрному секторі. За останні десять років обсяги експорту меду збільшилися у двадцять разів. Основними покупцями є країни з високою купівельною спроможністю споживачів – країни Європи та США. Але для закріплення успіху на внутрішньому та зовнішньому ринках необхідно об'єднуватись в кооперативи чи регіональні кластери. Так як лєвова частка виробництва меду в Україні припадає на малих виробників, об'єднання в кооперативи дасть змогу українським бджолярам ефективніше лобювати свої інтереси перед експортерами, державою та зарубіжними партнерами. Регіональні кластери бджолярів сприятимуть налагодженню цивілізованих каналів збуту продукції, співпраці українських виробників меду з торговельними мережами.

Результати опитування бджолярів виявляють певні суперечності в думках щодо доцільності об'єднань: зокрема, що спроба об'єднання у кооперативи призведе до необхідності ведення обліку господарської діяльності таких виробників, що в подальшому буде приводом для обкладення податками, що, нажаль, поки тільки фінансово навантажує і так не досить прибуткову справу виробництва продукції бджільництва.

При виявленні таких суперечностей доцільним буде розробити маркетингову стратегію, яка б враховувала переваги і можливості як для самих виробників продукції бджільництва, так і для держави в цілому. Для вибору обґрунтованої маркетингової стратегії необхідно використовувати SWOT-аналіз.

Сутність матриці SWOT полягає в тому, що вона дає змогу завдяки різноманітним комбінаціям сильних та слабких сторін, можливостей та загроз формувати оптимальну маркетингову стратегію фірми згідно з умовами ринкового середовища (таблиця 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз кооперативної форми господарювання для виробництва й переробки продукції бджільництва

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Формування вищої ціни за рахунок необхідного об'єму для внутрішнього і зовнішнього ринку 2. Зменшення затрат на закупівлю за нижчими цінами інвентарю та ін. обладнання 3. Оперативний обмін інформацією між учасниками (наприклад, щодо хімічної обробки с/г угідь, де розташовані пасіки тощо) 4. Додатковий прибуток за рахунок бджолозапилення (необхідна кількість бджолиних сімей для окремого фермера)	1. Зростання витрати на паспортизацію пасіки. 2. Зростання витрат на послуги ветеринарного лікаря та фітосанітарні послуги. 3. Втрата роздрібних постійних покупців без розширення пасіки. 4. Додаткові витрати на членство у кооперативі.
Можливості	Загрози
1. Створення кооперативу - сплата податків у місцеві бюджети для розвитку власної інфраструктури. 2. Фінансова підтримка з боку держави на компенсацію вартості техніки, обладнання для утримання пасіки (згідно програм розвитку, що затверджує уряд) 3. Швидке зростання ринку продукції бджільництва.	1. Зміна законодавчої бази щодо оподаткування кооперативів. 2. Уповільнений темп зростання ринку продукції бджільництва або спад. 3. Велика ймовірність виникнення нових об'єднань.

[розроблено автором]

Проведений SWOT-аналіз ілюструє для виробників продукції бджільництва, якщо вони об'єднуються у кооперативи, можливість покращити інфраструктуру свого регіону, так як податки будуть спрямовані до місцевих бюджетів, що дасть змогу одразу помічати ефективність витрати коштів місцевими органами влади. Створення юридичних осіб та наповнення місцевих бюджетів не залишить осторонь і центральну владу, яка в свою чергу для підтримання галузі бджільництва запровадить програму розвитку, яка вже нині існує для виробництва молочної продукції тваринництва.

Також, слід відмітити переваги у створенні кооперативів. А саме зростання ціни на продукцію бджільництва за рахунок формування необхідної пропозиції, особливо для експорту, зменшення затрат на закупівлю обладнання та іншого інвентарю, необхідного для утримання пасік за рахунок закупівлі значної кількості по гуртовим цінам. Значним кроком у створенні кооперативів буде об'єднання великої кількості одноосібних бджолярів, що сформує необхідну кількість бджолосімей для виїзду і запилення ентомофільних сільськогосподарських культур, що значно підвищить урожайність.

Тому, даний SWOT-аналіз створення кооперативів при переробці продукції бджільництва показує, що виробник, приймаючи рішення до об'єднання отримує більше можливостей і переваг, ніж наразі є у одноосібника.

Таким чином, маркетингова стратегія інтеграції, реалізована шляхом формування кооперативів, є доцільною для виробників продукції бджільництва.

Список використаних джерел:

1. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17.07.1997 р. Дата оновлення: 19.01.2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 01.11.2018)
2. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 р. №1087-IV. Дата оновлення: 06.11.2014. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1087-15> (дата звернення: 01.11.2018)
3. Балабанова Л. В. SWOT-аналіз — основа формування маркетингових стратегій : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 301 с.
4. Бурка А. Світовий ринок меду та його перспективи. URL: <https://info.shuvar.com/news/1958/Svitovyy-rynok-medu-ta-yoho-perspektyvy> (дата звернення: 01.11.2018).

УДК 338.43

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ**

Антоненко О.В., магістрант

Лінюк С.Л., магістрант

Галицький О.М., д.е.н., доцент,
завідувач кафедри економічної теорії
і економіки підприємства

Одеський державний аграрний університет

В Україні продовжується напрям розвитку орієнтований на забезпечення функціонування ефективного механізму державного регулювання аграрного виробництва, а саме формуються та удосконалюються організаційно-економічні інститути. Саме участь держави стає індикатором, що характеризує перспективність розвитку аграрного виробництва в Україні. Аграрне виробництво є однією із сфер економіки, яка перш за все потребує формування ефективного державного інституційного забезпечення, адже результати її функціонування забезпечують продовольчу та екологічну безпеку тощо [1].

Враховуючи підходи провідних науковців у даній сфері, на наш погляд, організаційно-функціональні аспекти державного регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні представлені сукупністю інститутів, серед яких органи державної влади займають чільне місце. Базовим та визначальним інститутом для розвитку аграрного виробництва в Україні є інститут держави, який охоплює систему органів законодавчої, виконавчої та судової влади, функціонування яких впливає на всі складові суспільного життя. Виходячи із цього, нами виокремлено такі основні рівні організаційного забезпечення регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні:

1) міжнародний рівень, відповідно до якого регулювання здійснюється згідно із встановленими договорами, квотами, стандартами та членством у міжнародних організаціях (Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО), Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку (ІФАД), Міжнародна федерація органічного сільськогосподарського руху (IFOAM), Кодекс Аліментаріус, система управління безпечністю харчових продуктів (НАССР); міжнародний стандарт управління виробництвом і поставками безпечної продукції (Global GAP);

2) європейський рівень, який містить сукупність правил і норм, що регулюють сферу виробництва та торгівлі сільськогосподарською продукцією, Регламент Ради ЄС про заснування спільних правил для схем прямої підтримки фермерів у рамках Спільної сільськогосподарської політики) [2];

3) національний рівень (Верховна Рада України; Міністерство аграрної політики та продовольства України, Міністерство фінансів України, Комітет з питань аграрної політики та земельних відносин, Український державний фонд підтримки фермерських господарств);

4) регіональний рівень (обласні департаменти агропромислового розвитку, регіональні відділення Українського державного фонду підтримки фермерських господарств);

5) місцевий рівень (районні відділи агропромислового розвитку, сільські та селищні ради).

Організаційну структуру забезпечення механізму державного регулювання розвитку аграрного виробництва в Україні на державному рівні представляють: Верховна Рада України, Президент України та Кабінет Міністрів України, які здійснюють свою діяльність безпосередньо та через відповідні державні інститути у межах визначених повноважень [3].

Особливе місце у регулюванні розвитку аграрного виробництва займає Верховна Рада України, яка є єдиним законодавчим органом державної влади України. При Верховній Раді діє профільний комітет з питань аграрної політики та земельних відносин, який включає 6 підкомітетів, які вирішують сукупність питань щодо: удосконалення структури державного управління у сфері аграрного виробництва; інновацій та з базових галузей в аграрному секторі; ціноутворення в аграрному секторі; соціальної політики аграрного сектору; фінансово-економічної політики в аграрному секторі [4].

На наш погляд, організаційно-функціональне забезпечення державного регулювання розвитком аграрного виробництва в Україні може бути представлено як сукупністю взаємозалежних елементів, які забезпечують регулюючу, оптимізаційну та контрольно-забезпечувальну функції щодо функціонування аграрного виробництва, підвищення його конкурентоспроможності, рентабельності та прибутковості суб'єктів аграрного виробництва.

Для того щоб забезпечити ефективне функціонування аграрного виробництва, в сучасному ринковому середовищі, необхідно проводити виважену організаційно-економічну політику у контексті реалізації державного

механізму регулювання аграрного виробництва у напрямку формування умов для його всебічного стратегічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Васільєва Л.М. Державна підтримка як складова системи державного регулювання аграрного сектора економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 17. С. 85-88.

2. Кобута І.В. Аграрна політика підтримки сільського господарства – нові виклики в зв'язку із вступом України до СОТ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.http://magazine.faaf.org.ua](http://magazine.faaf.org.ua)

3. Наумов О.Б. Наумова Л.М. Стратегічні вектори державного регулювання агропромислового виробництва : інструменти та методи консолідації ресурсів розвитку. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2017. № 4. С.93-100.

4. Ніколюк О.В. Удосконалення державного регулювання соціально-економічного захисту агробізнесу України. Вісник Сумського національного аграрного університету серія «Економіка та менеджмент». №12 (66). 2015 С.124-130.

УДК: 338.24(477)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Трутенко К.В., магістр
Голомша Н.Є., кандидат економічних наук,
доцент

На сьогоднішній день діючі механізми та інструменти державного регулювання експорту агропродовольчої продукцією особливо потребують удосконалення. Це обумовлено перш за все необхідністю забезпечення інтересів держави, конкретного агропродовольчого виробника у системі зовнішньоекономічної діяльності України.

Дослідженню проблем регулювання експорту агропродовольчої продукції присвячені праці багатьох вчених, зокрема В. Андрійчука, С. Бойка, В. Власова, А. Гайдуцького, В. Губенка, С. Кваші, П. Саблука, І. Салькової, Л. Худолий, О. Шпичака, О. Юхновського та інших науковців.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності являє собою систему заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, покликаних удосконалити зовнішньоекономічну діяльність в інтересах національної економіки [1].

Складовим елементом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності є зовнішньоторговельна політика, яка встановлює і регулює відносини з іноземними державами в галузі зовнішньоторговельної діяльності. Вона поділяється на експортну та імпорتنу політики. В свою чергу експортна зовнішньоторговельна політика спрямована на реалізацію

конкурентоспроможних товарів на світовому ринку і стимулювання їх виробництва (рис.1).

Рис.1. Складові зовнішньоекономічної політики держави

Джерело: сформовано автором на основі [2]

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності, зокрема й експортної діяльності, здійснюється за допомогою тарифних і нетарифних методів.

Елементами митно-тарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності виступають митний тариф України, мито, митна вартість товару і країна його походження.

Нетарифні методи регулювання зовнішньоекономічної діяльності є комплексом заходів обмежувально-заборонного характеру, що застосовуються з метою захисту вітчизняних виробників і споживачів, а також проведення ефективної політики в інтересах власної економіки. Засоби нетарифного регулювання поділяються на три групи: кількісні обмеження, приховані методи торгової політики та фінансові інструменти [3].

Необхідною умовою перетинання митного кордону України при експорті продукції є виконання митних формальностей, порядок здійснення яких регулюється Законами України "Про митну справу в Україні" і "Про Єдиний митний тариф", а також Митним Кодексом України.

Значний вплив на український експорт справляє комплекс внутрішніх чинників, які мають гострий проблемний характер:

- недосконалість норм українського законодавства у сфері управління здійсненням і розвитком експортної діяльності, порівняно з нормами, що прийняті у міжнародній практиці;

- важкий фінансовий стан більшості підприємств обробної промисловості і конверсійних виробництв, що робить практично неможливим інвестування у перспективні, орієнтовані на експорт проєктів за рахунок внутрішніх ресурсів [4];

- недостатній розвиток вітчизняних систем сертифікації і контролю якості експортної продукції на фоні значного посилення вимог до споживчих і екологічних характеристик, а також до безпеки продукції, яка реалізується на ринках промислово розвинених країн [5];

— недостатність спеціальних знань і досвіду роботи у сфері експорту у більшості українських підприємців, а також недостатня координованість їх діяльності на зовнішніх ринках.

Отже, державне регулювання в умовах нестабільності як внутрішнього, так і світового ринку, допомагає підприємствам вийти на міжнародний ринок, закріпитися на ньому і відповідно стимулює виробництво у нашій країні, продукція якого продається закордон.

Ефективне формування та функціонування ринку агропродовольчої продукції можливе за умов створення сприятливого бізнес та інвестиційного клімату в країні, розширення доступу до міжнародних ринків, модернізація системи безпеки та якості агропродовольчої продукції.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 08.02.2017 р. № 83 // Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
2. Голомша Н. Є. Регулювання зовнішньоекономічної діяльності: Навч.- метод. посібник / Н. Є. Голомша – К.: НУБіП України, 2010. – с. 102.
3. Додин Е. В. Нетарифное регулирование в таможенной практике Украины / Додин Е. В. Митна справа. – 1999. – № 2. – С. 29.
4. Управління експортним потенціалом України: монографія / А.А. Мазаракі [та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: КНТЕУ, 2007. – 210 с.
5. Верланов Ю.Ю. Передумови формування зовнішньоторговельної політики країни в контексті економічної безпеки Ю.Ю. Верланов, А.А. Васильєв // Наукові праці Чорноморського державного університету ім. П. Могили. – 2009. – Т. 64. – Вип. 51. – С. 53 – 59.

УДК 330.87: 65.012.412: 339.137.2: 334.723

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ФОРМУВАННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИМСТВ

*Данько Л.А., аспірант
Мостенська Т.Л., доктор економічних наук,
професор*

Інтеграція України до європейського і світового співтовариства, стратегічна орієнтація на впровадження засад сталого розвитку, запровадження сучасних інструментів взаємодії між державою та бізнесом, необхідність посилення взаємної відповідальності учасників суспільного виробництва вимагає запровадження у практику управління корпоративної соціальної відповідальності.

Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) розглядається як відповідальність організації, компанії за вплив рішень і дій на суспільство, довкілля шляхом прозорості та етичної поведінки, що сприяє сталому розвитку, у т.ч. здоров'ю і добробуту суспільства; відповідає чинному законодавству та міжнародним нормам поведінки; інтегрована у діяльність організації та

практикується в її відносинах[3].

КСВ відіграє важливу роль у створенні конкурентних переваг підприємств, забезпечуючи ефективні комунікації зі споживачами та зацікавленими особами, будуючи соціально-відповідальний бізнес.

Вагомість впровадження корпоративної соціальної відповідальності в аграрних підприємствах сприймається по-різному. Однією із проблем є визначення критеріїв ефективного здійснення соціальної відповідальності.

Федерацією роботодавців України (об'єднує понад 80 галузевих і територіальних об'єднань, понад 8 500 підприємств, 5 млн. зайнятих осіб та виробництво майже 70% ВВП) визначено умови [1, с. 56], необхідні для впровадження та розвитку корпоративної соціальної відповідальності на підприємствах країни, які також є актуальними й для аграрних формувань:

- досягнення сталого розвитку самостійних, відповідальних формувань і організацій та забезпечення їх довгострокових інтересів, досягнення соціального миру, безпеки, добробуту громадян, збереження навколишнього середовища, дотримання прав людини;

- невтручання держави та її органів у оперативну діяльність організації, оскільки надлишкова регламентація позбавляє соціальну відповідальність добровільності, соціально спрямованого функціонування організації;

- діалог держави, громадських організацій і представників підприємницької діяльності з розробки і регулювання соціальної відповідальності (за ключової ролі організацій роботодавців). Найвагомішими причинами, що стримують розвиток соціальної відповідальності аграрних підприємств в Україні, є законодавча неврегульованість та відсутність законодавчого заохочення [2, с. 27].

Реалізація програм корпоративної соціальної відповідальності підприємствами, як правило, викликає необхідність вкладання інвестицій, що можуть мати значний термін окупності, або ж супроводжуються отриманням лише соціального ефекту.

Заходи, що пов'язані із запровадженням корпоративної соціальної відповідальності всилу суттєвих витрат, як правило, здійснюються крупним та середнім бізнесом, хоча довгостроковий ефект від їх реалізації може формувати конкурентні переваги, пов'язані із високою якістю товарів, зниженням негативного впливу виробництва на навколишнє середовище, створенням позитивного іміджу сприйняття підприємства та його продукції споживачами.

КСВ для аграрних підприємств має суттєве значення з огляду на особливості продукції, що випускається. Аграрні підприємства формують продовольчу безпеку країни, створюють передумови для індивідуальної продовольчої безпеки населення України. Продукція, що випускається аграрними підприємствами, визначає здоров'я нації, є соціально значущою.

Крім того, КСВ забезпечує орієнтацію діяльності підприємства на випуск якісної продукції, запровадження допомоги соціально не захищеним верствам населення, проведення роз'яснювальної роботи щодо здорового харчування, споживання екологічно чистої продукції.

Отже, процес запровадження соціальної відповідальності як самостійного та специфічного напрямку покращення соціального розвитку аграрних підприємств є необхідною умовою ведення бізнесу, зумовленою реаліями сьогодення.

В умовах соціально-орієнтованої економіки, перманентного зростання цін і відчутних інфляційних процесів соціальна відповідальність переважно проявляється у формі благодійництва, меценатства, спонсорської допомоги, що пояснюється браком коштів та неготовністю підприємств глибше інтегрувати соціальну відповідальність у соціально-економічний розвиток, внаслідок чого у такій діяльності не буде позитивних зрушень. Соціальна відповідальність вітчизняних підприємств є об'єктивною необхідністю в сучасних трансформаційних умовах [4, С.7].

Список використаних джерел:

1. Зінченко А.Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2012-2016: стан та перспективи розвитку / А.Г. Зінченко, М.А. Саприкіна. – К.: Фарбований лист, 2016. – 56 с.
2. Мельник С.В. Методичні рекомендації щодо формування та впровадження в Україні системи соціальної відповідальності бізнесу / С.В. Мельник, Д.Д. Чумаков, М.М. Мартиненко. – Луганськ: ДУН-ДІ СТВ, 2012. – 27 с.
3. Федорова О. В. Соціальна відповідальність бізнесу – чи можливий цей феномен в Україні? / О. В. Федорова // Економіка. Менеджмент. Підприємництво : зб. наук. праць. – 2016. – № 23 (І).
4. Макаренко П.М. Соціальна відповідальність аграрних підприємств як чинник їх ефективності та конкурентоспроможності: сутність, складники, проблеми і тенденції здійснення. /П.М. Макаренко // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/11/1.pdf>

УДК 339.564-312: 633.1 (477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР З УКРАЇНИ

Філоненко О.Є., студент

*Діброва Л. В., кандидат економічних наук,
доцент*

Останніми роками на світовому продовольчому ринку суттєво зростають обсяги торгівлі зерном через збільшення його пропозиції і попиту. Це відкриває одночасно як значні можливості для розвитку вітчизняного аграрного експорту, так і створює певні ризики, пов'язані з коливанням світових цін на зернові культури. Світові аграрні ринки досить конкурентні. І ця конкуренція є перевагою для наших виробників. Вона дозволяє домогтися кращих умов, більш прийнятних цін, нових ринків або ринкових ніш. На відміну від інших галузей економіки, тут немає прихованих або явних монополістів.

Найбільшими є урожай в Китаї, США, Індії та Росії. Частка України в світовому виробництві зерна нині не перевищує 2%, водночас потенціал його нарощування дозволяє збільшити її щонайменше до 4–5%. Цього року, попри досить складні погодно-кліматичні умови, вітчизняним аграріям вдалося зібрати близько 62 млн т зерна (рис 1.) .

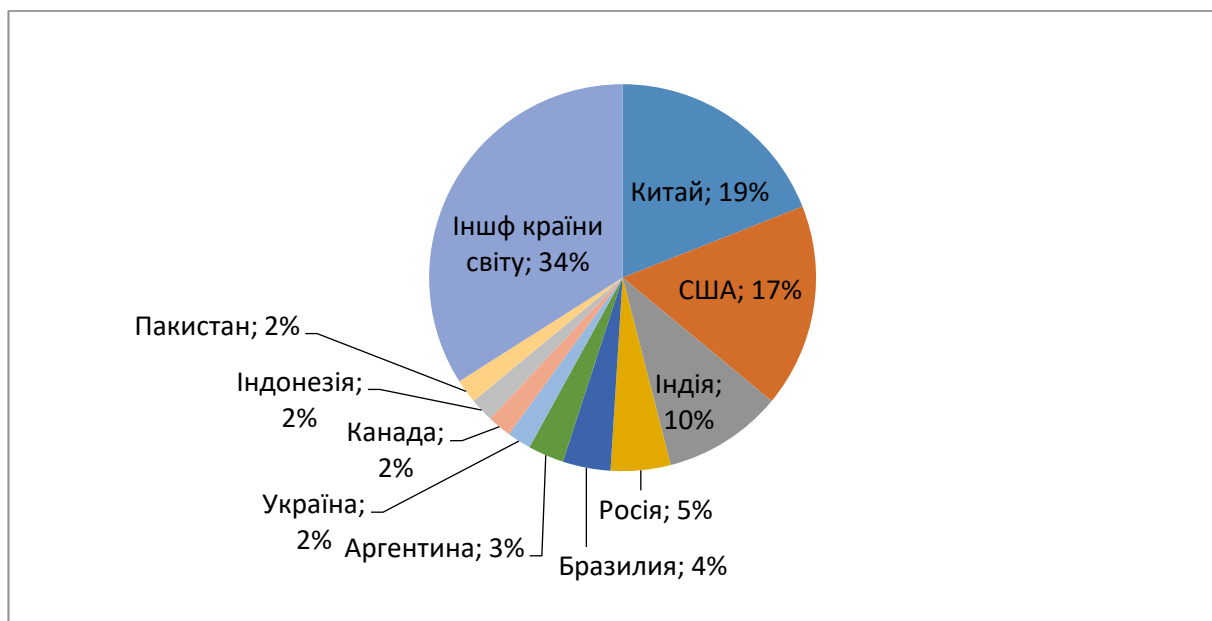

Рис 1. Топ-10 країн у рейтингу найбільших світових виробників зерна на 2017–2018 МП (%)

Джерело: побудовано за даними USDA World Agricultural Production

Україна є однією з найбільших виробників зерна в Європі, збираючи щорічно 35-40 млн. тонн. Крім того, за останні десять років країна перетворилась в найбільшого експортера зерна в регіоні. Зернове господарство відіграє важливу роль в аграрному секторі України, забезпечуючи стабільне постачання населення хлібом і хлібобулочними виробами, а також сировиною для промислової переробки. Виробництво, переробка і експорт зерна в Україні дають суттєві грошові надходження до бюджету і є важливими секторами працевлаштування населення країни [1].

Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна (рис 2.) [2].

Тенденції, що нині спостерігаються у виробництві зернових культур, безпосередньо пов'язані з двома важливими трендами. Насамперед за період 2013–2017 рр. відбулося зниження посівних площ та питомої частки зернових культур. Інший тренд пов'язаний із суттєвим підвищенням показника середньої їх урожайності, що в цілому компенсувало можливе зниження виробництва внаслідок скорочення посівних площ. Впродовж 2013–2016 рр. середня урожайність усіх зернових культур включно з кукурудзою зроста.

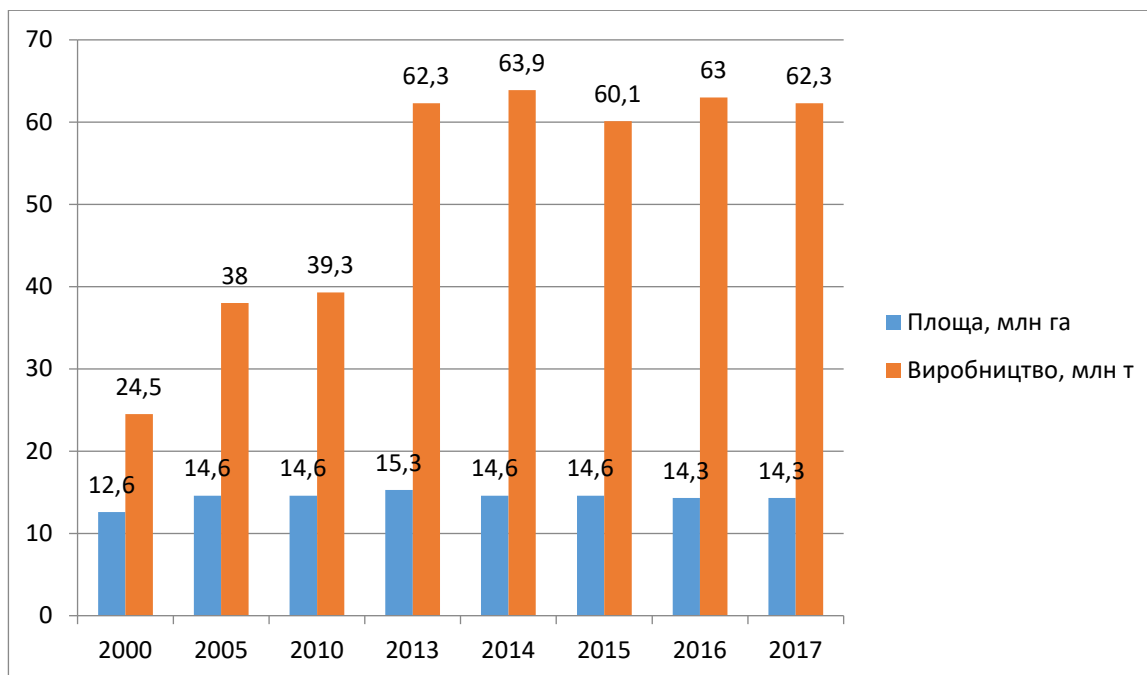

Рис 2. Виробництво зерна в Україні

Джерело: [4].

Оскільки внутрішні потреби країни в зерні щороку становлять у межах 29 млн т, то збільшення загального його виробництва впливає на зростання експортного потенціалу.

Таблиця 1

ТОП-10 країн-імпортерів основних зернових культур з України з початку 2016/2017 МР

Пшениця		Ячмінь		Кукурудза	
Країна	%	Країна	%	Країна	%
Індія	16,7	Саудівська Аравія	42,6	Єгипет	16,3
Єгипет	14,3	Лівія	17,8	Нідерланди	11,8
Бангладеш	9,8	Китай	5,6	Іспанія	11,7
Індонезія	9,2	Алжир	4,2	Іран	10,8
Таїланд	9,1	Йорданія	4,2	Італія	7,6
Південна Корея	6,1	Ізраїль	3,8	Китай	6,6
Марокко	5,6	Туніс	3,5	Ізраїль	4,7
Філіппіни	3,9	Марокко	2,8	Туніс	4,4
Туніс	3,7	Туреччина	2,5	Португалія	4,1
Ізраїль	2,8	Іспанія	2,4	Південна Корея	3,3
Інші	18,8	Інші	10,6	Інші	18,8
Всього	100,0	Всього	100,0	Всього	100,0

Джерело: [3].

Головними напрямками зарубіжних поставок зерна залишаються країни Азії, Близького Сходу і Північної Африки, в той час, коли країни ЄС зменшують імпорт зернових з України. Помітні частки в українському експорті зернових припадають на Єгипет, Індію, Саудівську Аравію[3].

У загальній вартісній структурі вітчизняного експорту зернових і зернобобових культур переважають три основні сільськогосподарські культури

— кукурудза (62%), пшениця (29,8%) і ячмінь (7,1%). На їх частку припадає майже 93,7% усіх валютних надходжень від експорту продукції зернової галузі країни (рис. 3).

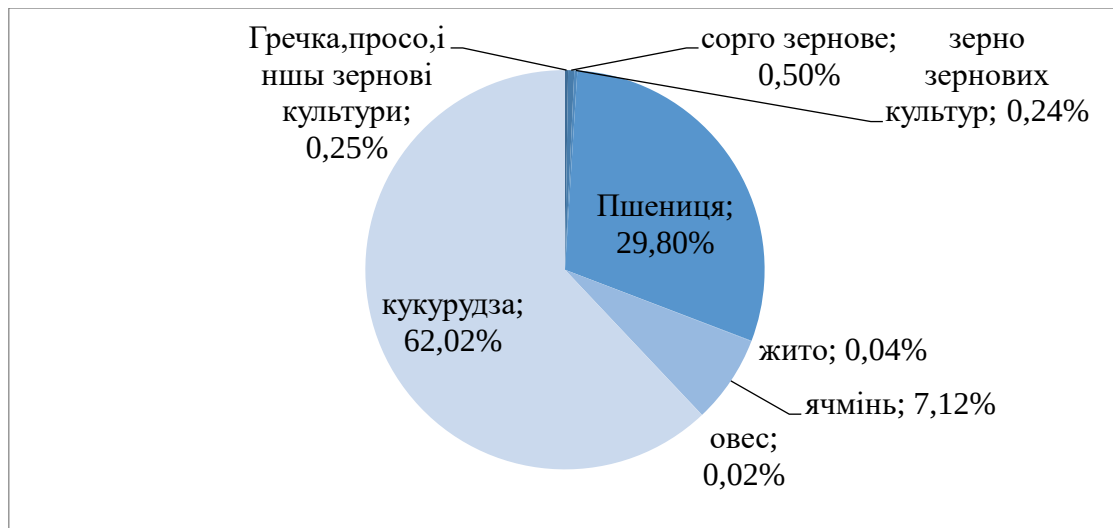

Рис 3. Товарна структура експорту зернових і зернобобових культур з України на світові аграрні ринки в січні-липні 2017 р.

Джерело: складено автором за [4]

Аналіз географічної структури експорту-імпорту кукурудзи за вказаний період показав, що близько 15,2% його обсягу було спрямовано в Єгипет, 14,3% в Нідерланди і 11,9% в Іспанію, тоді як решта припадало на інші країни світу.

Таблиця 2

Географічна структура експорту-імпорту кукурудзи в Україні за січень-липень 2017 р

Назва	Імпорт			Експорт		
	країна	Вартість, тис. дол. США	Структура, %	країна	Вартість, тис. дол. США	Структура, %
Кукурудза	Румунія	28371	30,46	Єгипет	347461	15,17
Кукурудза	Франція	21236	22,80	Нідерланди	326858	14,27
Кукурудза	Угорщина	19717	21,17	Іспанія	272917	11,91
Кукурудза	Інші	23828	25,58	Інші	1343727	58,65

Джерело: [4]

Основними постачальниками кукурудзи на вітчизняний аграрний ринок, у тому числі здебільшого насіннєвого матеріалу, традиційно є країни ЄС, питома вага яких становить 74,4%.

Значним попитом на зовнішньому ринку користується ячмінь, близько 40,4% вартості експорту якого припадало на Саудівську Аравію, майже 12% — на Лівію і 9,8% на Китай (табл. 3).

Таблиця 3

Географічна структура експорту-імпорту ячменюв Україні за січень-липень 2017 р.

Назва	Імпорт			Експорт		
	країна	Вартість тис. дол. США	Структура, %	країна	Вартість, тис. дол. США	Структура, %
Ячмінь	Молдова	588	72,32	Саудівська Аравія	106242	40,41
Ячмінь	Чехія	125	15,38	Лівія	31520	11,99
Ячмінь	Франція	54	6,64	Китай	25873	9,84
Ячмінь	Інші	46	5,66	Інші	99287	37,76

Джерело: [4]

Важливими зовнішніми ринками збуту для вітчизняної пшениці були такі країни, як Єгипет, Індія і Бангладеш (таб. 4) [4].

Таблиця 4

Географічна структура експорту-імпорту пшениці в Україні за січень-липень 2017 р.

Назва	Імпорт			Експорт		
	країна	Вартість тис. дол. США	Структура, %	країна	Вартість, тис. дол. США	Структура, %
Пшениця	Білорусь	156	44,83	Єгипет	258252	23,46
Пшениця	Німеччина	81	22,28	Індія	179012	16,26
Пшениця	Польща	79	22,70	Бангладеш	101398	9,21
Пшениця	Інші	32	9,20	Інші	562031	51,06

Джерело: [4]

Україна має великий потенціал та можливості для експорту зернових культур, але існують проблеми, які потребують вирішення.:

- вдосконалення законодавчо-нормативної бази, яка відповідає міжнародним актам та нормам;
- інституції, які б забезпечували конкурентоздатність в ринковому середовищі;
- механізм впровадження новітніх технологій та інвестицій
- вдосконалення логістики та розвиток інфраструктури, а саме будувати нові елеватори та зернові термінали

Список використаних джерел

1. Економіка та інноваційний розвиток національного господарства: Сальман І.Ю., д.ю.н., професор Ткаченко К.В., асистент Білоцерківський національний аграрний університет
2. Електронний ресурс: <https://propozitsiya.com/ua/rynok-zernavrozhayu-2016-roku>
3. Електронний ресурс: <http://agravery.com/uk/posts/show/top-10-krain-importeriv-zernovih-z-ukraini>
4. Електронний ресурс: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichnyi-hektar/item/2644-zernovi-kultury-tendentsii-i-prohnozy-rynku.html>

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЕКСПОРТУ КУКУРУДЗИ З УКРАЇНИ

*Терновенко О.С., студент,
Діброва Л.В, кандидат економічних наук,
доцент*

Вітчизняний агросектор зі значними експортним потенціалом може стати рушієм розвитку національної економіки, надаючи імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню України, однак ефективне використання експортних ресурсів в країні обмежене недостатнім транспортним та логістичним забезпеченням.

У 2017-2018 маркетинговому році на тлі скорочення врожаю вперше за останні 5 років відбулося падіння експорту зерна на 9,6%. Що стосується кукурудзи, то в 2017-2018 маркетинговому році Україна не змогла повною мірою реалізувати свій експортний потенціал через конкуренцію з американською пропозицією [3]. Оскільки Україна знаходиться на четвертому місці серед експортерів кукурудзи (рис. 1), то відчувається значна залежність експортного потенціалу країни від ситуації на світовому ринку.

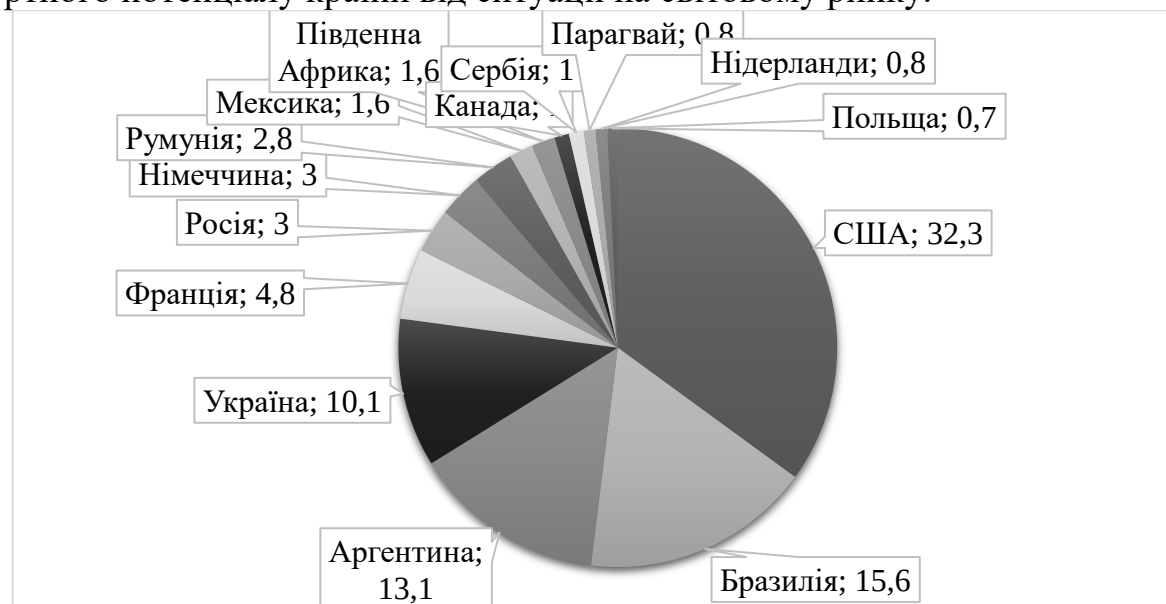

Рис. 2.2. Частка країн у світовому експорті кукурудзи у 2017/18 МР, %
Джерело: [5]

Як свідчить досвід попередніх років, навіть найвищі показники експорту не приносять вітчизняним виробникам значних прибутків, що зумовлено високими експортними витратами. Відповідно до інтегрального показника Logistics Performance Index (LPI), Україна посіла за ефективністю логістики тільки 80 місце у світі, поступившись Казахстану, Алжиру, Намібії та багатьом іншим країнам, які теж мають статус країн з транзитивною економікою [4]. Отже, конкуруванню на світовому ринку кукурудзи на основі витрат українським виробникам заважає логістична складова, оскільки на сьогоднішній день Україна не може забезпечити прийнятні ціни на транспортування продукції. У цьому випадку Україна має два варіанти [1]: 1)

екстенсивний розвиток – нарощувати експорт і надалі; 2) інтенсивний шлях – пошук внутрішніх резервів для мінімізації експортних витрат, зокрема зниження транспортної та логістичної складової у ціні експорту.

Варто відзначити деякі технічні фактори, які ускладнюють пересування зерна по логістичному ланцюгу: незлагоджена робота деяких терміналів, через що не завжди можна було отримати підтвердження необхідної кількості вагонів, що поставляються на розвантаження; обмежені потужності ПАТ «Укрзалізниця», яка перевозить 67% зерна, та фізичне старіння парку локомотивів; дороговизна автомобільних перевезень.

Як перспективу для розвитку експортної логістики в Україні відзначають розвиток річкової логістики. Так, у 2017 році компанія Нібулон відкрила на Херсонщині портовий термінал для роботи із річковими суднами. Теоретично, транспортний потенціал річок України (Дніпро і Південний Буг) величезний. Однак, в Україні існує нестача річкових суден для масштабних перевезень вантажів, а нарощення флоту річкових суден потребує значних інвестицій. Крім того, існують такі інфраструктурні проблеми як недостатня глибина українських річок (дозволяє працювати лише річковим баржам, що можуть перевозити не більше трьох тисяч тон вантажу), відсутність сигнальних буй та потужностей, щоб вантажити зерно на річкові судна [2].

Очевидно, на перший план для України виходить потреба в інвестиціях для оновлення та перебудови власної транспортної інфраструктури, яка стала слабким місцем вітчизняного експортера. Окрім значних інвестицій в розбудову та оновлення транспортної інфраструктури, доречно удосконалити митні процедури з метою скорочення часу оформлення вантажів, застосування більш ефективної схеми сервісного обслуговування, мінімізувати вплив людського фактору в процесі подачі та оформлення документів, оптимізувати ціни та тарифи на послуги з перевезення та оформлення вантажів, розвивати галузеву агрологістику (наприклад, запровадження концепцій віртуальних ланцюгів поставок з віддаленим доступом та адмініструванням).

Список використаних джерел

1. Голомша Н.Є., Дзядикеви́ч О.Я., Липницька Т.А. Мінімізація експортних витрат як напрям підвищення конкурентоспроможності українського зерна. «Молодий вчений». № 9 (49). 2017. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9/113.pdf>
2. Киричевський І. Місія (не)можлива: чи можна наростити річкові перевезення зерна хоча б на мільйон тон? Agravery. 2017. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/misia-nemozliva-ci-mozna-narostiti-rickovi-perevezenna-zerna-hoca-b-na-miljon-ton>.
3. Україна скоротила експорт зерна вперше за п'ять років. 2018. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/09/10/640397/>.
4. World Bank. URL: <https://lpi.worldbank.org/international/global?sort=asc&order=Logistics%20competence#datatable>.
5. Corn Exports by Country. URL: <http://www.worldstopexports.com/corn-exports-country>

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТУ НІШЕВИХ
КУЛЬТУР З УКРАЇНИ**

Курінна Д.В., студент,
Діброва Л.В., кандидат економічних наук,
доцент

Вирощування традиційних сільськогосподарських культур не дозволяє малому та середньому аграрному бізнесу повною мірою забезпечити власний поступальний розвиток та фінансову стабільність, що пов'язано із об'єктивними економічними негараздами та еколого-кліматичними проблемами. У зв'язку з цим, аграрії почали звертати більшу увагу на нішеві маржинальні сільськогосподарські культури, які за рівнем дохідності з 1 га переважають такі культури як соняшник або ріпак. В таких умовах виробництво та експорт нішевої продукції має великий потенціал для розвитку. Експортна орієнтація може стати одним зі способів диверсифікації, збереження робочих місць та примноження прибутків.

За умов нерівної конкурентної боротьби з великими підприємствами у традиційних галузях, основною перевагою фермерів та малого і середнього бізнесу повинна стати якість та ексклюзивність товару на міжнародних ринках нішевих товарів, до яких за останні десять років на світовому агропродовольчому ринку спостерігається зростання інтересу. Крім того, перевагою нішевих продуктів є диверсифікація монокультурного напрямку виробництва та можливість вплинути на покращення якості земель.

Зокрема за останні десять років майже в 2 рази зріс експорт квасолі, гірчиці, льону та горіхів, у 3 рази коріандру, 4 рази гречки, в 5 разів сорго та нуту, в 6 разів ягід суниці та полуниці. 2017 року у вітчизняному аграрному секторі основні нішеві сільськогосподарські культури загалом займають 4,6% у структурі виділених під них посівних площ, що на 0,4 відсоткових пункти більше проти показника 2016 р. Посівні площі 2017 р. під основними нішевими сільськогосподарськими культурами в Україні розподілені наступним чином (рис. 1). В товарному експорті з'явилися також такі позиції як сочевиця, часник, насіння сафлору, шпинат, малина та ожина, а також кролятина, баранина та козлятина. Отже, на фоні основних експортних позицій даний сегмент займає дуже незначну часту, однак тенденції світового ринку та широкий експортний потенціал вітчизняного агросектору дозволяють робити прогнози щодо розширення обсягів і асортименту нішевих товарів [2; 3].

Україна має конкурентні переваги у вирощуванні таких трудомістких ягідних культур: чорниця, ожина, лохина, малина. Саме ці ягоди є основним продуктом для експорту в країни Європейського Союзу. За даними Ради з питань експорту продовольства (UFEB), у Східній Європі Україна виробляє 25% м'яких ягід (суниця, смородина, малина тощо) і 10% – твердих (вишня, черешня) [3].

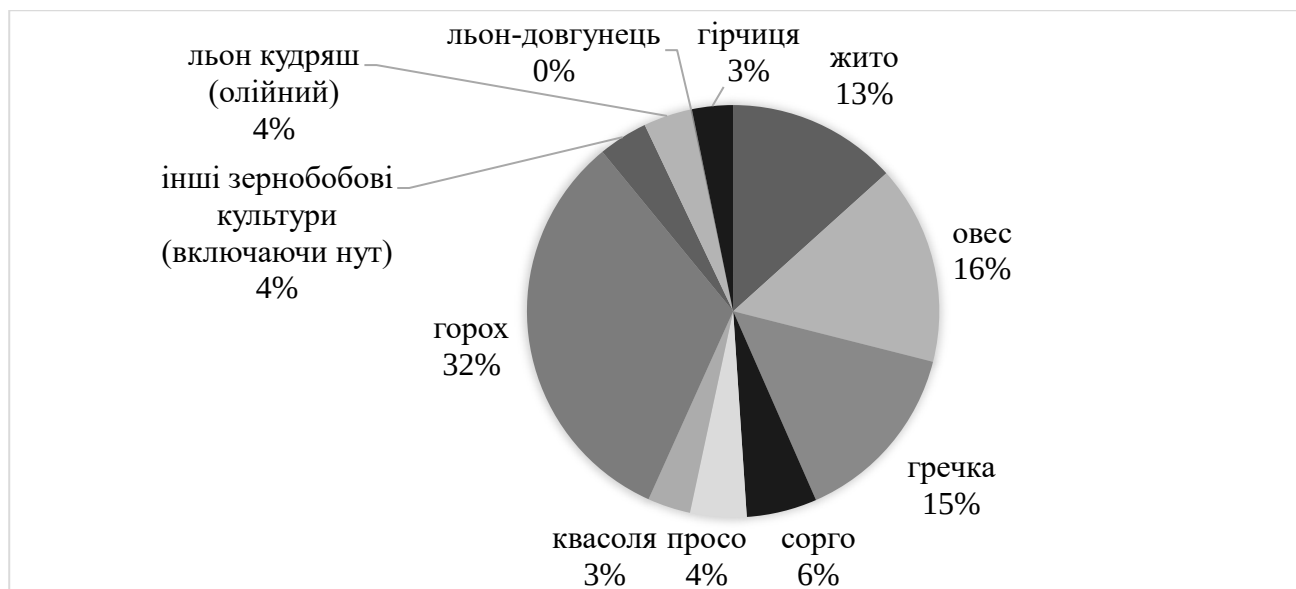

Рис. 1. Структура посівних площ під основними нішевими сільськогосподарськими культурами в Україні, 2017 р.

Джерело: [1; 2]

Серед інших нішевих напрямків агроекспорту – експорт люцерни, масляного льону, а також енергоефективних рослин, таких як світчграс, енергетична верба. Відносно нові для України культури – трави міскантус і світчграс, – дуже вигідно вирощувати для отримання біомаси, зі світчграсу виробляють етанол, а також біогаз, крім того, ці трави із часом покращують якість земель. Крім того, високий потенціал зростання експорту в країни Євросоюзу також таких продуктів, як мед, горіхи та ікра осетрових, яку почали виробляти в країні. Якщо важлива посухостійкість культури, то варто звернути увагу на сорго: її посіви в Україні та експорт зростають через високу популярність в Африці та Пакистані. Поживний склад кукурудзи і сорго дуже схожий, при цьому остання культура коштує дешевше. При цьому, найбільшим попитом серед нішевих культур вітчизняного виробництва користувалося сорго зернове, а також насіння льону та товарна позиція гречки, проса [2; 3].

Для держави нішеві сільськогосподарські культури є одним із стратегічних напрямів диверсифікації аграрного експорту та підвищення дохідності галузі. Так, для стимулювання створення нових фермерських господарств та посилення їх конкурентоспроможності урядом у 2018 році було передбачено 1 мільярд гривень в рамках нової бюджетної програми «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств», а на розвиток садівництва і виноградарства уряд передбачив 300 мільйонів гривень, в тому числі на рівні малих господарств [4]. Крім того, розвивати економічний потенціал вирощування нішевих культур можливо за рахунок застосування сучасних інноваційних технологій, використання якісного насіннєвого матеріалу високопродуктивних сортів за умов оптимальної системи удобрення і захисту рослин від шкідників та хвороб.

Список використаної літератури

1. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/.
2. Економічний потенціал нішевих культур. 2017. URL: <http://agro->

business.com.ua/agro/ekonomichni-hektar/item/8958-ekonomichni-potentsial-nishevykh-kultur.html

3. Нішеві культури: клопоти в обмін на прибутковість. 2018. URL: <http://www.bakertilly.ua/news/id1377>.

4. Про Державний бюджет України на 2018 рік: Закон України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>.

УДК: 339.5:338.43:638

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЕКСПОРТУ МЕДУ З УКРАЇНИ

Сухобок Т.О., студент

Діброва Л.В., кандидат економічних наук, доцент

Останні кілька років красномовно підтверджують, що одним із найперспективніших в сфері АПК України є саме ринок меду. І справа не лише в тому, що на частку нашої держави припадає близько 6% світового об'єму виробництва меду, а й в тому, що динаміка продажів на світові ринки феноменально зростає.

Сьогодні продукція українського бджільництва активно продається і за останнє десятиліття суттєво розширила географію збуту. У тому числі до Азербайджану, Бельгії, Угорщини та навіть Китаю, який є чи не найбільшим експортером меду у світі і флагманом виробництва цього продукту. А в цілому, за останнє десятиліття Україні вдалося збільшити обсяги експорту меду в країни Європейського Союзу в сім разів. Позитивна динаміка обумовлена, перш за все, попитом у світі на натуральні продукти, наданням квот на безмитну поставку з боку ЄС (з 5 тис. тонн до 8 тис. тонн) та вдале співвідношення ціни та якості українського меду. [4]

Більшість українського меду виробляють у Вінницькій, Дніпропетровській, Миколаївській, Донецькій, Полтавській, Запорізькій, Житомирській та Кіровоградській областях.

Обсяги світової торгівлі медом з 2015 року зростають, виріс також і український експорт. Якщо в 2015 році наша країна продала 36 тисяч тонн меду на 84,3 мільйона доларів, то в минулому році - вже 67,8 тисячі тонн (133,9 мільйона доларів). В цьому ж році ситуація складається не дуже сприятлива: за перше півріччя Україна експортувала лише 17 тисяч тонн (на 37 мільйонів доларів), що на 43% менше, ніж за аналогічний період 2017 го (рис.1). Найбільшими імпортерами українського меду є США, Польща і Німеччина. Польща в минулому році купила меду на 21,8 мільйона доларів, США - на 27 мільйонів доларів, а Німеччина - на 34,2 мільйона доларів. Відзначимо, що в цьому році США ще український мед не купували, зате в списку імпортерів з'явилася Бельгія (рис 2.).

Рис. 1. Експорт українського меду у 2015-2018 роках

Україна входить в десятку найбільших експортерів меду в світі. Крім нас в цьому списку Китай, Нова Зеландія, Аргентина, Німеччина, Бразилія, Іспанія, Мексика, Угорщина і Бельгія. При цьому з усіх цих країн український мед коштує найдешевше - менше 2 доларів за кілограм. У Китаю, який є світовим лідером з експорту, мед коштує не набагато дорожче - 2,09 долара за кілограм. Найвища ціна у Новій Зеландії - 24,3 долара.

Однак не всі з експортом меду в України так добре. У 2016 році Європейський Союз заборонив поставки продукту трьом українським компаніям. У меді, який експортувався в Чехію, знайшли заборонені речовини - антибактеріальні препарати. Заборона діяла три місяці.[3]

Нагадаємо, в 2018 році Україна вичерпала річні квоти на безмитний експорт меду в ЄС вже 11 січня. При цьому в Україні налічується близько 400 тис. пасічників, які виробляють близько 70 тис. тонн меду. Близько 57 тис. тонн меду Україна експортує переважно в Європейський Союз.

Рис.2. Найбільші імпортери українського меду
у 2015-2018 роках, \$ млн

Обсяги світової торгівлі медом за останні п'ять років зросли на 18%, досягнувши в 2017 р. 690,3 тис. тонн загальною вартістю 2,37 млрд доларів. Про це повідомила експерт Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) Анна Бурка.

Рис. 3. Середня експортна ціна меду найбільших
10 експортерів меду у світі у 2017 році

Як повідомлялося, зростання експорту продукції з України відзначається у всіх секторах, але абсолютний рекорд закріпився за медом. Україна за 2017 рік заробила 87 млн доларів за рахунок бджільництва.

Однак, експорт меду в 1-м півріччі 2018 року скоротився на 43%, або на 12,6 тис. тонн до 17 тис. тонн порівняно з аналогічним періодом минулого року. Про це заявила консультант продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО) Анна Бурка на своїй сторінці у Facebook.

«Експорт українського меду в першому півріччі 2018 року скоротився на 43% порівняно з аналогічним періодом 2017 року і склав майже 17 тис. тонн загальною вартістю \$37 млн. Порівняно з таким же періодом 2016 роком приріст на 12%», — підрахувала експерт.

За її даними, ЄС продовжує лідирувати серед основних покупців українського меду, в ТОП-3 країн-імпортерів увійшли Німеччина (32%), Польща (17%) і Бельгія (12%), зазначила Бурка.

«Додаткова квота на безмитну поставку українського меду в країни Євросоюзу (2,5 тис. тонн) буде відкрита з 1 жовтня поточного року. Основна квота (5,4 тис.тонн) була обрана в перші 11 днів 2018 року. На позанеквотний обсяг діє мито в розмірі 17,3%», — додала Анна Бурка.

Як відомо, цього року в Україні зафіксоване масове отруєння бджіл через отрутохімікати, якими фермери обробляють поля. У декількох регіонах загинули понад 18 тисяч бджолосімей.

Специфіка України в тому, що 98% українського меду виробляється 400 тисячами пасічників у приватних домогосподарствах.

Це добре, адже люди мають додаткові доходи, та без належної державної підтримки приватні домогосподарства не мають доступу до сучасних технологій виробництва, не захищені від непогоди та інших викликів. Тому державі доцільно зосередитися на реалізації програм із підтримки українських пасічників», — вважає заступник голови ВАР Марчук Денис. [2]

Отже, Україна входить в десятку найбільших світових експортерів меду. Проте не варто говорити, що український мед вже все завоював і легко тримає свої позиції на міжнародному ринку. Він продовжує активно боротися, перспективно конкурувати та завойовувати своє «місце під Сонцем» ледь не щодня. І інтеграція нашої країни на нові ринки, як мінімум, потребує безупинної адаптації цієї галузі до існуючих міжнародних умов торгівлі та стандартів. Тому для цього слід розвивати цю галузь в середині країни і на державному рівні. І не лише серед бджолярів-любителів, але й підприємців. Адже майбутнє українського ринку меду буде залежати також від того, наскільки успішним буде поєднання цих двох категорій. Тим більше варто констатувати, що такі потужні країни, як, приміром, Німеччини та Франції не спроможні повністю забезпечити потреби своїх споживачів медом. Тому ці країни та низка інших готові ставати в чергу за українським медом. А роль України влучно користатися наданим шансом та тішити світ унікальним продуктом і зміцнювати власну економіку.

Список використаних джерел

1. <http://agravery.com/uk/posts/show/za-pat-roki-ukraina-zbilsila-eksport-medu-do-es-bils-niz-vtrici>
2. <https://agropolit.com/news/4496-ukrayinu-zaprosili-priyednatisya-do-seredzemnomorskoyi-torgovoyi-konventsii>
3. <https://ru.slovoidilo.ua/2018/08/20/infografika/jekonomika/skolko-meda-eksportirovala-ukraina-2015-2018-godax>
4. https://lb.ua/blog/opavlenko/368889_medovi_perspektivi_ukraini.html

УДК 339.5: 635.9 (477)

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ КВІТАМИ В УКРАЇНІ

Миргородська Д. О., студент

Діброва Л. В., кандидат економічних наук, доцент

Квіткова галузь в Україні досить перспективна. Українські підприємці на сьогоднішній день досягли значних успіхів, завдяки технологіям, які запозичили за кордоном, але поки, що їм не вдається повністю забезпечити вітчизняний ринок та вийти зі своєю продукцією на світовий.

Криза в 2007 – 2008 роках значно загальмувала розвиток квіткової галузі в Україні. Вжити в кризових умовах вистачило сил лише великим виробникам. Вони інвестували кошти для збільшення обсягів виробництва та модернізацію обладнання, яке імпортували з Голландії, Ізраїлю, Німеччини та Польщі. Це дало змогу знизити собівартість продукції, підвищити якість і розширити асортимент виробництва, скоротити залежність імпорту та задовольнити потреби внутрішнього ринку, орієнтуватися на експорт. Але поки, що цього не достатньо для того, щоб бути на рівні з найбільшими світовими експортерами квітів.

Зважаючи на зазначені дослідження питань становлення розвитку ринку квітів в Україні та нарощування їхнього експорту є своєчасним та актуальним. За висновками експертів український ринок квітів найрозвиненіший серед країн СНД. На сьогоднішній момент українські підприємства покривають лише 20% потреб національного ринку, решта 80% імпортується. За 2017 рік Україна імпортувала квітів на суму 175,3 млн. грн.(див.рис.1) [1].

Імпорт квіткової продукції в Україні зростає з 2001 року. Якщо у 2001 р. в Україну було ввезено квіткової продукції лише на суму 7,6 млн. дол. США, то в 2008 році – на 100,4 млн. дол. США, або в 13 разів більше. На подальше зниження обсягів імпорту квітів вплинула економічна криза та девальвація національної валюти.

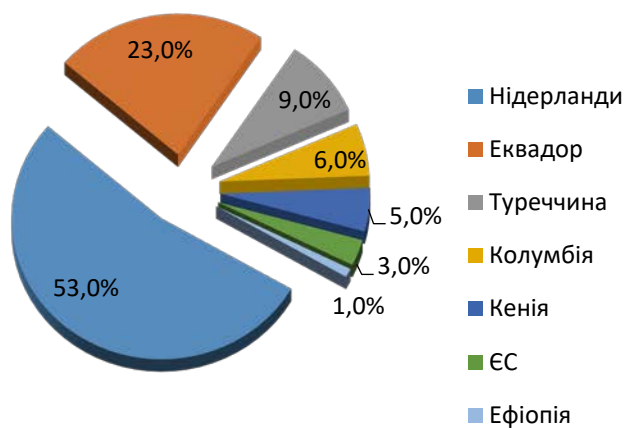

Рис. 1. Частка країн імпортерів на ринку квітів в Україні за 2017 р.,%
Джерело: [1].

Внаслідок цього в 2009 році на 38% скоротився об'єм імпорту і склав всього 62,0 млн. дол. США. За підсумками 2017 року загальний обсяг імпорту продукції квітникарства зріс в 3 рази і склав 175,3 млн. дол.США (рис.2.) [2].

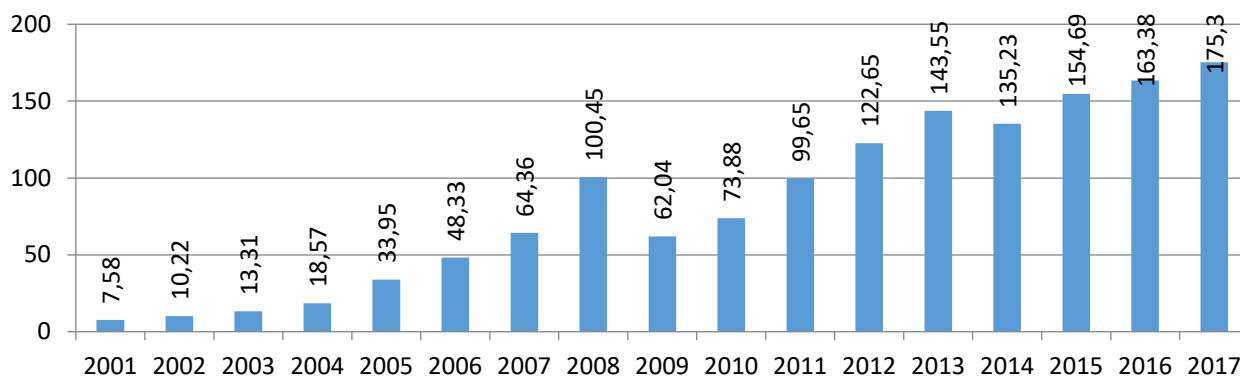

Рис. 2. Динаміка імпорту квітів за 2001 – 2017 роки, млн. дол. США
Джерело: [2].

Квітковий ринок – це постійні зміни. Протягом року обсяги імпорту змінюються скачками. Це пов'язано зі святами. Наприклад, пік імпорту припадає на лютий – березень через День Святого Валентина та Міжнародний жіночий день (див.рис.3) [3].

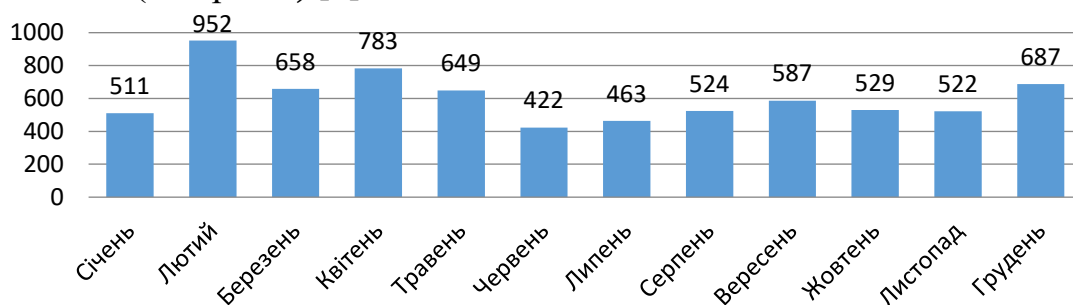

Рис. 3. Імпорт квітів в Україну за 2017 р., т

Джерело: [3].

Ціна на імпортовані квіти змінюється разом з попитом на них. За 2017 р. середня ціна за кілограм імпортованих квітів становила \$2 (див.рис.4) [1].

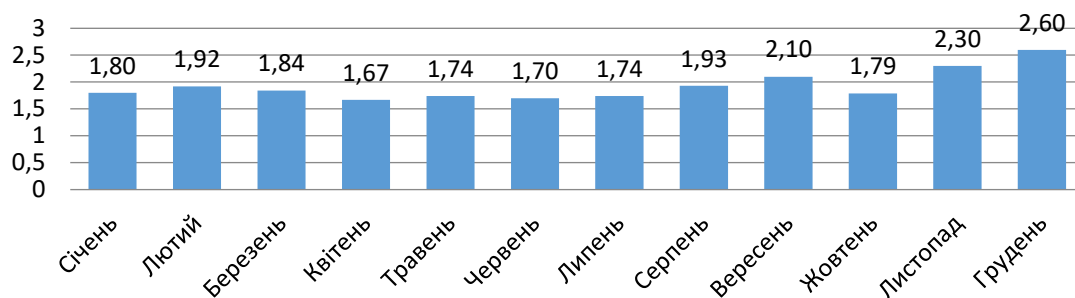

Рис. 4. Динаміка цін на квіти в Україні за 2017 р., \$/кг.

Джерело: [1].

Нідерланди - провідний лідер світового експорту живих квітів, окрім цього є центром продажу квітів з усього світу.

Найбільший в світі квітковий аукціон знаходиться в Нідерландах – Flora Holland, де щодня продається близько 20 мільйонів квітів. Система голландських аукціонів забезпечує близько 90% від обсягу всього світового продажу квітів [3].

Окрім Нідерландів, найбільшими виробниками квітів у світі також є: Еквадор, Колумбія та Ефіопія. Кенія спеціалізується на вирощуванні екзотичних рослин. Іспанія славиться своїми ірисами та гвоздиками, а Туреччина – герберами. Південна Африка вирощує найкращі антуриуми та орхідеї. Нідерланди постачають найкращі тюльпани і т.д.. В наведеному нижче рис. 5 показано 5 найбільших світових експортерів квітів та частка ринку, яку вони займають [2]. Зі 139 країн-експортерів Україна займає 69 місце.

Однією із головних структурних змін, що відбуваються нині у галузі квітництва, є збільшення міжнародної конкуренції, зокрема, для зрізаних квітів. Завдяки поєднанню місцевого виробництва та ефективного імпорту квітів Нідерланди є домінуючим центральним ринком для глобальної торгівлі зрізаними квітами. Тим не менш, голландська частка у світовому експорті зрізаних квітів зменшується з 52,1% у 2013 році до 48,8% у 2017 році рис.5

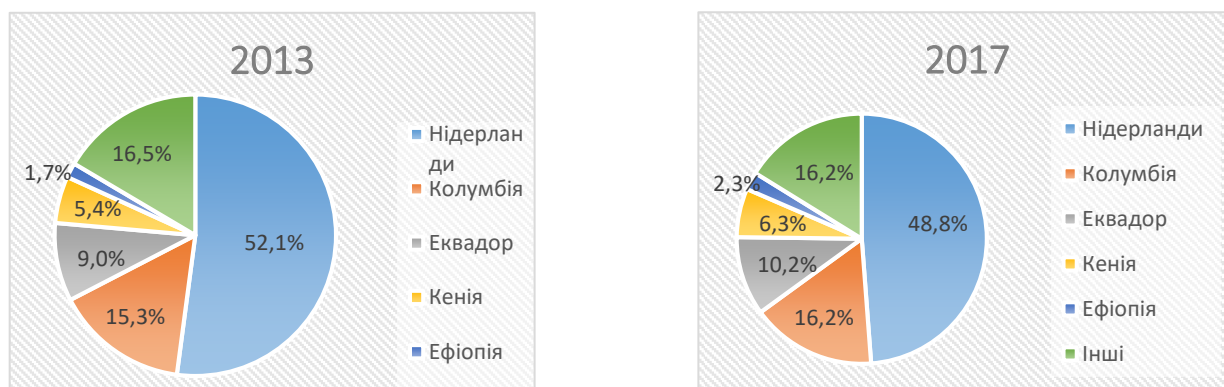

Рис. 5. Світовий експорт квітів у 2013/2017 рр., %

Джерело: [3].

Водночас Кенія, Еквадор, Ефіопія, та Колумбія збільшили свою частку у світовому експорті зрізаних квітів. Виробники в цих країнах можуть досягнути значних масштабів виробництва квітів належної якості за конкурентоспроможними цінами за рахунок сприятливих кліматичних умов вирощування та нових технологій. Збільшення світового експорту зумовило зміни в світовій конкуренції.

В результаті дослідження основних тенденцій розвитку квітів нами було встановлено, що для ефективного використання експортних ресурсів квітів в Україну необхідно:

- ✓ визначення загальної потреби в живих зрізаних квітах та горщикової продукції на ринку;
- ✓ створення нових та розвиток діючих підприємств, спроможних гарантувати задоволення споживацького попиту щодо продукції квітництва (різноманітних товариств, приватних підприємств, фермерських господарств тощо);
- ✓ запровадження інноваційно – інтенсивних та енергозберігаючих технологій, з метою забезпечення економії ресурсів підприємств та підвищення рентабельності їх діяльності;
- ✓ залучення ефективних джерел інвестицій, розвиток страхової діяльності, лізингової діяльності тощо;
- ✓ удосконалити законодавство.

Найбільша частка постачання здійснюється з Голландії, Еквадору та Колумбії. Криза 2007 – 2008 років значно загальмувала розвиток галузі квітництва в Україні, але за останні роки спостерігається позитивна динаміка розвитку вітчизняного ринку, хоч імпорт має тенденцію до зростання. Це зумовлено розвитком українських підприємств, які функціонують на запозичених за кордоном технологіях.

Список використаних джерел

1. Бізнес цензор. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://biz.censor.net.ua>
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Trade statistics for international business development . [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://www.trademap.org/\(S\(tsbbidc5n2tt1f5onmrhy4kq\)\)/Country_SelProduct.aspx?nvpm=1||||0603||4|1|1|2|1|2|1|1](https://www.trademap.org/(S(tsbbidc5n2tt1f5onmrhy4kq))/Country_SelProduct.aspx?nvpm=1||||0603||4|1|1|2|1|2|1|1)
4. Аграрна поїздка до Голландії. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dykuntours.com/tours-holland.html>

UDC: 658.8:339.9

**EXPORT GRAINS FROM UKRAINE AND ITS COMPETITIVENESS
TO THE MARKET**

Bondarenko V.V. student

Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor

Foreign trade in the agro-industrial complex of any country in the context of the expansion of the global food problem is under the strict control of governments in order to ensure the food security of these countries.

A pressing issue is the study of the relationship between Ukraine's exports of certain groups of agro-industrial goods, especially cereals, in the new conditions of Ukraine's integration into the world economy.

The aim of the study is to analyze the export of products of the agro-industrial complex of Ukraine, as well as to determine the effectiveness of Ukraine's grain exports to the European and world markets. Over the past five years, Ukraine has strengthened its position in the international agrarian market and is confidently in the world's top ten grain producers. In addition, it is the leader in sunflower seeds production and export of sunflower oil, has become one of the three leaders in grain exports, second only to the United States and the European Union.

According to the forecasts of the Ministry of Agrarian Policy, this year it is expected to collect 63 million tons of grain. In the structure of production dominated by corn. The production of this grain is estimated at about 26 million tons. In general, this year's harvest will exceed 5% this year, or 3 million tons. As the domestic needs of the country in grain make up 29 million tons annually, the increase in its total production affects export potential growth [2].

According to the profile ministry, Ukraine exported nearly 39.5 million tons of grain in 2015/16 MY, which is 13.5% higher than the previous period. In particular, wheat exports amounted to 17.4 million tons, corn - 17.39, barley - 4.4 million tons, other grain crops - 256 thousand tons. The current season is expected to bring exports to 41 million tons [3]. This will set a new record for selling Ukrainian grain on the world market.

In external sales, the share of grain products is gradually increasing. Thus, according to official statistics, during the first seven months of 2016, exports of cereals and granules from grain products reached 17.1 thousand tons (\$ 5.1 million), which is one third higher than in the same period last year [1].

The main consumers of Ukrainian grain were Egypt, Israel and Belarus. In addition, the quota of 2016 for the supply of barley cereals and flour to the EU countries in the amount of 6,3 thousand tons was exhausted in three months. According to the domestic experts of the agrarian market, further increase of exports and possible increase of quotas for the supply of grain products to the European Union will increase the production of value added products in Ukraine.

Over the past five years, it has been possible to expand the sales channels of Ukrainian agricultural products on the world market and to convince international partners of the reliability of the implementation of contractual obligations. Therefore, trust in Ukraine as an agrarian partner will further contribute to the development of

domestic grain production and processing products. Indeed, Ukraine has always been a big post-harvester of grain in the world markets. For this reason, the competitiveness of grain in a reasonable measure is the competitiveness of the whole rural economy of the krai. The indicators used by domestic experts for assessing the competitiveness of grain include: net exports; a part of the imported agricultural products on the domestic market; production volumes; in the world's manufacturing and in world exports of some kind of agricultural products. In order to assess the competitiveness of the country, researchers use the Relative Export Advantage index (RXA), the Relative Import Penetration Index RMP index, and the Relative Trade Advantage index on the Index RTA. The RXA index is known as the ratio of crude grain in world exports of a certain volume to its counterpart in world exports of all other traffic. The specific feature of this handbook is that world exports are constantly recognized as the sum of exports of all countries, except for the one being studied.

A number of factors, which include the quality of products and the growth of logistics costs, may become a barrier to the growth of export volumes of grain this season. Each importing country has its own sanitary requirements for the quality of agricultural products imported into its territory. Yes, the State Committee for Proprietary Service of Ukraine has documented the presence of illicit pathogens in China for 1,800 hectares of corn crops.

At the same time, import requirements for grain are significantly different. Thus, the countries of Southern Europe accept pollinator weed ambrosia in contrast to Egypt and Israel. Therefore, it is necessary to form the batches of goods, taking into account the requirements of a particular buyer. However, the existing system of Ukrainian logistics does not currently allow this to be done in the required volumes.

High logistic costs are one of the main factors influencing the export efficiency of products. The main ways of supplying Ukrainian grain to the world market are shipping through the Black Sea ports. Thus, the grain-goods are formed on linear elevators, transported by rail or by road to the port elevators for further transshipment and freight of vessels.

The current season has increased the cost of road transportation, due to the introduction of restrictions on the volumes of transportation of goods by roads of local importance.

The main grain crops of the world - wheat, corn, rice - provide 3/4 world grain production. Ukraine occupies a significant place on the world grain market, its share in the territorial structure of world exports far exceeds the EU countries: the share of wheat exports on average is 5%; in the export of barley - 18%; in corn export - 9%.

Ukraine-EU grain export analysis - the world is backed by a definition of its efficiency at the level of national economies. The essence of the economic effect at the national economic level is the comparison of incomes and expenses from foreign economic operations. In this case, there are direct and indirect effects.

The direct effect is a result of the economy of national expenditures on the production of export products, when these costs are lower than the world, and the savings from imports, if the cost of imports is lower than could be the case with the own production of similar products.

An indirect effect is manifested in the positive effect of foreign economic

activity on the country's economic development, namely progressive structural shifts, an increase in the level of technical provision of production and industrial potential.

References:

1. Mahanova Yu. M. Export of grain crops of Ukraine, EU and countries of the world in the conditions of modern integration processes / Yu. M. Mahaniov // Kharkiv National University. V. N. Karazin. - 2015 - # 1. - P. 27-36.

2. Mahanova Yu. M. Determination of comparative advantages of export of products of the agro-industrial sector of Ukraine in conditions of WTO membership and association with the EU / Yu. M. Mahaniov // Foreign Trade: Economics, Finance, Law: Scientific Journal of UDUFMT. - 2014 - No. 5 - 6. - P. 46 - 60.

3. Markets of the real sector of Ukraine's economy in the institutional environment of the WTO: the state of affairs and integration / Ed. prof. V. O. Tochilina; National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Economics. and predicting. - K., 2012. - 552 pp

4. Export / Ukraine / Cereals // USDA Report [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.agrochart.com/en/usda/section/13/zernov/country/243/ukraine/attribute/9/exports/>

5. Proposal - Main magazine on agribusiness <http://propozitsiya.com/ua/rynok-zerna-vrozhayu-2016-roku>

УДК 332.2:502.35

ПИТАННЯ ОРЕНДИ ЗЕМЛІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

Ніка Х.В., студент

Петренко О.П., кандидат економічних наук, доцент

Одеський державний аграрний університет

Сьогодні оренда землі – важлива умова розвитку сільського господарства, оскільки без запровадження обдуманих орендних відносин важко розраховувати на збереження оптимальних за своїми розмірами аграрних підприємств. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про оренду землі» оренда землі становить засноване на договорі строкове платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідною орендареві для проведення підприємницької та інших видів діяльності [1].

Оренда є гнучким інструментом у становленні нової структури агровиробництва та реалізації соціально-економічних програм. За даними Держгеокадастру станом на 1.01.2017 року укладено 47577664 договорів оренди земель сільськогосподарського призначення загальною площею 16475,3 тис. га. Із них фермерськими господарствами – 730566 договорів. Найбільшу кількість договорів оренди укладено строком на 8-10 років – 2201497, найменше на 7 років – 533228 До 7 років укладено 1166436, більше 10 років – 856503 договори. На прикладі СТОВ «Старокульнянське» Одеської області Подільського району було розглянуто характеристику орендних відносин (табл.1).

Таблиця 1

Орендні відносини СТОВ «Старокульнянське»

Показники	2 015р.	2 016р.	2 017р.	2017 р. до 2015р. %
Площа с. г. угідь, га	1418,0	1329,0	1426,0	100,6
з них орендовано земель,	1418,0	1329,0	1426,0	100,6
в т.ч. ріллі	1418,0	1329,0	1426,0	100,6
Термін оренди, років	10,0	10,0	10,0	100,0
Кількість орендованих паїв	426,0	426,0	394,0	92,5
Середній розмір земельного паю, га	2,8	2,8	2,6	92,9
Середній бонітет ґрунтів, бали	52,1	52,1	52,1	100,0
Середня нормативна грошова оцінка 1 га, грн.	2519,0	2519,0	2978,0	118,0
Загальна нормативна грошова оцінка, тис. грн	62987,0	62987,0	75585,0	120,0
Ставка орендної плати,%	3,0	3,0	3,0	100,0
Розмір нарахованої орендної плати, тис.грн.	755,0	755,0	893,0	118,3
Сплачено орендної плати, тис. грн.	755,0	755,0	893,0	118,3
в т.ч. в натуральній формі	755,0	755,0	893,0	118,3

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності СТОВ «Старокульнянське»

В СТОВ «Старокульнянське» ставка орендної плати протягом трьох років дорівнювала 3 %. Згідно до п.288.5 ПКУ для земель сільськогосподарського призначення ставки земельного податку з одного гектара сільськогосподарських угідь встановлюються для ріллі, сіножатей та пасовищ в розмірі 0,01 відсотка їх грошової оцінки, а для багаторічних насаджень – 0,03 відсотка. За сільськогосподарські угіддя, що надані у встановленому порядку і використовуються за цільовим призначенням, незалежно від того до якої категорії земель вони віднесені, земельний податок справляється як за землі сільськогосподарського призначення [2] .

Для вдосконалення орендних відносин із власниками земельних паїв нами було запропоновано збільшити в СТОВ «Старокульнянське» ставку орендної плати до 5 %. Ефект від впровадження збільшеної орендної ставки в дослідному підприємстві розглянуто в табл.2.

З таблиці 2 видно, що зі збільшенням ставки орендної плати, збільшився розмір нарахованої орендної плати. Підвищення ставки орендної плати забезпечить виконання вимог Податкового кодексу України [2] та збільшення надходжень до бюджету селища. Даний спосіб відповідає принципам державної регуляторної політики, а саме: доцільності, ефективності, збалансованості, передбачуваності, принципу прозорості та врахування громадської думки.

Тому, для розвитку орендних земельних відносин основну увагу СТОВ «Старокульнянське» слід зосередити на :

- формуванні конкурентного середовища серед потенційних орендарів землі;
- всебічному захисті й гарантуванні прав селян-орендодавців, зокрема, застосуванні дійових механізмів відповідальності за недотримання сторонами умов орендних угод;

Таблиця 2

Прогнозні показники за результатами впровадження збільшеної орендної ставки

Показники	В середньому за 2015-2017р.р.	Прогноз на 2019 р.	Відхилення	
			тис.грн	%
Площа с. г. угідь, га	1391,0	1426,0	35,0	102,5
з них орендовано земель,	1391,0	1426,0	35,0	102,5
в т.ч. ріллі	1391,0	1426,0	35,0	102,5
Термін оренди, років	10,0	10,0	0	100,0
Кількість орендованих паїв	415,3	394,0	21,3	94,9
Середній розмір земельного паю, га	2,7	2,6	0,1	96,3
Середній бонітет ґрунтів, бали	52,1	52,1	0	100,0
Середня нормативна грошова оцінка 1 га, грн	2672,0	2978,0	306,0	111,5
Загальна нормативна грошова оцінка, тис. грн	67186,3	75585,0	8398,7	112,5
Ставка орендної плати, %	3,0	5,0	2,0	166,7
Розмір нарахованої орендної плати, тис.грн.	801,0	1489,0	688,0	185,9

Джерело: розраховано за даними фінансової звітності СТОВ «Старокульнянське»

– підвищенні орендної плати за землю, а також екологізації використання орендованих земель, що передбачає реалізацію стимулювальних і регламентаційних заходів;

– запровадженні екологічного моніторингу та контролю, спрямованих на використання орендарями екологобезпечних агротехнологій і належне відтворення родючості ґрунтів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про оренду землі» від 08.09.99 № 1019-XIV/ 1999-ВР/ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1999, № 46-47, ст.280

2. Податковий кодекс України від 23.12.2010 №2856-VI/2010-ВР/Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.

3. Закон України від 06.10.98р..№161-XIV "Про оренду землі"/2010-ВР/Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 2011, № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112.

ЕКОЛОГІЧНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ

Кобченко М.Ю., аспірант

Маркіна І.А., доктор економічних наук, професор
Полтавська державна аграрна академія

Агрокліматичні ресурси, як складова системи сільськогосподарського землекористування є найвагомішою передумовою розвитку сільського господарства та спеціалізації в галузі рослинництва. Вони характеризуються температурним режимом повітря та ґрунту, а також запасами вологи. Територія області належить до недостатньо вологої, теплої, крайній південний схід – до посушливої, дуже теплої агрокліматичної зони. Середньорічна кількість опадів на території області змінюється, збільшуючись з півдня на північ. Кліматичні умови області сприятливі для життя людини. Рівень зволоження Полтавської області в центральній частині є недостатнім, у південно-східній – посушливим.

Одним з ефективних шляхів зниження негативних впливів аграрного виробництва є надання відповідним територіям статусу спеціальних сировинних зон, що може стати певною гарантією постійного контролю за станом навколишнього природного середовища загалом та земельних ресурсів зокрема, й використанням безпечних технологій у процесі виробництва [1, 3].

Офіційну статистику обліку підприємств – виробників сировини зі статусом спеціальних сировинних зон надає Міністерство аграрної політики та продовольства України, що відображено у відповідних реєстрах як на рівні області, так і на рівні держави. За даними реєстру спеціальних сировинних зон [2], статус отримали землі України загальною площею 222,6 тис. га, на яких здійснювали діяльність 77 сільськогосподарських підприємств різних форм власності. Найбільша кількість їх зосереджена в Полтавській, Вінницькій, Дніпропетровській та Київській областях. Лише по одному суб'єкту господарської діяльності, що мають відповідний статус, знаходяться в Херсонській, Рівненській та Хмельницькій областях (рис. 2). Середній розмір підприємства зі статусом спеціальних сировинних зон складає на рівні 2890,9 га, що майже на 30 % більше, ніж мають підприємства, що здійснюють виробництво органічної продукції (сировини).

Відповідно до районування Полтавської області екологічні підприємства зосереджені в однакових за кліматичними показниками II та IV зонах (рис. 3).

Таким чином, підвищення як рівня екологізації землеробства, так і перехід на органічне виробництво є терміновим завданням, яке потребує розв'язання.

Незважаючи на окремі негативні тенденції, Полтавщина має значний потенціал до підвищення рівня екологічності підприємств.

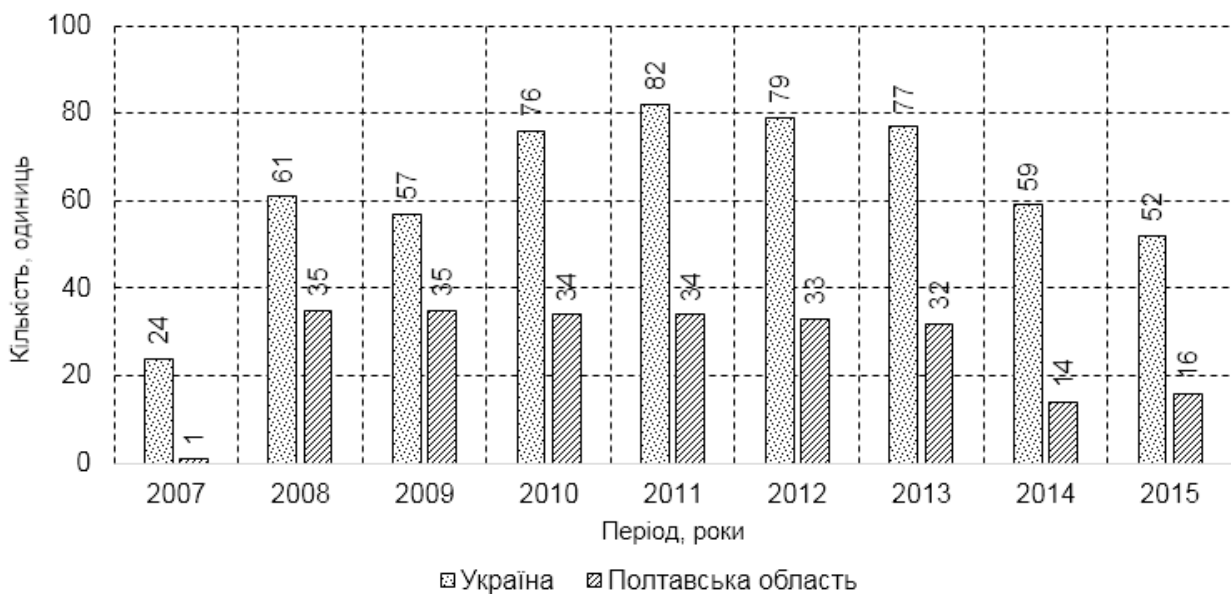

Рис. 2. Кількість суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють виробництво зі статусом спеціальної сировинної зони, в Полтавській області, 2007-2015 рр.

Отже, перехід від підприємств, які мають статус спеціальної сировинної зони, до операторів органічного ринку є останнім етапом досягнення найвищого ступеня екологічності аграрного підприємства.

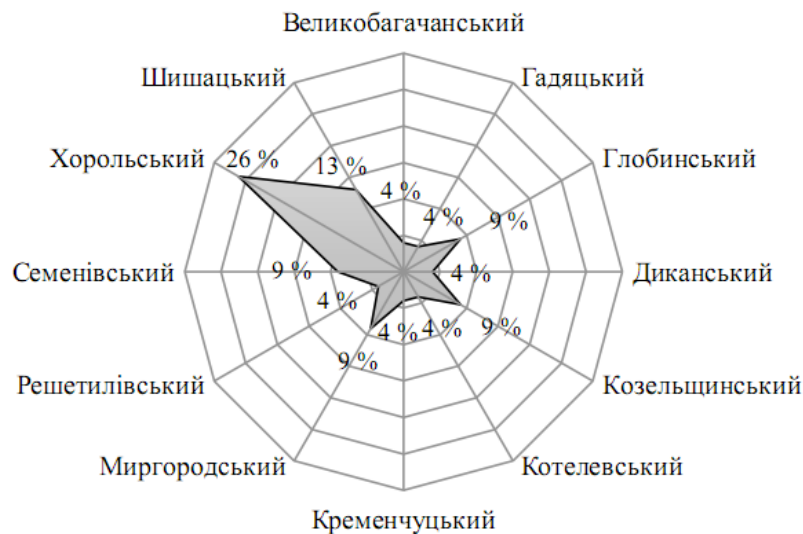

Рис. 3. Рівень екологічності сільськогосподарського землекористування Полтавського регіону, 2016 р.

З іншого боку, якщо розглядати організацію органічного виробництва, то наявність отримання статусу спеціальної сировинної зони через оптимізацію землекористування є першим кроком до впровадження жорстких органічних стандартів, оскільки скорочується кількість етапів для переходу відносно підприємств з традиційними методами господарства.

Список використаних джерел:

1. Гриб М. І. Агрокліматичні ресурси Полтавщини: Стан та шляхи використання / М. І. Гриб // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. – 1999. – №4. – С. 59-95.
2. Реєстр спеціальних сировинних зон [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/4025>.
3. Фурдичко О. І. Розвиток спеціальних сировинних зон та виробництво продуктів дитячого харчування вітчизняними виробниками – національний пріоритет / О. І. Фурдичко // Екологічно чисте виробництво – основа підвищення якості продукції на товарних ринках України (матеріали VIII Пленуму Співки економістів України та Всеукраїнської науково-практичної конференції). – Київ, 2013. – С. 144–155.

УДК 336.027:338.43

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Коваленко А.О., студент

Петренко О.П., кандидат економічних наук, доцент

Одеський державний аграрний університет

Ключове місце в державному регулюванні економіки займають методи фінансового регулювання, які включають використання інструментів бюджетної, податкової, митної, грошово-кредитної, цінової та інвестиційної політики (рис.1). Тому дослідження фінансового регулювання аграрного сектору економіки набуває особливого значення, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, тенденцію до скорочення бюджетних видатків на розвиток галузі, загострення соціально-економічних проблем внаслідок політичної та економічної нестабільності в країні та інтеграцію України до світового економічного простору [1].

Протягом останніх п'яти років аграрний сектор економіки України підтримує тенденцію до зростання. Частка у валовій доданій вартості країни становить 13%, при використанні основних засобів вартістю понад 100 млрд. грн. Галузь є одною з основних бюджетоутворюючих сфер економіки та займає друге місце у товарній структурі експорту (близько 40%). Також АПК – основне джерело надходження валюти в Україну та ключовий фактор у підтриманні торговельного балансу.[3]

Одним з інструментів фінансового регулювання є бюджетне фінансування. Сьогодні фінансова підтримка сільського господарства здійснюється переважно через комплекс програм, метою яких є підвищення ефективності виробництва та забезпечення прибутку виробникам сільськогосподарської продукції. Державою розроблено програму, яка спрямована на розвиток сільського господарства в Україні.

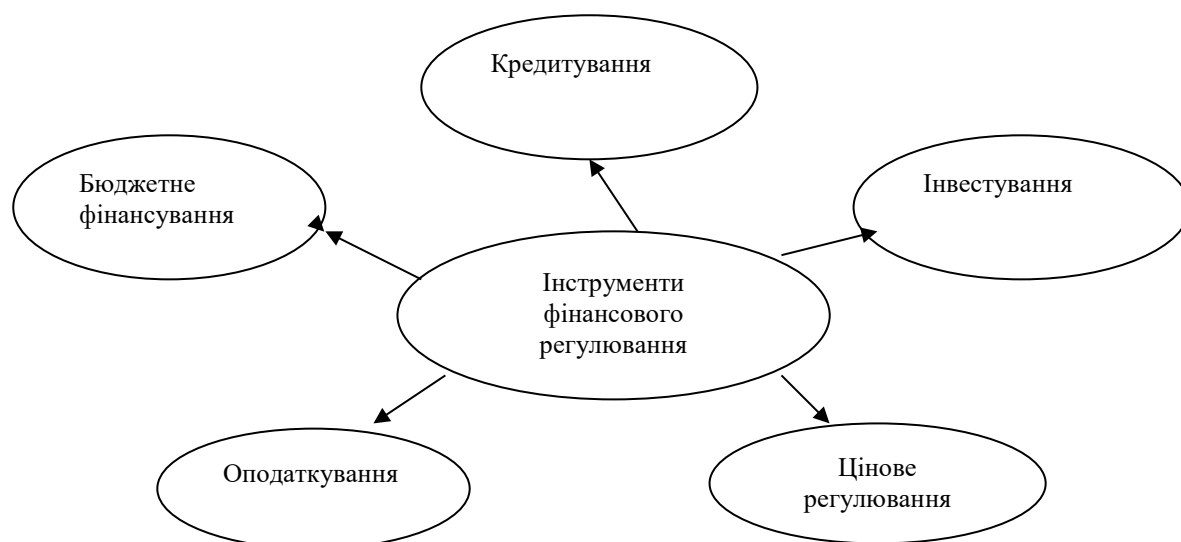

Рис.1 Інструменти фінансового регулювання аграрного сектору економіки

Це Єдина комплексна стратегія розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр., вона націлена на комплексне проведення низки реформ, на які вже довгий час чекають виробники сільськогосподарської продукції, аграрний бізнес і сільське населення [3].

Так, для підтримки малого та середнього бізнесу, фермерства та кооперативів виділяються кошти, суми цих надходжень зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Державна підтримка аграрного сектора

Види підтримки	Роки		
	2014	2015	2016
Залучено допомоги, млрд. грн.	7	10	20
Виділено з держбюджету для компенсації ставок за кредитами, млрд. грн., із них залучено	300	300	300
- пільгового кредитування для 3600 малих та середніх виробників, млрд. грн.	7,8	7,8	7,8
Проекти міжнародної допомоги	11	15	30
Фінансування Європейського інвестиційного банку, млрд. грн.	-	-	12

За даними, представленими в табл. 2, можна зробити висновок, що у 2016 р. залучено допомоги більше, ніж у 2015 р., на 10 млрд. грн. Сума, виділена з держбюджету для компенсації ставок за кредитами, залишилася незмінною, оскільки не змінилося залучене пільгове кредитування для 3 600 малих та середніх виробників. У 2016 р. здійснив фінансування на підтримку малого і середнього бізнесу, фермерства і кооперативів Європейський інвестиційний банк на суму 12 млрд. грн.

Важливим аспектом державного регулювання аграрного сектору України є забезпечення державного контролю за рівнем співвідношення внутрішніх і світових цін, підтримка внутрішнього попиту на ринку продовольства. У країні спостерігається ситуація, коли ціни на деякі види сільськогосподарської продукції перевищують світові, тоді як середня заробітна плата набагато нижча; сировина та матеріали за цінами також поступаються рівню зовнішнього ринку.

Держава повинна надавати фінансову підтримку на здійснення таких заходів, що мають надзвичайно важливе значення для розвитку сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки держави.

Заслужують особливої уваги у країнах ЄС такі форми державної підтримки сільського господарства як надання дешевих кредитів, підтримання твердих цін, безпосередніх виплат тощо. В Європі під державне регулювання підпадає 90 % цін на сільськогосподарську продукцію у формі субсидій для підтримки аграріїв через високі ціни на засоби виробництва.

Тому, в сфері фінансового регулювання аграрного сектора, слід продовжувати впроваджувати державні цільові програми підтримки, податкові і митні пільги, державні закупівлі через Аграрний фонд, Державний комітет матеріального державного резерву, державну підтримку обов'язкового страхування аграрного виробництва, упровадження досягнення НТП та інновацій, залучення молодих людей у сільське господарство, забезпечення гідної оплати праці в сільському господарстві та ін.

Список використаних джерел

1. Зеленський А.В. Фінансове регулювання аграрного сектору економіки України: дис....канд. екон. наук: 08.00.08 Київ, 2016.224с.
2. О. А. Романець Сутність та зміст державного регулювання аграрного сфери економіки. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2011. № 5.
3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 року, Київ, 2013: <http://www.minagro.gov.ua/node/7644> (дата звернення: 02.11.2018)
4. Бурачек І.В., Михайленко Н.В. Сучасний стан та перспективні напрями розвитку сільського господарства в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. Випуск 21. С.134-137
5. Миколенко І.Г., Бурлака О.П Особливості державного регулювання аграрного сектору економіки України.: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.3/208.pdf>(дата звернення: 01.11.2018)

УДК 332.2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЯМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Рудницький Б.В., магістр ФАМ

Ковтун О.А., кандидат економічних наук, доцент

Аграрний сектор економіки має значний потенціал зростання, однак невирішені системні дисбаланси стримують його розвиток. Не є виключенням при цьому й актуальне питання відміни мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення.

Згідно з дослідженнями Світового банку, в світі залишилося тільки 6 країн, де немає вільного ринку сільгоспземлі: Північна Корея, Куба, Венесуела, Конго, Таджикистан, Україна. Також є кілька країн, де діє ринок землі, але з

деякими обмеженнями, але їх економічні показники розвитку достатньо низькі. Зауважимо, що США, більшість країн Європи і Латинської Америки мають відкритий оборот землі і є провідними економічними державами.

Дослідженнями у галузі управління землями с/г призначення займаються вчені А. Мартин, Я. Кардаш, В. Кобилянський, А.М Мірошниченко та інші. Вони зазначають що під мораторієм в Україні перебуває 40 млн. га. Це 94 % всіх сільськогосподарських земель, або 66 % всієї території України. З них 27,7 млн га (майже 70 %) належать громадянам. Через мораторій майже 7 мільйонів землевласників, тобто кожен 6-й українець, позбавлений конституційного права розпоряджатися своєю власною землею. [4].

Економісти Незалежної групи макроекономічного аналізу та прогнозування на прохання Держземкадастру ще півтора роки тому провели дослідження по Болгарії, Румунії, Словаччини, Польщі, Чехії, Литві, Латвії та Угорщини, де в різні роки були відкриті ринки землі. Результати цього дослідження показали, що протягом перших 7-ми років після відкриття ринку земель с/г призначення в цих країнах врожайність піднялася на 44,8 %, а ціна на землю тільки в перший рік зросла на 25 %. За прогнозами, в Україні протягом перших 2-х років ціна на землю підніметься на 76 %. Так, наслідком існування мораторію для власників паїв, 2/3 яких здають свою землю в оренду, є неможливість отримувати відповідну орендну плату за них. Середня площа земельної ділянки, яку власники паїв надають в оренду, – 3,6 га. Власник такого паю, через занижену ціну оренди, втрачає щороку \$600-700, тобто 13 000 – 18 тисяч грн. Частка фермерів у загальному обсязі виробництва продукції АПК залишається незначною – до 10 % [3].

Через обмежені можливості інвестування у землевласників не вистачає коштів для відновлення ґрунтів. За останні роки показник гумусу упав з 3,36 до 3,14 %. Ґрунт із 2,4 % гумусу чорноземом вже не вважається. Окрім того, кількість деградованих ґрунтів в Україні, за різними даними, становить від 20 до 40 %, це означає, що Україна поступово втрачає свої чорноземи [5].

Орендарі, не маючи права на власність на землі, на яких вони працюють, не мають і певності в тому, що працюватимуть на цій землі довго. Підприємство, щоб орендувати 100 га, має укласти для цього в середньому до 30 договорів оренди, щоразу завершення дії договору наражаючись на ризик, що хтось із землевласників відмовиться його продовжувати. Порушення прав власності українців визнав і Європейський Суд з прав людини. На думку вчених мораторій не зберігає землю від продажу, а провокує тіньові та корупційні схеми її фактичного продажу, а також лімітує можливості для залучення інвестицій та кредитів [4].

При цьому власники агрохолдингів, які є основними виробниками с/г продукції в Україні, не наполягають на скасуванні мораторію, адже це збільшить виробничі витрати, додаткові фінансові ресурси для викупу землі, тощо.

В свою чергу МВФ заявляє, що відсутність прозорого ринку землі перешкоджає надходженню інвестицій в Україну. А уряд пропонує створити ринок сільськогосподарської землі з певними обмеженнями: продавати до 200

гектарів, при цьому не дозволяти купівлю земель іноземцям і агрохолдингам. Найбільшими противниками реальної земельної реформи є політичні сили та політики, які безпосередньо контролюють вертикаль Держгеокадастр. Також великий вплив на зняття мораторію відіграє також політична стабільність держави, саме тому Верховна Рада продовжила мораторій на продаж землі сільськогосподарського значення до 1 січня 2019 року [1].

Таким чином, враховуючи складну економічну ситуацію, найбільш доцільним виглядає відкриття ринку землі з певними обмеженнями з ефективним використанням низки прозорих юридичних і економічних інструментів.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо стимулювання створення і розвитку сімейних фермерських господарств та припинення корупційних зловживань у сфері розпорядження землями державної та комунальної власності №7060 від 04.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=7060&skl=9
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання створення і розвитку сімейних фермерських господарств та припинення корупційних зловживань у сфері розпорядження землями державної та комунальної власності // Текст законопроекту до другого читання 04.07.2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=7060&skl=9
3. Мартин А. Актуалізація показників нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://zsu.org.ua/andrijmartin/95-2011-07-15-16-56-57>
4. Мартин А., Шевченко О.В. Проблеми охорони земель сільськогосподарського призначення в умовах завершення земельної реформи // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель, – К., 2017, Вип. № 1.
5. Мартинюк М. Ринок землі: який шлях обрати? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.liga.net/economics/opinion/rynok-zemli-kakoy-put-vybrat>.

УДК 339.5(477+510)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З КИТАЙСЬКОЮ НАРОДНОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

*Колодич В.С., магістр,
Діброва Л.В., кандидат економічних наук, доцент*

Розбудова відносин між Україною та країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону являється одним з пріоритетних напрямів зовнішньої політики України. Для переважної більшості країн даного регіону прогнозується посилення на глобальному рівні політичного впливу та високий економічний ріст. Китайська

Народна Республіка є одним із світових економічних та політичних лідерів, другою економікою в світі, тому великим значенням для України являється перспективність китайського ринку для вітчизняної продукції.

Метою публікації є дослідження перспектив розвитку торгово-економічного співробітництва України з Китайською Народною Республікою

На даний час Україна не є головним пріоритетом для КНР. Разом з цим за економічний потенціалом та за геополітичним розташуванням Україна становить інтерес для Китаю. На противагу, бажаючих зайти на ринок Китайської Народної Республіки завжди було багато, адже це країна з одним із найбільших населення у світі (139707 млн. чол.), а отже, і споживчим ринком.

Обсяг експорту між Україною та КНР за 2013 - 2017 рр. зменшився на 651,8 млн. дол. США як видно з рис. 1. Варто зазначити, що в структурі експорту переважають сільськогосподарська і мінеральна сировина та відходи промислового виробництва. Відповідно до даного графіка ми спостерігаємо зменшення обсягів імпорту між країнами за 2013 – 2015 рр. на 3676,1 млн. дол. США, а також різкий ріст китайського імпорту до України у 2016 р. на 1029,9 млн. дол. США відносно 2015 р. Ця тенденція продовжилась і у 2017 р. У структурі імпорту переважають устаткування, механічне електричне обладнання. Ми спостерігаємо від'ємне сальдо зовнішньоторговельних відносин між країнами, винятком є 2015 р. (0,04 млрд. дол. США).

В умовах необхідності швидкої та ефективної модернізації української економіки, налаштування її на рейки сучасного світового ринку інвестиційні, виробничі та науково-технологічні можливості КНР можуть стати для України вагомим ресурсом розвитку та модернізації відповідних галузей економіки, поштовхом до відновлення позицій нашої держави на світових ринках технологій. Водночас, це дає можливість китайському бізнесу зайняти відповідні ніші на українському ринку, що нині інтегрується з Європейським Союзом [1, с. 26].

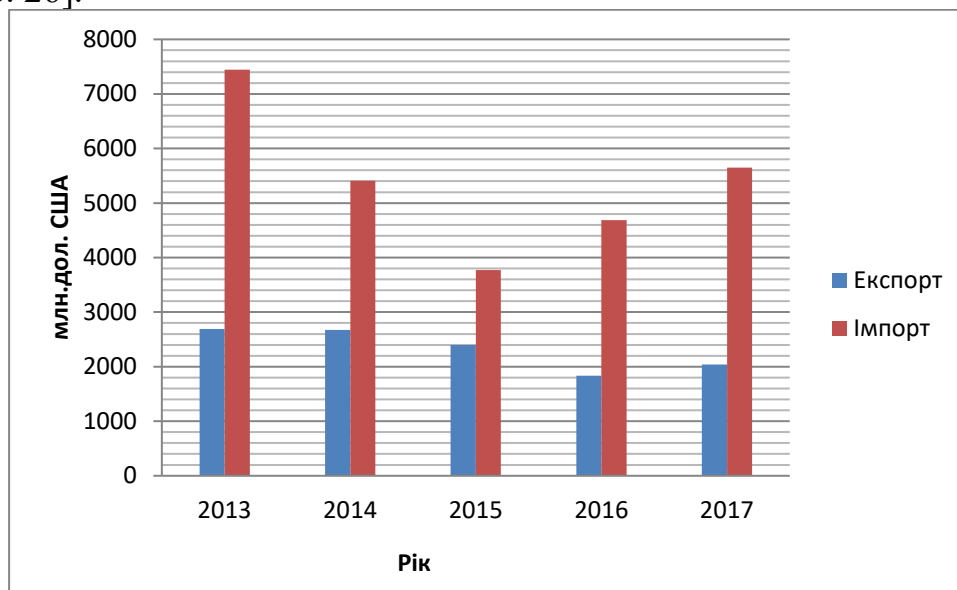

Рис. 1. Загальні показники експорту та імпорту між Україною та КНР 2013 - 2017 рр., млн. дол. США

Джерело: складено автором за [3]

Ключовим напрямом співробітництва являється агропромислова сфера. Китай цікавить, передусім, зернові та олійні культури. Варто зазначити, що соняшникова нерафінована олія входить в номенклатуру товарів критичного імпорту КНР, і китайська влада спеціальними рішеннями зобов'язує окремі державні компанії закуповувати цей товар в Україні [2, с. 28].

У розрізі українсько-китайського партнерства можуть бути реалізовані наступні напрямки торгово-економічного співробітництва: у сфері розвитку будівництва доступного житла й іпотечного ринку; у галузі будівництва та інфраструктури (проект нового «Шовкового шляху»); у сільському господарстві; співпраця у галузях, що стосуються складного машинобудування.

Висновки. У період трансформації економіки України майже всі напрямки торгово-економічного співробітництва можуть бути цікаві КНР. Найперспективнішими напрямками, на нашу думку, є співробітництво у сфері проекту «Новий Великий Шовковий Шлях», що включає в себе багато напрямків міжнародного співробітництва. Одними із пріоритетних галузей є: аграрна сфера, енергетика, військове виробництво, машинобудування, виробництво мінеральних продуктів та ін.

Список використаних джерел:

1. Аудит зовнішньої політики: Україна – Китай / А.З. Гончарук, Є.В. Гобова, В.О. Кіктенко, О. А. Коваль, С. А. Кошовий. – К: Інститут світової політики, 2017. – 58 с.
2. Поворозник В. Проект «Один пояс – Один шлях» Можливості для України. / В. Поворозник, В. Перебийніс. – К: МЦПД, 2015. – 31 с.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338.433:339.564:637.12(477)

УКРАЇНЬКА МОЛОЧНА ПРОДУКЦІЯ НА РИНКУ ЄС

*Коробченко О.О., студент,
Кирилюк Д.О., кандидат економічних наук, ст. викл.*

Україна є одним із найбільших постачальників агропродукції до ЄС, займаючи за багатьма позиціями перші місця, але з молочною продукцією існує ряд проблем. Головною з яких є невідповідність якості української продукції європейським вимогам, що насамперед пов'язано з тим, що 73,1% молока виробляється у господарствах населення. Відповідно, у 2017 році лише 19 українських виробників молочної продукції отримали доступ до європейського ринку. Отже, дослідження основних умов виходу та положення української молочної продукції на ринку ЄС набуває все більшої актуальності.

Відповідно до умов ПВЗВТ між Україною та ЄС ставка ввізного мита ЄС для частини молочних продуктів Групи 04 (в т.ч. сири всіх видів і кисломолочний сир, молочна сироватка) були зменшені до 0% [2]

Таблиця 1.

Використання Україною квот в рамках АТП за 2018 рік
(станом на 21.09.2018)

Номер квоти	Опис	Розмір квоти, т	Використано, т	Використано, %	Залишок квоти
Квоти за принципом "ліцензування"					
09.4600	Молоко, вершки, згущене молоко та йогурти (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 10 000 т)	8 400	1 323	15,8%	7 077
09.4601	Сухе молоко (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 5 000 т)	2 200	700	31,8%	1 500
09.4602	Вершкове масло та молочні пасти (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 3 000 т)	2 100	2 100	100,0%	0
Квоти за принципом "перший прийшов - перший обслуговується"					
09.6716	Продукція з обробленого молока	2 000	141,2	7,1%	1 858,8
09.6717	Оброблена продукція з масла	250	0,0	0,0%	250,0
09.6721	Оброблена продукція з молочних вершків (з поступовим збільшенням протягом 5 років до 500 т)	380	16,0	4,2%	364,0

Джерело: складено автором за [5]

Протягом 2016-2017 рр. українські експортери найбільш активно використовували безмитні тарифні квоти на вершкове масло, молочні пасти та сухе молоко. У 2016 році тарифну квоту на вершкове масло та молочні пасти використано на 46%, а на сухе молоко — на 30%. Основними імпортерами української молочної продукції у 2016 р. були — Польща, Фінляндія та Нідерланди.

У 2017 р. розпочалося також використання безмитної квоти на молоко, вершки, згущене молоко і йогурти. Крім того, почали здійснюватися поставки молочної сироватки та сирів (до них тарифні квоти не застосовуються).

В підсумку, у 2017 році тарифна квота на вершкове масло та молочні пасти була використана у повному обсязі – 1800т. Частково використана квота на сухе молоко - 34,5% , на молоко, вершки, згущене молоко та йогурти - 3,8% та оброблена продукція з молочних вершків – 2,7%. Квоти на продукцію з обробленого молока та оброблену продукцію з масла взагалі не використовувались у 2017 році. Аналізуючи дані табл.1. можна зробити ти висновок, що тенденція 2017 року зберігається, за 9 місяці 2018 року лише квота на вершкове масло та молочні пасти була використана в повному обсязі , в той час як на інші молокопродукти використання квоти не досягає навіть половини. Тому, українські підприємства ще мають можливість експортувати

молочну продукцію до ЄС без мит, але для цього їм необхідно дотриматись всіх необхідних умов.

За підсумками цих даних легко визначити, що Зона вільної торгівлі сприяла експорту молочної продукції, проте неповне використання квот свідчить, що її умови не можна назвати ідеальними та надто вигідними для українців. Тому, молочна галузь в Україні ще потребує значного реформування, удосконалення системи стандартизації та сертифікації молочної продукції, підтримки держави та стимулювання розвитку виробництва якісної та органічної продукції, яка зможе відповідати європейським вимогам та бути конкурентоспроможною.

Список використаних джерел:

1. Масляєва О. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств у контексті євроінтеграційних процесів. Агросвіт. 2016. № 4. С. 59—64.
2. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
4. Офіційний сайт Спілки молочних підприємств України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molsouz.org.ua>.
5. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>

УДК: 338.43:631.1.027

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА НА ПІДПРИЄМСТВІ

Галета Ю., студент

*Кузьменко С.В., кандидат економічних наук,
доцент*

Природно-ресурсний потенціал України є досить сприятливим для формування високих та стабільних урожаїв зернових. Україна має всі можливості не тільки забезпечити власні потреби в продукції галузі, а й постійно нарощувати обсяги її експорту, отримуючи від цього значні валютні надходження. Виробничий процес вирощування продукції рослинництва займає важливе місце у вітчизняному агропромисловому виробництві і відіграє ключову роль у підвищенні продуктивності тваринництва та поліпшенні його економічного стану. Саме тому пошук шляхів та резервів підвищення ефективності управління виробництвом продукції рослинництва є досить актуальною проблемою.

Нині проблема управління виробництвом продукції рослинництва є досить актуальною, оскільки більшість сільськогосподарських підприємств, перейшовши виключно на виробництво тільки продукції галузі рослинництва, не дотримується рекомендованих технологій вирощування

сільськогосподарських культур, порушують науковообґрунтовані основи ведення землеробства, що пов'язано як з відсутністю сучасної матеріально технічної бази, так і скрутним фінансово-економічним становищем більшості господарств і особливо недостатнім рівнем управлінської роботи в галузі рослинництва.

Запорукою стабільної діяльності підприємства будуть високий рівень процесу управління з розвинутою технологією, що стане основою досконалого процесу проходження інформаційних потоків та прийняття оптимальних рішень з врахуванням усіх можливих кризових ситуацій та уникнення їх. Досконала технологія управління враховує такі фактори як складність, динамічність, невизначеність, пристосовує управлінський персонал до умов діяльності з врахуванням цих факторів і використання їх впливу не як перешкоди, а як наявних нових можливостей.

При оцінці ефективності заходів щодо удосконалення організації управління виробництвом, слід враховувати, що фактичний ефект від такого удосконалення значно вище суми економії витрат на управління. Удосконалення системи управління не тільки призводить до підвищення продуктивності праці управлінського персоналу, а й сприяє кращій організації і підвищенню результативності праці всіх працівників підприємства, зростанню виробітку, скороченню простоїв людей, техніки і т.д. Крім того, підвищується загальна культура виробництва і управління, зміцнюється дисципліна праці, поліпшуються психологічний клімат взаємин і життєві умови, в яких людина в повній мірі може розвивати свої здібності.

В сучасних умовах господарювання удосконалення управління всебічно впливає на суспільне виробництво і є важливим резервом його інтенсифікації і підвищення ефективності. З урахуванням прогресивних змін систему управління слід постійно приводити у відповідність з об'єктами, які розвиваються, а перебудову її здійснювати відповідно до особливостей соціально-економічного розвитку народного господарства країни. Тому удосконалення управління повинно мати комплексний характер і забезпечувати системний підхід до заходів, які розробляються і будуть впроваджені.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу: підручник. К.: КНЕУ, 2013. 780 с.
2. Білик В. В. Форми і методи стратегічної дії на управління інноваційними системами підприємства. Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки». 2016 . № 1. С. 9-14.
3. Гранавська В. Г., Крикунова В. М. Організаційні трансформації аграрного бізнесу в Україні. Економіка АПК. 2018. № 3. С. 63-67.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВИ

Важова О.О., студент ОС «Магістр»

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

Питання управління персоналом є настільки багатограними і складними, вони постійно змінюються під впливом динамічного розвитку економіки та соціально-трудових відносин, що потребують безперервного теоретичного дослідження. Формування ефективної системи управління персоналом неможливе без використання інноваційних методів стимулювання та мотивації. У сфері управління персоналом підприємства залишається велике поле для подальшого наукового аналізу та розробки практичних рекомендацій.

Персонал є складним соціально-економічним явищем, яке потребує відповідної системи управління. Низький рівень мотивації персоналу в сучасних умовах часто є обмежуючим чинником, що не дозволяє підприємствам реалізувати свої потенційні можливості і знижує рівень продуктивності праці.

Управління персоналом підприємства – це управлінський вплив підприємства через сукупність форм, методів, принципів, напрямів та заходів на персонал з метою забезпечення його формування і належного використання відповідно до цілей і стратегій підприємства [2].

Найважливішим показником ефективності дії системи матеріального заохочення є співвідношення реально отриманого ефекту від використання певного методу стимулювання і витрат на його проведення. В Україні дотепер основним мотивуючим фактором працівників є отримання гарантованої заробітної плати.

Для формування ефективної вітчизняної системи мотивації праці необхідне вивчення і використання світового досвіду. Найбільш прогресивними системами мотивації праці визнано американську, німецьку, французьку, шведську та японську моделі. З огляду на світовий досвід, можна стверджувати, що ефективна система мотивації праці персоналу підприємства обов'язково повинна бути пов'язана з удосконаленням системи оплати праці, особливо компенсаційних і заохочувальних виплат в залежності від вкладу працівників в діяльність підприємства та наданням значущих соціальних гарантій.

Становлення теорії та практики управління людськими ресурсами багато в чому визначають сучасні підходи до роботи з персоналом. Важливу роль у цьому процесі для організацій відіграє модернізація системи управління шляхом створення «HR-відділу», використання новітніх технологій «коучингу» та цілісного підходу з управління адаптацією персоналу. Запропоновані підходи управління дозволяють визначити рівень професійної придатності нового співробітника, отримати максимально прогресивний результат професійної адаптації, активізувати творчий потенціал, розвинути необхідні здібності та навички, допомогти самовизначитися та посилити корпоративну культуру [1].

Отже, ефективна система мотивації праці на вітчизняних підприємствах повинна включати в себе наступні складові: наявність залежності системи оплати праці від вкладу працівників і від загального результату діяльності підприємства; об'єктивне і справедливе надання пільг працівникам; участь працівників в управлінні підприємством, зокрема, у його капіталі і розподілі прибутку; покращення умов праці та морального клімату у колективі. Саме правильне стимулювання робітників і вдале мотивування до виробничої діяльності з врахуванням їх потреб на інноваційній основі дає внутрішній поштовх для активізації працівників з метою підвищення виробництва та зрештою, більш ефективного функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Черновалова Г. А. Інтегрований центр компетенцій підприємства як інфраструктурний механізм управління інноваційним розвитком персоналу. *Фундаментальні дослідження*. 2015. № 3. С. 217-223.
2. Швед В. В. Стимулювання праці в Україні. Аналіз існуючої ситуації. *Вісник ХНУ*. 2016. –№ 5. Т. 1. С. 63-67.

УДК: 338.312:633.85

УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Коротка А.А., студент

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

В умовах ринкової економіки проблема розвитку ринку продукції олійно-жирового підкомплексу АПК відіграє важливу роль. Ефективність розвитку ринку багато в чому залежить не тільки від зовнішнього середовища, але і від сукупності впливу внутрішніх факторів. Метою розвитку ринку є створення різного роду якісної масложирової продукції, яка здатна не тільки забезпечити конкурентоспроможність підприємств і отримання прибутку, а також дати можливість стабільного становища на ринку і збільшити споживчу здатність. Для сучасного стану розвитку ринку олійно-жирового підкомплексу необхідний ефективний організаційно-економічний механізм, який забезпечує концентрований зростання попиту і пропозиції, пошук нових ринків збуту, розвиток системи продажів.

Олійно-жировий підкомплекс АПК України є однією із найперспективніших галузей аграрного виробництва. Українська соняшникова олія користується значним попитом на світовому ринку і посідає перше місце в світі за обсягами виробництва насіння соняшнику та є світовим лідером з виробництва соняшникової олії. Варто зазначити, що попит на олійну продукцію на світовому ринку постійно зростає, що пояснюється перш за все переорієнтацією споживачів на олії та жири рослинного походження, які мають фізіологічні переваги і є більш доступними за ціною у порівнянні з тваринними жирами. Другою важливою причиною збільшення попиту на олійну продукцію є активний ріст світового виробництва біодизельного палива, що виробляється

на основі рослинних олій, який був обумовлений зростанням цін на нафту та нафтопродукти.

Розвиток виробництва олійних культур і, відповідно, олії та олієжирової продукції, є досить перспективним напрямком аграрного виробництва в цілому, що обумовлено рядом причин: пріоритетне і постійне зростання рівня споживання олій та рослинних жирів населенням планети, яке щорічно збільшується майже на 90 млн. чоловік; широке використання рослинних олій не тільки у продовольчій, але й у технічній сфері.

Для підвищення ефективності управління олійних культур в Україні потрібно застосовувати інноваційні технології, що є обов'язковим елементом сучасного виробництва продукції. Це дасть можливість забезпечувати постійне використання більш сучасних технологій виробництва та переробки олійних культур, нових сортів та гібридів, прогресивних моделей соціально-економічного розвитку. Використання інноваційних напрямів розвитку у виробництві олійних, забезпечить не тільки певний виробничий рівень, але і прискорення науково-технічного прогресу, що в свою чергу супроводжується стійким та розширеним виробництвом, стабільністю отримання доходів сільськогосподарським виробникам від реалізації продукції та підвищенням конкурентоспроможності виробництва як на внутрішньому так і на світовому ринках.

Список використаних джерел:

1. Гнатенко Є. Ю. Інноваційні напрямки виробництва олійних культур. Науковий вісник Херсонського державного університету: Серія Економічні науки. 2016. № 18(1). С. 56-59.
2. Калінчик М. В., Ільчук М. М., Новосельцева А. М. Розвиток підприємств олієжирового підкомплексу в системі євроінтеграції: монографія. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2014. 224 с.
3. Лупенко Ю. О. Інноваційно-технологічне забезпечення ефективності функціонування аграрної сфери. Економіка АПК. 2017. № 1. С. 103-109.
4. Чехов С. А. Насіння олійних культур як об'єкт на аграрному ринку. Науковий вісник «Схід». 2018. №1(153). С. 30-33.

УДК: 339.562:658.71

УПРАВЛІННЯ ІМПОРТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Кузьменко А.Ю., студент

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

Нині експортна та імпортна діяльність завжди була і залишається важливою складовою економічного розвитку держави. У умовах глобалізації світового господарства на сучасному етапі розвитку економіки України зовнішньоекономічна діяльність підприємств набуває дедалі більшого розвитку. На ефективність діяльності підприємства впливає низка різноманітних чинників. Від їх інтенсивності, напрямку та тривалості дії багато в

чому залежать кінцеві результати діяльності підприємства: обсяги випуску та реалізації продукції, її собівартість, прибуток, рівень рентабельності, фінансова стійкість. Розвиток конкуренції з боку як на внутрішньому ринку, так і за рубежем зумовлює потребу підвищення ефективності діяльності підприємства, важливою складовою чого є удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

На сьогоднішній день імпорту товарів і послуг є складовою частиною зовнішньоторговельної діяльності підприємства. Імпортна операція являє собою комерційну діяльність, пов'язану з купівлею і ввезенням іноземних товарів в країну покупця для подальшої їх реалізації на внутрішньому ринку. При цьому ввезений товар може бути як готовою продукцією, призначеною для реалізації, так і сировиною для переробки.

До найпопулярніших та високоприбуткових різновидів зовнішньоекономічної діяльності підприємств відносять імпорту діяльність, котра разом із експортною діяльністю займає найбільшу частку серед усіх зовнішньоекономічних операцій учасників ринкової економіки та допомагає підприємствам у вирішенні низки важливих питань, пов'язаних із конкурентостійкістю на ринку, серед їх числа: покращення показників рентабельності та прибутковості; збільшення місткості ринку; нарощення обсягів продажу; удосконалення ознак якості товарів тощо.

Зважаючи на важливість імпорту діяльності для покращення конкурентоспроможності та прибутковості як окремих підприємств, так і країни загалом, вагомим етапом є дослідження сутності економічного терміна «імпорту діяльність», а також наведення комплексної та вичерпної класифікації різновидів імпорту діяльності та дослідження найвагоміших чинників впливу на імпорту діяльність підприємств з метою уникнення негативних наслідків їх дії та стимулювання позитивних процесів на підприємстві за допомогою розпізнавання та управління факторами впливу.

Таким чином, при виході підприємств на зовнішній ринок і здійсненні імпорту операцій необхідно розробляти та запроваджувати такі стратегії імпорту, які дозволяли би отримувати прибуток від реалізації товарів на внутрішньому ринку або задоволення власних потреб підприємства в товарах чи послугах. Питання підвищення ефективності імпорту діяльності фірми необхідно розглядати комплексно із визначенням основних стратегічних орієнтирів підприємства та оцінкою його можливостей при реалізації обраної імпорту стратегії.

Список використаних джерел:

1. Тарасюк Г. М., Горшкова Л. О. Підходи до вирішення проблем зовнішньоекономічної діяльності підприємств України. Вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. 2018. №21. С. 412-415.
2. Ковтун Е. О., Поліщук І. В., Турець Ю. М. Шляхи оптимізації зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2016. №6, Ч. 1. С. 172-174.

З. Ключник А. В., Федоренко А. І. Регулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектора в умовах євроінтеграційних процесів. Економіка та інноваційний розвиток національного господарства. 2013. №4. С. 11-15.

УДК: 631.147:339.187(477)

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

Федоренко І.А., студент

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

Нині виробництво органічної продукції в Україні має надзвичайну соціально-економічну значущість, яка полягає у тому, що воно здатне задовольнити потреби населення у продуктах високої якості та сприяти захисту довкілля, належному утриманню тварин, а також розвитку сільської місцевості. Споживання органічної продукції сприяє зниженню рівня захворюваності населення та зростанню його ділової активності. Але на сучасному етапі виробництво та реалізація органічної продукції розвиваються повільними темпами через низку перешкод: негармонізоване законодавство із законодавством ЄС, невтручання держави у розвиток виробництва, високі ціни на органічну продукцію, необізнаність населення країни про сутність і переваги органічної продукції, брак фінансових ресурсів для забезпечення нарощення обсягів виробництва та збільшення кількості виробників органічної продукції.

За останні кілька років Україна стала важливим постачальником органічної продукції на західні ринки. Основна органічна продукція, що експортується з України – це зернові, олійні та бобові культури, дикорослі ягоди, гриби, горіхи та лікарські трави. За даними «Органік Стандарт», у 2017 році головними органічними продуктами, які експортували його клієнти з України, були кукурудза, пшениця, соя, ячмінь, пшениця спельта, соняшник, пшоно, ріпак, чорниця (заморожена), овес, просо, люпин, яблука (свіжі), гречка, гірчиця, бузина (плоди), насіння гарбуза, березовий сік, льон, пластівці, жито, грецький горіх (ядро), обліпіха (заморожена), ожина (заморожена) та ін. Все більше українські оператори прагнуть продавати за кордон не лише сировину, а й органічну напівперероблену та перероблену продукцію.

Головними раїнами-імпортерами (за обсягом) української органічної продукції є Нідерланди, Німеччина, Велика Британія, Італія, Австрія, Польща, Швейцарія, Бельгія, Чехія, Болгарія та Угорщина. Українські виробники також експортують до США, Канади, Австралії та деяких країн Азії. Органічний сектор України представлений такими ключовими учасниками органічного ринку: консультаційний орган «КьюС», орган сертифікації «Органік Стандарт», Інформаційний центр «Зелене досьє», Громадська спілка виробників сертифікованої органічної продукції «Органічна Україна», Федерація органічного руху України, Львівська міська громадська організація «Екотерра», ТОВ «ВІП Груп», Органік Бізнес, ТОВ «Сіб-Агро», ТОВ «НВО «Інститут

органічного виробництва», Міжнародна громадська організація «Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна», Натур Бутік, громадська спілка «Український органічний кластер», а також активні органічні виробники, переробники та трейдери.

Розвиток органічного ринку в Україні є одним з пріоритетних напрямків у плані стратегії реформ в аграрному секторі, що базується на Єдиній комплексній стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015-2020 роки. Цю стратегію ініціювало та розробило Міністерство аграрної політики та продовольства України у співпраці із місцевими учасниками органічного ринку та міжнародними партнерами.

Ринок органічної продукції в Україні має високий виробничий і споживчий потенціал, проте розвивається дуже повільними темпами і знаходиться на початковому етапі свого становлення. Це пов'язано з важкої ситуацією в вітчизняній сільськогосподарській галузі, відсутністю держпідтримки, нерозвиненістю обслуговуючої і збутової інфраструктури.

Список використаних джерел:

1. Буга Н. Ю. Перспективи розвитку органічного виробництва в Україні. Актуальні проблеми економіки. 2015. № 2. С. 117-125.

2. Олійник В. «Біо», «еко», «natural» або «organic»? Органічне та псевдоорганічне виробництво в Україні [Електронний ресурс] / Олійник В. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://infoindustria.com.ua/bio-ekonatural-abo-organic-psvedoorganichne-virobnitstvo-v-ukrayini/> (дата звернення 26.10.2018 р.).

УДК: 339.13:665.344.2

КОН'ЮНКТУРА СВІТОВОГО РИНКУ РІПАКУ

Фертюк В.С., студент

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

Нині однією із найважливіших особливостей розвитку сучасного світу є підвищена увага світової спільноти до проблем раціональності та ефективності використання енергоресурсів, впровадження енергозберігаючих технологій та пошук відновлюваних джерел енергії. Тому для більшості країн світу однією з важливих проблем розвитку економіки є зниження рівня їх енергетичної безпеки внаслідок вичерпності мінеральних видів палива, зокрема нафти, а також порушення екологічного балансу планети, що певною мірою спричинене постійним зростанням викидів в атмосферу побічних продуктів промислового виробництва та роботи двигунів внутрішнього згорання.

До ріпаку останнім часом прикуто підвищену увагу науковців, підприємців і державних посадовців з різних країн. Нині у світі простежується стрімке зростання обсягів його виробництва та переробки. Активним учасником світового ринку даної культури є й Україна. У зв'язку з цим набуває важливості дослідження причин, особливостей та наслідків розвитку світового ринку ріпаку [2, 3].

Останнім десятиріччям спостерігається високий попит на насіння ріпаку країн Європейського Союзу. Це значною мірою сприяло різкому збільшенню посівних площ під ріпаком в Україні. Тому більше 95 % вирощеного насіння ріпаку експортували вітчизняні зернотрейдери в країни ЄС, і це стимулювало зацікавленість вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників у вирощуванні цієї культури, пошук резервів збільшення урожайності насіння ріпаку та скорочення витрат на його виробництво [2].

Вирощування ріпаку є важливою частиною стратегії економічного розвитку України. В останнє десятиліття спостерігається стійка тенденція до розширення посівних площ олійних культур вітчизняними сільськогосподарськими підприємствами внаслідок підвищення економічної ефективності їх вирощування в порівнянні з іншими культурами.

Кон'юнктура товарних ринків – це стан окремих світових або національних ринків, обумовлений взаємодією економічних, соціально-політичних, природних факторів і виявлений в суттєвому і прогностичному співвідношенні попиту та пропозиції, відношенні ринкових цін. Предметами кон'юнктурного аналізу є: обсяг, структура, динаміка виробництва і споживання конкретних товарів та їх замінників, рівень запасів, рухливості цін, сегменти ринку, характер виробничо-збутової, науково-дослідницької, патентно-ліцензійної, рекламної та іншої діяльності [1].

Ріпак вважається ризикованою культурою через його вимогливість до умов вирощування. Але ризики компенсуються відсутністю проблем зі збутом урожаю, оскільки на нього існує стабільний попит, підкріплений привабливими для аграріїв цінами. Це не просто збіг обставин, а реальне відображення тенденцій світового аграрного ринку. Зі зростанням цін на продовольство та енергоносії ріпак зайняв провідне місце серед сільськогосподарських культур. Продукти його переробки використовуються у харчуванні, годівлі тварин, виробництві біоенергії тощо.

Однією з головних задач вивчення ринку є аналіз поточного співвідношення попиту та пропозиції на продукцію з можливістю прогнозу руху цих параметрів ринку в майбутньому. В зв'язку з цим дуже важливе місце посідають питання вивчення та прогнозування економічної кон'юнктури як загальногосподарської, що відображає функціонування господарського механізму в цілому, так і кон'юнктури окремих товарних ринків.

Список використаних джерел:

1. Аналіз поточної кон'юнктури і прогноз ринків рослинницької продукції в Україні та світі: монографія / О. М. Шпичак. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2015. 336 с.

2. Гарбар В. А. Вплив галузевих особливостей на формування ринку олійно-жирової продукції в Україні. Вісник Мукачівського державного університету. 2018. №16. С. 114-120.

3. Петриченко В. Ф., Вороньцька І. С. Виробництво олійних культур в Україні: сучасні виклики та перспективи. Економіка АПК. 2017. № 10. С. 32-38.

В існуючих умовах господарювання традиційні методи організації господарювання часто не відповідають сучасним вимогам ринку, що знижує господарський потенціал підприємств як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Виробничо-господарська система розглядається як впорядкована сукупність елементів і частин, що мають постійний взаємозв'язок та функціонують з метою створення (виробництва) певної продукції, виконання робіт або надання послуг за умови підпорядкування кожного елемента спільної мети системи [3]. Так, найвищою формою виробничо-комерційної діяльності, і, водночас, найбільш ефективною для сучасного фінансово-економічного механізму, є концепція орієнтації на споживача. В свою чергу, поведінка останнього визначається ринковою кон'юктурою, що передбачає отримання найвищого ефекту господарської діяльності за рахунок тісної адаптації господарської діяльності до кон'юнктурних змін цільових ринків. За домінування ринку споживача та дотримання концепції орієнтації на споживача вплив кон'юктури цільових ринків на підприємство відбувається через маркетингову петлю якості, в межах якої попиту на товар, його ключовим характеристикам підпорядковується виробництво. Так, на етапі пошуку і вивчення ринку, дослідження галузевих інновацій задаються техніко-технологічні характеристики продукції, що визначають виробничі потужності, організацію виробництва, програми вдосконалення виробничої бази підприємства.

Основними положеннями відповідності господарської діяльності підприємства кон'юктурі цільових ринків є [1; 2]: орієнтація на споживача, виробляється та реалізується продукт що відповідає інтересам та побажанням споживачів; інновації, вдосконалення продуктів та методів роботи з цільовими ринками; маркетинг цінностей, постійне підвищення ціннісного значення продукту для споживача, поряд з прямим задоволенням конкретної функціональної потреби; господарювання з осмисленням своєї місії в суспільстві, підприємство буде маркетингову діяльність в широкому соціальному сенсі.

Поряд з вдосконаленням господарської діяльності за критерієм інтеграції в ринковий механізм, слід зауважити, що вплив кон'юктури не обмежується виключно змінами цільових ринків. На додаток до збутових систем, суттєве значення для забезпечення ефектів господарської діяльності має також: макроекономічне середовище, система логістики, фінансова та банківська системи, фондовий ринок, система рекрутингу, підготовки, перепідготовки персоналу, нормативно-правове забезпечення, НТП, впровадження нових систем управління, фінансування та господарювання, глобалізаційні тенденції, що визначають структурні зміни цільових ринків, зростання конкуренції та

сприятливих чинників розширення діяльності, інтенсифікацію управлінського процесу та всієї системи виробничо-комерційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Кулаков В. І. Принципи реалізації політики адаптації до кон'юнктури цільових ринків. Наука та інновації як основні шляхи вирішення проблем модернізації економіки : зб. тез наукових робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Одеса, 18-19 грудня 2015 р.). Одеса : ЦЕДР, 2015. Ч. 1. С. 45-47.

2. Кулаков В. І. Процеси формування ефективної політики управління господарською діяльністю промислових підприємств // Міжнародні економічні відносини в розвитку бізнес-процесів, підвищенні людського потенціалу та забезпеченні ефектів євроінтеграції України : матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 30 листопада 2016). Хмельницький: ХНУ, 2016. С. 170-174.

3. Ліпич Л. Г. Підходи до визначення суті виробничої діяльності підприємства. Вісник Дніпропетр. ун-ту. 2015. Вип. 9 (1). С. 74-79.

УДК: 658.589

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Юскес В.О., студент

Кузьменко С.В., кандидат економічних наук, доцент

Нині інноваційний розвиток економіки є головним стратегічним орієнтиром економічної політики держави. Збільшення ефективності діяльності інноваційних підприємств потребує суттєвих змін та пошуку нових, радикально відмінних від діючих організаційних структур управління. Тому проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні багато в чому визначені відсутністю належної системи управління, інноваційна діяльність високотехнологічного виробництва являє собою багатофакторний процес спрямований на формування, поширення і застосування інновацій. Без ефективної системи управління інноваційною діяльністю в компанії складно організувати інноваційне виробництво.

Сучасні аграрні підприємства не відрізняються високим рівнем інноваційної активності, втім стабільне та конкурентоспроможне функціонування сільськогосподарського підприємства неможливе без здійснення ним інноваційної діяльності. Найбільш результативною ця діяльність стає при орієнтації, в основному, на регіональні потреби в інноваціях, які визначаються їх природно-кліматичними умовами, структурою виробництва та державною інноваційною політикою. Головними досягненнями інноваційної діяльності в сільськогосподарському виробництві є механізація та автоматизація виробництва, використання нових технологій та раціональних форм організації праці, створення нових високоврожайних сортів і гібридів рослин, продуктивних порід тварин та кросів птиці та ін.

Аналіз світового досвіду свідчить про необхідність застосування інновацій як безальтернативної, невід'ємної та важливої складової

загальнодержавної політики будь-якої країни. Сучасна ситуація на внутрішньому й зовнішньому ринках України характеризується суттєвим загостренням конкурентної боротьби у сфері інноваційної діяльності, за цих умов інновації стають обов'язковим елементом діяльності суб'єкта господарювання та їх основною рушійною силою й передумовою розвитку. Також слід зазначити, що актуальність інноваційної моделі розвитку підприємств зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на розвиток світової економіки. Тому підприємствам України, котрі хочуть стабільно працювати у новій економіці та отримувати прибуток слід розуміти, що інноваційний шлях – це їх шлях до успіху.

Сучасна ситуація на внутрішньому й зовнішньому ринках України характеризується суттєвим загостренням конкурентної боротьби у сфері інноваційної діяльності, за цих умов інновації стають обов'язковим елементом діяльності суб'єкта господарювання та їх основною рушійною силою й передумовою розвитку. Також слід зазначити, що актуальність інноваційної моделі розвитку підприємств зумовлюється стрімким зростанням впливу науки та нових технологій на розвиток світової економіки. Тому підприємствам України, котрі хочуть стабільно працювати у новій економіці та отримувати прибуток слід розуміти, що інноваційний шлях – це їх шлях до успіху.

Для підвищення ефективності інноваційної діяльності доцільно розробити концептуальну модель системи управління підприємства з урахуванням її особливостей, що дозволяє підвищити ефективність господарської діяльності. Проведені дослідження специфіки інновацій в аграрній сфері дозволили виявити особливості, які потрібно враховувати при формуванні системи управління інноваційною діяльністю підприємства.

Список використаних джерел:

1. Шульгіна Л. М., Юхименко В. В. Інноваційний розвиток підприємств: формування стратегій: монографія. Київ: Univest PrePress, 2015. 212 с.
2. Єпіфанова І. Ю. Стратегічне управління інноваційною діяльністю вітчизняних підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2014. № 3. Т. 1. С. 56-58.
3. Лупенко Ю. О. Інноваційно-технологічне забезпечення ефективності функціонування аграрної сфери. Економіка АПК. 2017. № 1. С. 103-109.

УДК 338.439

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА СВИНИНИ В УКРАЇНІ

Лесик В.М., студент

Коваленко Н.О., кандидат економічних наук, доцент

В умовах трансформаційних змін у вітчизняній економіці, обмеженості виробничих та фінансових ресурсів, необхідності задоволення продовольчих потреб населення, зростає необхідність у покращенні ефективності сільськогосподарського виробництва.

Одним із найважливіших аспектів успішного функціонування сільськогосподарських підприємств є ефективне управління. Сьогодні для здійснення успішного економічного управління необхідно застосовувати новітні технології, що пов'язані не лише із процесом управління виробництвом, а й з управлінням діяльністю підприємства в цілому. Це забезпечує успіх діяльності сільськогосподарського підприємства, підвищення її ефективності. Необхідність дослідження, розвитку та вдосконалення системи управління на сільськогосподарському підприємстві сприяє швидкому та ефективному впровадженню нових механізмів управління, які відповідають сучасним потребам [1].

Основний зміст процесу управління ефективністю виробництва полягає у здійсненні безпосереднього цілеспрямованого впливу суб'єкта управління на об'єкт за допомогою відповідного механізму. У процесі такого впливу реалізуються цілі, завдання, функції, принципи та методи, які і складають зміст механізму управління.

Свинарство є однією з найважливіших галузей тваринництва в Україні. Такий висновок можна зробити на основі ряду історичних фактів, природних умов і структури економіки. Воно посідає друге місце за значимістю серед усіх галузей тваринництва з виробництва м'яса, його частка складає більше 30 % від загального виробництва м'яса. У свою чергу, це одна із найперспективніших галузей сільськогосподарського виробництва, яка є основою виробництва харчових продуктів, що відрізняються високою харчовою цінністю та хорошими смаковими властивостями, а також сировину для легкої промисловості.

Даній галузі притаманна низка специфічних особливостей, які значною мірою визначають його економічну ефективність, а саме: відсутність сезонності виробництва, тобто продукція виробляється і реалізується рівномірно протягом року, що особливо важливо в умовах високої інфляції; свинина прямо надходить у продаж і на переробку; свинарство має більшу гнучкість у зміні масштабів виробництва у порівнянні з іншими галузями тваринництва; тут меншою мірою проявляється залежність поголів'я від кількості та якості земельних угідь; виробництво даного виду продукції проходить кілька стадій внаслідок спеціалізації свинарських підприємств; сильна залежність від зернового ринку, так як основну частину раціону складають покупні корми (комбікорми); для свиней характерні багатоплідність, короткий період супоросності, скоростиглість, високий вихід продуктів забою, що дозволяє отримати багато продукції при економічному витрачанні кормів [3, С.114].

Ситуація на ринку виробництва свинини є досить складною. За останні роки значно скоротилось поголів'я свиней, знизилось виробництво і споживання, а також відбулись зміни у експорті та імпорті.

Головними причинами для таких змін були: низька прибутковість галузі, через диспаритет цін на сільськогосподарську та промислову продукцію; вихід із ринку виробників, у зв'язку із нестачею фінансових ресурсів; розповсюдження африканської чуми свиней (АЧС); втрата потенційних ринків

збуту, через заборону ввозу продукції на територію деяких країн; нестабільна економічна ситуація та політичні конфлікти.

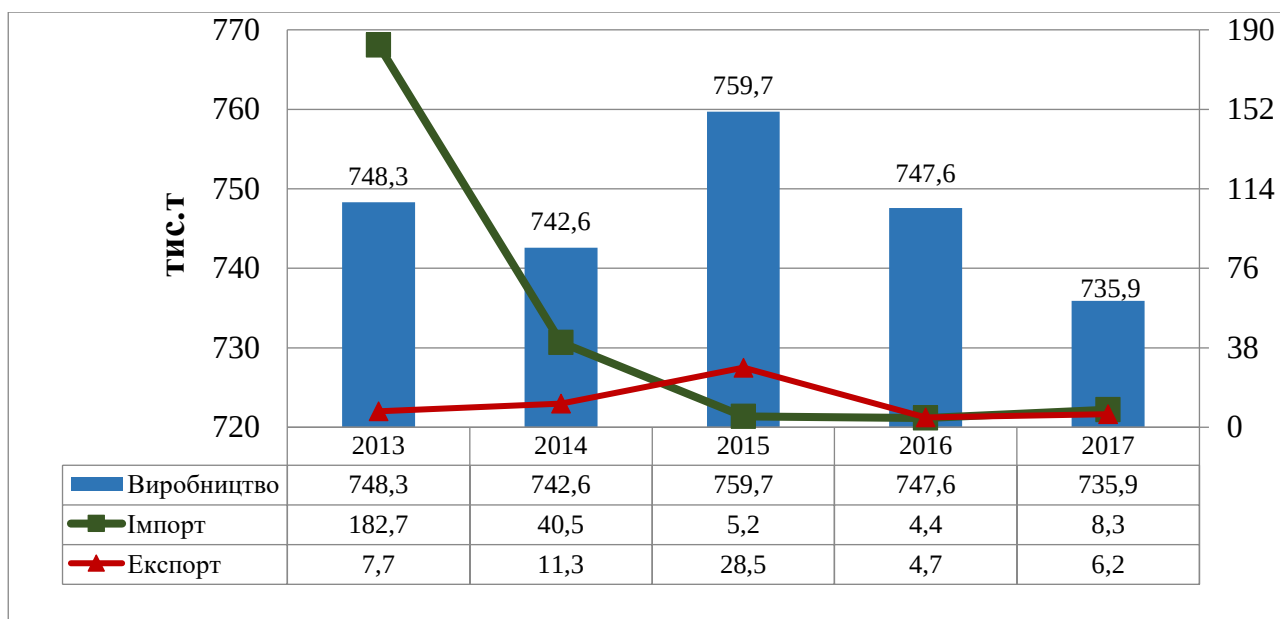

Рис. 1. Динаміка виробництва, імпорту та експорту свинини в Україні, тис. т, [4]

Для реалізації перспектив розвитку галузі рекомендується проводити системну технологічну модернізацію виробництва продукції свинарства, забезпечивши пріоритет інтенсивним та ресурсозберігаючим технологіям виробництва м'яса з конкурентними якісними та кількісними параметрами. Інтенсивний підхід розвитку сприятиме поступовому нарощуванню виробничих потужностей, а також оновленню племінної бази з одночасним підвищенням продуктивності тварин [2].

До головних напрямів підвищення ефективності управління виробництвом продукції свинарства можна віднести:

- стимулювання державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств;
- розвиток комплексної механізації й автоматизації виробничих процесів;
- перейняття іноземного досвіду у веденні і утриманні свиней;
- впровадження екологічно чистих та енергозберігаючих технологій з виробництва свинини;
- зміцнення кормової бази свинарства та забезпечення повноцінної годівлі тварин;
- дотримання на високому рівні санітарно-технічних норм.

Список використаних джерел:

1. Бричко А. М. Особливості економічного управління сільськогосподарським підприємством / А. М. Бричко // Технології ХХІ века : сб. тезисов по материалам 22-ой междунар. науч. конф., 12-17 вересня 2016 р., м. Суми: СНАУ, 2016. - Ч. 2. - С. 100-101.

2. Волощук В. М. Розробка об'ємно-планувальних і технологічних рішень промислового комплексу моноблокового типу для свинарства / В. М. Волощук // Науково-технічний бюлетень. – 2013. - № 110. – С.17-25.

3. Кабанов В.Д. "Практикум із свинарства". - М., 2005.- 335 с.

4. Статистичний збірник «Тваринництво України» за 2017 рік [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Київ, 2018.– 165 с. Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

УДК 330. 341: 658. 5

ПРИНЦИПИ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Вовк М. О., аспірант ПДАА

Дячков Д. В., кандидат економічних наук, доцент

Сучасний стан суб'єктів господарювання на пострадянському просторі характеризується гострою необхідністю в проведенні широкомасштабної глибокої реструктуризації переважної частини підприємств через високий рівень фізичної та моральної зношеності основних виробничих фондів, застарілі технології та низьку конкурентоспроможність продукції.

За таких умов, на перший план, висуваються завдання вдосконалення методичного інструментарію планування реструктуризації в напрямку забезпечення прозорості та доступності для управлінського персоналу основних процедур розробки стратегії і плану реструктуризації, що і обумовлює актуальність дослідження даної предметної області.

Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» надає визначення: реструктуризації підприємства як здійснення організаційно-господарських, фінансово-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на реорганізацію підприємства, зокрема шляхом його поділу з переходом боргових зобов'язань до юридичної особи, що не підлягає санації, на зміну форми власності, управління, організаційно-правової форми, що сприятиме фінансовому оздоровленню підприємства, підвищенню ефективності виробництва, збільшенню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції та повному або частковому задоволенню вимог кредиторів [1].

Таким чином, на рівні підприємства реструктуризація являє собою процес перетворення його діяльності, спрямований на формування та підтримку конкурентних переваг в різних напрямках. Для досягнення цілей реструктуризації необхідний певний набір інструментів, методів та принципів реструктуризації. Оскільки, реструктуризація носить комплексний, фундаментальний, системний характер, то і спектр можливих принципів надзвичайно широкий. Не претендуючи на вичерпність, запропоновано узагальнений перелік загальних принципів реструктуризації підприємства:

1. Принцип цільової орієнтації. Мета реструктуризації насамперед визначається станом підприємства: рентабельний, передкризовий, кризовий. Реструктуризація підприємства, що знаходиться у кризовій ситуації, здійснюється з метою подолання кризи. Для підприємства, яке знаходиться в передкризовому стані, мета реструктуризації полягає в запобіганні настання кризових явищ. Перетворення рентабельного підприємства необхідне для забезпечення більш високого рівня його розвитку.

2. Принцип комплексності передбачає необхідність всебічного охоплення різних аспектів діяльності підприємства в їх взаємозв'язку.

3. Принцип плановості стверджує про необхідність проведення змін на підприємстві не стихійно, а за заздалегідь складеним планом. Зміни, що здійснюються в межах процесів реструктуризації стосуються основних напрямів діяльності підприємства, і тому повинні відображатися в стратегічних планах підприємства, які конкретизуються через систему тактичних і оперативних планів.

4. Принцип об'єктивності – передбачає наявність інформаційної підтримки процесу реструктуризації. При здійсненні перетворень можна використовувати тільки достовірну інформацію про стан підприємства та факторів впливу навколишнього середовища.

5. Принцип ефективності. Механізм реструктуризації покликаний забезпечити ефективність здійснюваних перетворень, тобто ефект, отриманий внаслідок реструктуризації повинен перевищити витрати на її проведення. Цей принцип безпосередньо пов'язаний із реалізацією принципу цільової орієнтації, оскільки дотримання принципу ефективності можливе у випадку досягнення поставленої мети реструктуризації підприємства.

6. Принцип адаптивності передбачає, що для ефективного функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання у нестабільних умовах необхідно адаптувати концепцію перетворень при змінах у зовнішньому середовищі та внутрішньому середовищі підприємства. Адаптивність реструктуризації передбачає можливість пристосування до змін.

7. Принцип ітеративності. Необхідність постійного пристосування вимагає ітеративного, тобто зворотного, зв'язку між елементами процесу реструктуризації. Зворотний зв'язок має інформаційний характер і сприяє координації управлінських дій при здійсненні реструктуризації підприємства.

8. Принцип інваріантності означає наявність альтернативних засобів і методів проведення реструктуризаційних перетворень.

9. Принцип легітимності – суворе дотримання законів та інших правових актів, що регулюють діяльність підприємств [4].

Таким чином, одним з ефективних інструментів трансформації діяльності суб'єктів господарювання в умовах соціально-економічних відносин є реструктуризація. Дотримання принципів реструктуризації дозволяє ставити чіткі орієнтири діяльності, підвищуючи ефективність та конкурентоспроможність економічної системи.

Список використаних джерел:

1. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України, від 14.05.1992, № 2343-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>

2. Константинова А. В. Реструктуризація як ефективний засіб виведення підприємств з кризового стану / А. В. Константинова. – 2002. – № 7. – С. 117-119.

3. Мішин С. І. Реструктуризація підприємства як інструмент антикризового управління [Електронний ресурс] / С. І. Мішин // Харківський національний технічний університет сільського господарства ім. П. Василенка – Режим доступу до ресурсу: http://khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_137/28.pdf. 3

4. Угрімова І.В. Формування механізму комплексної реструктуризації підприємства / І.В.Угрімова // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – № 4 (55). – 2012 С. 137-138

УДК: 338.242 : 658 (477)

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯМ ПІДПРИЄМСТВ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Яковенко В.Р., студент

Лопушинська О.В., асистент кафедри менеджменту

Полтавська державна аграрна академія

Актуальність дослідження управління ресурсозбереженням підприємств переробної галузі зумовлена зростанням вартості енергоносіїв, недостатньою кількістю ресурсів при тенденції до збільшення їх використання, погіршення екологічної ситуації в Україні і світі в цілому. Крім того, розробка і впровадження системи управління ресурсозбереженням надає можливість збільшити ефективність діяльності суб'єкта господарювання.

Проблема ресурсозбереження, залишаючись однією з найважливіших в усіх країнах, стає пріоритетною і в нашій державі. Саме поняття «ресурсозбереження» є багатоаспектним і може проявлятися в багатьох явищах. З точки зору суспільно-необхідної праці ресурсозбереження розглядається як зменшення витрат на випуск продукції, зростання норми прибутку, поліпшення стану навколишнього природного середовища, а з точки зору підприємства – у вигляді енергозбереження, матеріалозбереження, працезбереження і т.д. [1].

Враховуючи сучасні тенденції економічного розвитку, ресурсозбереження – це такий метод господарювання, за якого раціональне використання усіх ресурсів підприємства обов'язково супроводжується впровадженням ресурсозберігаючих технологій та прийняттям ефективних управлінських рішень стосовно них.

Стратегічне управління ресурсозбереженням у виробництві є процесом, спрямованим на досягнення оптимального рівня витрат ресурсів. Сучасний стан економіки України зумовлює не тільки доцільність, але і необхідність її просування до ресурсозберігаючого типу відтворення, який вимагає підвищення ефективності використання всіх без винятку видів ресурсів:

матеріальних, енергетичних, техніко-технологічних, фінансових, інформаційних, трудових, інтелектуальних. В даному контексті ресурсозбереження є важливим інструментом підвищення ефективності виробництва і збільшення прибутку [2].

Управління ресурсозбереженням переробної галузі повинно представляти собою комплексний процес, пов'язаний з управлінням якістю продукції, транспортуванням та зберіганням, а також з екологією, оскільки джерелом усіх ресурсів, у тому числі матеріальних, є природа. Фрагментарне або точкове впровадження ресурсозбереження на підприємстві не може забезпечити стале отримання позитивних ефектів. Діяльність підприємства має постійно функціонувати на засадах ресурсозбереження та, відповідно, потребує належного управління і формування системи ресурсозбереження. У більшості вітчизняних підприємств переробної галузі система ресурсозбереження відсутня або обмежується економним використанням ресурсів [3].

Управління ресурсозбереженням, як і будь-який інший вид діяльності, вимагає конкретної оцінки, визначення його ефективності. Проте політика ресурсозбереження на підприємствах переробної галузі України ще не набула широкого поширення внаслідок відсутності державно затверджених стандартів та нормативів, які б сприяли розробці методичного інструментарію для оцінки економічних ефектів від впровадження ресурсозберігаючих заходів та стимулювали б ресурсоощадливу діяльність господарюючих суб'єктів [4].

Таким чином, зважаючи на дефіцит власних ресурсів, високі ціни на паливо та електроенергію впровадження ефективного управління ресурсозбереженням виступає чи не єдиною можливістю для підприємств переробної галузі забезпечувати конкурентоспроможність та втримувати позиції на ринку. Наукова новизна дослідження полягає у систематизації теоретико-прикладних засад реалізації політики ресурсозбереження підприємства, удосконаленні системи енергозбереження на підприємствах переробної галузі, подальшому розвитку питань стратегічного управління ресурсозбереженням при використанні вторинних ресурсів та альтернативних джерел енергії.

Список використаних джерел

1. Куцик В. І. Вибір стратегічних напрямів ресурсозбереження на підприємстві [Електронний ресурс] / В.І.Куцик, М.В.Олійник. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2013/Economics/10_134032.doc.htm
2. Єршова О. О. Ресурсозбереження як альтернативний спосіб господарювання на підприємствах АПК / О. О. Єршова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2013. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1971>
3. Ляшенко І.О. Ресурсозбереження у забезпеченні економічної ефективності діяльності деревообробних підприємств / І.О. Ляшенко // монографія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: rada.kpi.ua/files/dissertation/dis_Lyashenko_I.O.doc

4. Суперека С. Роль ресурсозбереження в системі конкурентоспроможності виробничих підприємств / С. Суперека // Економічний простір: збірник наукових праць. – 2008. – № 20/1. – С. 191-199.

УДК 005:338.3:637

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ КУКУРУДЗИ

Сьомак Ю.П., студент

Мищенко І.А., кандидат економічних наук, доцент

Кукурудза — одна із найпоширеніших і найважливіших сільськогосподарських культур у світі. В основному її вирощують на зерно і для виробництва кормів. У світовому рільництві, у тому числі й в Україні, кукурудзу використовують як універсальну культуру — на корм худобі (стебла і качани), для продовольчих і технічних потреб — виробництва круп і борошна, харчового крохмалю та рослинної олії, меду й цукру, ксантанової камеді, декстрину та етилового спирту, амілази, що служить людині при виробництві фото- та кіноплівок і синтетичних тканин, з сортів восковидної кукурудзи у промисловості виготовляють пластмаси, синтетичні плівки, целофан, з оболонки кукурудзяного качана виготовляють папір, кошики та капелюхи тощо. З качанів отримують фурфурол, який потрібний у виробництві синтетичних смол і інших хімічних матеріалів. Останнім часом збільшилась її частка у виробництві біопалива та біогазу.

Кукурудза завжди була однією з найзатребуваніших культур на ринку, адже вона цілком може замінити низку інших грубих зернових, виробництво яких постраждало з якоїсь причини. Цю майже унікальну здатність пояснює насамперед те, що кукурудза менше за інші культури залежить від перепадів погоди. Та й ціновий чинник відіграє тут вагомий роль, адже високі ціни на кукурудзу на світовому ринку сприяють розширенню посівних площ під нею і збільшенню її виробництва.

Упродовж останніх десяти років обсяги виробництва кукурудзи постійно зростали (за винятком сезонів 2012–2013 та 2015–2016 років), адже кукурудза вважається одним із кращих видів зерна для виробництва концентрованих кормів у тваринництві та незамінною сировиною для виробництва біоетанолу.

Нарощення врожаїв кукурудзи відбулося у більшості країн — основних виробників цього зерна. Так, у США порівняно з минулорічним урожаєм відбулося підвищення на 11%, Бразилії — 23%. У Південно-Африканській республіці після неврожайного минулого сезону у нинішньому зібрали на рівні середніх показників 2012–2014 років [1].

Майже на третину збільшилось виробництво кукурудзи в Аргентині. Якщо в минулому сезоні в цій країні було вироблено 28 млн т, то у поточному цей показник перевищив 36 млн т.

Разом з тим, зменшилося виробництво цього зерна в Китаї. За підсумками в Піднебесній зібрали 216 млн т зерна, що майже на 8,6 млн т менше рівня

попереднього сезону. До того ж, у Мексиці зібрали урожай кукурудзи на 5% менше рівня минулого року, а в Канаді — відповідно на 9%.

Попри збільшення виробництва кукурудзи у багатьох країнах США залишиться світовим лідером у цій зерновій групі. Американські фермери зібрали у поточному сезоні понад третину світового врожаю кукурудзи.

В Україні триває нарощування виробництва кукурудзи. Якщо у 2010 році врожаї зерна становили 11,9 млн т, то в останні роки зросли майже вдвічі, подолавши 20-мільйонну межу. Рекордним став 2013 рік, коли урожай кукурудзи досяг 28,5 млн т. Цьому здебільшого сприяло розширення посівної площі. На той час площа до збирання під культурою становила 3,5 млн га, що майже в половину перевищувало попередній рівень. Торік, враховуючи розширення посівів культури, виробництво зерна дещо зменшилося – було зібрано 23,2 млн т зерна. У структурі посівів частка кукурудзи становила 16,7 %. Більш масштабне виробництво кукурудзи спостерігалось у Полтавській (2,5 млн т), Черкаській, Чернігівській (по 2,0), Київській (1,9), Вінницькій (1,7 млн т) областях [4].

У 2016 році зібрали 26 млн т кукурудзи. Цьому сприяло чергове розширення площі під культурою до 4,9 млн га та підвищення урожайності.

Такі значні успіхи у виробництві кукурудзи сформували величезний експортний потенціал. На експорт йде 13,7% світового виробництва зерна. В маркетинговому 2013/2014 році, що закінчився 1 липня, головними експортерами кукурудзи, за даними групи компаній "Зерно UA", є США (72,3 млн т) та ЄС (38,5 млн т). Для вітчизняних агрохолдингів цей рік виявився більш ніж успішним: вони експортували рекордні 32,3 млн т зерна. З цим показником Україна посіла третє місце серед найбільших світових експортерів збіжжя. Україні вдалося обійти такі визнані "житниці світу", як Канада (28 млн т), Аргентина (21,9 млн т) і Бразилія (20,1 млн т).

Попри те, що Україна в сезоні 2013–2014, 2014–2015 років мала більші обсяги зовнішніх продажів кукурудзи порівняно з Аргентиною й піднялася на 3 місце світового рейтингу експортерів, через зменшення урожаїв вимушена повернутися до четвертого місця цього переліку.

На 2015 рік найбільшими імпортерами українського зерна є Єгипет – 2,5 млн тонн, Іспанія – близько 2 млн тонн, Китай – 2,3 млн тонн, Іран та Південна Корея [3].

Аналіз географічної структури експорту-імпорту кукурудзи за січень-липень 2017 р. показав, що близько 15,2% його обсягу було спрямовано в Єгипет, 14,3% в Нідерланди і 11,9% в Іспанію, тоді як решта припадало на інші країни світу.

Основними постачальниками кукурудзи на вітчизняний аграрний ринок, у тому числі здебільшого насіннєвого матеріалу, традиційно є країни ЄС, питома вага яких становить 74,4%.

Українська кукурудза у 2015/16 МР стала дефіцитним товаром ще до початку травня. Це спровокувало зниження активності в українських портах в перші тижні червня, внаслідок чого ціни на останній день маркетингового року вирости до позначки 4727 грн/т на умовах СРТ-порт, проти 4590 грн/т у кінці

травня. Також цей ріст завдячує зростанню цін на американському ринку кукурудзи в зв'язку з неврожаєм в Бразилії на 8% та пов'язане зі зменшенням обсягів пропозицій внаслідок скорочення запасів зернової у виробників. Зростання цін на фуражну кукурудзу також пов'язано з недостатньою кількістю пропозицій зернової і відповідно високою конкуренцією між покупцями.

У червні 2016 року ціна на кукурудзу становила 3163,75 грн/т, не суттєво знизившись порівняно з початку червня – 3203 грн/т.

Внутрішні закупівельні ціни на фуражну кукурудзу протягом червня рухались в зростаючому тренді, піднявшись у другій декаді червня до середньої позначки по Україні у 4500 грн/т на умовах EXW. Так, середні ціни коливались в межах 4350 – 4499 грн/т [2]. Загалом зростаючий попит світового ринку стимулюватиме й надалі збільшення виробництва кукурудзи, а чинний рівень цін забезпечить економічну привабливість цього напряму діяльності [5].

Список використаних джерел:

1. Аналіз ринку зернових [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ukrselko.com/uploads/media/Ukrselko_Grain_Market_Analysis_120918.pdf
2. Средние закупочные цены по Украине (EXW) // www.agroperspectiva.com.
3. Статистична інформація // Державний комітет статистики України // www.ukrstat.gov.ua
4. Юрій Кернасюк. Стаття : «Зернові культури: тенденції і прогнози». - «Агробізнес сьогодні». - №6(349) – 2017
5. Міщенко І. А. Управлінські чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК / І. А. Міщенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2017. - Вип. 260. - С. 236-242

УДК 005.9:331.2

УПРАВЛІННЯ ЗАТРАТАМИ ПРАЦІ ТА ЇЇ ОПЛАТИ

Ткаченко Є.В., студент

Міщенко І.А., кандидат економічних наук, доцент

Організація розрахунків з оплати праці на підприємстві є основою соціально-трудових відносин найманих працівників, роботодавців і держави, що впливають на ефективність управління трудовими ресурсами в цілому. Теоретичний та практичний аспекти питання розрахунків з оплати праці є актуальним, оскільки заробітна плата – це одна з найскладніших економічних категорій.

Питання управління витратами з оплати праці висвітлені у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, у: М.Т. Білухи, Ф.Ф. Бутинця, М.Ф. Огійчук, В.М. Пархоменко, В.К. Савчук, П.Т. Саблук, В.В. Сопко, Н.М. Ткаченко, А. Апчерч, Ф. Беста, Ф. Вуд, В.С. Дієсперов, К. Друрі, Р. Ентоні, Р.С. Каплан, М.Х. Мескон, Д. Міддлтон, Б. Нідлз, В.Ф. Палій, Дж. Ріс.

Метою дослідження є визначення особливостей управління витратами з оплати праці для підвищення ефективності та конкурентоспроможності виробництва.

Управління витратами – це система цілеспрямованого впливу на склад, структуру і поведінку витрат та їх чинники на всіх етапах формування і розподілу витрат, що ґрунтується на використанні об'єктивних економічних законів і функцій менеджменту, задля підвищення ефективності діяльності підприємства на основі оптимізації рівня витрат, забезпечення його конкурентоспроможності на ринку та досягнення стратегічної мети і поточних завдань його розвитку.

В умовах ринкових відносин у нашій країні посилюється роль облікової інформації в управлінні господарською діяльністю підприємств, на основі якої відбувається аналіз, планування та контроль витрат на оплату праці. У зв'язку з цим важливого значення для функціонування системи управління та обліку на підприємстві набувають питання регулювання оплати праці. Нормативно-правові документи мають різну юридичну силу, відповідно до якої їх можна поділити за рівнями (конституційний, законодавчий, нормативний, методичний, організаційно-розпорядчий), утворюючи при цьому в своїй сукупності систему нормативно-правового регулювання обліку оплати праці в Україні.

Оскільки досягнення оптимальної структури витрат є важливою умовою підвищення конкурентоспроможності підприємств, виникає необхідність в розробці системи управління витратами підприємства на найближчу перспективу. Стратегічне управління витратами підприємства на оплату праці працівників може сприяти оптимізації витрат підприємства та задіяти економічні резерви щодо підвищення прибутковості підприємства.

Прогнозований рівень витрат на оплату праці працівників за різних причин може суттєво розбігатися з фактичним, і наявність цієї різниці потребує її компенсації за рахунок додаткових фінансів. Тому, для кожного підприємства потрібно не просто вибрати оптимальні форми та розміри тарифів на оплату праці, а й застосовувати стратегічне планування витрат на оплату праці.

Аналіз структури фонду оплати праці підприємств, показує необхідність деталізації витрат оплати праці з метою більш ефективного управління трудовими ресурсами.

Загальний обсяг витрат на оплату праці робітників обумовлений чисельністю персоналу та рівнем його кваліфікації. При цьому чисельність робітників залежить від масштабів виробництва, а також продуктивності та якості праці персоналу. Тому визначення розмірів витрат на трудові ресурси є важливим етапом при управлінні ними.

Отже, питання управління витратами з оплати праці є дуже важливим для сільськогосподарських підприємств, адже людський капітал являється рушійною силою при підвищенні оптимізації та ефективності роботи підприємства. З метою надання внутрішнім користувачам повної, правдивої, актуальної та неупередженої облікової інформації була досліджена та

удосконалена система управління трудовими ресурсами за допомогою впровадження внутрішньої форми бухгалтерської звітності, яка надасть керівництву оперативно реагувати на зміни в управлінні підприємством.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про оплату праці» від 01.01.2015 р., № 108/95 – ВР / Законодавство України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>.
2. Баянова О.В. Формирование терминологии и классификация затрат на оплату труда в учетноаналитической системе управления / Баянова О.В. // Управленец. – 2011. – № 9-10 (25-26). – С.38- 43.
3. Лиходєдова О.В. Витрати на персонал та їх оптимізація в умовах ринку / О.В. Лиходєдова // Торгівля і ринок: [зб.наук.праць]. – 2010. – Вип. 30, Т.1 – С.236-242.
4. Єгоркіна Т. О. Удосконалення системи мотивації праці робітників підприємства / Т. О. Єгоркіна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності = Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property: [зб.наук.праць] / ПДТУ. – Маріуполь, 2010. - Т. 1. - С. 235-240.
5. Міщенко І.А. Управлінські чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК / І. А. Міщенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2017. - Вип. 260. - С. 236-242
6. Омельниченко О.С. Напрями оптимізації витрат в системі управління / О.С. Омельниченко // «Ефективна економіка». - 2016. - №2. - <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4901>

УДК 336.027:338.43

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Мазур О.О., студент

Міщенко І.А., кандидат економічних наук, доцент

Найважливішою складовою агропромислового комплексу є зернова галузь, що визначає основу економічної безпеки країни. Зернове виробництво займає провідне місце в структурі аграрного сектору економіки України. Від рівня ефективності його розвитку залежить добробут населення, гарантування національної продовольчої безпеки, експортні можливості країни. Для утримання позицій на міжнародній арені з продажу зерна, вітчизняним товаровиробникам необхідно постійно вкладати кошти у підвищення ефективності галузі, запроваджувати інноваційні технології з виробництва конкурентоспроможної продукції.

Зерновиробництво є одним із найвагоміших напрямів аграрного сектору України. За сучасних реалій, коли майже всі сегменти національної економіки перебувають під дією кризових чинників, зерновий підкомплекс, з рекордним

валовим виробництвом – 66 млн. тонн, залишається прибутковим і валютозабезпечуючим бюджет України. Колосові культури складають до 50% усього валового збору зерна і мають певні переваги перед іншими культурами зернового клину, а саме можливість вирощування озимої та ярої форм, що зменшує ризики недоотримання врожаю продовольчого зерна. Збереження позитивних тенденцій розвитку зернового підкомплексу та підвищення валового виробництва збіжжя можливе як за рахунок використання якісного насіння високопродуктивних сортів зернових колосових культур, так і за рахунок упровадження сучасних інноваційних підходів при виробництві зернових культур з дотриманням світових стандартів якості.

Зерновиробництво забезпечує понад 25% валової продукції аграрного сектору України. Вагому частку посівів зернових складають колосові культури (понад 60%), зокрема, пшениця майже 40% та ячмінь – 20%. У валовому виробництві зернових колосових культур переважають аграрні підприємства, що вирощують понад 70% від загального обсягу зерна.

Інвестиційне забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств на ринку зерна є нагальною проблемою сьогодення. Це зумовлено важливим значенням зерна за наступними факторами: по-перше, як стратегічного продукту, котрий забезпечує національну продовольчу безпеку та визначає експортні можливості аграрного сектору економіки; по-друге, як сировини для зернопереробної промисловості й важливого енергетичного корму для тварин; по-третє, як доступного за ціною енергоносія шляхом переробки зерна на біоетанол; по-четверте, його виробництво є основним джерелом прибутку, необхідного для відтворення сільськогосподарського виробництва тощо. Стан зернової галузі визначає рівень життя населення.

У сучасних умовах зернове господарство України розвивається нестабільно, спостерігаються суттєві коливання врожайності сільськогосподарських культур, відчутною є різниця між валовими зборами зерна передових і відстаючих сільськогосподарських підприємств. До основних проблем його функціонування відносять недостатнє інвестиційне забезпечення.

В умовах обмеження доступності фінансово-кредитних ресурсів для виробників зерна, зниження його виробничої собівартості та підвищення урожайності набувають першочергових завдань. За останній рік вартість сільськогосподарської техніки, сировини і матеріалів, що використовуються для вирощування зернової групи суттєво зросли. Проблеми підвищення обсягів і ефективності виробництва зерна є однією з ключових у аграрній політиці. Вирішення цієї проблеми має чітко виражений регіональний характер, що обумовлено зростаючою відповідальністю регіонів за забезпечення населення продуктами харчування.

Розробці теоретичних питань забезпечення ефективного виробництва зернових культур та формування організованого аграрного ринку присвячені праці вітчизняних учених, зокрема, Галушко В., Гудзинський О., Кваша С., Голомша Н., Андрійчук В., Горьовий В., Єрмаков О., Збарський В., Ільчук М., Калетнік Г., Лупенко Ю., Малік М., Шпичак О., Шпикуляк О. та інші. Їх

зусиллями створений міцний теоретико-методологічний фундамент дослідження названої проблеми, вирішено багато її методичних та прикладних аспектів. Проте окремі питання цієї багатогранної проблеми досліджені не достатньо. Комплексно не вивчені процеси ціноутворення продукції сільськогосподарського виробництва в умовах недосконалого ринку, а також питання кількісної і якісної оцінки впливу макроекономічних чинників на конкурентоспроможність галузі.

Метою магістерської роботи є обґрунтування теоретичних і методичних засад та практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності виробництва зерна в аграрному підприємстві.

Для досягнення мети нами визначені наступні завдання:

- узагальнити теоретичну сутність економічної ефективності виробництва в сільському господарстві;
- визначити сучасний стан і тенденції в розвитку зерновиробництва;
- обґрунтувати методику дослідження ефективності в зерновому виробництві;
- провести організаційно-економічну характеристик діяльності підприємства;
- проаналізувати розвиток технологій та організації виробництва зерна в підприємстві;
- визначити ефективність виробництва зерна в підприємстві
- обґрунтувати стратегічний план підвищення конкурентоспроможності виробництва зерна в підприємстві;
- запропонувати стратегію підвищення якості зерна, як резерв зростання економічної ефективності виробничого процесу;
- визначити організаційно-економічні заходи підвищення ефективності зернової галузі.

Об'єктом дослідження є виробничий процес вирощування зернових культур в підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів щодо підвищення ефективності виробництва зерна.

Поглиблені дослідження здійснювалось на матеріалах СТОВ «Світанок» Яготинського району Київської області.

У процесі проведення дослідження використовувались наступні методи: діалектичний та абстрактно-логічний методи, за допомогою яких здійснено обґрунтування теоретичних основ магістерської роботи та формування висновків. У процесі дослідження використовувалися системний підхід до аналізу суспільних процесів і форм господарювання, методи економічного і статистичного аналізу – для дослідження основних економічних та фінансових показників сучасного стану та ефективності виробництва зернових.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативні акти України з питань розвитку зернового ринку, інформаційно-аналітичні збірники Державної служби статистики України, нормативно-довідкова та наукова література за темою дослідження, річні фінансові звіти підприємства,

інформація з мережі Internet, результати власних спостережень і досліджень тощо.

1. Міщенко І. А. Управлінські чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК / І. А. Міщенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2017. - Вип. 260. - С. 236-242
2. В 2018/19 МР збільшився прогноз експортного потенціалу українського зерна на 6% [Електронний ресурс] <http://agravery.com/uk/posts/show/v-201819-mr-zbilsivsa-prognoz-eksportnogo-potencialu-ukrainskogo-zerna-na-6>.
3. Урожай зернових -2018 [Електронний ресурс]. - <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/urozhaj-2018-agrariyi-zibrali-ponad-40-mln-tonn-zerna>

UDC 351: 338. 4 32

**FORMATION OF COMPETITIVE ADVANTAGES OF
MANUFACTURERS IN ACCORDANCE WITH THE
REQUIREMENT OF THE GLOBAL AGRARIAN MARKET**

Mashoud Anadfi, student Ghana
Mishchenko I.A. PhD in Economics, Associate professor

In the conditions world wide economic crisis , slowing down pace growth world wide economy for Ukraine negative the consequence is a decrease demand for export products. Under these conditions, the main emphasis is on economic politics it is advisable to move it to the inside market - activation internal demand , supply and import substitution . The problem of Ukrainian enterprises lies, firstly , in the fact that they do not possess a modern scientific arsenal substantiated methods driving competitive struggle , and secondly , domestic science by this time did not provide their appropriaterecommendations . Formation competitive benefits are a process creation competitive positions company. In the broad sense competitive position enterprise - is approach enterprises to competition ingeneral . Position of the same enterprise in the industry is determined by the competitive advantage . In connection from hereby management competitive the environment in the agrarian sphere acquiresimportant value for security the process expanded reproduction and development of 7 enterprises in harmony combined from social needs of society . Most Susceptible forms of implementation new oneseconomic ones relationships act agricultural enterprises , which not only stabilize market , attrac ting into circulation local raw materials resources, diversifying production by various regions countries , but also increase level employment of people, quality theirs life and work . In addition, important the qualities of small enterprises are theirs stability with regard to the price factor , which is stipulated only here the ratio demand and supply , mobility the reaction is fleeting changes in the market, especially in conditions economies are developing . Ukrainian enterprises necessary produce such products that will be competitive in overseas markets. A day globalization this is a pledge retention the position on the domestic market, and the condition effective inclusion in the world economic space. Standard international quality , as well as others position of entry

national ones enterprises competitive benefits may be developed in the strategy promotion the national one export products on the world market. Such is the strategy should not consist of simple build-up volumes export, but in promotion to create longterm competitive benefits and stable expansion and high- quality improvements based on these benefits positions countries on the world market. To do this necessary have clear the concept economic policies that would promote expansion export only in combination from general goals macroeconomic policy. The material basis of the strategy promotion products Ukrainian enterprises in foreign markets is already acquired and possible export potential country. Initially stage realization export The potential is conducting appropriate extensively expanding politics when near from development traditional export will develop and potential export industry 8 according to trends in the world market. That's it you can achieve with assistance in the structural politics production goods high degree processing by use the leading ones technologies that enable more efficient use available resources. Actually, promising industry, first of all, agrofood and food. When providing high performance agricultural production and availability the leading ones technologies and equipment enterprises from processing agricultural products could be successful to move in the international market. Note that for small and medium business it is in these industries a great field for activity. Next direction determined by such factors as infrastructure and information. For today level development these two factors in ours the country is insufficient. Exporters have low level qualifications and awareness of the situation on the international markets. As a result this often leads to unjustified understatement prices and holding dumped trading operations on the world market that leads to the corresponding reaction from other states and creates for our exporters image is dishonest competitors.

" Competitive relationship along with the state regulation capable of to provide constant development agrarian sphere, do not allow discrimination agricultural enterprises in distribution profits from the processing side industry and trade and ensure normal profit is responsible her level in others branches of the economy.

References:

1. Klimova I. M. Economical mechanism regulation export agricultural products /I. M. Klimova // Economy of agroindustrial complex. - 2014. - No. 12. - P. 127-132.
2. Official Website of USDA [Electronic Resource]. - access mode: <https://www.usda.gov/>
3. UkrAgroConsult (Daily Report from July, 2018)

УДК 338.43

ЕФЕКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ РИНКУ

Назаренко О.О. студент

Мищенко І.А., кандидат економічних наук, доцент

Науково-практичні засади менеджменту у світовій науці та практиці мають значну історію, а також широке теоретично-прикладне застосування.

Водночас залишається недостатньо вивченим питання взаємозв'язку менеджменту підприємств з ринковим механізмом.

Загальновідомо, що функціонування й розвиток підприємства потребує організації й управління господарською діяльністю з метою розв'язання питань: що, скільки, для кого виробляти за умов обмеженості ресурсів. Разом з тим, менеджмент як сукупність певних форм, методів, важелів і прийомів управління підприємством має особливості. Так, у натурально-споживчих господарствах менеджмент є «замкнутим», оскільки економічні зв'язки між окремими господарськими одиницями відсутні. Господарська діяльність направлена на виробництво благ, необхідних для задоволення потреб суб'єктів господарства, виходячи із наявних ресурсів. У товарно-ринкових господарствах менеджмент вирішує не тільки внутрішньогосподарські питання, але й зовнішньоекономічні. Він організує і здійснює як виробничі, так і комерційні питання. В товарних господарствах має місце ринковий сегмент менеджменту – він є більш складним у порівнянні з виробничим [1].

Менеджмент – це свідомо організована людська діяльність. Методику та інструменти управління можна й необхідно змінювати відповідно до зміни економічного середовища, обставин, що зумовлюють необхідність переведення менеджменту на результативно вищий рівень. Критерієм дієвості, ефективності менеджменту може бути ґрунтовне вивчення і головне врахування в комерційній діяльності об'єктивних економічних законів ринку. Більш конкретно – головне завдання ринкового сегменту менеджменту – виходячи із головної мети підприємства – максимізація прибутку, продаж товару за найбільш прийнятною ціною [3].

Отже, незалежно від організаційно-правової форми підприємств, їх спільне основне завдання – одержання максимального прибутку. Прибуток – це різниця між ринковою ціною і собівартістю реалізованої продукції. На зниження останньої спрямовані всі дії внутрішньогосподарського менеджменту. Головне завдання його зовнішнього сегменту – аналіз кон'юнктури цільового ринку.

В ринкових умовах господарювання сільськогосподарського виробництва виникає потреба в ефективній реалізації всіх функцій управління. В таких умовах зростає складність вирішуваних завдань і, відповідно, посилюють роль наукового управління у стабілізації соціально-економічних процесів і забезпеченні ефективності усіх видів підприємницької діяльності. Це зумовлює зміни у функціях управління, зокрема економікою АПК, таких як стратегічні, маркетингові, логістичні, контролінгові та системно-аналітичні. Праця керівника є своєрідним ядром управління у сільськогосподарській виробничій системі, центром, у який надходить вся інформація, де приймаються рішення й починається їх реалізація. Все це забезпечує оптимальне функціонування всієї системи [2].

В ринковому середовищі процес управління стійкістю підприємства, має складний характер, потребує урахування великої кількості чинників при прийнятті рішень, особливостей чинного законодавства, сучасних форм організації бізнесу, ринкової кон'юнктури та ін. Взагалі ефективність

управління є першоосновою ведення бізнесу, зокрема в аграрній сфері.

Список використаних джерел

1. Мельник Л. Л. Наукові засади взаємодії менеджменту агропідприємств із ринковим механізмом. Інвестиції: практика та досвід. 2014. № 15. С. 72-76.
2. Сіренко Н.М. Управління інноваційною системою аграрного підприємства. Економіка АПК. 2009. № 9. С. 43-46.
3. Міщенко І. А. Управлінські чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК / І. А. Міщенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2017. - Вип. 260. - С. 236-242

УДК 005.591.46 (1-22)

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Широка Хр., студент

*Полянська А.С., д.е.н, завідувач кафедри
менеджменту та адміністрування
Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

Тенденції глобалізації вплинули на зміни, які сьогодні відбуваються на рівні місцевого самоврядування, визначивши актуальність процесів децентралізації. Як зазначають експерти, децентралізація – дуже важлива реформа для України, яка дає повноваження людям, і підвищує конкуренцію в місцевому самоврядуванні. Організаційні зміни на адміністративному рівні покликані реалізувати завдання із підвищення спроможності сільських громад в Україні на основі їх об'єднання як один із напрямів децентралізаційних змін. Адже попри низку переваг розвитку сільськогосподарського комплексу в Україні, дана галузь характеризується такими незадовільними тенденціями: низька якість сільськогосподарської продукції, низький та відповідно низький рівень її конкурентоспроможності; незадовільний технічний стан обладнання, що зумовлює високі витрати в сільськогосподарському виробництві; слабка підтримка сільськогосподарського виробника з боку держави; несприятливі умови кредитування у сільськогосподарському секторі. Згідно статистичних даних у січні-листопаді 2017 р. індекс сільськогосподарської продукції порівняно із січнем-листопадом 2016 р. становив 97,2 %, що є незадовільним фактором, враховуючи, що Україна має значний сільськогосподарський потенціал.

Зарубіжний досвід Польщі, Словаччини, Литви, Латвії, Естонії, скандинавських країн засвідчує, що реформування у сфері децентралізації дало поштовх соціально-економічному розвитку цих країн, особливо їх сільських територій.

Аналіз публікацій з досліджуваної проблематики. Проблематику розвитку сільських територій досліджували Т. Заяць [1], С. Марченко [2], Г. Краєвська [3], А. Базиліук, О. Жулин [4], В. Чернятіна [5]. Проте потребує додаткового

дослідження питання впливу процесів децентралізації на розвиток сільських територій.

Метою даної публікації є узагальнення переваг децентралізації, що формують передумови для розвитку сільських територій.

Виклад основного матеріалу. Децентралізація, у першу чергу, торкається передачі влади від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування, і, як наслідок, значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. Провідну роль у децентралізації мають відігравати об'єднані територіальні громади (ОТГ), які зможуть акумулювати більше ресурсів, та ефективніше ними розпоряджатися.

Перші діючі об'єднані територіальні громади з'явилися в Україні після місцевих виборів 25 жовтня 2015 року і їх кількість становила 159 ОТГ. 29 квітня 2018 року відбулися перші вибори у 40 об'єднаних територіальних громадах (у 4 міських, 14 селищних, 22 сільських) і на сьогодні в Україні функціонує 706 об'єднаних громад [5]. Такі динамічні зміни характеризують переваги, що з'являються в результаті децентралізації та залученням у ці процеси сільських територій. Зокрема, адміністративні зміни створюють такі умови для розвитку сільських територій: можливість залучення на цілі реалізації інвестиційних проектів та програм розвитку сільських територій коштів з Державного фонду регіонального розвитку; юридично закріплена можливість щодо володіння та розпоряджання всіма природними ресурсами територіальних громад, у тому числі за межами поселень; можливість інклюзивного розвитку, тобто активного залучення до процесу здійснюваних реформ усіх суб'єктів, кожний із яких є важливим і цінним для розвитку сільських територій; можливість залучення іноземних інвесторів у реалізацію завдань розвитку сільських територій на основі формування інвестиційної привабливості; можливість працевлаштування молоді.

Разом з тим, децентралізація створює певні ризики для розвитку сільських територій, серед яких виділяють: нерозуміння мешканцями сільських територій переваг децентралізації, відтак їх низька вмотивованість до організаційних змін, що провокує конфліктні ситуації; недостатній або відсутній досвід самоорганізації та самозабезпечення сільських громад перешкоджає їх об'єднанню, зокрема і через розбіжність думок і намірів щодо визначення нового адміністративного центру; відсутність адміністративного досвіду щодо об'єднання та управління громадами не дозволяє у повній мірі використовувати потенціал децентралізації для розвитку економічно слабких чи малолюдних територіальних громад, зокрема за рахунок нецільового використання коштів.

Таким чином, децентралізація покликана забезпечити процеси, спрямовані на соціально-економічний розвиток, зокрема сільських територій, шляхом їх об'єднання та надання самостійності у вирішенні господарських питань та виборі пріоритетів розвитку. За результатами імплементації реформи децентралізації виокремлюють позитивні результати. Однак вимагають вирішення та мінімізації ризики, пов'язані із сучасним розвитком сільських територій в умовах реалізації реформи децентралізації в Україні.

Список використаних джерел:

1. Заяць Т. Я. Розвиток сільських поселень України в умовах децентралізації: можливості та ризики // Демографія та соціальна економіка. – 2017. – № 3 (31). – С. 48-60.
2. Марченко С. На підтримку територіальних громад передбачено 15 млрд гривень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org>
3. Краєвська Г. О. Зайнятість в сільських поселеннях України: проблеми та напрями їх вирішення / Г. О. Краєвська // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 3. – С. 209-219. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://doi.org/10.15407/dse2015.03.015>.
4. Базилюк А.В. Інклюзивне зростання як основа соціально-економічного розвитку / А. В. Базилюк, О. В. Жулин // Економіка та управління на транспорті. – 2015. – Вип. 1. – С. 5–12.
5. Чернятіна В.А. Вплив децентралізації на розвиток сільських територій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua>
6. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування. – 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : decentralization.gov.ua,

УДК 332.05

ІННОВАЦІЇ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ: ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТ

*Мацьків К. А., студент
Кінаш І.П., д.е.н., професор*

Однією з актуальних проблем агропромислового комплексу України є інноваційний шлях розвитку сільськогосподарського виробництва. Широке впровадження інновацій в усіх напрямках діяльності сільськогосподарських підприємств сприяє: зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат і зниженню собівартості продукції, підвищенню ефективності сільськогосподарського виробництва, а також соціально-економічному розвитку сільських територій. Матеріали досліджень вказують, що у 2015 році обсяг реалізованої інноваційної продукції у сфері виробництва харчових продуктів склала тільки 1,3% [6, с.507]. Розглянемо прикладні аспекти інновацій у сільському господарстві.

Інноваційні ферми. Молочна ферма с. Олексіївка, Голопристанського району, Херсонської області. Вона щоденно постачає понад 300 л молока найвищої якості для заводу «Данон Дніпро». Успіхи досягнуто завдяки інноваційному обладнанню. Ферма обладнана молокопроводом з автоматичним миттям, механічною системою видалення гною та професійною лабораторією з контролю якості сировини. У приміщенні створені оптимальні умови для утримання тварин: освітлення, мікроклімат (вентиляція), автоматичні поїлки, кормові столи, а також є лабораторія з контролю якості молока і охолоджувач.

Страусина ферма на околиці м Хуст, Закарпатської області. Страусині ферми (страусиний бізнес України нині заповнений тільки на 2% [3]) є чудовим та прибутковим видом інновацій, оскільки страусине пір'я, м'ясо та яйця дорого ціняться . На фермі 56 дорослих страусів, 20 "підлітків" та понад 60 малюків-страусенят. Яйця страусів важать від 1,5 до 2 кг, їх купують переважно для випічки та господарства. Одне коштує близко 150 грн.. Основним джерелом прибутку є продаж яєць та маленьких страусят, ціна на яких близько 150 євро (дорослих 700-800 євро). Розводити страусів значно вигідніше, а ніж звичних для України свиней, адже страус їсть в'ятеро менше за свиню, а м'яса у нього стільки ж, а враховуючи той факт, що страусине м'ясо дорожче, та ще й можна отримувати додаткові прибутки (від продажі пір'я, яєць, відвідування туристів), то загрозові початкові витрати (облаштування загонів, придбання засобів для догляду за пір'ям) швидко покриваються. Попри всі переваги страусиних ферм, українські підприємці часто бояться ризиків, які з ними пов'язані. У такому випадку заміною страусиним можуть стати не менш екзотичні комахині ферми, як-от ферми цвіркунів чи равликів.

Як показує практика, такі ферми, хоч ще і не дуже поширені в нашій країні, зате користуються попитом. В Україні навіть діє Асоціація Равлик України [5]. Дана компанія займається розвитком гліцекультури в Україні, організацією експорту українського равлика, навчанням промислового вирощування середземноморських равликів. Заслужовує на увагу інноваційні равликові ферми. Нині в Україні їх 10. Перевагами равликової ферми є те, що: равлик є добре відомим у всьому світі делікатесним продуктом, тому користується попитом; натуральний продукт, що високо цінується за смакові і поживні якості; власний розплідник дозволяє гнучко підходити до політики ціноутворення; потреба на даний продукт сформована в Україні та світі, що сприяє поширенню власної продукції не тільки в межах держави, а й за кордоном.

Інноваційна ферма з вирощування зубрів, які під загрозою зникнення (с. Мислівка, Долинського району, Івано-Франківської області). Тварини вільно рухаються по території ферми без огорожі чи захисних споруд. Персонал працює на ентузіазмі, а на утримання й на годівлю зубрів, косуль, диких кіз та інших видів тварин, які проживають на фермі потрібні великі вкладення.

Справжньою інновацією української аграрної промисловості має стати відкриття ферми для розведення товарного африканського сома у Київській області. Ферма буде першою в Україні індустріальним аквакультурним об'єктом і стане однією із найсучасніших рибних підприємств на якому будуть вирощувати по 50 тонн продукції на рік.

Інноваційні технології в аграрному секторі. Ознайомитися з такими інноваціями допомагають виставкові заходи, зокрема Дні агротехнологій. Цікавим, на нашу думку, є проект UA-Robotics, який презентував пристрій для швидкого автоматичного вирощування рослин EcoBox. Це система клімату для теплиць Greenerly та Leaf&Roof, ідея якої полягає у тому, щоб вирощувати екологічно чисті овочі та зелень на дахах міських багатоповерхівок. Зазначимо, що теплиці на дахах будинків для світу давно не дивина. Наприклад, найбільша

в Європі теплиця на даху розташована вмісті Гаага (Нідерланди). Це шестиповерховий будинок, на даху якого розмістилась овочева теплиця розміром 1,200 кв.м. а також 3704 в.м. критої рибної ферми і ще 250 «квадратів», відведених для комплексної переробки та упаковки виробленої продукції [1]. В Україні такі теплиці не практикують, але саму ідею можна реалізовувати в містах, де немає умов для вирощування продуктів звичними методами.

Таким чином, підвищити рівень інноваційного розвитку сільського господарства можна за рахунок: активізації розвитку аграрної науки та інтелектуального потенціалу АПК; стимулювання державної фінансової підтримки сільськогосподарських підприємств та підприємців зайнятих інноваційною діяльністю; реалізації відповідних програм і стратегій розвитку інноваційної діяльності у сільському господарстві.

Список використаних джерел:

1. Аграрне інформаційне агентство «Agravery» [Електронний ресурс]. - <http://agravery.com/uk/posts/show/agrotehnologii-2017-cim-divuvali-svit-ukrainski-rozrobniki>
2. Електронна система обліку «Agro Online» [Електронний ресурс]. - <https://agro-online.com.ua/ru/public/blog/23815/details/>
3. Закарпатський офіційно-діловий портал «Mukachevo.net» [Електронний ресурс]. - <http://www.mukachevo.net/ua/news/view/44217>
4. Інформаційне видання «News Агро-Центр» [Електронний ресурс]. - <https://news.agro-center.com.ua/stockbreeding/podali-vid-civilizacii-na-fermi-rozvodjat-zubriv-foto.html#.W-Mg5pMzbIU>
5. Офіційний сайт «Асоціація Равлик України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.trn.ua/companies/11739/>
6. Статистичний щорічник України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>

УДК 338.49

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Линник А.В. студент
Кінаш І.П., д.е.н., професор

Україна справедливо вважається аграрним гігантом. Родючістю наших земель, сприятливі кліматичні умови вказують на значні переваги розвитку сільського господарства порівняно із країнами світу. На жаль, свої потенційні можливості Україна використовує недостатньо. Про це свідчить індекс виробництва сільськогосподарської продукції. Якщо в Україні за період 2000-2016 р. він знизився на 28%, то у країнах світу зріс на 61,4% [1, 2]. Все це

вказує на доцільність вивчення зарубіжного досвіду ведення сільського господарства у провідних країнах світу. Зупинимося на окремих з них.

Німеччина - найбільш країна Євросоюзу. Її населення на початок 2018 р. становило 83,3 млн. осіб, у т.ч.: 75,7% і 24,3% сільське населення. У сільському господарстві зайняті лише 1-2% від загального числа працездатного населення [1]. Висока продуктивність праці досягається за рахунок механізації, застосування сучасних агропромислових технологій. Сільське господарство характеризується високою правовою захищеністю та передбачуваністю, а також політичною підтримкою з боку країн ЄС. Заслужують на увагу дії уряду Німеччини щодо підтримки пріоритетних напрямків агропродукції. Незалежно від правової форми фінансову підтримку можуть отримувати одноосібники, сімейні підприємства, кооперативи, компанії та приватні товариства сільського та лісового господарства, садівництва та рибальства, бджолярі, тваринники, а також підприємства торгівлі, переробки сільськогосподарської продукції, що освоюють виробництво продуктів за новими технологіями. Урядова підтримка передбачається у вигляді дотацій, доплат, субсидій, різних премій за рахунок коштів з бюджету ЄС. Держава всіляко підтримує та стимулює будівництво житлових будинків та інших споруд на території сільської місцевості, що приваблює робочу силу.

Швеція. Населення на початок 2018 р. склало 10,1 млн. осіб, у т.ч. 86,1 % міське та 13,9% сільське. У сільському господарстві зайнято трохи більше 15% населення. Головна галузь сільського господарства - м'ясо-молочне тваринництво, яке дає 75 % всіх доходів від сільського господарства. Дана держава створює різні програми, які активізують дослідницьку роботу та експериментування в галузі сільського господарства, насінництва, лісництва, садівництва; стимулюють виробництво агропродукції; виділяють значні кошти на збереження багатих та багатоцільових господарств; риболовецьких угідь з мінімальним впливом на навколишнє середовище. Доцільно зазначити, що будівництво доріг, ліній електропередач та телефонного зв'язку на території фермерського господарства фінансує сам фермер. Усі фермери об'єднані в кооперативні організації, які представляють їх економічні інтереси [3, 237].

Заслужує на увагу досвід розвитку сільського господарства Австрії, населення нині складає 8,6 млн. осіб, з них міське - 66,1% , сільське – 33,9 %. Сільськогосподарські працівники складають лише 11% сільського населення [1]. В основі ведення агровиробництва лежить принцип «довготривалості» зростання сільгоспвиробництва, що означає якісне його зростання та поєднання малих, середніх і великих агропідприємств, сфери виробництва та послуг. Програми розвитку сільського господарства включають екологічно зорієнтоване сільське господарство; «довготривале» збереження цінних природних та культурних ландшафтів, водних ресурсів; посилене використання відновлювальної сировини та енергоносіїв; встановлення квот на молоко та національний захист молочного ринку; стимулювання експорту м'ясної та племінної худоби; проведення узгоджувальних комісій цін та доходів у відповідних інтеграційних ланках виробництва; залучення інвестицій для аграрних підприємств; підтримка молодих фермерів; позашкільна професійна

освіта; покращення обробки, переробки і збуту агропродуктів; підтримка навколишнього середовища, програм сільськогосподарських водних ресурсів; оновлення сіл; заходи по культурному ландшафту й інфраструктурі; сприяння розвитку туризму [3, 164].

Великобританія, країна де мешкає 66,0 млн. осіб. У сільському господарстві зайнято близько 2% працездатного населення країни. Проте вона виробляє понад 75% сільськогосподарських продуктів, які споживаються населенням [1]. Для Великобританії характерний відносно низький рівень державного регулювання в сільському господарстві. Тут немає спеціалізованої системи аграрних кредитів, фермерські господарства підтримуються за допомогою державних субсидій. А в останні роки аграрний сектор економіки розглядається державою як самоспроможний до відтворення й функціонування на ринкових принципах без будь-якого втручання ззовні. Історія відродження аграрного сектора економіки Великобританії повчальна й тому, що ця держава в післявоєнний період (XX ст.) здійснила значні капіталовкладення в сільське господарство для того, щоб інтенсифікувати виробництво, зробити великий науково-технічний і технологічний прорив у цій галузі виробництва [4]. Ці зміни— один з найважливіших чинників, які перетворили Великобританію з імпортера в країну-експортера продовольства, не зважаючи на обмежені земельні і людські ресурси, які використовуються в сільському господарстві.

Найбільш корисним для сільського господарства України з геополітичної точки зору є досвід ведення сільського господарства країнами Балтії. Так, населення Естонії нині становить 1,3млн. осіб, у т.ч. 67,4% міське, 32,6% сільське. У сільському господарстві зайнято близько 7 % населення. Населення Литви нині складає близько 2,8 млн. осіб, з них міського населення – 66,5% , сільського – 33,5%. Продукція сільського господарства у 2017 р. склала 6% ВВП країни. У цій галузі зайнято 8 % активного населення. Із загальної площі земельного фонду 61% складають сільськогосподарські угіддя. У Латвії, де нині проживає 1,9 млн. осіб (67,4 % міського та 32,6 % сільського населення) у сільському господарстві зайнято 7,7% населення [1]. Вибраний країнами Балтії шлях полягав у послідовній та рішучій відмові від радянської системи, колишніх господарських зв'язків та економічної моделі, що відбувалось паралельно з політичними кроками до відновлення економічного і політичного суверенітету. Аграрні реформи у країнах Прибалтики проводились з урахуванням всіх основних елементів економічних перетворень ЄС, а саме: відмова від колгоспно-радгоспної системи; повна лібералізація аграрного ринку і ціноутворення; підтримка підприємництва у сфері агробізнесу та приватних сімейних господарств; орієнтація на європейську інтеграцію.

Отже , економічні перетворення у сільському господарстві відбуваються в усіх без винятку країнах. Вивчення європейського досвіду та впровадження таких необхідних аграрному сектору України змін мусить бути негайною, невідкладною справою. Не потрібно копіювати або повторювати досвід інших країн. Потрібно лише враховувати, що найкращих результатів у сільському господарстві домоглись країни, які здійснили радикальні реформи швидко, комплексно і рішуче.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт продовольчих та сільськогосподарських організацій Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/faostat/ru/#country/79>
2. Статистичний щорічник України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Назаренко В.И. Аграрная политика Европейского Союза / Институт Европы РАН / В.И. Назаренко. – М.: ООО «Маркет ДС Корпорейшн», 2004. –11 362 с.
4. Два світи: порівняння сільського господарства Німеччини та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://agroportal.ua>

УДК 339.94

МІЖНАРОДНА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК КУРС УКРАЇНИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ Й ДОБРОБУТУ

Порфіленко З.Ю., студент
Драгнєва Н. І., кандидат економічних наук,
доцент

Глобалізаційні процеси в національних економіках та загалом на світовому ринку можна вважати головним трендом останнього десятиріччя. Вони не лише створюють нові умови для розвитку країн, а й вимагають інноваційних підходів до розуміння міжнародної спеціалізації та участі в міжнародному поділі праці, які є наслідками глобалізації.

Сучасними дослідниками було виявлено, що наразі країни із розвиненою ринковою економікою характеризуються досить низьким рівнем експортної спеціалізації. Проявом цього є диверсифікація експорту – постачання широкого асортименту продукції різних галузей і, як наслідок, зменшення спеціалізації.

Світова організація торгівлі на основі актуальних статистичних даних щорічних звітів відзначає не тільки розширення експортного асортименту окремо взятих країн, а і його подібність в різних країнах. [4] Країни, що мають активну експортну позицію, наразі прагнуть до участі також і в міжнародній внутрішньогалузевій спеціалізації. Такі міжнародні економічні відносини вимагають здатності зайняти певну ринкову нішу у кожній групі товарів, що можливо досягти шляхом спеціалізації на альтернативі товару, який би вирізнявся рівнем якості, ціною кінцевого продукту, етапами й технологією виробництва.

Головна стратегічна мета України, проголошена кілька років тому, – вступ до Європейського Союзу, що є одним із найбільш впливових суб'єктів зовнішньої торгівлі. Міжнародне співробітництво, що базується на обміні продукцією та послугами, є шляхом до формування міцних партнерських зв'язків між Україною та країнами ЄС, пришвидшення інтеграції національної

економіки в торговельний простір ЄС. Саме на країни ЄС припадає близько 40% українського експорту. [4]

Україна має потужний ресурсний потенціал в кількох галузях народного господарства, проте для успішної інтеграції в світовий економічно-торговий простір нашій країні необхідна чітка визначеність із пріоритетними напрямками діяльності. Складне соціально-політичне положення в останні роки спотворило імідж України як ділового партнера і викликало погіршення ситуації з міжнародною торгівлею. Проте вдале географічне положення на перетині багатьох міжнародних транспортних шляхів, значна площа території, великі поклади корисних копалин, родючі ґрунти та висока кваліфікація економічно активного населення створюють передумови для міжнародної спеціалізації та кооперації, яка є її наслідком.

Як зазначалося раніше, основними партнерами України у міжнародній торгівлі залишаються країни Європейського Союзу. Частка експорту до ЄС становить 40,2% загального обсягу експорту за 2017 рік, що свідчить про його зростання відносно аналогічного періоду попереднього року на 2,8 млрд.\$. У відсотковому співвідношенні це становить майже 30%. [3] Потоки української продукції надходять до тих країн, куди перш за все зручно та недорого її доставляти – Росію й Туреччину, а також до країн Азії. Розвиток та укріплення партнерських зв'язків з цими країнами дозволить поглибити міжнародну спеціалізацію України й створити для неї нові перспективні напрямки.

Україна, не дивлячись на потребу в широкій номенклатурі імпортованих товарів, залишається найбільшим експортером соняшникової олії в світі, займає провідні позиції в експорті напівфабрикатів чорного металу, кукурудзи, залізної руди та пшениці. [6] Ці галузі за необхідної підтримки та забезпечення впровадження інновацій здатні підвищити обсяги експорту й вивести нашу країну на новий рівень міжнародної спеціалізації.

Шляхом розвитку експортного потенціалу щодо надання послуг є аутсорсинг ІТ-послуг, адже вже зараз українські спеціалісти є конкурентною робочою силою на зовнішніх ринках. Саме закордонним замовникам вони надають більше, ніж 90% аутсорсингових ІТ-послуг, за темпами зростання показників експорту яких Україна утримує друге, поступаючись першістю Індії. Навіть у ті роки, коли спостерігалось загальне зниження обсягів експорту, частка надання послуг у сфері ІТ в його структурі зростала. [5]

Розвиток України в напрямку міжнародної торгівлі залежить від ряду факторів, що потребують регулювання, реформування та адаптації до сучасних умов зовнішніх ринків. Так, низька конкурентоспроможність української продукції на світовому ринку зумовлена недостатнім впровадженням інновацій, недофінансування виробничих галузей народного господарства. Це веде до погіршення якості вироблюваної продукції, зниження ефективності виробництва, збільшення енергомісткості. Наразі Україні необхідно використовувати у близько 5 разів більше енергоресурсів, ніж країни ЄС, США та Китай. За рахунок цього підвищується собівартість продукції, що доводять ціни на українські товари, які інколи перевищують середні ціни світового ринку на 30-70%. [4]

Список використаних джерел

1. Art D. The Politics of the Nazi Past in Germany and Austria / D. Art. – New York: Cambridge University Press, 2006. – 234 p.
2. Грущинська Н. М. Передумови формування спеціалізації України в умовах первинного географічного поділу праці / Н. М. Грущинська // Молодий вчений. – 2015. – № 4 (19). – С. 57–61.
3. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> 14
4. Три роки членства у СОТ: тенденції зовнішньої торгівлі України у посткризовий період. – К. : НІСД, 2011. – 72 с. 8. UN COMTRADE. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://comtrade.un.org> 20
5. Україна обговорює лідерство в ІТ-сфері / BestUniversities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : BestUniversities. 21
6. Які показники демонструє Україна на світовому ринку – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до джерела: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> 24

УДК 349.412

ВПЛИВ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСИЛЕННЯ ЕФЕКТІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*Рябиун Г.І., студент
Мостенська Т.Л., доктор економічних наук,
професор*

Процеси глобалізації останнім часом прискорюються, що посилює взаємозалежність і взаємний вплив у різних сферах суспільного виробництва.

Глобалізація економіки охоплює всі аспекти виробництва й обміну. Вона розширює масштаби не тільки фінансових ринків та інформаційних потоків, не тільки ринки багатьох товарів і послуг, але й ринки чинників виробництва – капіталу й праці [1, С. 23].

Матеріальною основою даного процесу є міжнародний поділ праці (МПП), який є формою диференціації господарської діяльності на міжнародному ринку. МПП реалізовується через міжнародну спеціалізацію – виділення окремих галузей у міжнародному масштабі, і міжнародну кооперацію – встановлення довготермінових виробничих зв'язків між спеціалізованими підприємствами. Важливою ознакою глобалізації є випереджаючі темпи зростання міжнародної торгівлі, руху інвестицій порівняно із темпами зростання загальносвітового ВВП [2].

Відповідно до індексу глобалізації (KOF Index of Globalization) [3] Україна посіла 45 позицію у 2017 році з індексом 70,24 балів. В рейтингу країн за рівнем глобалізації першу позицію займають Нідерланди з показником 92,84. Індекс розраховується для 193 країн світу. За індексом глобалізації

можна зробити висновок щодо інтеграції країни у світовий простір. Оцінювання здійснюється за 24 показниками, об'єднаними у три групи: економічна глобалізація, соціальна глобалізація, політична глобалізація.

Наслідки глобалізації проявляються у зміні структури економіки. Так, експортоорієнтовані галузі отримують більш широкий ринок збуту, сприяючи надходженню іноземної валюти та інвестицій. Однак такі галузі потрапляють у залежність від кон'юнктури світового ринку, яку дуже важко передбачити і моделювати.

Інтеграція України в світову економічну систему викликає необхідність дослідження наслідків глобалізації для економіки України в умовах обмеженого права власності на окремі фактори виробництва, що є причиною зниження інвестиційної привабливості України та скорочення притоку іноземних інвестицій, зниження інвестиційної активності.

Земля, як фактор виробництва, лише в сільському господарстві виступає активним засобом праці. Обмеження прав розпорядження сільськогосподарською землею не лише зменшує інвестиційну привабливість галузі, а й підриває основи конкурентоспроможності галузі, деформуючи економічну ефективність виробництва. Особливо коли під мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення підпадає 96% з усіх земель сільськогосподарського призначення [4].

Таким чином, внаслідок дії мораторію суттєво обмежується розвиток, як сільського господарства, так і сільської місцевості, що проявляється і через неможливість перерозподілу землі до більш ефективних виробників і власників, заниження ціни оренди і обмеження доступу до кредитних ресурсів.

Питання впливу мораторію було розглянуте у дослідженні М. Матвєєва [5], який змодельовав на основні макроекономічної моделі (динамічна стохастична модель загальної рівноваги) два сценарії, в основу яких покладено наявність та відсутність мораторію на продаж землі сільськогосподарського призначення. Головним результатом такого моделювання було виокремлення двох головних наслідків від скасування мораторію – збільшення обсягів кредитування і потрійне зростання вартості землі.

Після цього автор проаналізував макроекономічні шоки, починаючи з 2006 року, та інкорпорував їх в модель без мораторію. Отримані результати продемонстрували, що вільний ринок землі сільськогосподарського призначення створює додаткові умови для залучення фінансування і пом'якшує падіння економіки внаслідок таких шоків.

Не зважаючи на те, що купівля-продаж земель сільськогосподарського призначення в Україні заборонена на законодавчому рівні, її щорічний тіньовий оборот незалежні експерти оцінюють у 50-60 млн. дол. США. Продовження мораторію на операції із землею лише спонукають до реалізації різноманітних сумнівних схем її придбання. Як правило, в підґрунті подібних схем – недосконалість, що продовження мораторію на операції із землею лише спонукають до реалізації різноманітних сумнівних схем її придбання [6, С.130].

Підсумовуючи, необхідно зазначити, що мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення не лише обмежує права власників землі, їх

орендні доходи і залучення інвестицій та кредитних ресурсів, а й деформує структуру економіки створюючи додаткові конкурентні переваги експортоорієнтованим галузям і забезпечуючи їх ріст і розвиток. Це в свою чергу сприяє більш широкому залученню національної економіки до світового ринку і більшому впливу кон'юнктурних коливань світового ринку, що підсилюючись негативним ефектом від функціонування мораторію робить економіку більш вразливою до макроекономічних шоків.

Експерти агроринку зазначають, що у світі всього шість країн мають заборону на продаж землі: Венесуела, Конго, Куба, Таджикистан, Північна Корея та Україна. Проте існує думка, що зняття мораторію може мати як позитивний вплив на українську економіку, так і негативний.

Список використаних джерел:

1. Кулішов В.В. Особливості світової глобалізації в сучасних умовах / В.В. Кулішов // Держава та регіони. – 2013. – № 2 (71), С.21-24
2. Національна економіка : навч. посібник / за ред. В. М. Тарасевича. – К.: ЦУЛ, 2009. – 280 с.
3. The KOF Globalisation Index [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kof.ethz.ch/en/forecasts-and-indicators/indicators/kof-globalisation-index.html>
4. Матеріали інтернет-ресурсу VoxUkraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://voxukraine.org/uk/moratoriy-na-zemli-ua/#image-26555>
5. Матеріали інтернет-ресурсу VoxUkraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://voxukraine.org/uk/yak-zemelnij-moratorij-zrobiv-ukrayinsku-ekonomiku-krihkoyu-i-vrazlivoyu-rezultati-doslidzhennya/#_ftn4
6. Лисанець О.С. Щодо впливу мораторію на становлення й розвиток ринку землі в Україні / О.С. Лисанець // . Порівняльно-аналітичне право : наук. фах. вид. – Електрон. текст. дані. – 2016. – №3. – С. 128–130. – Режим доступу: http://pap.in.ua/3_2016/36.pdf 2016. - № 3, С. 128-130.

УДК 338.984

ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ БІОМАСИ ДЛЯ ВИРОБНИЦТВА ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

*Блищак Л. О., студент
Кінаш І.П., д.е.н., професор*

Енергетична стратегія України до 2030 року передбачає динамічне зростання обсягів використання енергії біомаси, що у 2030 р. повинна скласти 20 млн т у. п. або 10 % від загального енергоспоживання [1]. Зазначимо, що в Україні 98 % всієї енергії, що виробляється з відновлюваних джерел енергії,

складає чиста енергія вітру, сонця та води. Матеріали досліджень вказують на те, що частка біомаси серед альтернативних джерел енергії у 2016 році становила лише 3,1 % (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка використання енергії біопалива в Україні [2]

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2016 до 2010, +,-
Енергія біопалива та відходи, тис. т. н. е.	1476	1563	1522	1875	1934	2102	2832	1356
У % до підсумку	1,10%	1,20%	1,20%	1,60%	1,80%	2,30%	3,10%	2

На думку фахівців, саме біомаса має значний потенціал (потужність у сегменті біоенергетики може становити 10-15 ГВт тепла і 1-1,5 ГВт електроенергії [3]) і є одним з найперспективніших джерел чистої енергії в Україні. До найбільш поширених видів біомаси, які використовують в Україні в якості сировини для отримання палива і використання його з метою генерування електричної або теплової енергії відносять: солома, стебла кукурудзи, соняшника та ін.; лушпиння та інші відходи переробки соняшника, зернових та інших сільськогосподарських культур (пелети, брикети); деревина, її відходи і продукти її переробки (пелети, тріска, брикети, дрова); відходи тваринництва та птахівництва; відходи овочевих культур і їх переробки; рослинні відходи харчової промисловості, торф; одно- і багаторічна трав'яна біомаса; плодова біомаса.

Зазначимо, що в Євросоюзі проводились дослідження щодо енергетичного застосування рослинних відходів. За їх результатами, на енергетичні потреби можна використовувати 25-50% врожаю соломи. Виробництво енергії з соломи активно розвивається в Данії, Швеції й більшості країн Центральної Європи. На енергетичні потреби там щорічно використовується від 5% до 20% виробленої соломи. А дослідження, виконані для умов США показали, що для виробництва енергії біопалив можна використовувати 30-60% загального обсягу соломи та відходів виробництва кукурудзи на зерно [3].

В Україні є надлишок соломи, який можна залучити до паливно енергетичного балансу. Співвідношення зернової частини врожаю та незернової (соломи) становить приблизно 1:1, тому річні обсяги утворення соломи близькі до загального виробництва зернових культур в Україні. Виробництво зернових і зернобобових культур в Україні становить близько 40-50 млн. т на рік з врожайністю 25-30 ц/га. Для України оптимальний обсяг соломи, яку можна використовувати на теплові потреби становить близько 40%. А це означає, що використання тільки 10 млн. т соломи для енергетичних потреб дає щорічну економію 5 млрд. м³ природного газу.

Слід відмітити, що спалювання біомаси вимагає спеціальної конструкції котлів. Важливою також є вимога щодо можливості безперешкодного підключення біокотелень до існуючої системи теплопостачання, яка склалась у містах. Реконструкція діючих котелень на традиційних видах палива та встановлення на них біокотлів є найбільш сприятливим варіантом влаштування біокотелень. І мотивацією цього має стати - енергетична незалежність держави.

Список використаних джерел:

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 року // Інформаційно-аналітичний бюлетень «Відомості Міністерства палива та енергетики України». – Спеціальний випуск. – 2006. – 113 с.
2. Статистичний щорічник України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Аналітична записка БАУ №7 «Перспективи використання відходів сільського господарства для виробництва енергії в Україні». Офіційний сайт біоенергетичної асоціації України рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.uabio.org/img/files/docs/position-paper-uabio-7-ukr-draft.pdf>

УДК 338.439

ОСОБЛИВОСТІ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Гаватюк Л.С., к.е.н., асистент

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Аграрний сектор України завжди розглядався як один із локомотивів розвитку національної економіки та її ефективною інтеграції в світовий економічний простір. Адже його потенціалу достатньо не лише для забезпечення продовольчої безпеки України, а й для здійснення вагомого внеску у вирішення світової проблеми голоду. Подальше входження України до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі, загострення українсько-російських відносин вимагають адаптації до нових та постійно змінних умов, а відповідно – подальшого удосконалення аграрної політики. У деяких аспектах навіть зміни вектора державної аграрної політики.

Основні засади державної аграрної політики спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору національної економіки, системності та комплексності під час здійснення заходів з реалізації державної аграрної політики всіма органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Державна аграрна політика базується на національних пріоритетах і враховує необхідність інтеграції України до Європейського Союзу та світового економічного простору, спрямована на вирішення цілої низки проблем, що накопичилися в аграрному секторі [1, 65].

В аналітичній записці «Проблеми розвитку аграрного виробництва в

Україні і перспективні напрями використання аграрного потенціалу держави для підвищення рівня продовольчої безпеки» [3] окреслено такі проблеми аграрного виробництва, на вирішення яких повинні бути спрямовані заходи аграрної політики України: галузева незбалансованість сільського господарства, суттєве переважання у виробництві окремих видів сільськогосподарської продукції або великих, або дрібних товаровиробників; неефективне використання ресурсного потенціалу аграрного сектору; дефіцит фінансових ресурсів для стабільного ведення господарської діяльності сільськогосподарських виробників, зокрема, через брак інвестиційних коштів, важкодоступність кредитів банків, а також низький рівень державної підтримки сільського господарства; відставання розвитку системи аграрної логістики від потреб ринку; невідповідність української сільськогосподарської та харчової продукції європейським стандартам; недостатній рівень розвитку соціальної інфраструктури на селі та низька якість життя сільського населення порівняно з міським.

На особливу увагу при удосконаленні аграрної політики України заслуговують питання євроінтеграційної перспективи аграрного сектора національної економіки. Складність та суперечливість даного процесу обумовлюється низкою природних та економічних особливостей ведення українського сільського господарства, тривалою його ізоляваністю від ринків ЄС та світових ринків, суттєвими розбіжностями між Україною та ЄС у визначенні пріоритетів державної аграрної політики. Надзвичайно важливою посилювати позитивні та послабити негативні наслідки євроінтеграції для аграрного сектора економіки України, розробити відповідні сценарії розвитку (у розрізі втрати, збереження чи покращення конкурентних переваг сільськогосподарської продукції на ринку ЄС). В євроінтеграційному контексті аграрна політика повинна бути спрямована на: формування сфери суспільних благ як фактору добробуту сільського населення, гармонізацію стандартів якості та безпеки агропродовольчої продукції до вимог СОТ та законодавства ЄС; екологізацію аграрного виробництва, удосконалення системи державної аграрної підтримки[2].

Розгляд ринку ЄС як одного із стратегічних напрямів розширення торговельних потоків сільськогосподарської продукції з України підсилюється ще й тим, що з 1 січня 2016 р. Російською Федерацією було запроваджено торговельне ембарго проти України. Ним заборонено ввезення української сільськогосподарської продукції, сировини і продовольства на територію РФ. Український уряд оцінив потенційні втрати українських експортерів у 600 млн дол. США. За оцінками експертів вони становитимуть 360 млн дол. США (230 млн дол. США від часткового скасування ЗВТ та 130 млн дол. США від продовольчого ембарго). Це становить приблизно 0,1% українського ВВП у 2014 р. та 2,8% аграрного експорту в 2014 р. Втрати не є критичними, так як аграрний експорт в Росію вже сильно зменшився у 2014 та 2015 рр. через заборону на імпорт м'яса, молочної та рослинної продукції [4]. У структурі втрат аграрного експорту 7,5% припадає на продукти тваринництва, 70,3% – на продукти рослинництва і 22,3% – на готові харчові продукти.

Отже, динамічність зовнішнього та внутрішнього середовища окреслюють нові рамки для функціонування аграрного сектора економіки та нові горизонти розвитку. Тому для підвищення стійкості й конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, забезпечення прибутковості галузі й розвитку аграрного ринку діюча аграрна політика в Україні потребує постійного коригування та удосконалення. Вона повинна мати системний та стратегічний характер, щоб сформувати для сільського господарства можливості для адекватного реагування на внутрішні суперечності і виклики зовнішнього середовища, забезпечення національної продовольчої безпеки і створення сприятливих умов для розвитку сільських територій.

Список використаних джерел:

1. Буга Н.Ю. Стан та проблеми аграрного сектора економіки України в сучасних умовах / Н.Ю. Буга // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2014. – Вип. 1. – С. 64-70.
2. Данік Н.В. Проблеми розвитку аграрного сектору економіки [Електронний ресурс] / Данік Н.В. – Режим доступу: <http://intkonf.org/kand-ekonom-nauk-danik-nv-problemirozvitku-agrarnogo-sektoru-ekonomiki/>.
3. Проблеми розвитку аграрного виробництва в Україні і перспективні напрями використання аграрного потенціалу держави для підвищення рівня продовольчої безпеки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/agrarne_vurobnustvo-07e8a.pdf.
4. Продовольче ембарго Росії. Які втрати понесе Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2015/11/25/569080/>.

УДК 631.1.016: 330.11

**ІНТЕГРАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В
УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ СПІВПРАЦІ З МІЖНАРОДНОЮ
ФІНАНСОВОЮ КОРПОРАЦІЄЮ**

Лютік О.М., асистент
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Питання співробітництва України з міжнародними фінансовими інститутами постійно перебували і продовжують залишатись в центрі уваги політиків, вчених, урядовців. Проте, зараз стає особливо важливим питання співпраці міжнародних фінансових організацій з приватним сектором, а не урядами держав. Саме такою є Міжнародна фінансова корпорація.

Міжнародна фінансова корпорація (МФК) – організація, мета якої сприяння економічному розвитку країн шляхом зміцнення приватного сектору та допомоги країнам у створенні приватного бізнесу.

Україна активно співпрацює МФК і стратегічні напрямки співробітництва означені СПУ на 2014–2018 роки.: стабілізація банківського сектору та цільового фінансування, агробізнесу, інфраструктури з поліпшенням бізнес-середовища та підвищенням енергоефективності.

Портфель інвестиційних проектів МФК в Україні складає 8 % загального активного кредитного портфеля МФК. Найбільш фінансованим сектором України від МФК є саме аграрний сектор.

МФК виступає в ролі каталізатора, допомагаючи приватним інвесторам і фінансовим інститутам ефективно вкладати капітали в країнах, що розвиваються, оскільки надає позики на строк від 3 до 15 років з пільговим періодом до 12 років на умовах, близьких до ринкових. Майже 80% своїх пасивів вона залучає на фінансових ринках, а 20% запозичує у МБРР. Як правило, корпорація вимагає співфінансування проектів з боку інших інвесторів, і частка власне МФК становить 25-35%. Важливою особливістю її діяльності є те, що вона не тільки надає позики, а й безпосередньо вкладає кошти в капітал приватних підприємств. Корпорація прагне стимулювати економічне зростання і розвиток місцевих ринків капіталу в країнах-учасницях шляхом надання позик і покупки акцій без урядових гарантій для фінансування проектів там, де відчувається нестача в доступному на розумних умовах приватному капіталі.

Корпорація здійснює також гарантування розміщення позик надає фінансову допомогу на передінвестиційній етапах оцінки проектів і координує розробку промислових, технічних та фінансових аспектів проектів розвитку.

Тому, у 2018 році відбулась зустріч керівництва МФК з представниками органів державної влади України, на якій обговорили посилення співпраці з Україною, передусім в приватному секторі та агросфері, яка наразі формує 80% проектного портфелю організації.

Керівництво МФК підтвердило, що вони дуже зацікавлені в розвитку проектів приватного сектору та розраховують на співпрацю в агросекторі, яка є надзвичайно потенційною сферою.

Цього року у співпраці наголос буде здійснюватися на підтримки малого фермерства, адже розвиток саме цього сегменту агровиробників буде корисним для всіх. Великий потенціал співпраці в промисловості також буде спрямовуватись передусім в контексті її технологічного оновлення.

Окрім того, МФК характеризується багаторічною дорадчою діяльністю в Україні, що нині здійснюється в рамках 10 активних консультативних проектів і орієнтована як на реагування на наслідки кризи, так і на більш довгострокові цілі. Консультативні послуги МФК в Україні зосереджені на таких пріоритетних сферах, як агробізнес, енергоефективність та кризове управління фінансовими ринками.

Поточний портфель проектів МФК в Україні становить 695 млн. дол. З 2004 року МФК інвестовано в Україну 3,2 млрд. дол. США – через 86 проектів. Минулого року обсяг інвестицій від МФК склав 187 млн. дол.

В Україні затверджена Стратегія МФК в Україні 2017-2021 фінансові роки, що полягає у створенні сприятливих умов для залучення інвестицій в

енергосектор, у підтримці муніципальних проектів, направлених, передусім, на поглиблення співпраці з фермерами в контексті підвищення їхньої операційної ефективності, впровадженню новітніх технологій і стандартів, а отже й відкриття доступу до нових ринків.

Отже, співпраця України та МФК має велике значення для реформування економіки України. Нинішня складна соціально- економічна ситуація змушує країну звертатися за позиками щодо подальшого співробітництва, то партнерство є досить важливим, а відмова в наданні коштів згубно вплине на стабільність української економіки. А оскільки, одна зі сторін співпраці – це широка консультативна програма, яка сфокусована на пріоритетних секторах економіки та сприятиме вдосконаленню умов для ведення бізнесу в Україні, зміцнення фінансових інституцій та запровадження нових фінансових продуктів, а також посилення конкурентоспроможності провідних виробників у ключових галузях економіки.

Список використаних джерел:

1. Про стратегію співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на 2006- 2008 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 20.06.2006 р. № 844.

2. Закон України "Про вступ України до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку та Багатостороннього агентства по гарантіях інвестицій // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 33. – С. 474.

3. Базилук Я.Б. Пріоритетні напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями / Я.Б. Базилук // Фінанси України. – 2014. – № 1. – С. 54–66.

4. Офіційний сайт Світового банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://documents.worldbank.org>.

УДК: 339.9:339.564:664.76

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПШЕНИЦІ

Федів І.В. студент

Голомша Н.Є., кандидат економічних наук,
доцент

Україна має унікальні умови для виробництва пшениці, оскільки саме зерновий сектор є основою для більшості галузей агропромислового комплексу та істотно впливає на добробут сільського населення. Виробництво пшениці має вирішальне значення для розвитку всіх галузей сільського господарства, є сировиною для переробної промисловості, важливим експортним товаром, який може забезпечити значні надходження валютних коштів. Місце України на світовому ринку пшениці залежить від внутрішнього виробництва та кон'юктури світового ринку.

Незважаючи на мінливість кон'юнктури світового та вітчизняного ринку, аграрії зберегли свої вподобання до вирощування пшениці. За останні декілька років Україна значно посилила свої позиції на світовому ринку пшениці. Це головна зернова культура в Україні та світі, яка має підвищений попит протягом усього маркетингового року. Світовий ринок пшениці залишається одним із найбільш важливих стратегічних напрямів експорту вітчизняної аграрної продукції. Будь-які тенденції і тренди цього ринку мають безпосередній вплив і на стан розвитку аграрного експорту України, а також відображаються на цінній ситуації, що в загальному підсумку має довгострокові наслідки для усієї зернової галузі.[1]

У структурі посівів 2017 року в Україні під пшеницею було 6,4 млн гектари (проти 6,2 млн га попереднього сезону), що становить понад 23% посівних площ і майже 44% посівів зернових культур. Вирощували пшеницю як сільськогосподарські підприємства, так і господарства населення — частка аграрних формувань у структурі виробництва перевищила 81%.

Таблиця 1

Позиції України на світовому ринку пшениці

Назва	2015/16	2016/ 17	2017/18	Абсолютне відхилення +/-
Виробництво пшениці у світі, млн.т.	737	755	743	6
Виробництво пшениці в Україні, млн.т.	26,5	26,0	26,4	0,1
Частка України у світі,%	3,6%	3,4%	3,6%	-
Світовий експорт пшениці, млн.тонн	166,7	177,1	175,0	8,3
Експорт пшениці з України, млн.тонн	15,8	17,4	16,5	0,7
Частка України у світі, %	9,5	9,8	9,4	-

Джерело: сформовано автором за [2].

Проаналізувавши дані, можна стверджувати, що виробництво пшениці у світі збільшилося на 6 млн.т у 2017/2018 МР р. порівняно з 2015/2016 М/Р, і становило 743 млн.т. у 2017/2018 МР., а виробництво пшениці в Україні зменшилося на 0,1 млн. тон. Частка України у світовому виробництві пшениці є досить вагомою і у 2017/2018 МР становить 3,6%. Світовий експорт пшениці збільшився на 8,3 млн.тонн у 2017/2018 МР порівняно з 2015/2016 М/Р. Експорт пшениці з України збільшився на 0,7 млн.тонн у 2017/2018 М/Р і становить 16,5 млн.т. Частка України у світовому експорті пшениці становить 9,4 %. [3]

Україна у структурі світового експорту пшениці в 2017/2018 М/Р займає 5 місце. Основними світовими експортерами пшениці у світі є Росія (32,5 млн.т.), ЄС (28,5 млн.т.), Канада (21,0 млн.т.), Австралія (20,0 млн. т.), Україна (16,5 млн.т.), Аргентина (12,0 млн.т.), Казахстан (7,5 млн.т.), Туреччина (6,5 млн.т.), Мексика (1,4 млн.т.), та Сербія (1,1 млн.т.).

Збільшити виробництво в Україні можна за допомогою напрямів селекції та покращення логістики. На сучасному етапі основними напрямками в селекції пшениці озимої є підвищення врожайності та якості продукції, стійкості до хвороб, шкідників і несприятливих умов зовнішнього середовища, Вартість і швидкість логістики експорту зернових з України на світові ринки через невідповідність логістичних маршрутів сучасним вимогам аграрного експорту витрати на логістику зерна від виробника в Україні до портів на Чорному морі є приблизно на 40% вищими, ніж вартість схожих витрат у Франції чи Німеччині, та на 30% - ніж у США [3].

Україна має на кого рівнятися, адже частка продажів за кордон продуктів переробки нині становить лише 8%, тоді як у світі – 38. Експорт пшениці у 2017 р. становив — 16,4 млн т. Водночас експорт борошна пшеничного становив майже 404 тис. т на суму 88,8 млн дол. США.

Список використаних джерел

1. Кирилов Ю. С. Кон'юнктура світового ринку сільськогосподарської продукції: теорія, методологія, практика: [Монографія] / Ю. С. Кирилов. 2010. – 22 с
2. Офіційний сайт USDA [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.usda.gov/>
3. Оболенцева Л.В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л.В. Оболенцева. - Х.: ХНАМГ, 2010. - 249 с

УДК 65.014.1:336:330.33.01

МІСЦЕ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Галищук М.І., студент,

Юрій Е.О., к.е.н., доцент

Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича

Сучасним інструментом управління розвитком суб'єктів господарювання в умовах наростаючих кризових явищ у зовнішньому середовищі та пов'язаних з цим невизначеності є методологія антикризового управління. Концепції антикризового управління враховують виникнення надзвичайних ситуацій, здатних змінити тенденції, що склалися, в майбутньому, систему можливостей і небезпек розвитку суб'єкта господарювання. Виникнення та практичне використання методології антикризового управління зумовлені об'єктивними причинами, які генеруються кризовими явищами, передусім у зовнішньому

середовищі суб'єкта господарювання. Кінцевим продуктом антикризового управління є внутрішня структура і організаційні зміни, що забезпечують стійкий фінансовий стан суб'єкта господарювання в умовах кризових змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі.

Фінансова криза господарюючого суб'єкта характеризується циклічністю, загальним розвитком і є обов'язковим елементом у процесі антикризового управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання. Під «фінансовою кризою підприємства» доцільно розуміти різку трансформацію фінансових показників роботи господарюючого суб'єкта, зумовлену його реакцією на системні зміни внутрішніх чи зовнішніх умов господарювання [1, с.13].

Питанню кризових явищ, які виникають у процесі діяльності суб'єктів господарювання, присвячено чимало наукових праць, проте здебільшого простежується звуження наукового світогляду до механічного розрахунку й одностороннього тлумачення певного набору фінансових коефіцієнтів, а глибинні причини порушення фінансової стійкості суб'єкта господарювання як цілісної системи часто залишаються поза увагою.

Фінансова стійкість підприємства – це ситуація при якій грошові надходження суб'єкта господарювання стабільно перевищують його виплати, а запланований фінансовий результат діяльності не зазнає значного впливу змін зовнішнього середовища. Відповідно, під антикризовим управлінням фінансовою стійкістю підприємства слід розуміти діяльність управлінського персоналу направлену на корегування показників діяльності суб'єкта господарювання в напрямі досягнення ознак фінансової стійкості.

Антикризове управління фінансовою стійкістю є процесом, що визначає послідовність дій суб'єкта господарювання з розробки та реалізації антикризової стратегії [2, с.208].

Проблема антикризового управління зумовлена потребою в постійному своєчасному аналізі показників фінансової стійкості та платоспроможності. Використання даних показників дає можливість не допустити банкрутства підприємств, оцінити їх платоспроможність і кредитоспроможність. Важливо зазначити, що в антикризовому управлінні за допомогою основних коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємства можна вирішити такі головні завдання:

- своєчасне діагностування передкризового стану підприємства і вжиття необхідних заходів щодо прогнозування кризових явищ;
- усунення неплатоспроможності, формування фінансової стійкості підприємства, мінімізація наслідків фінансової кризи;
- запобігання зниженню інвестиційної привабливості, скороченню власних коштів для фінансування виробничо-господарської діяльності, залученню значних коштів, які можуть призвести до фінансових труднощів чи фінансової кризи [3, с.89].

Контроль результатів антикризового управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання слід здійснювати у чотири основні етапи.

На першому етапі визначають об'єкти контролю, сукупність контрольованих показників і величин, а також визначають межі їхніх змін.

Другий етап – виявлення відхилень контрольованих показників і величин, порівняння їх з плановими. Визначення чинників результатів фінансово-господарської діяльності господарюючого суб'єкта, формулювання відповідних висновків відбувається на третьому етапі. На четвертому етапі здійснюється корегування контрольованих показників та антикризових заходів для досягнення цілей із сукупності альтернативних підходів.

Отже, з метою стабілізації фінансово-господарської діяльності підприємств в умовах складної фінансово-економічної ситуації в Україні, доцільно рекомендувати проводити постійний моніторинг та оперативний аналіз показників фінансової стійкості та платоспроможності. У системі антикризового управління зазначені групи показників вказують, за якими конкретними напрямками треба вести роботу, дають можливість виявити найбільш важливі аспекти і найбільш слабкі позиції у фінансовому стані на конкретному підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Рудик О.Р. Антикризове управління фінансовою стійкістю суб'єктів господарювання в економіці України [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / О.Р. Рудик. – Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2010. – 20 с.

2. Нетудихата К.Л. Теоретичні засади діагностики фінансового стану підприємства в системі антикризового управління // К.Л. Нетудихата, І.С. Трущенко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – №1(12). – С.207-210.

3. Дробишева О.О. Оцінка платоспроможності і фінансової стійкості у системі антикризового управління / О.О. Дробишева, Д.В. Чикулов // Економіка та управління підприємствами. – 2017. – №3. – С.89-92.

УДК 339.9:339.564

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗВТ З КРАЇНАМИ ЄС

*Долід С.А., студент
Діброва Л.В., к.е.н., доцент*

Угода про асоціацію України з ЄС передбачає вихід їхніх відносин на новий рівень – перехід від партнерства і співробітництва до політичної асоціації й екологічної інтеграції. Угода створює передумови для подальшого вступу України до ЄС, проте не є його гарантією з боку ЄС, чи зобов'язанням і з боку України [1].

Положеннями Угоди про асоціацію передбачають зменшення або скасування ввізного мита на товари відповідно до встановлених графіків, окрім того ЄС скасовує мито відразу після набуття чинності Угоди, а для України перехідний період триватиме до 10 років.

У 2017 році Європейський Союз продовжував зміцнювати свої позиції ключового торговельного партнера України. А головним українським

експортом в країни ЄС була агропродовольча продукція. Так, в експорті товарів питома вага Європейського Союзу склала 37,9%, а в імпорті вона сягнула позначки 43,9% (його частка збільшилась на 3,1 відсоткових пунктів відносно показників аналогічного періоду минулого року). Розглянемо зовнішню торгівлю товарами та послугами України з ЄС.

За рік загальний обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС склав 35 923,2 млн. дол. США, з яких 30 635,2 млн. дол. США припало на торгівлю товарами, а 5 287,5 – на торгівлю послугами.

У 2017 році зросла частка ЄС в аграрному експорті України. Найбільшу частку серед країн ЄС займає Іспанія (15%), Польща (14%), Нідерланди (14%) та Італія (13%).

ВИКОРИСТАННЯ КВОТ

Головними тенденціями розвитку торговельного співробітництва України з країнами Європейського Союзу у 2017 році було наступне. Торгівля з країнами ЄС продовжує демонструвати позитивну динаміку. Так, експорт товарів за підсумками 2017 року відносно 2016 року зріс на 4,4% (на 365,9 млн дол.), при цьому імпорт товарів з країн Союзу порівняно з аналогічним періодом 2016 року збільшився на 6,6% або на 655,3 млн дол.

Як відомо, на європейському аграрному ринку Україна займає доволі вагомі позиції. У структурі загального експорту до країн ЄС за останні два роки частка продукції рослинного походження становила в середньому 11,8%, жирів та олії тваринного або рослинного походження – 3,7%, готових харчових продуктів – 3,8%. А в структурі експорту продукції рослинного походження зернові культури і насіння та плоди олійних культур – відповідно 49,7% та 44,3%. Географічно торгівля України аграрною продукцією концентрується на ринках кількох країн – членів ЄС: Іспанія, Польща, Італія, Німеччина, Нідерланди, Франція й Бельгія формують 77,9% від загального обсягу торгівлі аграрною продукцією між Україною та ЄС [3, с. 49].

Вільна торгівля є найлегшим для впровадження сценарієм, але й вплив для економіки України та окремих її галузей буде незначним. Розширена зона вільної торгівлі є складнішою на етапі впровадження, але в довгостроковій перспективі економічні переваги можуть бути більш суттєвими. В умовах сценарію поглибленої вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом обидві сторони отримають потужний стимул розвитку економік. [4].

Використання переваг процесу євроінтеграції, які закладені в рамках Угоди має сприяти: по-перше, встановленню рівних вимог як до національного виробника агропродовольчої продукції, так і до імпортера, по-друге, узгодженню вітчизняної аграрної політики з цілями і принципами ЄС; по-третє, постійному зростанню обсягів взаємної торгівлі аграрною продукцією та розширенню її асортименту; по-четверте, усуванню певних тарифних і нетарифних бар'єрів, які стримують процес лібералізації торгівлі. Окрім того, при надзвичайно високому рівні освоєння земельного простору в аграрному секторі економіки зовнішньоекономічні перспективи можна вважати оптимістичними [2].

Угода про ЗВТ передбачає проведення Україною реформ, що стосуються зовнішньо-торгівельної діяльності, які сприятимуть поліпшенню бізнес-середовища в країні, збільшенню іноземних інвестицій, ефективному функціонуванню внутрішнього ринку тощо. При цьому можливі економічні втрати неефективних виробників будуть сповна компенсовані зростанням прибутків інших виробників, підвищенням добробуту населення та відкриттям нових можливостей розвитку бізнесу в Україні [4].

Список використаних джерел:

1. Сіденко В. Розширення Європейського Союзу на схід: наслідки для України/ В. Сіденко// Національна безпека та оборона.-2009.-№9.-С.25-29.
2. Проблеми адаптації аграрного сектору економіки до умов угоди про зону вільної торгівлі України-ЄС[Електронний ресурс] / В.Янковський – Режим доступу:
<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/10617/1/%D0%AF%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9.pdf>
3. Непочатенко О.О., Пташник С.А., Непочатенко В.О. Аналіз конкурентного середовища сільськогосподарських підприємств/ О.О.Непочатенко, С.А.Пташник, В.О.Непочатенко // Економіка АПК. – 2016. - №5. – с. 43-51.
4. Розвиток аграрної політики України в умовах євроінтеграції [Текст] : [монографія] / [А. Д. Діброва та ін.] ; за ред. А. Д. Діброви, В. Є. Андрієвського ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Ін-т розвитку аграр. ринків. - Київ : Інтердрук, 2014. - 568 с. : рис., табл. - (Фінансові системи та діалог в аграрній політиці). - Бібліогр.: с. 415-432.

УДК 631,674.6

КРАПЛИННЕ ЗРОШЕННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНО - ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК В ОВОЧІВНИЦТВІ

Волчанова Х.М., студент

Шевченко А.А, к.е.н., доцент

Одеський державний аграрний університет

В сучасних умовах господарювання досягти істотного збільшення виробництва продукції овочівництва неможливо без використання зрошення полів, як однієї з головних складових підвищення урожайності овочевих культур.

З рисунку 1, спостерігаємо динаміку зростання валового збору овочів, що вирощувались на зрошенні в Україні.

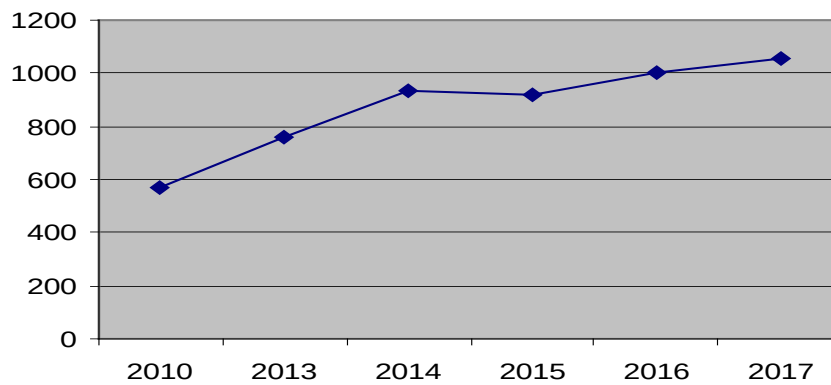

Рис.1. Валовий збір овочів на зрошених землях в Україні, тис. т.
Джерело: складено автором [4]

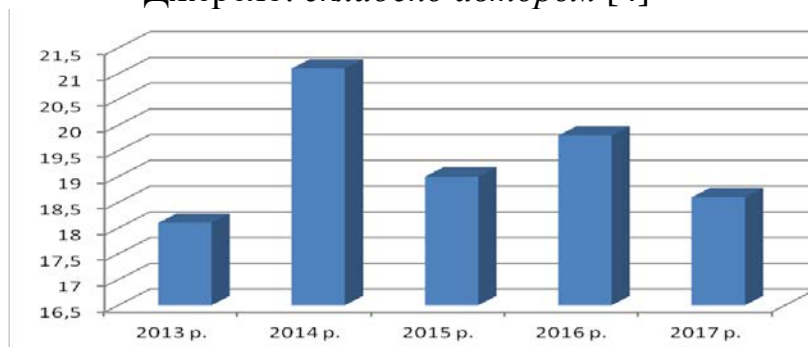

Рис.2 Посівна площа під овочевими культурами на зрошенні, тис. га
Джерело складено автором [4]

Так, у 2017 році проти 2013 року валовий збір виріс на 322,4 тис. т.

Розглянемо вплив факторів на показник валового збору овочів: посівної площі, що зрошувалась та рівня урожайності. З рисунку 2 видно, що площі під овочевими культурами коливаються і у 2017 році показник зменшився відносно 2015 та 2016 років відповідно на 2,1 % та 6,1 %.

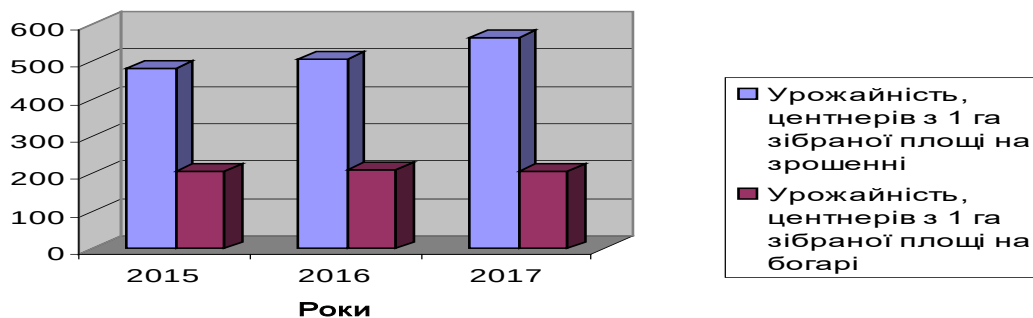

Рис.3. Урожайність овочевих культур на зрошуваних та богарних землях в Україні, ц/га
Джерело складено автором [4]

При порівнянні рівня урожайності овочів при вирощуванні на зрошенні та без поливу (рис.3), необхідно відмітити значні прирости урожаю за рахунок використання фактору зрошення в Україні.

Отже, ми вважаємо, що на перспективу аграрним підприємствам необхідно при вирощуванні овочевої продукції застосовувати формуючий фактор - зрошення. Останнім часом серед альтернативних видів зрошення актуальним є краплинне.

Ідея локального зволоження ґрунту за даними американської фірми «Siris International» виникла в Німеччині, де в 1880 р. (за іншими даними – в 1860 р.) були проведені перші дослідження з використанням коротких керамічних труб з відгалуженнями. Цю ідею розвинув в 30-х роках ХХ ст. Зим Хабласс (Ізраїль), якого ряд учених вважає винахідником краплинного зрошення. Саме він запропонував конструкцію першої крапельниці.

Краплинне зрошення, засноване на надходженні води малими дозами у прикореневу зону рослин, кількість і періодичність подачі води регулюється відповідно до потреб рослин. Вода поступає до всіх рослин рівномірно і в однаковій кількості.

Система краплинного зрошення дає змогу заощаджувати воду та добрива через мережу трубопроводів, клапанів, крапельних ліній та емітерів, що забезпечує досягнення ефективності використання води в межах 96-98% [2].

За дослідженнями проведеними Балашовою Г. встановлено високу ефективність вирощування овочевих культур в умовах краплинного зрошення в поєднанні з мінеральними добривами – приріст урожайності овочевих культур становить 49,1-85,7%. [1]

За прогнозами М. Ромащенко, А. Шатковського, Ю. Черевичного, А. Журавльова, площі краплинного зрошення під овочевими культурами відкритого ґрунту в Україні у 2025 р. становитимуть 70 – 75 тис. га без присадибних ділянок [3].

Висновок. Зростаючі потреби в світі агропродукції потребують використання перспективних чинників приросту урожайності с.-г. культур. Водні ресурси є обмеженими для використання. Тому в Україні фактором підвищення інтенсифікації виробництва овочів є краплинне зрошення, яке забезпечить рослини в необхідній кількості вологи з найменшими витратами та найвищою окупністю у порівнянні із традиційними способами зрошення.

Список використаних джерел

1. Вожегова Р., Писаренко П., Балашова Г. Картопля на півдні України. Пропозиція., 2014, №3., 100 – 102 с.
2. Калетнік Г.М. Крапельне зрошення як інноваційний фактор забезпечення високих врожаїв irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... (дата звернення: 27.10.2018)
3. Ромащенко М.І., Панасенко І.М., Петров В.Б., Гагаріна Е.І., Орел Т.І. Системи краплинного зрошення. Київ, 2000, 112 с.
4. Сільське, лісове та рибне господарство www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm (дата звернення: 27.10.2018)
5. Шевченко А.А., Петренко О.П., Добрянська Н.А. Інноваційний розвиток аграрних підприємств // Аграрний вісник Причорномор'я: Економічні науки. Одеса: ТОВ «ВМВ», 2017, с.200-213

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЗЕРНОВОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Турчанівська О.О., студент
Голомша Н.Є., кандидат економічних наук,
доцент

Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки держави, що визначає обсяги, пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, зокрема продуктів переробки зерна, формує істотну частку доходів сільськогосподарських виробників, визначає стан і тенденції розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави за рахунок експорту. Зернова галузь є базою та джерелом сталого розвитку більшості галузей агропромислового комплексу та основою аграрного експорту.

На сьогоднішній день Україна є досить потужним виробником зернових культур. Вона має досить значний експортний потенціал сільськогосподарської продукції, який не використовується повною мірою [1]. Упродовж останніх п'яти років Україна зміцнила свої позиції на міжнародному аграрному ринку та впевнено перебуває в світовій десятці виробників зерна. Згідно з прогнозними балансів пропозиції і розподілу зерна в 2018/19 МР, експортний потенціал українського зернового ринку оцінюється в 42,6 млн тонн, що на 6% перевищує прогнозний показник в поточному сезоні (40,2 млн тонн). [2]. Приріст експортного потенціалу став можливим за рахунок очікуваного збільшення виробництва зернових культур в Україні в 2018 р., який оцінюється аналітиками агенції на рівні 64,5 млн тонн (+ 4% до показника 2017 р.). З початку поточного 2018МР Україна експортувала понад 34 млн тонн зернових культур, зокрема, 15,1 млн тонн пшениці (в т. ч. продовольчої майже 8,7 млн тонн, фуражної понад 6,4 млн тонн), ячменю — понад 4 млн тонн, кукурудзи — понад 14 млн тонн. [2]

В 2018/19 МР очікується збереження високих темпів поставок українського зерна в такі країни, як Китай, Туреччина та Ізраїль, які залишатимуться перспективними ринками для України.

Станом на 28 вересня українські аграрії намолотили 40,1 млн тонн зерна з площі 11,0 млн га (74%) при врожайності 36,4 ц/га. З них зібрано: ранніх зернових та зернобобових – 34,3 млн тонн з площі 9,9 млн га при врожайності 34,8 ц/га; кукурудзи – 5,3 млн тонн з площі 930 тис. га (20%) при врожайності 57,3 ц/га[3].

Україна розширила канали збуту агропродукції на світовому ринку. Тож довіра до України як аграрного партнера сприятиме в подальшому розвитку внутрішнього виробництва зерна та продуктів його переробки. Новий зерновий сезон відзначатиметься підвищенням міжнародної торгівельної активності. Для того щоб утримувати позиції на міжнародному ринку з продажу зерна важливо не лише виходити на нові канали продажів, а також зберігати і зміцнювати позиції на внутрішньому продовольчому ринку.

Існує ряд факторів, які стримують реалізацію експортного потенціалу зернових з України. Серед них проблема підвищення якості, адже експорт якісної сільськогосподарської продукції може принести Україні значні прибутки і підвищити товарний рівень на міжнародних ринках. Для усунення цієї проблеми обґрунтовано такі заходи:

- удосконалення системи техніко-технологічного забезпечення зернового виробництва;
- застосування нових ресурсозберігаючих технологій вирощування, зберігання і переробки зерна;
- своєчасне проведення агротехнічних заходів;
- здійснення контролю за якістю на всіх етапах виробництва і збуту продукції;
- розвиток селекції і насінництва [1].

Успішна реалізація заходів щодо підвищення конкурентоспроможності продукції зернового комплексу створить сприятливі умови для розвитку експортного потенціалу АПК і вступу України в інтеграційні процеси світової економіки.

Список використаних джерел:

1. Експортний потенціал України: проблеми і перспективи реалізації Л. Д. Чалапко (Калник), Л. А. Перетятко, С. І. Козак; - Науковий вісник НЛТУ України. – 2016.
2. В 2018/19 МР збільшився прогноз експортного потенціалу українського зерна на 6% [Електронний ресурс] <http://agravery.com/uk/posts/show/v-201819-mr-zbilsivsa-prognoz-eksportnogo-potencialu-ukrainskogo-zerna-na-6>.
3. Урожай зернових -2018 [Електронний ресурс]. - <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/urozhaj-2018-agrariyi-zibrali-ponad-40-mln-tonn-zerna>

УДК: 330.111.4

СИСТЕМА «WASTE MANAGEMENT» ЯК НОВІТНІЙ НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Чорна Д.О., студент

Файчук О.М., кандидат економічних наук, доцент

Ми часто чуємо про широкі можливості для розвитку аграрного бізнесу в Україні, проте дуже важливо розібратися, чи вміємо ми їх правильно використовувати. Розглядаючи ці можливості в умовах глобалізації, варто звернути уваги на тему «waste management», яка стає все більш актуальною майже у всіх сферах нашого життя, а особливо в аграрному напрямку.

«В Україні можна будувати прибутковий бізнес на переробці відходів харчової промисловості, але поки компанії вважають за краще відправляти відходи на експорт або незаконно їх ховати», - інформує нас Agravery [1].

За даними Держстату, стаття «Залишки і відходи харчової промисловості» за підсумками січня-травня 2018 року становить 2,6% в загальній структурі експорту. В грошовому виразі - це майже \$613 млн. При цьому географія експорту займає немало площу: від Індії і Туреччини до Італії та Іспанії [2].

Під поняттям «залишки і відходи» йдеться про макуху від соняшникової олії, кістки і субпродукти в м'ясній промисловості, кавову гущу, пивну дробину та інші. Проаналізувавши такий ринок, можна описати причини попиту на ці види відходів наступним чином: по-перше, з певних з них виробляють корм для корів і інших сільськогосподарських тварин, також ними удобрюють поля. По-друге, така сировина повторно використовується у харчовій промисловості. Ну і по-третє, відходи харчової промисловості служать сировиною в хімії та фармацевтиці.

В подальшому дослідженні увагу буде більш зосереджено саме на переробці кавової гущі, її цінність та перспективи в межах України.

Компанія «МакДональдз» поділилася своїми дослідженнями споживання кави у ресторанах мережі по Україні за період від вересня 2016 по серпень 2017 року: 25 мільйонів чашок кави випили українці в «МакДональдз» за 12 місяців. За інформацією мережі, за останні 5 років випито в 1,8 разів більше кави, у порівнянні з попередніми 5 роками [3].

Зі статистики Міжнародної кавової організації ICO, є інформація, що загальне споживання кави в Україні в середньому становить 789 тис. мішків на рік, в тому числі 113 тис. мішків для смаженої кави та 675 тис. мішків для розчинної кави [4]. Вміст одного кавового мішка становить 60 кг, отже найпростішими математичними розрахунками маємо 47,34 млн кг кави в рік, де 6,78 млн кг становить нерозчинна кава. Показники є досить вражаючими і вони тільки продовжують рости з року в рік.

Розглянемо, чи являється кавова гуща відходом в сучасному аграрному бізнесі, чи це чергова можливість подальшого розвитку. Пройдемося буквально по кроках, яку користь можуть принести кавові відходи. Вони:

- сприяють кращому розпушенню ґрунту;
- підживлюють ґрунт киснем;
- утримують вологість;
- запобігають появі розповсюджених шкідників (мурахи, слимаки, мухи дрозоділи, плодову мошку);
- збагачують ґрунт макро- та мікроелементами.

Таку дію зумовлюють складові, що містяться в каві: велика кількість азоту, кальцію, магнію і фосфору, що надає значної цінності у її використанні. Азот важливий для нормального росту, наявність фосфору покращує живлення рослин, калій сприяє утриманню вологи, яка необхідна для фотосинтезу.

Більшість рослин, окрема коренеплоди, такі як редис і морква, добре реагують на додавання кави в ґрунт, особливо при змішуванні з ґрунтом при посіві. Цей метод посадки коренеплодів сприяє швидкому і кращому росту та зробить плоди більшим [5].

Також застосування кави як органічного добрива є ефективним у вирощуванні домашніх та кімнатних рослин. До таких відносяться, що потребуються досить кислий ґрунт, зокрема: азалії, фуксії, папороті, антуріуми, троянди, бузок, кущові троянди, особливо жовті [6].

Повертаючись до компанії «МакДональдз», можна оцінити її як потенційного постачальника кавової гущі в межах України для виробництва добрив на її основі, оскільки як споживання кави, так і розширення мережі даних ресторанів зростає швидкими темпами. Зі слів менеджерів МакДональдз, наступною з найбільш важливих переваг співпраці саме з ними є те, що кавову гущу вони сортують окремо та не у всіх закладах налагоджене подальше її вирощування, переробка.

Єдиною проблемою в даній ситуації можна вважати, що «у нашій країні до цих пір немає розуміння, що робити з відходами. У питаннях екології український бізнес керується принципом — мінімум вкладень з максимальним прибутком. На жаль, багато підприємств вибирають дешевий спосіб - закопати відходи», — каже Родіон Морозов [1].

Отже, підводячи підсумки свого дослідження варто зазначити, що переробка звичайних щоденних харчових відходів в харчовій промисловості та сільському господарстві можуть істотно поліпшити ситуацію «waste management» в Україні. Якщо підійти до цього питання не як до проблеми, а як до бізнесу, то відходи не будуть заповнювати лише смітні баки, а потім полігони, чи забруднювати навколишнє середовище, а стануть новою сировиною, для підвищення врожаю та використання тих можливостей, що ми маємо в межах розвитку в Україні.

Список використаних джерел:

1. Як в Україні можна заробити на переробці харчових відходів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/ak-v-ukraini-mozna-zarobiti-na-pererobci-harcovih-vidhodiv>
2. Україна заробила на експорті відходів харчопрому 600 млн доларів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2018/08/21/34633535/>
3. Скільки кави випивають українці за рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.the-village.com.ua/village/food/food-news/264653-skilki-kavi-vipivayut-ukrayintsi-za-rik>
4. Monthly Coffee Market report [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ico.org/Market-Report-17-18-e.asp>
5. Застосування кави як добриво [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nastanova.com/gospodarstvo/zastosuvannya-kavi-yak-dobrive-dlya-gorodu-ta-dachi.html>

6. Кавова гуща як добриво для кімнатних рослин [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://poradu24.com/sadigorod/kavova-gushha-yak-dobriwo-dlya-kimnatnix-roslin.html>

УДК 631.15:629.78

КОСМІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

Блашко М.В., студент
Шевченко А.А., к.е.н, доцент ОДАУ,

В сучасних умовах господарювання українських аграріїв гостро постає проблема виробництва конкурентоспроможної продукції для забезпечення потреб суспільства, а також основних напрямів його нарощування.

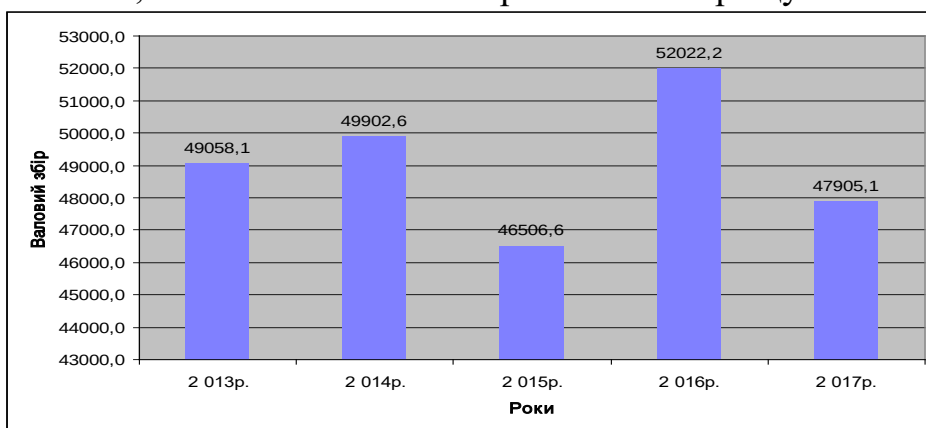

Рис.1. Динаміка валового збору зернових та зернобобових в Україні на кінець року, тис. т

Як видно з рисунку 1, в Україні за останні 5 років спостерігається коливання валового збору зернових та зернобобових. У 2017 році в порівнянні із 2013 роком валовий збір стратегічно важливої продукції скоротився на 2,4 % в той час, коли в усіх розвинутих країнах спостерігається зростання даного показника.

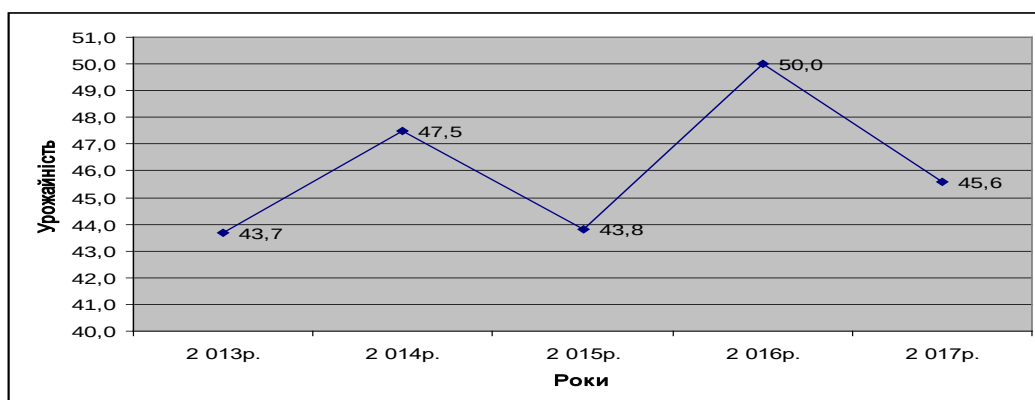

Рис. 2. Динаміка урожайності зернових та зернобобових в Україні, ц/га

Найвищий рівень урожайності зернових та зернобобових спостерігається у 2016 р. – 50 ц/га. У порівнянні із рівнем урожайності в передових господарствах України (60-70 ц/га) урожайність зернових і зернобобових в

середньому по Україні є досить низькою. Коливання показника відбувається з одного боку під впливом природно – економічних факторів, а з іншого – використання застарілих традиційних та консервативних технологій.

Останніми роками інтерес українських аграріїв зростає до космічних технологій. В сучасних умовах підтримувати конкурентоспроможність зернової продукції з використанням традиційних технологій є неможливим. Рентабельність виробництва знижується через подорожчання насіння, пального, добрив, засобів захисту рослин, підвищення мінімального рівня заробітної плати і т.д.

Світовий досвід показує, що результат реалізації ідеї застосування космічних технологій у сільське господарство, більш ніж переконливий. Створена система інтелектуального комп'ютерного контролю за виробничим процесами, яка об'єднує різні сільськогосподарські об'єкти. Тут можна дізнатись, який врожай дасть кожне поле, скільки дизельного пального витрачають трактори та побачити все у реальному часі. За допомогою супутників та інтелектуальної систему керування можливо здешевити виробництво сільгосппродукції і значно підвищити врожайність.

В Україні впровадив у виробництво новітні технології моніторингу агрохолдинг «Сварог Вест Груп», основними складовими є: точне позиціонування, дистанційне зондування полів, автоматизація процесів, автопілотування техніки. В подальшому планують запуск нових супутників та систем обробки даних [3].

Технологія точного землеробства реалізовується за допомогою ряду сучасних інформаційних технологій. Найголовніші серед них це: технологія оцінки врожайності (Crop Monitor), технологія глобального позиціонування (Global Positioning System – GPS), технологія змінного нормування (Variable Rate Technology – VRT) [1].

Ми погоджуємося з думкою про те, що перспективами використання космічних технологій є: визначення дійсних посівних площ; прогнозування продуктивності валового збору та втрат врожаю; попередження кризових явищ; можливість виявлення угідь, прихованих від обліку і кількість прихованої продукції. Але завжди поряд із позитивними сторонами є ризики та проблеми: значна потреба у фінансових інвестиціях; вимагає великого обсягу науково-дослідних розробок; потреба у інтелектуальному потенціалі; необхідність висококваліфікованих кадрів, науковців [2].

Інвестування в технології космічного моніторингу для українських аграріїв дасть можливість підвищити врожайність с.-г. культур, заощаджувати на матеріальних ресурсах, знизити хімічне навантаження на ґрунт добрив і хімікатів, що дозволить господарювати з мінімальним впливом на навколишнє середовище. Товаровиробники зможуть прогнозувати врожайність, отримувати дані спектрального аналізу рослин.

Список використаних джерел:

1. Кашкин В.Б. Дистанционное зондирование Земли из космоса. Цифровая обработка изображений. / В.Б. Кашкин, А.И. Сухинин. М.: Логос, 2001, 387 с.

2. Крачок Л.І., Уманський національний університет садівництва. Новітні технології у сільському господарстві: проблеми і перспективи впровадження. *Сталий розвиток економіки* 2013. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/pdf> (дата звернення 15.10.2018).

3. Пилипенко Є. Космічні технології: як українські аграрії використовують в роботі супутники. URL: <http://agravery.com/uk/posts/show/kosmicni-tehnologii-ak-ukrainski-agrarii-vikoristovuut-v-roboti-suputniki>. (Дата звернення 22.10.2018)

УДК 658.589:005

РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ТОВАРНОЇ СТРАТЕГІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Соколовська В., аспірант,
Мостенська Т.Л., доктор економічних наук,
професор

Серед процесів, які суттєво впливають на розвиток сучасної економіки України важливе місце посідає саме глобалізація. Як на національному, так і на міжнародному ринках сьогодні дуже відчутним є загострення конкурентної боротьби між усіма учасниками ринкових відносин, вона може стосуватися як змін в техніці, технологіях, професійній підготовці кадрів, так і змін в маркетинговій діяльності підприємства. Для підвищення конкурентоспроможності підприємства важливим є питання посилення маркетингової товарної політики. А вирішення цієї проблеми потребує розроблення та впровадження товарної стратегії, яка може стати запорукою успішної та ефективної діяльності підприємства.

Товарна стратегія – це підсистема маркетингової стратегії, полягає вона в аналізі, розробці та прийнятті рішень щодо номенклатури, асортименту, якості продукції, обсягу продажів та реалізації товарів на певних ринках. Вона орієнтована на вирішення питань розробки та впровадження нового товару, його обслуговування, диверсифікації товарів та виведення застарілих товарів з ринку [1].

Іншими словами, маркетингова товарна стратегія – це сукупність рішень щодо виробництва і просування на ринку товарів підприємства задля отримання прибутку. Метою розробки товарної стратегії є підвищення ефективності діяльності підприємства, шляхом найбільш розумного розподілу ресурсів та вибору найпріоритетніших напрямків розвитку підприємства, найоптимальніше поєднавши при цьому асортимент, обсяг виробництва, якість продукції чи послуг, а також канали та період реалізації.

Товарна стратегія забезпечує визначений курс дій товаровиробника, пов'язаних з асортиментною політикою підприємства. У її задачу входить забезпечення обґрунтованості рішень і заходів для формування асортименту, підтримка конкурентоздатності товарів, завоювання оптимальних товаро-ринкових сегментів. Крім цього сюди входить розробка і впровадження

стратегії упакування, маркування, обслуговування товарів. Грамотно визначена та впроваджена товарна стратегія служить для керівництва підприємства свого роду показником загальної спрямованості дій задля досягнення основних цілей діяльності організації.

Основним призначенням товарної стратегії підприємства є взаємоузгодження цілей підприємства з його можливостями та вимогами споживачів, використовуючи при цьому всі його переваги. Для того, щоб підприємство в ринкових умовах функціонувало ефективно, товарна стратегія повинна розроблятися з врахуванням попиту на продукцію підприємства, який сформувався на ринку. Тому й виробничі програми господарства повинні бути максимально наближені до потреб та очікувань фактичних і потенційних споживачів [2].

Залежно від сегментів, на які зорієнтований товар, можна виділити три основні види товарних стратегій: недиференційована, концентрована диференційована.

Недиференційована товарна стратегія характеризується одноманітною, однорідною, вузькою номенклатурою товарів. Підприємство найчастіше виходить на ринок з одним товаром і ставить перед собою завдання досягти максимуму продажу за допомогою уніфікованого стандартизованого комплексу маркетингу. Головною перевагою цієї стратегії є високий рівень економічності, оскільки витрати на виробництво товару та організацію збуту зведені до мінімуму за рахунок простоти внутрішніх процесів, мінімальних ризиків та великих масштабів виробництва.

Стратегія концентрованого маркетингу передбачає виділення одного або кількох сегментів і максимальне проникнення на них. В даному випадку асортиментний ряд є більш широким та товари видозмінюються для того, щоб максимально задовольнити потреби покупців у обраних сегментах та бути конкурентоспроможними. Задоволення потреб таких груп здійснюють за допомогою концентрації маркетингових зусиль на обраних сегментах, шляхом впровадження визначеного комплексу маркетингу.

Стратегія диференційованого маркетингу передбачає виділення великої кількості сегментів для обслуговування яких необхідна велика кількість різноманітних товарів. Впровадження даної стратегії потребує досить значних витрат на маркетингові заходи, торговельну мережу та рекламу. Стратегія диференційованого маркетингу орієнтована на задоволення потреб за допомогою спеціально розробленого комплексу маркетингу для кожного сегмента ринку [3].

Отже, маркетингова товарна стратегія призначена для швидкого реагування підприємством на зміни тенденцій ринку, для знаходження свого оригінального стилю праці, який буде визначений місією і тісно пов'язаний з цілями та можливостями підприємства, який буде спрямований на розміщення товару в центрі уваги, в потрібному місці і часі, і зробить вибір товару природним, не суперечним іншим потребам споживача.

Список використаних джерел:

1. Бутенко Н. В. Основи маркетингу : навч. посіб. / Бутенко Н. В. – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2004. – 140 с.
2. Масляк Т. А. Формування маркетингової стратегії на підприємстві / Т. А. Масляк // Управління розвитком. – 2012. – № 2. – С. 50–52.
3. Тематичний модуль «Розробка маркетингової стратегії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.management.com.ua/marketing.

УДК:338.433:339.564:633(477)

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ТА ЄС АГРОПРОДОВОЛЬЧОЮ ПРОДУКЦІЄЮ В УМОВАХ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

Никоненко К.М., студент
Голомша Н.Є., кандидат економічних наук,
доцент

У сучасних умовах, маючи значний ресурсний потенціал, український аграрний сектор здатний забезпечувати стабільний приплив валюти в національну економіку, визначаючи одну з основних спеціалізацій. Особливої актуальності торгівля сільськогосподарською продукцією набуває в контексті асоціації України з ЄС та запровадження зони вільної торгівлі за участі України з 01.01.2016.

У географічному розрізі експортно-імпортних операцій України за 2017 рік слід зазначити, що як в експорті товарів, так і в імпорті, основним торговельним партнером України був Європейський Союз. Експорт українських товарів до ЄС у 2017 році зріс на 29,9% та склав \$17,5 млрд. Це 40,5% від усього обсягу продажів українських товарів за кордон. Одночасно імпорт товарів із Європейського Союзу зріс на 21,3% - до \$20,7 млрд.

Найбільшими темпами зросли обсяги українського експорту до Бельгії (на 81,4%), Нідерландів (на 68,5%) та Латвії (на 54,7%). Серед країн ЄС найбільший обсяг українських товарів експортується до Польщі – на суму \$2,7 млрд.

За підсумками 2017-го зростання аграрного експорту в ЄС склало 39,7% (з 2,88 млрд. до 4,03 млрд. дол.), питома вага європейського ринку збільшилася з 27,74 до 31,15% [2].

Право експорту на ринки Європейського Союзу мають 291 українське підприємство. Серед них – 111 виробників харчових продуктів, зокрема, м'яса птиці, риби, меду, яєць, молока та молочних продуктів. Також до Євросоюзу можуть експортувати товари 180 підприємств-виробників нехарчових продуктів тваринного походження, таких як пухо-перова сировина, шкірсировина, корми для непродуктивних тварин, субпродукти нехарчові, племінний матеріал, інші нехарчові продукти тваринного походження [4].

Товарна структура експорту до ЄС вже декілька років поспіль залишається незмінною: живі тварини та продукти тваринного походження; продукти

рослинного походження; жири та олії тваринного або рослинного походження; готові харчові продукти.

Протягом 2016-2017 року країна стала більше експортувати до країн ЄС м'яса (в тому числі м'яса птиці), риби і ракоподібних, молока та молочних продуктів, меду, овочів, зернових культур, борошна. Значно зріс експорт продукції олійної промисловості. Збільшився і експорт переробленої продукції, зокрема, продуктів з м'яса, риби; цукру і кондитерських виробів з цукру; какао та продуктів з нього; продуктів із зернових культур; різних харчових продуктів.

Головним недоліком структури аграрного експорту до ЄС є те, що у ньому переважають товари з низьким рівнем переробки та доданої вартості, а частка готових харчових продуктів все ще є незначною.

Що стосується імпорту сільгосппродукції, то в порівнянні з попереднім роком він зріс по всіх групах агропромислових продуктів.

На шляху розширення експорту в ЄС вітчизняної сільськогосподарської та харчової продукції, стоять такі основні проблеми: висока вартість модернізації виробництва для переходу на європейські стандарти та процедури сертифікації для експорту в ЄС; низька поінформованість малих та середніх підприємств щодо кон'юнктури ринків ЄС, процедур експорту, низька спроможність у пошуку партнерів, проведенні переговорів тощо.

Основними факторами довгострокового успіху експортного потенціалу підприємств аграрного сектору України є: створення й підтримання сприятливого інвестиційного клімату для АПК; перерозподіл структури експорту продукції аграрного сектору до збільшення частки товарів із високою доданою вартістю її переробки; упровадження в практику діяльності підприємств із виробництва продуктів харчування принципів міжнародної системи технічного регулювання, безпеки харчових продуктів.

Нині пріоритетним завданням є нарощування експорту в ЄС продукції з вищою часткою доданої вартості; зменшення залежності від високої волатильності попиту та цін на сільськогосподарську сировину на світових ринках; збільшення обсягів експортної виручки від агропродовольчого експорту. Шлях вирішення цих завдань полягає у започаткуванні експорту на ринки ЄС вітчизняної продукції вищого ступеня переробки у рамках виділених Україні тарифних квот, а у перспективі – збільшення обсягів цих квот.

Перед Мінагрополітики у питанні підтримки вітчизняного виробництва і експорту до ЄС агропромислової продукції стоїть декілька задач [1]: диверсифікація ринків експорту; розширення обсягів торгівлі; розширення кола експортерів.

Наразі Мінагрополітики активно працює над диверсифікацією українського аграрного виробництва та експорту у рамках розробленої стратегії «3+5». Визначено три пріоритети (це реформа системи держпідтримки з акцентом на дрібних фермерів, завершення земельної реформи та реформа державних підприємств) та п'ять головних напрямків: розвиток ринків збуту, органічне виробництво і нішеві культури, розвиток сільських територій, зрошення та безпека харчової продукції [3].

Отже, створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі Україна-ЄС відкриває для українських виробників та експортерів недосяжні раніше можливості доступу до ринків європейських країн.

Розвиток та підтримка експорту до ЄС харчових товарів з високою часткою доданої вартості дозволить, використовуючи вітчизняний науково-дослідний потенціал, забезпечити сталий та послідовний розвиток аграрної галузі національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Громадська спілка "Укрсадпром" відвідала Конгрес експортерів продовольства Ukrainian Food 2016. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.ukrsadprom.com>
2. Експорт українських товарів до ЄС вперше перевищив довоєнний рівень. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2018/02/15/7077566/>
3. Мінагрополітики представило комплексний план реформування галузі "3+5". [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249048266
4. Право експорту до ЄС має вже 291 українське підприємство. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://a7d.com.ua/novini/39444-pravo-eksportu-do-yes-maye-vzhe-291-ukrayinske-pdpriyemstvo.html>

УДК: 336.027:338.43

КОН'ЮНКТУРА РИНКУ ЗЕРНА КУКУРУДЗИ

Дмитрук Б.С. студент
Міщенко І.А., к.е.н., доцент

У сучасному світі перспективи розвитку країни визначають такі основні ресурси, як питна вода, зерно та нафта. Україна має унікальні умови для розвитку зерновиробництва, оскільки саме зерновий сектор є основою для більшості галузей агропромислового комплексу та істотно впливає на добробут сільського населення і розвиток сільських територій. Зернова галузь є однією з найважливіших у складі АПК України, продукти переробки цієї галузі мають стратегічне значення для країни. Кукурудза є одним із найбільш важливих сільськогосподарських продуктів, що підтверджується високою продуктивністю та можливістю різностороннього використання. Так, в зерні кукурудзи міститься 9–12 % білка, 4–6 % жиру, 65–70 % вуглеводів, що робить її цінним продуктом харчування для людей і незамінним кормом в раціоні годівлі тварин. Між тим, дана культура має широкий спектр застосування в біопаливній та технологічній промисловості.

Аналіз стану зернового ринку та проблем його функціонування досліджується в наукових працях багатьох провідних вчених економістів-аграрників України. Вивченням цього питання займалися: В.І. Бойко [1], Р.П. Саблук [2], О.Г. Шпикуляк [2], О.М. Шпичак [3] та інші. Багато уваги

проблемам зернового ринку останнім часом приділяють також органи державної влади. Але виявлення тенденцій формування сучасної кон'юнктури ринку зерна кукурудзи потребує проведення подальших досліджень. Україна експортує 75% виробленої кукурудзи, адже українці мало вживають цю культуру, і в промисловості вона також майже не використовується. Україна — третя в світі за обсягами експорту кукурудзи, проте у збільшенні орних земель під її посів ми майже досягли межі — наступне підвищення виробництва вимагає якісних змін у галузі, а для них потрібні інвестиції.

У 2016-2017 маркетинговому році українські аграрії виробили 28 млн тонн кукурудзи — посприяли гарні погодні умови. Це на 7% більше за торішній показник. Така продуктивність вивела Україну на 6 місце в обсязі виробництва цієї культури в світі: нас випереджають лише США, Китай, Бразилія та ЄС. Одразу позаду нас — Мексика, Індія, Південна Африка та Росія [4]. Український внутрішній ринок не потребує такої кількості кукурудзи, тому більшість виробленого йде на експорт — у 2016-2017 МР він склав 21,5 млн тонн. Це третій показник у світі та майже 15% світового ринку — більше експортують тільки США та Аргентина. Такий обсяг продажів приносить нам дохід у \$3 207,1 млн, а найбільшими покупцями стали Єгипет (\$522,8 млн), Іспанія (\$377 млн) та Нідерланди (\$375,1 млн) [5].

Загалом, такий об'єм експорту кукурудзи для України є рекордним як завдяки збільшенню поставок до вже освоєних ринків, так і завдяки відкриттю нових — до Ірану ми відправили 2,2 млн тонн, що в 3 рази більше за сезон 2015-2016, а поставки до Південної Кореї ми збільшили в 6 разів — до 400 тис. тонн [4]. Наразі Україна досягла максимальних масштабів розвитку галузі — останні 15 років наші фермери продовжують покращувати технологію вирощування кукурудзи, завдяки чому її врожайність збільшилася в два рази — до 66 центнерів на гектар. Однак в порівнянні з європейським рівнем вона все ще залишається низькою — середня врожайність там складає 120 цга. Досягти цього рівня можна подальшим вдосконаленням технологій вирощування, однак це потребує суттєвих інвестицій.

Перешкодою для збільшення прибутків від експорту кукурудзи в 2017/2018 МР може стати мито на імпорт кукурудзи, яке ЄС ввів вперше за три роки [4]. Раніше тариф на кукурудзу був нульовим, проте з серпня 2017-го він вже становить 5,16 євро за тону. Так ЄС реагує на ситуацію на світовому ринку кукурудзи, де рекордний врожай в 2016/17 році призвів до надмірної пропозиції та низьких цін. Виробництво кукурудзи в Україні досягло піку, і навіть такі перешкоди, як захисні мита, зменшать хіба що прибутки наших аграріїв. Світовий попит на цю культуру тільки зростатиме, а отже Україні треба вже сьогодні забезпечити свій завтрашній успіх, адже зміни, яких потребує галузь, вимагають поступових системних кроків. Без них нам не наздогнати Аргентину, а Бразилія дуже швидко зможе нас обійти.

Список використаних джерел

1. Бойко В.І. Зерно і ринок: монографія. – К.: Інститут аграрної економіки, 2007. – 312 с.

2. . Формування і розвиток ринку зерна в Україні / О.Г. Шпикуляк, Ю.П. Воскобійник, Р.П. Саблук, О.В. Овсянніков. – К.: Інститут аграрної економіки, 2008. – 190 с

3. Шпичак О.М. Економічні проблеми на ринку зерна України // Вісник аграрної науки.– 2002.– №10. – С. 5–10.

4. Виробництво кукурудзи в Україні: зростання вимагає розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.bakertilly.ua/news/id1294>

5. Теоретичні засади та сучасний стан розвитку ринку кукурудзи / Ващенко І.В. // Економіка АПК. - 2017. - № 2 - С. 88

6. Міщенко І. А. Управлінські чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції АПК / І. А. Міщенко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. - 2017. - Вип. 260. - С. 236-242

UDC: 336.027:338.43

QUALITY AND SAFETY OF PRODUCTS AS A STRATEGY FOR DEVELOPMENT OF THE DAIRY INDUSTRY

*Kostiuk Y, student
University of Foggia,
Italy*

Improving of product quality is one of the main conditions for increasing its competitiveness in the market and increasing the efficiency of production.

With the Ukrainian entrance the international markets, the security and competitiveness of domestic goods has been becoming increasingly relevant. The concept of the national quality control strategy has become popular in many countries around the world including Ukraine.

However, food quality control cannot be effective because of inconsistencies in legislation, lack of sequence in control measures and disadvantages in food control and monitoring systems.

The Ukrainian dairy industry has been developing rather fast and has got a chance to gain recognition in the world market. Favorable climate conditions for livestock development as well as relatively low prices for feed and labor provide domestic producers of Ukraine with all needed preconditions for profitable production and successful competition with producers from other countries.

Therefore, the issues of improving the quality of products as well as harmonization of national standards with international ones are relevant. In fact after the accession to the European Union, only producers who stick to the requirements of the current directives will receive support, as the milk market is one of the most regulated markets there.

The quality of food products in general and the milk products in particular, depends a lot on the level of normative documents regulating its performance. Effective product quality management is the basis for profitable activity of any production. The basis of product quality management is a strategically oriented systematic regulation of industrial relations, aimed at a balanced combination of demand, supply and maximum satisfaction of consumer interests as well as society as a whole in qualitative food products and industrial goods.

Manufacturers should direct their quality policy towards the production of safe products as well as meeting the consumers' requirements as fully as possible. They should also improve production processes and use methods and advanced experience, as well as materials and structures that do not cause a destructive affect on the environment.

Each enterprise should be able to guarantee compliance with state sanitary, hygienic, environmental and technical requirements in the production process, monitor changes in legislation through continuous monitoring of released products in accordance with the legislative requirements.

The solution to the problem of improving quality and safety should be the priority directions of the activity of each department of the dairy enterprise. Achievement of the goals is possible due to the development of planning, modernization of production based on use of low-waste and non-waste technologies that provide resource and energy conservation.

Systems of quality, safety and environmental management at enterprises require continuous improvement, regulation and revision of goals and objectives. All the measures mentioned above require the identification of the structure of processes and documentation and can be undertaken to improve the working conditions of the staff as well as raise motivation for its improvement.

The implementation of the above mentioned measures will make it possible not only to satisfy the needs of domestic consumers in high-quality dairy products but it will also provide the process of creating vertically integrated associations. This will allow Ukrainian dairy products to enter the international market and on this basis ensure the adequate competitiveness of the dairy industry and the emergence of the market economy in Ukraine in general.

References:

1. Bezrodnaya SM Quality management of products based on the experience of Soviet and foreign systems / SM Bezrodnaya // All-Ukrainian Scientific and Production Magazine "Sustainable Development of the Economy". - 2012. - No. 17. - P. 351-355.
2. Kostyuk O.D. Management of milk quality and products of its processing: dis. Cand. econ Sciences: 08.00.03 / Kostyuk Olga Dmitrievna; NAU - K., 2008. - 188 p.
3. Hazard Analysis and Critical Control Point (HACCP) [Electronic resource] - Access mode: <http://www.cfsan.fda.gov/~lrd/haccp.html>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ МОЛОКА ТА МОЛОКОПРОДУКТІВ В УКРАЇНІ

Сарабай Н.С., аспірант

Галушко В.П., доктор економічних наук,
професор

Ефективне функціонування ринку молока має сприяти швидкому надходженню продукції від виробника до споживача з найменшими торговими націнками. Ринок молока має свої специфічні особливості, пов'язані з властивостями молока та молочних продуктів - малотранспортабельністю й непридатністю до тривалого зберігання. Тому наявність оптимальних форм збуту молока та молокопродуктів, вигідних і продавцеві, і покупцю відіграють неабияку роль у функціонуванні цього ринку.

Основою функціонування будь-якого ринку є його розвинена, потужна інфраструктура. Основним її призначенням повинно бути створення повноцінного сучасного конкурентного середовища та забезпечення ринкової рівноваги. З огляду на це в ринковій економіці інфраструктура ринку, яка повинна забезпечувати збут молочної продукції, тісно пов'язана з його кон'юктурою, тобто постійно відбувається процес її пристосування до зміни попиту і пропозиції, що забезпечує належне функціонування ринку.

Прогнозування економічних показників розвитку галузей, в тому числі і сільського господарства може здійснюватися за допомогою великої кількості методів. Завдання прогнозування полягає в тому, щоб з окремих явищ та фактів, котрі лежать на поверхні, скласти картину їх внутрішньої взаємодії та руху.

На рисунку 1 відображено прогноз виробництва молока в Україні. За даними рисунка 1 можна зробити висновок, що по-перше за досліджуваний період спостерігається тенденція до зменшення обсягів виробництва молока, по-друге прогнозується збереження цієї тенденції і в подальшому. В оптимістичному варіанті прогнозу очікується збільшення виробництва у 2026 р. в порівнянні з 2016 р. лише на 12,3%. У самому ж прогнозі, як зазначено вище очікується зменшення виробництва молока на аж на 20% у 2026 р. у порівнянні з 2016 р.

Важливого значення набуває прогнозування обсягів експорту молочної продукції в Україні.

На рис. 2 відображено прогноз експорту молочної продукції з України. Аналізуючи ці дані, можна зробити висновок, що протягом наступних 10 років очікуються значні збільшення обсягів експорту молочної продукції, навіть при песимістичному варіанті прогнозу.

Незважаючи на такі оптимістичні результати даного дослідження пов'язаного із обсягами експорту, існує багато перепон, які стоять на шляху у виробників молока та молочної продукції. Для того, щоб наростити обсяги експорту, в першу чергу необхідно працювати над покращенням якості сировини та удосконаленням технологій виробництва молока та

молокопродуктів.

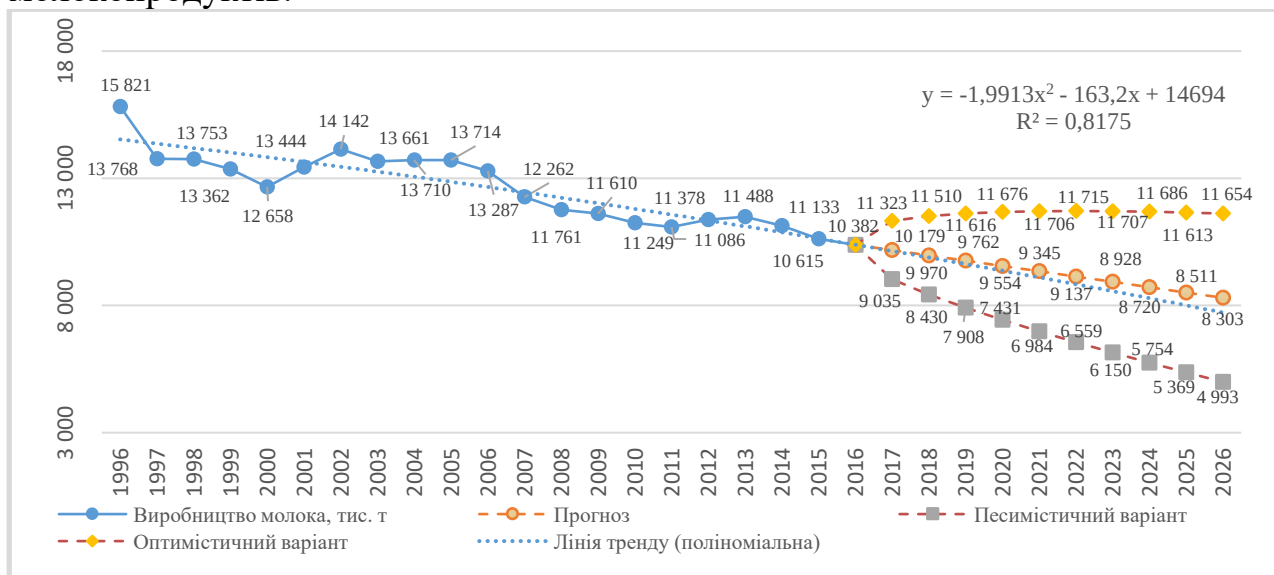

Рис. 1. Прогноз виробництва молока в Україні

Джерело: розроблено автором за [1].

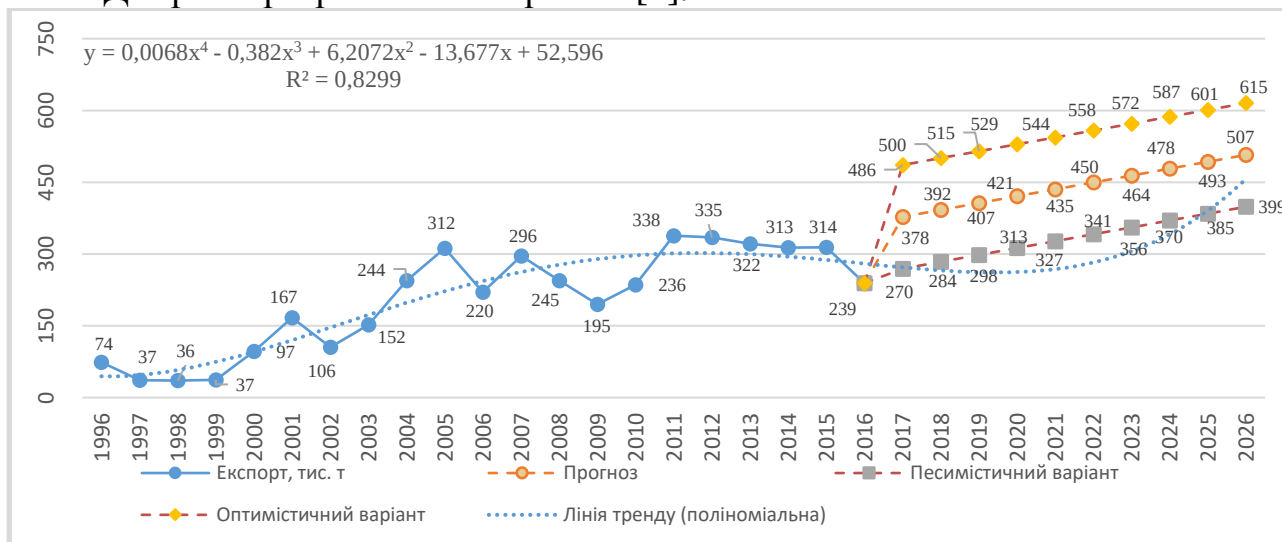

Рис. 2. Прогноз експорту молочної продукції з України

Джерело: розроблено автором за [2].

Проте даний процес потребує великої кількості ресурсів та підтримки від держави, оскільки необхідно спрямувати зусилля на закупівлю і використання сучасного доїльного та холодильного обладнання, яке поліпшило б якість молока в секторі господарств населення. Також є потреба у значних інвестиціях для модернізації та оновленні наявних доїльних систем, обладнанні для оптимізованої годівлі тварин та реконструкції приміщень ферм.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
2. OECD-FAO Agricultural Outlook [Електронний ресурс] — Режим доступу : <http://stats.oecd.org>

THE INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES IN THE ECONOMIC SYSTEM OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Ivashchenko O.,

Dr econ., Prof. Tetyana Mostenska

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

In order to ensure the production process of high-quality products in leading Ukrainian agricultural enterprises, there is a need to automate most of the production processes, which, in turn, determines the real need for the development and implementation of information technologies in the agricultural production management system. To solve this problem, consolidation of all parts of the economic system of the enterprise into a single efficiently functioning mechanism, which is expressed in the unity of economic processes, the speed and efficiency of making sound management decisions and making a profit, is necessary.

Ukrainian and foreign scientists such as Sadko M.G., Shvydenko M.Z., Kharchenko V.V., Golub B. L., Mokriyev M.V. studied the process of introduction of information technologies into the economic system of agricultural enterprises.

The purpose of the work is to study the methods of expedient use of information systems and technologies in the economic system of agricultural enterprises of Ukraine.

The economic system of an agricultural enterprise consists of systems, which in couple with the technical, technological and organizational system of production form the integrity of the enterprise. The main task of the enterprise in the current conditions of conducting business is to find a way to transition to modern methods of production management and improvement of the economic status of the organization, automation of production accounting and reporting, the search for and development of strategic advantages over competitors, acts as the engine of the application of modern information systems and technologies in agricultural production [2].

Implementation of information technology in the economic system of an agricultural enterprise mainly occurs according to the project method. Implementation of the project into an economic system consists of two phases: design and implementation of technology in production. It should be noted that the implementation process is closely linked to significant resource costs [1].

The experience of the leading Ukrainian agro-industrial companies indicates the tendency of using in the production of advanced developments and programs; for the analysis it is expedient to consider such companies as MHP, Kernel, Ukrlandfarming and others.

Leading agrarian holding, market leader in the crop and poultry sector in Ukraine MHP uses the SAP S/4 HANA system, a new version of the ERP system to manage enterprise resources based on in-memory technology of the SAP HANA platform. The main function of the program is to model data with the release of

information for the user, allowing you to view business processes and implement new ones in real time.

Enterprise with the use of this software optimizes accounting and management accounting, cash management and financial planning. The enterprise has the ability to solve the problem of labor intensity and duration of the closing of the financial period. One of the capabilities of SAP S/4 HANA is integrated business planning logistics and finance, which, when planning, uses single data sets and acts as a part of the overall process. This technology makes planning and forecasting more accurate, which affects all financial performance of the enterprise. You can get important information about management analytics, a report on monetary positions and a liquidity forecast on a group of companies online, even if affiliated societies work in different systems.

Kernel uses enterprise management systems: ERP, SCM, CRM to manage distributed territorial group enterprises in order to find mechanisms for storing, processing and analyzing large volumes of enterprise economic data, analyzing data and finding optimal and fast solutions.

Ukrlandfarming uses a harvest accounting system that helps collect data on actual crop yields for each field and helps prevent crop ransom. The program is installed on every combine of the company, so that it can successfully detect theft, the most common of which is the theft of the field, in particular, the shipment of grain to a third-party car, the shrinkage of grain during transportation. Since all components of the system are interconnected, information from the field in real time is provided to the servers of the organization and can be drawn to the calculation of economic indicators of production.

Information is a resource for each agricultural enterprise. Another thing is how the received information is processed on the possibilities of the enterprise and how it can be used with the greatest profit. Increase of profitability of the enterprise is possible on the basis of application of information technologies big data. Large data sets and their analytics, tools for optimizing technological solutions cover each of the 4 stages of processing large amounts of data: fixing, collecting, analyzing, and developing possible follow-up actions. All this requires effective interaction between different systems [3].

Competitive information systems are the Ukrainian ERP-system IT-enterprise. This company created a system of tenders for MHP. Also, SaaS, PaaS and IaaS from Oracle, 1C: ERP, Microsoft Dynamics, OneBox, Sail, Galaxy, Tend ERP, etc.

Implementation of information technology in the economic system of the enterprise in the current market conditions is appropriate, with the greatest effect of implementation is achieved in that case, the wide possibilities of application of information technologies and systems are necessary for carrying out of economic and investment analysis, prediction of crisis phenomena in enterprise management, strategic forecasting and the commissioning of innovations, the application of innovations in production, which are prerequisites for the achievement of the company's success and ot ing his income.

References:

1. Denisenko M.P. Information provision of effective enterprise management / MP Denisenko, I.V. Kolosy // Economy and the state. - 2010. - No. 7. - P. 19-25.
2. Ivakhnenkov S.V. Modern Information Technologies for Enterprise Management and Accounting: Problems and Challenges [Text] / S.V. Ivakhnenkov // Accounting and Audit. - 2006 - No. 4 - P. 52 - 58.
3. Economic, social and environmental aspects of the use of innovative technologies Smart farm / Yu.V. Kernasyuk // Bulletin of the Odessa National University - 2013 - No. 1 - P. 94 - 99.

УДК: 338.24"312"(063)

THE NEW CHALLENGES OF AGRARIAN POLICY IN THE ECONOMY OF IVORY COAST

Boussou Ahossi Adelphe, Master student,
Cote d'Ivoire

Ivory Coast or Cote d'Ivoire aware of the weight of agriculture in its economy, through the CGIAR Research Program on Climate Change, Agriculture and Food Security (CCAFS) already present in many western Africa countries. Furthermore, in november 03, 2015, decided to adopt Climat-smart agriculture program (CSA).

The main challenges are:

feed sufficiently a population estimated to 22 million. In fact ivorian people are essentially farmers and the production land estimated to 63% of surface area on a total of 322,463 km², so is about 2/3 of territory as well as more of 60% of ivorian people live from agriculture production.

Then adapt to the climatic changes, cause is very important to take look on the climate changes to evold instability of returns as well as the sharp rise in prices of the main crops.

At last produce by minimizing the effets on the environment, because the main threats of the nature provide to the crops. So take care and limit the negatives impact could secure the environment and the surviv of ivorian economy.

Before the CSA program the ivorians authorities have created the National Center for Agronomic Research (NCAR) since 1998. This national agency make some researchs to improve and to variate the ivorian agriculture production.

The importance to apply the CSA is to improve the productivity of agriculture and to improve farmers situations. As well as the NCAR increases the diversity of agriculture production. But, we hope that for the next year, Ivory Coast will be able to transform the majority of agriculture production to reduce the rate of importation. In fact ivorian exported returns is about \$10 billion against \$8.15 billion for importation. If we significately reduce the importation we will be able to take this money to financing Health infrastuctures, education activities etc.

References:

1. [https://ccafs.cgiar.org/fr/blog/ivory coast](https://ccafs.cgiar.org/fr/blog/ivory%20coast)

2.<http://www.cnra.ci/actu>

3.<https://atlas.media.mit.edu/fr/profile/country/civ/>

UDC: 338.4 : 339.5

MAJOR CRISIS OF AGRICULTURAL SECTOR OF PAKISTAN

Sharifullah Memon, Master student,
Pakistan

Agricultural sector is the backbone of our economy. But the growth of agriculture in Pakistan is facing a lot of problems. Due to various causes, per acre yield is very low in Pakistan as compare to other developed countries.

Problems of agricultural section. Problems of agricultural sector are categorized as below a-techno-economic problems:

1. Limited Cultivable Area. The total area of Pakistan is about 79.6 million hectares, out of which only 21.2 million hectares (28%) area is used for agricultural purposes. About 8 million hectares area is idle and un-utilized. There is vast sub-division and fragmentation of land holdings, as a result modern technology cannot be applied in agriculture sector.

2. Water Logging and Salinity. Water logging and salinity are twin problems of agricultural sector due to salinity, deposits of salt in land have appeared on the surface of land and they have adversely affected the performance of agricultural sector. Water logging and salinity affect about 0.10 million acre of land in every year. It is not only waste of land but also reduction in productivity.

3) Slow Growth of By Products. By products refer to those productions, which are not produced by agricultural but indirectly produces, help the farmer to improve his living standard. Pakistan is in-sufficient in the production of fruits, milk, poultry, fisheries, livestock and forestry. As a result not only our food quality is poor but also industries such as furniture, textiles and dairy cannot be developed.

4. Low Per Hectare Yield. The most important problem of agriculture is its low yield per hectare for almost every major crop 45% of labor force is engaged in this sector in Pakistan while it is less than 5% in developed countries. But, other countries of world are getting higher yield per hectare due to use of modern technology and trained labor.

5. Inadequate Infrastructure. Rural infrastructure like, roads, storage facilities, transport, electricity, education, sanitation and health facilities etc. is inadequate to meet the requirement of growth of agriculture. Total length of farm-to-market road is not only shorter but their condition is also poor. Many villages have no metal-led road at all. Electricity is available to only 3/4 rural populations.

6. Uneconomic Land Holdings. Due to increasing population and division of land under the law of inheritance, landholdings are subdivided over and over again. The result is that very large number of farmers has less than 2 hectares of area. Moreover holdings are scattered. It is difficult to use modern machinery on small pieces of land.

7. Old Methods of Production. No doubt, mechanization of agriculture is increasing in Pakistan, but in most of the areas, the old implements are still being used for agricultural production. Old and orthodox techniques of production cannot increase the production according to international levels.

8. Inadequate Supply of Agricultural Inputs. The supply of modern inputs like high yielding variety (HYV) seeds, chemical fertilizers, pesticides, mechanized machinery etc. not only costly but also inadequate and irregular in Pakistan. Numbers of fertilizer producing units are just 10 in Pakistan.

9. Lack of Agricultural Facilities. Shortage of irrigation facilities causes a serious limitation in the expansion of crop area in Pakistan. The lower water supplies, losses from water course in the fields are the serious problems of farm sector. Actual surface water availability is 13.7 million acre feet.

10) Inadequate Agricultural Research. The average crop yield in Pakistan is very low as compared to the production levels of the advanced countries of the world. In order to raise the potential of agricultural production, there should be continuous improvement in the research for agricultural growth. Total agricultural universities and colleges are only 16 in Pakistan.

11. Problem of Land Reforms. Land reforms have been implemented against the will of people. There is an urgent need to conduct a proper land reform for improving agricultural growth. Due to this problem agricultural production cannot increase to desired level.

12. Defective Land Tenure System. Defective land tenure system is also responsible for low yield per acre in agricultural sector. Landlords and feudal-lords live in posh urban areas while tenants and peasants have no or less incentive for their hard work. So, the productivity in agricultural sector remains low.

13. Subsistence Farming. Our farmer is attached with subsistence farming; a huge portion of production is consumed at farmer's own house to support large family.

14. Low Cropping Intensity. Cropping intensity means the number of crops grown on a piece of land in one year. At the present stage of our development, there is low level of cropping intensity as compared to advanced countries. Cultivable area under double or multiple cropping is inadequate in Pakistan.

15. Improper Crop Rotation. Proper turning round of crops is essential to re-establish the fertility of the land. The constant cultivation of one crop or two; exhausts the fertility of the soil. Proper rotation of crops is necessary in order to restore the fertility

Natural problems:

1) Various Plant Diseases. Various agricultural crops like cotton, sugarcane, tobacco, wheat and rice often come under attack of pests and insects. Pests and plant diseases reduce the annual productivity of agriculture.

2) Natural Calimate Change. Growth of agriculture is dominated by nature. In case if there is too much rain, then reduction in the productivity. There is 20% reduction in productivity due to unnecessary rain and unfavorable climatic situations in Pakistan.

3) Scarcity of HYV Seeds. Our poor farmers have to use lower quality seeds

due to non-availability of High Yielding Variety (HYV) seeds. On the other hand, if seed is available they cannot be purchased due to low income. Agricultural production is badly affected because of inferior quality of seeds.

4) Under Utilization of Land. Mostly poor population is attached with agricultural sector in Pakistan. They are using orthodox and traditional means of cultivation. Our farmer is not interested to use the advanced and modern means of farming, as a result area under cultivation remains underutilized or miss-utilized.

Socio-economic problems:

1) Consumption Oriented. Our farmers have no proper records of their incomes and expenses. Mostly, they spend more when they have more due to illiteracy. A huge part of the farmer's income is consumed on occasions of marriage, birth, death and several other rural ceremonies and festivals in Pakistan.

2) Farmer's Litigation. There are frequent and continuous litigations among the farmers directly or indirectly. They are often seen in courts, police stations, irrigation offices, revenue boards and other official problems. Due to mentioned problems, our farmer cannot devote his time, energy, efficiency and labor to agricultural productions.

3) Joint Family System. Joint family system is also a big problem in agricultural sector. Our farmer is poor; on the other hand he has to support his big family. It creates deficiency in saving and investment. A huge part of farmer's productivity is consumed at his own house.

4) Illiteracy and Ill-health. Most of the farmers, laborers and tenants in our country are illiterate. They are untrained and inefficient to boost up the agricultural productivity. On the other side, the health of our farmers is improper due to rural backwardness. Literacy rate is only 57.7 % in Pakistan. Economic Survey of Pakistan shows that literacy remains higher in urban areas (73.2 percent) than in rural areas (49.2 percent).

5) Political Instability. Political instability has affected development in all economic and social sectors. Unfortunately, the political situations in Pakistan are not stable. It creates unrest among the farmers to sell the productions to various industries as a raw material. On the other hand, people hesitate to invest in agricultural sector due to political unrest.

Financial problems:

1) Lack of Credit. Basically our farmer is poor and he has low level of income. Agricultural credit facilities are not common in Pakistan. Credit that can facilitate agriculture is not available easily. Moreover non-institutional sources are available but these are not reliable due to high rate of interest. About 50.8% poor borrow from landlords in Pakistan.

2) Poor Financial Position of Farmers

It is a common saying about *our farmer that he burns in debts, grows in debts and dies in debts*. It means that financial position of Pakistani farmer is weak and poor. According to "Pakistan Human Development Report 2003" about 57.4% poor are working for feudal-lords without wages.

3) Instability in Market Prices

The price market of agricultural goods generally remains unstable in the

country. Cobweb theorem is very popular in case of market prices; it means that a price of one commodity is much high in this year and much low in the next year and vice versa. The farmers, do not get due reward from the sale of their productions. So, they remain unsatis

4) Shortage of Agricultural Finance

Agricultural credit facilities are not sufficient in Pakistan. Rate of interest on agricultural credit is high and loan is not provided in time. According to “Pakistan Human Development Report 2003” in Pakistan about 50.8% poor borrow from landlords at very high rate of interest.

Measures to remove these problems, Following measures are suggested to improve the agriculture:

1) Supply of Agriculture Credit

Poor farmers cannot afford the expensive technology from their own resources in Pakistan. So, supply of agriculture credit at easy terms and conditions is very necessary. An amount of Rs. 85,177 million is disbursed by commercial banks in 2009 and Rs. 49 billion was distributed by ZTBL. ZTBL issued credit of Rs. 37.4 billion during 2010-11 and Rs71.00 billion as on December 31, 2017.

2) Water Logging and Salinity Control. Water logging and salinity destroys about one million acre of land every year in Punjab and Sindh. It reduces our cultivable area. For this purpose, installation of tube wells, repair of canal banks and drainage of water etc. are needed. The Ministry of Agriculture proposed to invest Rs. 18.5 billion with the objective of converting 2, 00,000 acres of irrigated land to drip and shower irrigation system.

3) Construction of Dams. Sometimes, due to heavy unwanted rains and floods agricultural productivities destroys. To tackle this problem it is necessary to construct dams and bands on rivers. 29 million acre feet of our floodwater are wasted due to we have just few dams.

4) Provision of HYV Seed. High yielding variety seed is not available at suitable price in Pakistan. So, farmers have to depend upon low quality of seeds that causes 20% reduction in total production. Government should provide HYV seed at minimum price in this case

5) Innovation. Farm mechanization is necessary to remove the problems to agriculture sector. Sowing, cultivation and harvesting of crops through agricultural machines increase the productive quality and quantity.

6) Agricultural Research. Agricultural research is compulsory to remove the backwardness of agriculture sector. Major agricultural colleges and universities are only about 16 in Pakistan. Government should increase the research work in the field of agriculture.

7) Agro-based Industries. Agro-based industries like poultry, fisheries, dairy and livestock should establish. These industries indirectly lead to improve the agricultural sector.

8) Tax Concessions. Mechanization is necessary to remove the problems of agriculture sector. Government should give tax concession on imports of agricultural technologies to enhance the process of farm mechanization.

9) Training of Farmers. Our farmers are illiterate and ill trained so, their

efficiencies are poor. Government should start special education programmed for farmers and give them training about farming.

10) Prices of Agricultural Productivities. Sometimes, our farmers receive low prices of their crops. There is no proper effective price policy of government. Government should set reasonable prices of agricultural productions to develop the living standard of farmers.

Being an agrarian country, agricultural sector of Pakistan's economy is still backward. Use of modern techniques, provision of credit facilities, basic infrastructure and agriculture research facilities are needed to remove all the problems of agriculture sector.

References:

1. Agrable Land <http://www.fao.org/pakistan/fao-in-pakistan/pakistan-at-a-glance/en/>
2. Water Resources <https://www.dw.com/en/water-crisis-why-is-pakistan-running-dry/a-44110280>
3. Literacy Rate <https://www.thenews.com.pk/print/309542-pakistan-s-literacy-rate-stands-at-58pc>
4. Estimation of poor farmers <https://www.dawn.com/news/271351>
5. Disbursement of loan <http://www.pakistaneconomist.com/2018/04/09/ztbl-largest-lending-institute-promote-agriculture-livestock-sector/>
6. Water logging and salinity http://www.pbs.gov.pk/sites/default/files/agriculture_statistics/publications/Agricultural_Statistics_of_Pakistan_201011/tables/Table73.pdf
7. Water wasted Estimation <https://www.dw.com/en/water-crisis-why-is-pakistan-running-dry/a-44110280>
8. Agricultural universities in Pakistan <http://pakagrifarming.blogspot.com/2013/08/list-of-agriculture-education-institutes-in-pakistan.html>

УДК: 658.336.8

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В САДОВО-ПАРКОВІЙ СФЕРІ

Коркішко А. С., студент

Коваленко Н.О., к.е.н., доцент

На даний момент велику увагу стали приділяти зеленим насадженням. Все більш актуальною стає проблема озеленення, приймаються заходи про покращення стану благоустрою.

Підтриманню зелених насаджень на території музеїв-заповідників потрібно відповідально і з особливим значенням. Адже, озеленення на даних територіях крім своєї основної функції, санітарно-гігієнічної виконує ще і декоративну, доповнює характеристику садиби.

Оптимізація зеленого насадження на території музею-заповідника має велике значення, адже естетичне і емоційне значення зелених насаджень обумовлює можливість з їхньою допомогою чергувати враження від навколишнього простору. Реконструкція насаджень на території призначена для покращення навколишнього середовища, а також підкреслити епоху в якій жив Гоголь.

Зелені насадження є основним елементом художнього оформлення музеїв-заповідників.

Актуальність роботи полягає в розробці пропозицій для підтримання існуючих зелених насаджень на території та доповнення їх новими.

Метою магістерської роботи є аналіз території музею-заповідника М. В. Гоголя. Як проходила реконструкція садиби, та зеленого насадження в парку біля маєтку батьків та флігеля. Та створення нових пропозицій по благоустрою території для підвищення декоративності та естетичності.

Завданням магістерської роботи є вирішення наступних питань:

- аналіз природних умов району;
- аналіз існуючого стану насаджень на території;
- аналіз років життя гоголя і які рослини в той час переважали;
- підбір рослин, що підходять на дану територію;
- проектні пропозиції.

Об'єктом магістерської проектування є музей-заповідник М. В. Гоголя в селі Гоголево Шишацького району Полтавської області.

Предметом магістерської шляхи оптимізації насадження на територія мезея-заповідника М. В. Гоголя.

Зелені насадження на території музею-заповідника мають велике значення. адже, рослини можуть суттєво зменшити несприятливий вплив кліматичних і виробничих факторів на умови праці та відпочинку людей, проте на даній території вони ще є доповненням до батьківської садиби Гоголя та його флігеля.

Зелені насадження, які знаходяться на території музею-заповідника повинні нагадувати і передавати той час в якому жив М. В. Гоголя. Тому до питання покращення насадження та облагородження території потрібно підходити відповідально і дотримуватись даного часу, а саме роки життя Гоголя, 1809 -1852 роки.

Після аналізу насаджень на даній території можна сказати, що взагалом насадження в доброму стані, але потребує догляду.

Мої пропозиції це намагатися знищити інтродуковані види, а досаджувати аборигени, а для підтримання декоративності їх культивари.

З кожним роком видаляти самосів клена ясенolistого і робінії псевдоакації, адже вони псують декоративність і в період який створювалась садиба не були ще інтродуковані в Україні..Також на даній території провести санітарну рубку дерев.

Отже, для облагородження території спочатку потрібно окультурити існуюче насадження, а вже потім досаджувати інші аборигенні види дерев і кущів.

Список використаних джерел:

1. Алтымышев А. Лекарственные богатства Киргизии (природного происхождения). — Ф.: Кыргызстан, 1976. — С. 175—176. — 352 с.
2. [Слін Ю. Я.](#), [Зерова М. Я.](#), [Лушпа В. І.](#), [Шабарова С. І.](#) Дари лісів. — Київ : [Урожай](#), 1979. — 440 с.

UDC: 330.341.42+338.001.36

THE NEW CHALLENGES FOR THE AGRICULTURE OF BANGLADESH IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION

Mohammed Imtiaz Hannan, Master student,
Bangladesh

Introduction: Agriculture is the largest employment sector in Bangladesh. The performance of this sector has an overwhelming impact on major macroeconomic objectives like employment generation, poverty alleviation, human resources development, food security, etc. Globalization is a process of expanding trade and commerce creating borderless market all over the world. Some view it to be the conquest of one by other increasing inequality between nations. Others view it to be benefiting for world economic development and – also inevitable and irreversible. A large number of shortcomings as well as challenges are identified and ameliorative measures are suggested. However, the most daunting challenges facing our agriculture and urgently necessary measures are analyzed here. Constraints and opportunities due to globalization:

Relation of Bangladesh with GATT (General Agreement on Tariffs and Trade) and WTO (World Trade Organisation) has put the country in a globalized trade liberalization regime thereby opening the possibility of entry into the world market. But the country is not yet ready to compete with many countries due to quality limitations of its products. Tariff reduction to a much lower level by the WTO has created a condition of unfair competition for our small farmers against big farmers of the West. Policy support, therefore, is needed through revision of the National Agricultural Policy (NAP) to sustain and nurture the small producers and local traders through development of comparative advantage and providing technological know-how and input.

The Weakness in Population Planning Program:

The demand for family planning services is very strong and facilities are not sufficient to meet this demand. The allocation of resources for health and family planning sector is very meager. The total public expenditure on health and population planning is only 0.9 percent of Gross Domestic Product (GDP).

Global Warming & Climate Change: Significant changes have occurred in the climatological pattern of the country. The frequency of natural calamities like flood, cyclone, drought etc have increased/become erratic. All these have profound influence on crop production in the country. Appropriate research and policy

planning is needed to recast our crop calendar and introduce a strategy for managing the risks.

Loss of Agricultural Land: About 100,000 ha productive agricultural land is lost per year through non-agricultural use i.e. roads, housing and other "development" projects. This tantamount to wanton destruction of the most important natural resource base of agriculture and, if not checked now, the country will be left with very little fertile and productive land in the near future. Therefore immediate promulgation of land policy is needed to save prime cultivable land from further shrinking.

Country Security and Foreign Policies: In the era of globalization, Bangladesh, like other developing countries, is confronted with threats emanating from both external and internal sources: terrorism, drug trafficking, circulation of light weapons, poverty, political instability, environmental degradation and so on. The main purpose of Bangladesh's foreign policy in the present era should be minimizing the degree of vulnerabilities and reducing threats to its security, as well as possessing the ability to shape its security environment through an effective and realistic assessment of its national interest, and the promotion thereof through pragmatic and active diplomacy.

Introduction of information and communication technology (ICT): The existing extension procedures of the DAE do not include ICT. Inclusion of this modern technology has proved to be the quickest, cheapest and most effective means of technology dissemination and market monitoring. India has introduced ICT service to some States where-from the farmers get the latest information about improved technologies as well as market situation of various areas. Introduction of such a system in Bangladesh is expected to augment production as well as ensure competitive price of farm products thereby increasing the farmer's income.

Introduction of "National Agricultural Scientist System" (NASS): Leaders of highly successful research groups in ARIs are forced to retire at the age of 57 and potential research programs lose momentum abruptly. This is happening when major breakthroughs are necessary to achieve self-autarky in food as a whole. The vision for introducing NASS entails attracting and utilizing the services of extra-ordinarily competent but retired agricultural scientists to give leadership in conducting frontier research using the most modern technologies for accelerating agricultural production. Philippines and some other countries have introduced such systems and have been reaping the benefit.

Marketing and Agribusiness: These aspects of agriculture have been very much neglected. As a consequence, the farmers do not get proper price for their produce; the middlemen get the lion's share of benefit. To ensure proper price of products to the farmers, there is a need for: (i) improvement of infrastructure & facilities in the market places; (ii) improvement of marketing system and marketing channels; (iii) alleviation of problems faced by the producers, traders and consumers; (iv) creation of facilities for ushering a smooth field for establishing agribusiness and value addition; (v) arrangement for farmer training to converting subsistence agriculture to commercial agriculture.

Conclusion. Like many other countries Bangladesh faces the challenges of globalization. It deserves mention that technically deficient developing and least

developed countries are at a very disadvantageous position to reap the potential benefit from globalization. Bangladesh has to be engaged with all its development partners in a healthy and constructive process of interaction on our stabilization and reform program and other critical issues. There are many developing countries that do not benefit from the opportunities offered by globalization. Therefore, Bangladesh should want an inclusive globalization form below and with a human face making consultative mechanisms more focused and effective at all key decision-making points.

References:

1. Khan A R, "Globalization and Non-traditional Security in South Asia" Regional Centre of Strategic Studies, Colombo, pp 88-273, 2001.
2. Bazlul Haque and et al, "The Era of Globalization and Emerging Issue: Challenges and Policy Options for Bangladesh", Volume XIV, Number II, p 107 (Science Review)
3. World Bank, "Private Capital Flows in Developing Countries", Oxford University Press
4. www.thedailystar.net
5. www.bjreview.com
6. www.wikipedia.org

УДК 004.9

ЗАСТОСУВАННЯ ІТ- ТЕХНОЛОГІЙ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Пелех М.Р., студент

Файчук О.М., кандидат економічних наук, доцент

Україна є державою із значним потенціалом розвитку аграрного сектору економіки. Очевидно, що рух подальший прогрес у галузі сільського господарства неможливий без запровадження новітніх технологій. Використання сучасних ІТ-рішень в АПК дозволяє сформувати синергію, що зможе забезпечити динаміку розвитку виробництва [1]. Саме тому для України так важливо поєднати цих два сектори.

ІТ-рішення зараз важливі для розвитку та осучаснення українського аграрного сектору. Переваги ІТ-впроваджень у тому, що це допоможе зекономити аграрію час і кошти. Адже маючи таку інформацію, можна легко побудувати графіки та відстежити ріст різних культур на полях, контролювати період росту та збір врожаю без необхідності постійно об'їжджати поля [2]. Така інформація є надзвичайно важливою для системи страхування. Це й застереження від граду на полях, аналіз повеней і посух тощо. Завадити обробці даних може лише захмареність знімків, однак і це досить часто не стає навадою, оскільки вже є спеціальні технологічні рішення, які дозволяють прибрати хмари з картини.

У світі сьогодні активно використовують прогресивні практики для розвитку сільського господарства. Цей досвід може бути застосований і в Україні. Значна роль тут має бути відведена стимулюванню розвитку приватно-державного партнерства, яке вже тривалий час діє у країнах Європи та інших розвинених державах світу.

Окрім ІТ для фермерства, агробізнес потребує автоматизації найрізноманітніших складових своєї діяльності. Насамперед, сюди можна віднести бюджетування, контроль доходів і витрат, управління персоналом, проектами, продажами, договорами та документацією та ін. Для цього агрокомпанії впроваджують системи CRM (управління взаєминами з клієнтами) та BPM (управління бізнес-процесами), яка покриває більшість завдань і може об'єднати інше наявне програмне забезпечення. На основі BPM-системи також є галузеві рішення для управління земельним фондом, прогнозування врожайності на основі статистичних даних, планування земельних робіт, посіву та збору врожаю[3].

На сьогодні постійне впровадження новітніх розробок є реальною запорукою сталого розвитку сільського господарства. Агропромисловий сектор та інформаційні технології - це перспективні сектори подальшого розвитку національної економіки України.

Список використаних джерел:

1. Гальчинський А. Методологія аналізу економічної глобалізації: логіка оновлення / А. Гальчинський // Економіка України. – 2009. – № 1. – С. 5
2. Сіденко В. Р. Нові глобальні виклики та їх вплив на формування суспільних цінностей / В. Р. Сіденко / Український соціум. – 2014. – № 1. – С. 7-21
3. .Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Горб В.С., студентка

Файчук О.М., кандидат економічних наук,

доцент

Найголовнішою складовою для агропромислового комплексу є зернова галузь, яка визначає основу економічної безпеки країни. Зернове виробництво займає провідне місце в структурі аграрного сектору економіки України.

Від рівня ефективності його розвитку залежить добробут населення, гарантування національної продовольчої безпеки, експортні можливості країни. Також Україна є одним з найбільших експортерів зерна в Європі. Для утримання позицій на міжнародній арені з продажу зерна, вітчизняним товаровиробникам необхідно постійно вкладати кошти у підвищення ефективності галузі, запроваджувати новітні технології з виробництва якісної продукції. [1,80с]

Світовий обсяг споживання зернових культур продовжує збільшуватися, і за даними ФАО в новому сезоні 2018-2019 рр. може досягти позначки в 2 641 млн.тонн, що приблизно на 26,5 млн. тонн більше сезону 2017-2018 рр. [2]

На світовому ринку найбільшим попитом користуються кукурудза, рис і пшениця. На відміну від попереднього періоду, коли першість була у пшениці, зараз лідером є кукурудза. Вона використовується у раціоні людей, у годівлі худоби та виробництві етанолу. [2]

За попередній 2017-2018 маркетинговий рік Україна експортувала 39,4 млн т зерна і, за даними Державної фіскальної служби, виручила \$6,4 млрд. Традиційно найбільше країна відправила за кордон пшениці, кукурудзи та ячменю, які закупають країни Близького Сходу, Азії та Північної Африки.

Причиною зниження поставок пшениці стало посилення конкуренції з нашим східним сусідом Росією, яка у минулому сезоні зібрала рекордний урожай. Ще один фактор, який призвів до зменшення експорту, стосується найбільшого покупця українського зерна — Єгипту. Країна ввела нові вимоги до імпоротної пшениці з підвищеним вмістом білка, збільшивши їх на 1% — з 11,5% до 12,5%.

Позитивний вплив мало відновлення поставок пшениці з українських полів до В'єтнаму. Постанова про відновлення імпорту української пшениці була прийнята після проведення переговорів між країнами і відвідування в'єтнамською делегацією України. [2]

Незважаючи на всі перешкоди, Україна має потужний потенціал задля зростання виробництва зерна, а на світових ринках є зростаючий попит. Тому очевидно, що ринок зерна буде і далі динамічно розвиватись .

Якщо у 2001 році Україна вирощувала 42 млн т зернових і олійних культур, то 2018 року цей показник може скласти 85 млн т. І з кожним роком ми нарощуємо обсяги експортних поставок зерна. Протягом останніх 5 років Україна впевнено експортує більше 40 млн т зерна на рік. Зокрема, експорт зерна збільшився в 5 разів до майже 50 млн в 2018 році.

При зберіганні такої тенденції Україна здатна вирощувати понад 100 млн тон зерна та експортувати майже 70 млн тон вже до 2022 року. При цьому внутрішні потреби зерна будуть залишатися задоволені повністю.[2]

Також прогнозується інтенсифікація світового споживання кукурудзи. А саме, зростання споживання кукурудзи на особу очікується перш за все у країнах Африки — в середньому на 3% на рік. В'єтнам має шанси замінити Єгипет на 5-му місці найбільших імпортерів кукурудзи.

Таким чином, Україна - важливий гравець на глобальному ринку зерна, що займає 12% світового ринку. Тому очевидно, що наша держава продовжуватиме успішно експортувати зернові культури та не втрачатиме лідерські позиції на ринку в найближчі роки.

Список використаних джерел:

- 1.Кириленко І.Г. Формування зернового ринку в Україні: стратегія розвитку / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. - 2009. - №9. – С. 79-84.
- 2.<http://td-ugelevator.com/uk/2018/08/23/tendencii-zernovogo-rynka/>

УДК: 638.8:339.9

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ БДЖІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ

*Максименко Ю О., студентка
Файчук О.М., кандидат економічних наук,
доцент*

Україна входить до п'ятірки провідних країн світу, що мають розвинене бджільництво. Розвиток даної галузі був зумовлений підходящими природно-кліматичними умовами, великою кількістю медоносів, високою якістю і гарним смаком продукції, що підтверджується міжнародним визнанням. Поєднання цих факторів сприяє одержанню високоякісного меду різних ботанічних сортів та інших цінних продуктів бджільництва. Україна займає вигідне географічне положення, що робить доцільним розвиток бджільництва в масштабах, які дають змогу виробляти продукцію не тільки для задоволення внутрішнього попиту, а й на експорт.[4]

Експорт зростає кожного року і в 2016-му досяг рекордних показників. Цьому сприяють низький попит на внутрішньому ринку та високий — на зовнішньому, де головна перевага нашого меду — низька ціна. Проте, успіхи у зовнішній торгівлі не свідчать про відмінний стан галузі. Навпаки, українське бджільництво знаходиться на аматорському рівні. Саме це призводить до поступового скорочення експорту, незважаючи на нещодавні успіхи.[3]

Бджільництвом в Україні займається приблизно 400 тис. осіб. Це один з найбільших в світі показників. Фактично, кожен сотий українець — пасічник. Проте ефективність виробництва залишається дуже низькою. Наприклад, в Канаді 7 тис. пасічників виробляють 29 тис. тонн меду, а в Україні — 400 тис.

виготовляють лише 80 тис. тонн. Така різниця в цифрах пояснюється тим, що в Канаді виробництво меду знаходиться на промисловому рівні, а в Україні — на аматорському. [1]

Особливістю вітчизняного ринку бджільництва є дрібнотоварне виробництво, неефективна система збуту, незначна кількість каналів реалізації продукції, відсутність маркетингових розробок і технологій, відсутність інтеграційних процесів, недосконала ринкова інфраструктура.[5]

Незадовільний стан галузі бджільництва в Україні пов'язаний із відсутністю джерел фінансування для інноваційного розвитку та технологічного оновлення. За своїми соціально-економічними та організаційними особливостями бджільництво України найбільш близьке до фермерства.

Діяльність у галузі бджільництва, як вид агробізнесу, відзначається нестабільністю й ризикованістю і не гарантує прибуток для розширеного відтворення. Ринок меду та іншої бджолопродукції в Україні не має сталого розвитку і формується стихійно і незлагоджено.

Інтеграція нашої країни в глобалізовану економіку потребує адаптації цієї галузі до існуючих міжнародних умов торгівлі і стандартів, що за умов досить високої якості вітчизняної продукції гарантує її конкурентоспроможність та розширення експорту на ринки Європи та інших країн.

Тому доцільно розвивати дану галузь в середині країни і на державному рівні. І не лише серед бджолярів-любителів, але й підприємців. Адже майбутнє українського ринку меду буде залежати також від того, наскільки успішним буде поєднання цих двох категорій. Для підвищення економічної ефективності бджільництва потрібно здійснити організаційно-економічну перебудову галузі. [2]

Виробництво та ринок продукції бджільництва в Україні мають надзвичайно важливе значення. Дана сфера може стати однією з головних експортоорієнтованих галузей України, оскільки світовий попит є не задоволеним, а в умовах сприятливої кон'юнктури глобального ринку бджільництва вітчизняні товаровиробники мають ряд стійких суб'єктивних і об'єктивних конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Бджільництво в Україні: успіхи та перспективи зростання галузі URL : <http://www.bakertilly.ua/news/id1269>
2. Букреєв А. Ринок продукції бджільництва / А. Букреєв, В. Деготюк //Український пасічник. — 2002. — № 5. — С. 26–30.
3. Сільське господарство України. Статистичний збірник / за ред. Ю.М. Остапчука. — К.: Держ. комітет статистики України, 2008. — 391 с.
4. Чехов С. А. Місце України у світовому виробництві меду // Вісник аграрної науки. — 2002. — № 3. — С. 84.
5. Шатько О. В. Особливості формування ринку українського меду /О. В. Шатько, Л. Л. Дутка, В. М. Дегодюк // Пасіка. — 2009. — № 3. — С. 2–5.

**THE ENGAGEMENT OF STAKEHOLDER SOCIETY FOR THE
IMPLEMENTATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT**

Prof.(UE) dr hab. Adam Plachciak
Wroclaw University of Economics

It is commonly agreed that U Tan's Report *Problems of human environment* published in 1969 starts a new era of thinking about development. The document points at such problems as:

(1) evident lack of connections between high developed techniques or technologies and demands of natural environment; (2) rapid devastation of cultivable soil; (3) unplanned development of cities; (4) decreasing of free and opened spaces and territories; (5) disappearing some forms of animal and vegetable lives; (6) intoxicating and polluting natural environment; (7) the necessity of cultivated soil, water and air protection.

Actually until Brundtland Report in 1987 the idea of sustainable development was not commonly used in public discourse. At that time the global concept of natural environment became the subject of dialog and cooperation among different countries, including Western and Eastern blocs. The delegates of The Earth Summit organized by United Nations in 1992 put a very strong emphasize on the role of society in obtaining sustainable development. In the tenth principle of Rio Declaration they stated: *Environmental issues are the best handled with participation of all concerned citizens, at the relevant level. At the national level, each individual shall have appropriate access to information concerning the environment that is held by public authorities, including information on hazardous materials and activities in their communities and the opportunity to participate in process making decisions. States shall felicitate and encourage public awareness and participation by making information widely available.*

It is impossible to achieve any statements of *Agenda 21* without wider social involvement in creating sustainable development both in local as well as global context. Only through direct activity of representatives in different spheres of social life it is possible to build a partnership for sustainability. Undoubtedly social involvement in governing processes' often require radical changes in so far administrating work. In such situations it is important to create an adequate communication between all sectors.

References:

1. Carroll A. B., *Corporate Social Responsibility: Evolution of a Definitional Construct*, "Business & Society 1999, Vol. 38 (3).
2. Shamir R., *Socially Responsible Private Regulation: World-Culture or World-Capitalism?*, "Law & Society Review" 2011, 45 (2).
3. Borys T., *Partnerstwo jako zasada zrównoważonego rozwoju*, Borys T. (red.), *Zarządzanie zrównoważonym rozwojem. Agenda 21 w Polsce – 10 lat po Rio*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2003

FOOD SOVEREIGNTY AS A PART OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Monika Grabowska

Department of Economics and Development Studies

Wroclaw University of Economics

The idea of sustainable development in economic policies has accompanied most of the democratic countries since 1987. At that time, the report "Our Common Future" stated that *"at the present level of civilization, a development is possible in which the needs of the present generation can be met without diminishing the prospects of future generations to satisfy them"*. It was noticed that the achievements of the majority of highly developed countries are possible to maintain, provided that there is rational and responsible management. The model of such an economy assumed properly and consciously shaped relations between economic growth, care for the environment and the quality of life. The doctrine of sustainable development strove to social justice through economic and environmental effectiveness of business ventures. With the time, it turned out that the idea of sustainable development is insufficient and there is a need for its evolution. The alternative to conventional development as well as eco-development, which mainly used market instruments to solve environmental and social problems, was food sovereignty, agro-ecology, responsible consumption and fair trade. These new concepts of conscious development have gained a large number of supporters in the international arena, taking into account both the countries of the poor South as well as countries of the rich North. They are at the centre of political debate and mainly concern the themes of agriculture, food and fair distribution of these products.

According to the definition, food sovereignty is the right of communities and countries to independently define their own agricultural and food policy, which enables meeting the needs and expectations of the population and achieving sustainable development goals, while not harming other communities. It gives priority to local production and food consumption, but does not exclude international trade in agricultural products. It promotes the shaping of such policy and commercial practices that best serve the right of the population to healthy and culturally appropriate food as well as safe and ecologically sustainable production. The basic principle of food sovereignty is the indispensability of democratic participation in shaping the agricultural and food policy of all those on whom it has an impact, with particular emphasis on the inhabitants of rural areas. Food sovereignty means that people in a country, region, city or village can design their own food system so that everyone has access to enough healthy food and that it can be grown in an ecological way. The idea of food sovereignty therefore includes both democratic decision-making and acting in harmony with nature. Its basis is democracy, in which everyone has the right to co-decide on matters of their community.

Food sovereignty is a specific call to democratic debate and activities involving the global system of production and access to food. It also seems to be a chance to make it fairer. Although it is not a set of ready-made recipes for quick dealing with

the problem of hunger, it proposes to overcome its key causes in a new and innovative way. This is extremely important in the face of bankruptcy of current models of world agricultural and nutrition policy in the fight against malnutrition in developing countries. For these reasons, food sovereignty deserves to be given more attention by national governments, international organizations, as well as ordinary people who are not indifferent to global problems in the world.

УДК 332.2.021:338.242

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ

Вишневська В. Р. студент

Галушко В.П., доктор економічних наук,
професор

Сучасні глобалізаційні процеси спонукають виникненню жорстких конкурентних умов функціонування господарських суб'єктів ринку за рахунок формування та розширення діяльності транснаціональних корпорацій. Одним з основних активів і ресурсів, що забезпечує їх успіх, є персонал та високий рівень системи управління ним.

Управління персоналом – поняття комплексне, яке охоплює широкий спектр питань: від розробки концепції кадрового менеджменту і мотивації працівників до організаційно-практичних підходів до формування механізму її реалізації в конкретній організації.

Зміст управління персоналом полягає в тому, щоб комплексно оцінювати відносини у трудовому колективі, пов'язані з наймом і пропозицією робочої сили, її оплатою, плинністю кадрів, тенденціями розвитку, проблемами та перспективами.

Право на працю справедливо вважається найактуальнішим правом людини і громадянина, що гарантується Конституцією будь-якої цивілізованої держави.

Протягом останніх ста років місце управління персоналом у системі менеджменту багаторазово змінювалось. Поряд із цим переглядалися погляди, підходи, теоретичні бази вчених і практиків, які працювали у цій сфері. Удосконалення виробничих, інформаційних та управлінських технологій дозволили найбільш близько підійти до вирішення головної проблеми людства: пересиленню протиріччя між людиною та організацією. Одного осмислення можливості рішення проблеми недостатньо, щоб вона була вирішеною насправді. Необхідно ще й знання про те, як це зробити, уміле використання відповідних технологій і методів управління персоналом. Персонал фірми, організації, підприємства у сучасних умовах – це та основа, на якій тільки і можливо добитися ринкового успіху. Наявність грошових та матеріальних успіхів ще не гарантія, а тільки передумова успіху. Надійним фундаментом його є працівники, спеціалісти організації. Важливість розвитку управління персоналом пояснюється рядом причин: необхідність реалізації людського

фактору з точки зору його потенційного вкладу у підвищення продуктивності праці і в зв'язку з цим відповідної поведінки (соціальні установки і відношення до роботи, знання і професійна майстерність, можливість використання потенціалу робітника); потреба у формуванні нових структур, які забезпечують підготовку кадрів та їх кваліфікацію; цілеспрямованість зниження міграції кваліфікованої робочої сили.

Методи управління персоналом залежно від прийнятої стратегії умовно можна згрупувати наступним чином:

1. адміністративні (орієнтовані на певні мотиви людської поведінки - усвідомлення необхідності трудової діяльності та дисципліни праці, почуття обов'язку, культуру праці тощо, безпосередньо впливають на персонал за допомогою норм, розпоряджень, що регламентують актив, що підлягають обов'язковому виконанню;

2. економічні (побічно впливають, засновані на матеріальному стимулюванні колективів і окремих працівників);

3. соціально-психологічні, що базуються на використанні « формальних факторів мотивації – інтересів, потреб особистості, групи, колективу.

Основними завданнями управління персоналом в міжнародних корпораціях є:

1. Надати керівництву організації можливість досягти поставлених цілей за допомогою персоналу.

2. Максимально використати здібності та потенціал виробничого і управлінського персоналу.

3. Заохочувати у працівників почуття відданості організації та відповідальності за якість їхньої індивідуальної праці і праці всього колективу.

4. Розробити комплексну політику в системі підбору кадрів, яка посилить стратегічні позиції організації в області забезпечення високоякісними людськими ресурсами.

5. Заохочувати прагнення працівників до гнучкості в інтересах "адаптивної організації" і постійного підвищення якості роботи.

6. Підтримувати такі умови праці, які забезпечать високий рівень здоров'я і безпеки працівників.

7. Системі управління персоналом в міжнародних організаціях помітну роль відіграє корпоративна культура. Саме для міжнародних корпорацій характерними є відмінності між культурою штаб-квартири і культурою закордонних філій.

Основи матеріальних методів стимулювання лежить основна заробітна плата або оклад, який може складати від 40 до 70 % загального розподілу матеріальних винагород і близько 25 % всіх витрат фірми на співробітника, який відряджається за кордон. Надбавки, доплати, премії також можуть складати значну частину матеріальних винагород – від 25 до 60 %. Крім того, для особливо цінних співробітників або провідних керівників може передбачатися стимулювання в вигляді участі у прибутках чи опціони.

До нематеріальних методів стимулювання належать різні форми публічного визнання, такі як подяки, почесні нагороди. Крім того, для

працівників, які направляються на роботу в інші країни, важливо, щоб нове призначення розглядалося як підвищення по службі, а при поверненні назад фірма гарантувала працевлаштування на посаду, яка б відповідала або була вищою за ту, яку працівник обіймав за кордоном.

При змішаних методах стимулювання використовуються такі винагороди, які одночасно поєднують у собі елементи матеріального і нематеріального стимулювання. Це цінні подарунки, медичне страхування, відпочинок за рахунок фірми. Такі додаткові заохочувальні заходи мають на меті сформувати у працівників відчуття морального обов'язку перед компанією та лояльності по відношенню до неї.

Список використаних джерел:

1. Авдєєв В.В. Управління персоналом: технологія формування команди: Навчальний посібник. - М.: Фінанси і статистика, 2009. - 890 с.
2. Бовикін В.І. Новий менеджмент: управління підприємством на рівні вищих стандартів; теорія і практика ефективного управління. - М.: Економіка, 2005. - 455 с.)
3. Жук Н. Дослідження особливостей зарубіжного досвіду здійснення кадрової політики / Н. Жук // Галицький економічний вісник. — 2011. — №1(30). — 15-24 - (світова економіка й міжнародні економічні відносини).

УДК: 330.111 : 330.34.014

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ СОЇ

Марченко Ю.П. студентка
Голомша Н.Є., к.е.н., доцент

Сою традиційно відносять до однієї із найбільш розповсюджених у світі зернобобових сільськогосподарських культур, яку щороку сіють на площі понад 120 млн га. У світовому аграрному масштабі виробництва вона займає також провідні позиції однієї із важливих олійних культур. Основними передумовами, які зумовили зміну становища цієї культури в світі за останні 20 років, стали зрушення у структурі харчування населення розвинених країн, що пов'язані із переходом від використання тваринних жирів на рослинні та олію; а також збільшення його чисельності в країнах Азії і стрімкий розвиток галузі тваринництва у ЄС. У сукупності це зумовило зростання глобального попиту на сою та переорієнтацію багатьох країн на її вирощування, серед яких опинилася і наша країна.

В Україні соя набула значного поширення на початку ХХІ ст. Внаслідок зростання посівних площ ця сільськогосподарська культура стала однією із найбільш важливих у галузі рослинництва та економіці багатьох аграрних підприємств, подекуди не поступаючись навіть соняшнику. Не останню роль в цьому відіграли також кліматичні зміни і поява на ринку нових високоврожайних сортів вітчизняної та зарубіжної селекції, більш адаптованих до наших умов вирощування. Соя є саме тією сільськогосподарською

культурою, яка вдало поєднує економічний інтерес з агротехнологічним, оскільки є одним із найкращих попередників для інших сільськогосподарських культур, а також завдяки азотфіксувальним властивостям забезпечує збагачення ґрунтів азотом.[2]

Із 1990 по 2017 рр. посівні площі під соєю в Україні зросли у майже 22 рази — із 92,6 тис. га до 1994,1 тис. га. Останніми роками вони щорічно зростали в середньому на 9,2%. З цієї загальної площі 5,8% сої вирощують на зрошенні. Нині соя у структурі усіх посівних площ під зерновими культурами займає 13,7%, а в 2014 р. ця частка навіть досягла 14,6%. Прогнозувати, наскільки далі збережеться ця тенденція, складно, адже, крім глобального попиту на зростання посівних площ під соєю, впливатимуть також інші чинники, які передбачити достовірно інколи і неможливо.[1]

Соя і продукти її переробки є джерелом значних експортних валютних надходжень для держави. За даними аналізу митної статистики у січні-вересні 2017 р. на світові ринки сільськогосподарської продукції і продовольства було спрямовано соєвих бобів, соєвої олії, макухи і твердих відходів від вилучення соєвої олії на суму вартістю майже 812 млн дол. США, що становить у відносному вимірі 6,2% від загального аграрного експорту. При цьому частка безпосередньо соєвих бобів у вартості експорту усієї продукції соєвої галузі сягає 78,3%, тоді як на продукти її переробки приходить лише 21,7%.

Основними зовнішніми споживачами українських соєвих бобів з початку 2016/17 МР є Туреччина і Єгипет, соєвої олії — Польща і Індія. Соєвий шрот/макуха українського походження імпортується в основному Угорщиною, Білоруссю, Францією і Грузією.

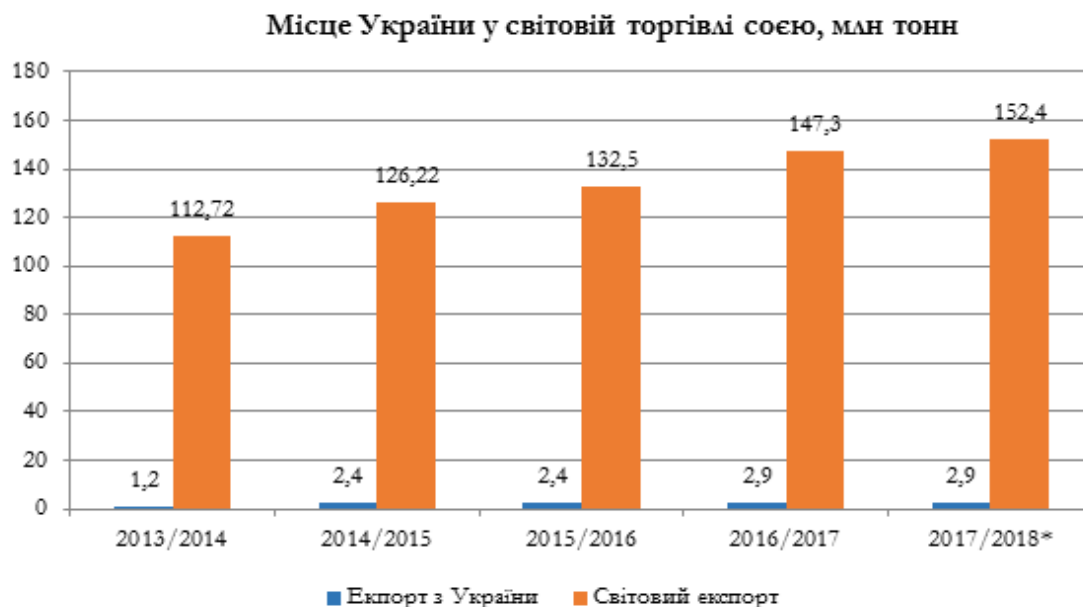

Рис.1 Місце України у світовій торгівлі соєю, млн.тон

Джерело: за даними USDA

Проаналізувавши рисунок, можна стверджувати, що частка України у світовій торгівлі соєю незначна, проте існує тенденція до зростання. В

порівнянні з 2013/2014 МР частка українського експорту зросла більш ніж в два рази у 2016/2017 МР і становила 2,9 млн.тон. За прогнозом на 2018 МР вона залишиться майже незмінною.

У підсумку варто відзначити, що агроекономічний ресурс вирощування сої в Україні лише останніми роками почав використовуватися повною мірою, однак нинішній рівень її урожайності не відповідає тому потенціалу, який закладено в сучасних сортах вітчизняної селекції. А це не менше 3,5–4,0 т/га. Лише досягнувши цього показника, можна вдвічі збільшити експортні можливості країни. Саме це має стати стратегічним цільовим орієнтиром розвитку виробництва сої в Україні на найближчу перспективу.

Список використаних джерел

- 1.Офіційний сайт USDA [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.usda.gov/>
2. Петриченко В.Ф. Виробництво та використання сої в Україні.//Вісник аграрної науки. – 2008. - №3. – С.24-27.
3. Тимченко В. Соевий прорив.// Пропозиція. – 2005. - №8-9. – С.34-35.

УДК: 339.54

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВОМ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Дроб'язко О.А. студент

Галушко В.П., доктор економічних наук,
професор

Угода про асоціацію України з ЄС передбачає вихід відносин України з ЄС на новий рівень – перехід від партнерства і співробітництва до політичної асоціації та економічної інтеграції. Угода створює передумови для подальшого вступу України до ЄС, проте – не є ані його гарантією з боку ЄС, ані зобов'язанням з боку України. Робота над Угодою тривала п'ять років – з березня 2007р. до березня 2012р. Угода є безстроковою, налічує близько двох тисяч сторінок. Підписання Угоди було передбачено в листопаді 2013р. Після підписання Угода мала б бути затверджена парламентом кожної держави ЄС. Процес затвердження (ратифікації) може тривати кілька років, і лише тоді Угода набуде чинності. Водночас, окремі положення Угоди можуть бути введені в дію з моменту її підписання. Умови підписання Угоди, висунуті ЄС:

- співробітництво з метою поширення регіональної стабільності; зміцнення миру та міжнародного правосуддя;
- утвердження верховенства права та зміцнення відповідних інституцій;
- реальні реформи (боротьба з корупцією, судова реформа, покращення умов підприємництва та ін.);
- поглиблення співпраці з метою боротьби з відмиванням грошей та фінансуванню тероризму, незаконним обігом наркотиків, організованою

злочинністю, тероризмом, а також розвиток співробітництва у сфері надання правової допомоги у цивільних та кримінальних справах.

Угода охоплює різні аспекти співробітництва, зокрема:

- наближення України до європейських стандартів у галузі права і внутрішніх справ, демократії і прав людини, боротьби з корупцією, роботи органів юстиції;

- зближення України і ЄС на основі спільних цінностей, посилена участь України у програмах ЄС;

Поглиблена і всеохоплююча зона вільної торгівлі передбачає:

- вільну (без мит і кількісних обмежень) торгівлю товарами й послугами, зменшення перешкод для руху взаємних інвестицій і людей (у т.ч. робочої сили);

- пристосування українських регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС (у т.ч. стосовно безпеки і якості продукції);

- налагодження співпраці в близько 30 сферах (промисловість, сільське господарство, енергетика, космос тощо).

Стратегічною метою України на даний момент є підвищення національних стандартів життя і демократичних засад до рівня європейських, що сприятиме вступу нашої країни до ЄС.

Але з іншого боку, внутрішньополітичні події в Україні, участь України в економічних інтеграційних процесах на теренах СНД, а відтак недовіра до прагнень України інтегруватися в європейський простір, політична невизначеність та внутрішні негаразди ведуть до того, що держави-члени ЄС у переважній більшості не готові визнати прагнення України до членства в ЄС.

Отже, політична визначеність України, а також реформування української економіки до європейських стандартів є найважливішим, першочерговим завданням України з її метою членства в ЄС. На новому етапі розвитку визначальним завданням держави є створення сприятливих інституційних передумов для реалізації завдань європейської інтеграції та утвердження в Україні соціально-орієнтованої структурно-інноваційної моделі розвитку.

Особливого значення нині набуває оцінювання можливостей економіки України адаптуватися до умов ЄС і захист економічних інтересів українських товаровиробників, зокрема сільськогосподарської продукції. Для України дослідження особливостей реалізації вимог ЄС щодо лібералізації та протекціонізму у сфері зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією дуже актуальне, оскільки інтеграція нашої держави у світовий економічний простір дедалі більше має набувати рис керованого державного процесу трансформації сільського господарства на засадах ЄС.

Вступ до ЄС, інтеграція вітчизняного аграрного ринку у світовий продовольчий ринок передбачають трансформацію системи підтримки та регулювання розвитку аграрного сектора України. Аналіз обсягів і структури заходів із державної підтримки аграрного сектора України свідчить, що рівень їхньої відповідності вимогам ЄС ще надто низький і необхідна значна їх адаптація до міжнародних стандартів.

Євроінтеграція сприятиме зростанню продуктивності економіки та темпів технологічної модернізації під впливом конкуренції на єдиному європейському ринку та забезпеченню вільного доступу до новітніх технологій, капіталу, інформації; підвищенню кваліфікації робочої сили за умов їх вільного руху в межах єдиного ринку; створенню більш сприятливого інвестиційного середовища; істотному зростанню обсягів торгівлі на ринку ЄС; створенню передумов для прискореного зростання взаємообміну в галузях з підвищеним рівнем науки та техноємності; підвищенню якості регулятивних інститутів у бюджетній, банківській, фінансовій сферах та корпоративному управлінні.

Вступ України до ЄС є дієвим стимулом здійснення реформ в аграрній та інших галузях економіки. А ринкова конкуренція завжди сприятиме зростанню загальної ефективності економіки, підвищенню якості товарів і послуг. Крім того, необхідно запроваджувати на українських сільгоспприємствах європейські технічні правила, норми та стандарти, що є об'єктивною і необхідною умовою вступу України до ЄС.

Україна після вступу в ЄС матиме право розраховувати на фінансову допомогу із бюджету ЄС на підтримку сільського господарства, видатки регіонам з несприятливими умовами господарювання для запобігання знелюднення цих областей, а також дотації на захист природного середовища. У разі позитивного розв'язання цих питань Україна отримає значні переваги: теперішня проблема ввозу більш дешевого м'яса, цукру та зерна з інших країн вирішиться внаслідок зникнення цінової диспропорції на аналогічну продукцію в сусідніх країнах; відбудеться наповнення внутрішнього ринку власними продуктами і, можливо, збільшиться експорт тих самих продуктів, які нині ми змушені ввозити.

Список використаних джерел:

1. Аграрне інформаційне агентство «Agravery» [Електронний ресурс]. - <http://agravery.com/uk/posts/show/agrotehnologii-2017-cim-divuvali-svit-ukrainski-rozrobniki>
2. Електронна система обліку «Agro Online» [Електронний ресурс]. - <https://agro-online.com.ua/ru/public/blog/23815/details/>
3. Статистичний щорічник України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>

UDC 351: 338.432

CONCEPT ON THE MARKET OF GRAIN IN UKRAINE BY CONDITIONS INTERNATIONAL INTEGRATION

Ivanyuta Y.Y. student

Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor

In XXI century the problem of hunger on the planet remains unresolved, and therefore, it is clear that the future of all mankind will depend on the successful economic growth of the agrarian sector. At the same time, grain is the leading determinant of food security in the world market which has the following threats: the

potential problems with growing wheat and the prospects of supply to India, Africa and Australia; current geopolitical issues in the Black Sea region and the Middle East; uncertainty in the global monetary, financial and economic markets.

On the eve of the establishment of an in-depth and comprehensive free trade area between Ukraine and the EU, the issue of the competitiveness of domestic grain industry enterprises in the Western European market is gaining momentum. This is due to the fact that this segment of the agrarian sector has a huge export potential, which borders on one of the most capacious regional agro-food markets in the world.

The shortest but fairly precise definition of competitiveness was formed in 1962 by BALASSA - "competitiveness is it able to sell," that is, competitiveness is the ability to sell.

After analyzing the economic and financial state of Druzhba-Nova LLC, we can give an assessment of the competitiveness of the company both in the domestic and foreign markets. The driving factor for the enterprise was the use of modern crop growing technologies. In general, the use of precision farming in our time enables to increase the level of competitiveness by improving the quality and volume of grain production, improve investment attractiveness and the economic situation, thereby bringing the company to a new level of development. Unfortunately, most grain producers in Ukraine have no opportunity take full advantage of the scientific and technological progress.

One of the reasons for the slow implementation of the potential competitive advantages of the domestic grain industry is the imperfect mechanism of its state regulation, which does not always adequately respond to the existing challenges of the external competitive environment. Therefore, the issue of improving the instruments of the grain market regulation at the local, regional and national levels is very important. In addition, the Ukrainian grain market in recent years has been living under conditions of inadequate funding, which holds back the intensity of the industry's development, impeding productivity growth and production efficiency. Also, in the context of European integration, the important factors for the stable export of grain are the harmonization of issues related to VAT refunds to exporters, poor quality of grain and unsatisfactory logistics network.

Thus, in order to increase the economic efficiency of export operations, every enterprise engaged in foreign economic activity in the grain industry, including Druzhba-Nova LLC, should pay particular attention to practical directions for the growth of the international competitiveness of its products.

References:

1.The Law of Ukraine "On Grain and the Grain Market in Ukraine" dated July 4, 2002, No. 37- IV.

2.Meleshko M.I. State regulation of the grain and grain market [Electronic resource] / MI Meleshko // State administration: improvement and development. - 2010 - V. 6. - Access mode: <http://www.dy.nayka.com.ua/?n=6&y=2010>.

UDC: 311.21: 339.5

**CONNECTION TO THE MARKET OF SUGAR IN UKRAINE BY
CONDITIONS WORLD INTEGRATION**

Gladka O.D. student

Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor

In conditions of constant economic downturns, unstable development of economic processes and general political instability, the urgent task for the country is to provide the population with the necessary food products and food in general. Important in this process is the provision of the country with one of the important food products - sugar. Ukraine is a traditionally agrarian country with a strong productive and resource potential, strong labor resources, and the presence of favorable climatic conditions for the efficient conduct of agrarian business. However, in recent years, the development of both the sugar industry and beet growing - the leading branch of agriculture has fallen, which caused negative trends in the development of both the agricultural market in general and the sugar market in particular. For example, there are problems in providing sugar factories with raw materials, as a consequence - reducing sugar production, increasing wholesale and retail prices, creating artificial demand for sugar, etc. Therefore, research and ongoing analysis of the sugar market is extremely important in the activities of both sugar production enterprises and in making sound decisions at the macro level.

The state of the sugar market is the main characteristic of the functioning of the market and the situation on it, reflecting the size of supply and demand, sales volumes, market activity of sellers and buyers. The analysis of the sugar market is important both for the country and for sugar producers, as the main indicators of the industry's development are analyzed, the dynamics of demand and supply of sugar, etc. is analyzed. The timely and accurate analysis of the sugar market provides an opportunity to evaluate the prospects of the industry and sugar producers, to predict the future development of the economic activity of enterprises for sugar production, and to implement strategies for the development of sugar producers. An important part of the effective development of sugar production companies is the rational and correct analysis of the market situation, the picture of the dynamics of demand and supply of sugar, analysis of raw materials and other important indicators of the development of sugar production.

The average yield of beets this year is expected at 40.5 t / ha, which is somewhat lower than last year. The technological quality of beets will be lower due to lack of moisture, because beets lose the ability to effectively deliver the sugar that they gathered.

If last year sugar producers were ready to sell their goods even cheaper than cane sugar, this year, a significant increase in prices is expected. The growth of sugar prices (on the domestic market of Ukraine), in the first place, will take place a connection with a decrease in production and a rise in the cost of resources for the manufacture of sugar. As a result, forecasted domestic prices should be more profitable for producers than exporters. Nevertheless, companies will continue to execute export contracts signed this year, in particular on the market of the European

Union and other countries.

Experts predict that next year will increase crops under sugar beets to 300 thousand hectares. Also, there will be a tendency to improve the efficiency of their processing: from the technology of sugar beet production (machining by mechanical means, technological introduction of mineral fertilizers) to efficient sugar production - maximum withdrawal from one ton of beets. In addition, in the future, the development of production of alternative fuels (in particular, bioethanol) will be observed.

Based on the analysis, it can be noted that the main analytical indicators of the sugar market in Ukraine are fluctuating. Thus, the dynamic changes are most clearly reflected in the indicators: sowing area, gross tax, sugar beet yield as the main raw material for sugar production, production and consumption of sugar. According to analytical data, the most progressively increasing indicator is the level of productivity, which is explained by the effective use of plant protection, fertilizer and crop care systems by agricultural producers.

References:

1. Valiavsky SM, Prudka Ye.A. Trends in the global sugar market and prospects for expanding Ukraine's export opportunities / SM Valiavsky, Ye.A. Prudka // Effective economy. - 2014. - No. 11 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3578>.

2. Official bulletin of sugar producers of Ukraine. No. 8 (111) August 2015. Newsletter [Electronic resource]. - Mode of access: http://sugar-journal.com.ua/ua/Zmist_08_15.

3. Official site of Sugar Association of Ukraine "Ukrtsukor" [Electronic resource]. - Access mode: <http://sugarua.com>.

УДК 339.564:633.8-027

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РИНКУ НАСІННЯ СОНЯШНИКУ ТА ПРОДУКТІВ ЙОГО ПЕРЕРОБКИ В УКРАЇНІ

Замула Є.В. студент

Галушко В.П. д.е.н., професор

Виробництво олійних культур займає одну із лідируючих позицій в структурі виробництва продукції рослинництва, що є характерним для всього сільськогосподарського виробництва України. В структурі валової продукції сільськогосподарства на дані культури в середньому припадає до 35% від загального обсягу виробництва у всіх категоріях господарств. Для сільськогосподарських підприємств – виробників олійної сировини, головних виробників даної продукції, відповідна частка досягає 60%. Зрозуміло, що за таких умов, стан попиту і пропозиції відповідної продукції на ринку країни та регіонів є визначальною для загальних оцінок ефективності роботи сільськогосподарського підприємства.

З точки зору продовольчої безпеки, обсяги внутрішнього виробництва олійної сировини повністю забезпечують внутрішню потребу у продукції олієпродуктового підкомплексу, залишаючи певні об'єми для створення експортного потенціалу. Ринки збуту олійних культур як в сьогодні, так і в найближчому майбутньому формуватимуться головним чином під впливом зовнішнього попиту на олійну сировину та пропозицію дешевої олії.

Незважаючи на наявність впливу загальних тенденцій, виробництво олійної сировини має тісний зв'язок з потребами регіональних ринків на продукцію переробки олійних культур. Так чином, в Україні сформувалися досить стійкі регіональні системи олійно-жирового виробництва із закріпленими сировинними зонами. Необхідно зазначити, що при формуванні сировинних зон важливим етапом є оцінка потенційних можливостей регіонів по виробництву олійних культур та попит на олійну сировину у регіоні.

Важливий вплив на ефективність виробництва олійних культур має система налагодження зв'язків між виробниками олійних культур та виробниками, насамперед, рослинної олії. Розвиток інтеграційного характеру виробництва стає значним резервом для підвищення ефективності за рахунок більш вигідної системи ціноутворення. Розглянемо особливості ціноутворення за вимогами інтеграції виробників олійної сировини та виробників олійної продукції.

Світовий досвід організації ринку соняшника та управління його функціонуванням однаковою мірою багатий, різноманітний і динамічний. Проте головними в ньому є такі положення:

- домінування продуктово-централістських засад організації ринку соняшника, (тобто, по-перше, виділення у складі сільськогосподарського ринку його окремих частин як первинних і безпосередніх об'єктів організації та управління та, по-друге, формування кожного продуктового ринку як єдиного, національного, а не як сукупності локальних територіальних ринків);

- послідовно демократичні засади організації аграрного ринку як самоорганізації та самоврядування його операторів за певною участю в цьому процесі держави;

1. поєднання державного регулювання ринкових цін шляхом грошових і товарних інтервенцій з регулюванням доходів сільськогосподарських товаровиробників за рахунок бюджетних коштів;

2. високий рівень бюджетної підтримки сільськогосподарських товаровиробників різноманітними засобами;

3. виважений захист вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника при побудові його взаємовідносин із світовим ринком.

Отже, олійний ринок України, на сьогоднішній день, є одним з найперспективніших секторів аграрного виробництва. Олійна продукція користується зростаючим попитом, як на внутрішньому так і на світовому ринках, де Україна займає лідируючі позиції. З метою забезпечення сталого, перспективного розвитку олійно-жирової галузі України вважаємо за необхідне провести реструктуризацію сировинної та технічної бази галузі, запровадити державне регулювання ринку олійно-жирової продукції, активізувати роботу по

зміцненню та розширенню власних позицій на світових ринках.

Список використаної літератури:

1. Аграрний сектор економіки України: стан і перспективи розвитку / за ред. М. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. П. Саблука та ін. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

2. Аграрний тиждень. UA [Електроний ресурс] - Режим доступу: <http://www.a7d.com.ua>.

3. Галушко В.П. Державне регулювання та підтримка сільськогосподарського виробництва в розвинутих країнах / В. П. Галушко, В. Ф. Хоменко // Економіка АПК. – 1998. – № 11. – С. 3–7.

UDC 665.347.8: 338.439.5

DEVELOPMENT OF EXPORT POTENTIAL OF SUNFLOWER MARKET

Yasnivsky V.V. student

Mishchenko I.A. Ph.D., Associate Professor

In the total production of oilseeds in Ukraine, sunflower takes over 70%. Despite the fact that sunflower growing should be limited, as it depletes soils and is characterized by low yields, the sunflower seed market has stimulated the expansion of all oilseeds in Ukraine, the development of the processing industry and the achievement of world-class championship. The cultivation, sale and use of oilseeds processing products is becoming increasingly important and widespread in various fields and fields of activity every year. The oil industry has wide territorial interrelation with other branches of the economy. Vegetable oil is a valuable food product, and the most important raw material for making margarine, canned food, soap, auxiliary material in metallurgy, paint and varnish, leather and other industries. Waste production, primarily cake, is used in animal husbandry. The urgency of the topic of research on the formation and use of export potential of the sunflower market is conditioned by the need to address the issue of increasing the profitability of direct producers, increasing the competitiveness of their products on the domestic and world markets. Sunflower market analysts predict the growth of demand and, accordingly, the prices of sunflower in the domestic market in line with world prices. In particular, the favorable geographical location of Ukraine, expansion of processing industry capacities, and the intensification of competition between processors and exporters favor the stimulating factor. In addition, this year, unfavorable weather and climatic conditions, led to a reduction in the yield of this crop and restrictions on sales in the domestic market. In contrast, processing companies and procurement intermediaries are trying to buy seeds at the lowest possible prices, and the lack of financial resources and the need for autumn field work encourage producers to sell products immediately after harvest in the autumn period at low prices. At the request of the European Union, with the creation of a free trade zone between Ukraine and the EU, the sunflower export duty will be abolished, clear requirements for European standards of quality and product safety will be put in place; therefore, new challenges

will arise for producers, which will serve as an incentive for further effective development of sunflower seeds production, oil processing subcomplex and export potential of the country. Ukraine is the world leader in the production and export of sunflower oil (33.2% and 56% in 2016/2017, respectively, respectively). In 2016/2017, the harvest of sunflower in Ukraine was record high and 21.9% higher than in 2015/2016 MY year. This enabled Ukraine to substantially increase its production (by 14.5%) and export 176 sunflower oil (by 13.3%). According to the USDA forecasts, sunflower seeds production in the next marketing season will be 13.5 million tons, and their exports - 250 thousand tons, and sunflower oil - 5,37 million tons (export - 4.4 million tons). The US agency predicts that in 2016-2017, Ukrainian companies export 5.1 million tons of sunflower oil, while the production of this product in Ukraine is 5.76 million tons. According to the Ukroliyaprom Association, in 2016 Ukraine exported a record amount of sunflower oil - 4.8 million tons, which is 23% more than in 2015. In monetary terms, exports of these products amounted to 4.8 billion dollars. against 4.2 billion dollars a year earlier. According to the State Statistics Service, in 2016 4.4 million tons of unrefined sunflower oil was produced in Ukraine, which is 20.2% more than in 2015 [1]. The geography of export supplies of sunflower oil from Ukraine is very wide - exports to more than 90 countries around the world. The largest importers of Ukrainian oil are India (31.5%), China (13.7%) and the countries of the Eurozone (30.4%). In 2017/18, according to the USDA, the production of sunflower oil in Ukraine will continue to grow, even in spite of reducing the area under sunflower with the replacement of their soybean. Accordingly, exports of sunflower oil from Ukraine may also increase by 2% to about 5.2 million tonnes [2]. The share of oilseeds in the commodity structure of exports of agricultural and food products (codes 1-24) in Ukraine is significant, in particular, in 2015, seeds and fruits of oilseeds were exported for \$ 1,475.5 million. US (10.1%), and fats and oils of vegetable and animal origin in the amount of 3299.8 million dollars. The United States (22.6%). The oil balance studies (including the main oily products, in terms of oil) in Ukraine show that the bulk of the produced products is exported - in 2015, from produced 4581 thousand tons of vegetable oils, 4253 thousand tons were exported, including sunflower seeds the oil has a ratio of production to exports of 4251 to 3939 thousand tons or 92.7% of the exported.

In general, domestic scientists predict in the future an increase in the production of oilseeds to 15 million tons, including soybeans up to 5 million tons, rape - 2 million, and the maintenance of sunflower production at the level of 8 million tons. In favor of sunflower growers, the fact that the opportunities of domestic processors increases with each passing year, currently exceed 11 million tons per year. So competition in the domestic commodity market will be aggravated. Such a development of events may lead to a gradual rise in prices for products, but the price level will largely depend on the situation on the world market. In the formation and increase the export potential of sunflower and its products play a decisive role will: - increase yield and seed quality through the use of new varieties and hybrids of technological requirements, improvement of technical and technological base; - modernization of equipment and introduction of modern technologies of sunflower processing, increase of its processing in specialized plants,

which will provide improvement of the quality of sawdust and oil; - development of new markets on the basis of expansion of assortment of sunflower products for food and medical purposes; - state regulation of the market based on the introduction of import duties, the establishment of export quotas for sunflower seeds through agrarian exchanges, financial support and preferential lending in order to stimulate the innovative development of the industry; - formation of large seeds of seeds, expansion of stock trading; - informational and analytical support of the market, development of consulting services on studying and increasing the volume of cultivation of oilseeds. Consequently, the market for sunflower and oilseeds has a strong export potential with full internal demand. Seed processing capacity is constantly increasing and improving.

References:

1. Ukraine - the world's largest exporter of sunflower oil can beat its own record / [Electronic resource]. - Access mode: <https://economics.unian.ua/agro/1918316-ukrajina-naybilshiy-u-sviti-eksportersonyashnikovoji-oliji-moje-pobiti-vlasniy-rekord.html>.

2. Prices for sunflower oil in the world will remain low // Proposal - Main magazine on agribusiness / [Electronic resource]. - Mode of access: <http://propozitsiya.com/ua/ciny-na-sonyashnykovu-oliyu-v-svitilyshatymutsya-nyzkymy-nbu>.

3. Zingeва N. Perspectives of the domestic market of sunflower in the conditions of European integration / N. Zigaeva // [Electronic resource]: Access mode: 178
http://econf.at.ua/publ/konferencija_2014_12_4_5/sekcija_5_ekonomichni_nauki/per_spektiv_vitchiznjano_rinku_sonjashniku_v_umovakh_evrointegraciji / 14-1- 0-202.

УДК: 637.1 (477)

НАРОЩУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МОЛОКОПЕРЕРОБНОГО ПІДКОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В УМОВАХ СВІТОВИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Іванчикова Н.О. студент
Діброва Л.В., к.е.н., доцент

Виробництво молока та молокопродуктів є одним із найперспективніших напрямків розвитку АПК в Україні. Наразі розвиток вітчизняних підприємств молокопереробного підкомплексу відіграє дуже вагомую роль у розвитку національної економіки в цілому.

Україна має всі шанси стати потужним виробником та експортером молочної продукції у світі, адже має всі необхідні умови для виробництва конкурентоспроможної продукції. Тож ринок молока та молочної продукції потребує підвищеної уваги та безперервного моніторингу кон'юнктури, виявлення проблем та обґрунтування основних напрямів розвитку галузі.

Дослідженням кон'юнктури молокопереробного підкомплексу України та

експортної діяльності молокопереробних підприємств займалися такі вчені, як: П. Березівський, М. Ільчук, Т. Мостенська, О. Козак, М. Малік, П. Саблук, М. Пархомиць та ін.

За даними Державної служби статистики у 2017 році поголів'я корів у всіх типах господарств становило 2017,8 тис.голів, що на 24% менше ніж у 2013 році (рис.1).

Рис. 1 Динаміка виробництва молока в Україні 2013-2017 рр.

Джерело: [1].

За підсумками 2017 року виробництво молока скоротилося на 11%, в порівнянні з 2013 роком. А от середньорічний удій на одну корову у 2017 році становив 4820 т., що на 8,5% більше ніж у 2013 році.

Виробничий потенціал галузі реалізується двома основними групами суб'єктів: господарства населення (77% у загальному обсязі виробництва валової молочної продукції) та сільськогосподарські підприємства (23%) [1].

Структура виробництва української молочної продукції у 2017 році наведена на рис.2.

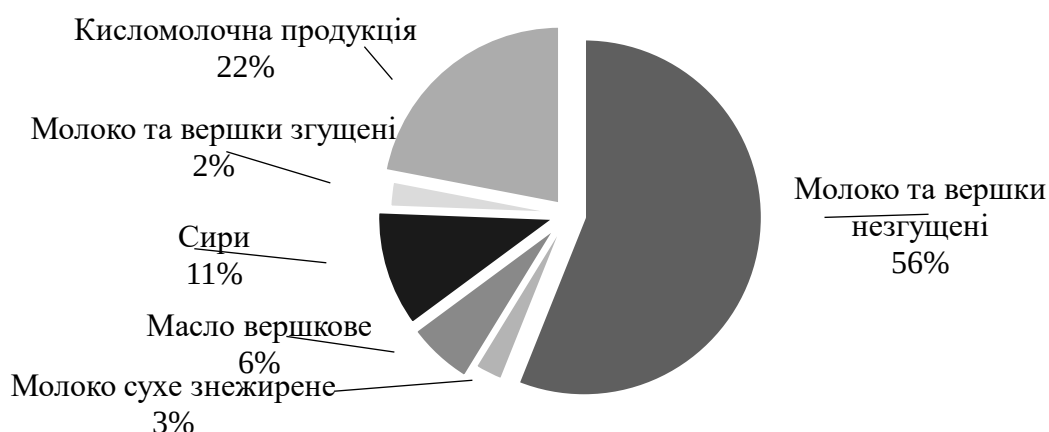

Рис. 2 Структура виробництва української молочної продукції у 2017 році, %

Джерело: [1].

Отже, найбільшу долю у виробництві молочної продукції в Україні займає молоко та вершки незгущені – понад 50% від всього загального обсягу

виробництва. Друге місце належить кисломолочній продукції – 22%, на сири припадає 11%. Один із найбільш популярних видів молочної продукції за кордоном, сухе молоко, займає лише 3% у загальному обсязі виробництва, що свідчить про незначну частку національного експорту даного продукту.

З 1 січня 2016 р. Україна має дозвіл на постачання молочних продуктів до ЄС. Та на сьогодні експортувати молочну продукцію в країни ЄС мають право 20 українських компаній [2].

Так, найбільше українські молокопереробні підприємства експортували вершкового масла у 2017 році у вартісному вираженні, а саме – 43% від загальної вартості експорту молочної продукції (рис.3). На другому місці опинилося молоко та вершки згущені – 30% від загальної вартості експорту молочної продукції, а на третьому – сири (12%).

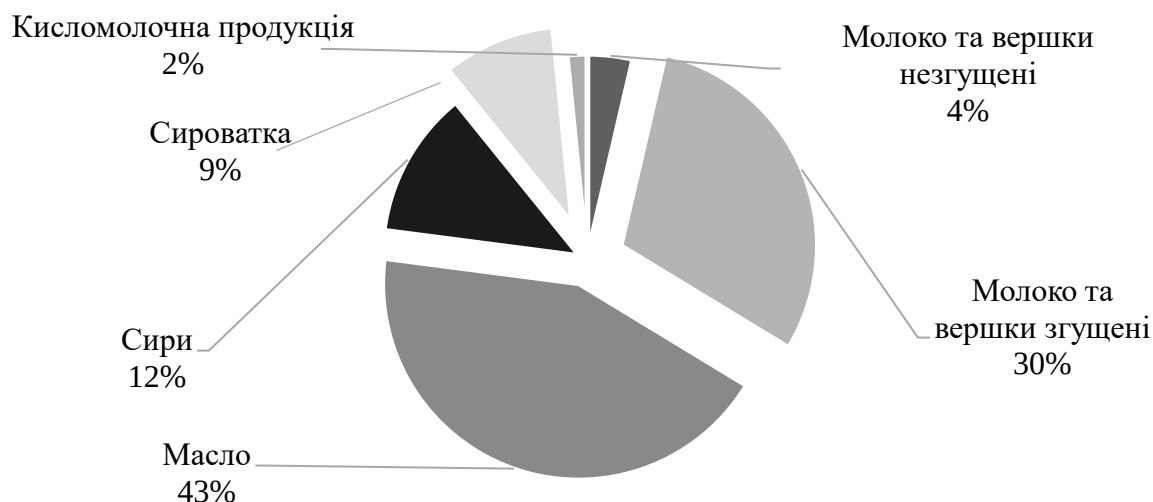

Рис.3 Структура експорту молочної продукції з України в 2017 році, у % від загальної вартості експорту молочної продукції

Джерело: сформовано автором на основі [1].

Провівши прогноз експорту молочної продукції (рис.4) можемо зробити висновок, що за прогнозом на наступні три роки (2018-2020 рр.) очікується зниження обсягів експорту молочної продукції з України.

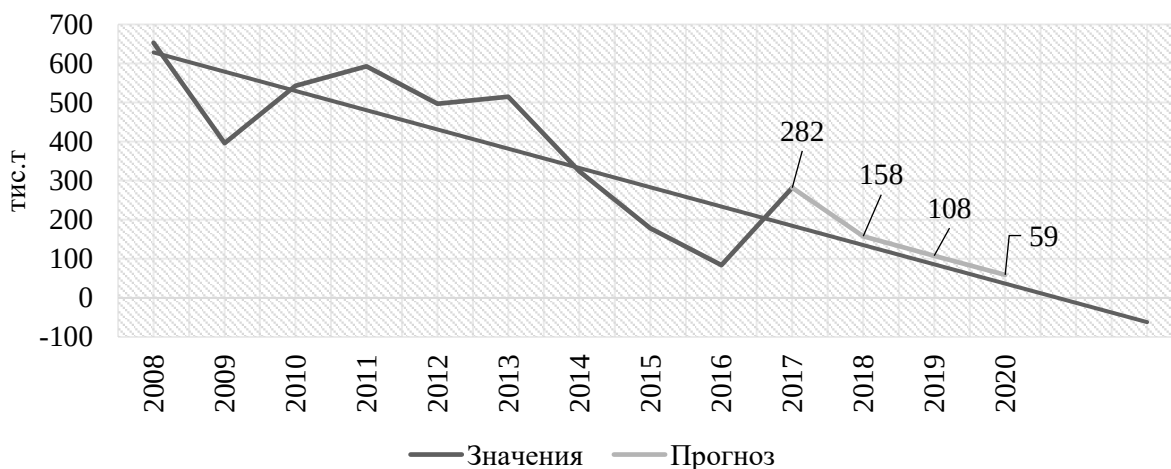

Рис.4 Прогноз обсягів виробництва молочної продукції українськими підприємствами, 2008-2020* рр.

Джерело: сформовано автором на основі [1].

На основі використання досвіду країн Європейського Союзу для підвищення ефективності діяльності обслуговуючих кооперативів молочного напрямку запропоновано застосовувати модель диверсифікації збуту молокопродукції, у якій молочний кооператив має власну матеріально-технічну базу, здійснює переробку, реалізує молочну продукцію та має розширену клієнтську базу, а також займається експортом (рис.5).

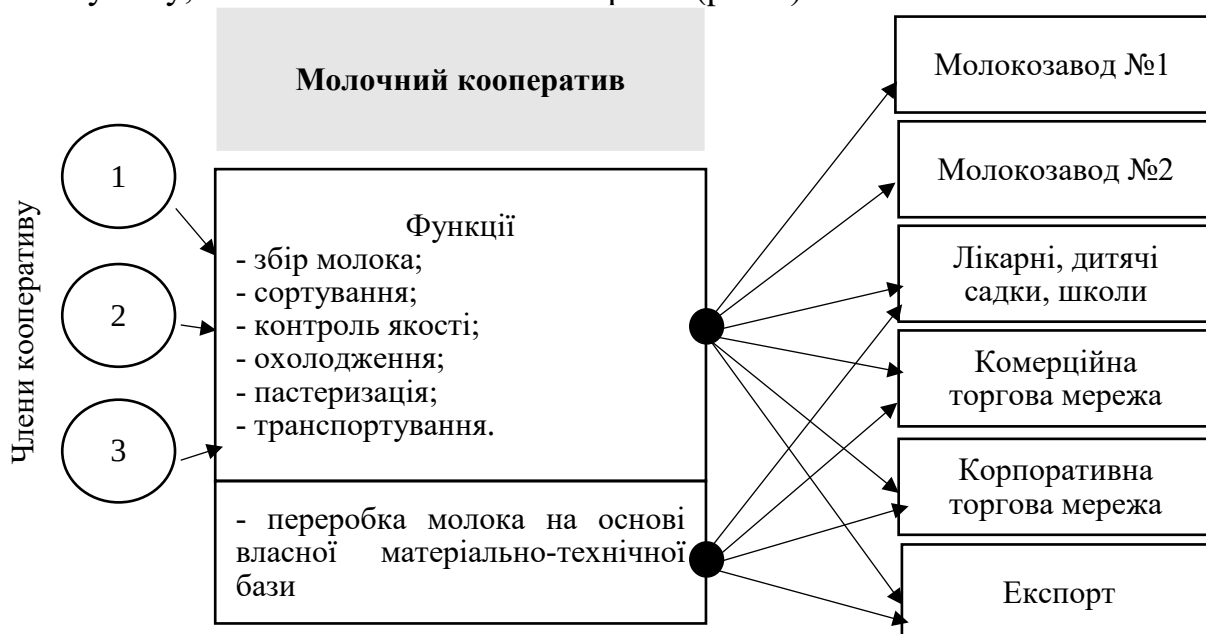

Рис.5 Модель диверсифікації збутової діяльності молочного кооперативу
Джерело: сформовано авторам на основі [3].

Сьогодні ситуація на ринку молока та молокопродуктів нестабільна, скорочуються обсяги виробництва молока та молокопродуктів, споживання та показники зовнішньої торгівлі.

Лише за умови спільних зусиль держави, виробників та переробників молока український ринок молочної продукції має реальні можливості стати досить прибутковим бізнесом і потужним експортером молокопродуктів вітчизняного виробництва на європейські ринки й ринки інших країн світу.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. *Укрстат*: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 08.10.2018).
2. Експорт молока та молочних продуктів до ЄС: перші кроки. *Євроінтеграційний потал*: веб-сайт. URL: <https://eu-ua.org/eksport-yes/moloka-ta-molochnoi-produktsii> (дата звернення 09.10.2018).
3. Клокар О.О. Проблеми забезпечення ефективного розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Україні. *Вісник КДНУ*: веб-сайт. URL: <http://www.vestnikdnu.com.ua/archive/201482/41.html> (дата звернення 17.10.2018).

**СИСТЕМА ЗЕМЛЕРОБСТВА NO-TILL ЯК ФАКТОР ЗМЕНШЕННЯ
ДЕФІЦИТУ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ***Замикула О.В., аспірант**Маркіна І.А., д.е.н., професор**Полтавська державна аграрна академія*

Економічна ситуація змушує виробників скорочувати витрати, особливо енергетичних ресурсів. В найбільшій мірі їх можна скоротити лише відмовившись від механічного обробітку ґрунту – однієї з основних статей в структурі витрат на вирощування сільськогосподарських культур. Землеробство України було, є і буде в перспективі експортноорієнтованим. Тільки зменшивши собівартість продукції можна утримати її конкурентоспроможність на світовому ринку.

Багаторічний досвід зарубіжних і вітчизняних аграріїв засвідчує, що система землеробства No-till, яку можна віднести до категорії самовідновлюваних, надзвичайно вигідна і перспективна, порівняно з сучасними традиційними, що базуються на полицевому обробітку ґрунту. Це відбувається завдяки більш низьким витратам на сільськогосподарську техніку та її експлуатацію, паливно-мастильні матеріали, зменшення потреби в трудових ресурсах і, відповідно, зменшенні прямих та накладних витрат [1]. Нові технології вирощування сільськогосподарських культур значно скорочують кількість необхідного палива. За даними окремих зарубіжних вчених (W.W. Frey, 1984 [2]) потреби в пальному за нульового і мінімального обробітку складали 55 і 78% від кількості пального, що використовується за традиційної технології. При цьому виникає реальна можливість використовувати трактори меншої потужності. За відсутності механічного обробітку ґрунту подовжується також строк використання техніки.

Урожайність сільськогосподарських культур при цьому може бути на рівні того, що отримують при традиційній технології, але при цьому прибуток зростає завдяки меншим витратам. З іншого боку, якщо врожайність і знижується до певної міри, то це не означає, що прибуток зменшиться у порівнянні з традиційною технологією. Порахувавши виробничі витрати, можна побачити відносну перевагу за технологією нульового обробітку, особливо, якщо врахувати її вплив на навколишнє середовище.

Економічна ефективність будь-якої системи землеробства завжди залежить і проявляється в кожній її складовій, тому не є виключенням з цього правила система землеробства No-till.

Для об'єктивного порівняння економічної ефективності існуючих систем землеробства і системи землеробства No-till не слід порівнювати лише прямі витрати за один вегетаційний сезон на вирощування сільськогосподарських культур та їх урожайність. Порівняння результатів необхідно проводити за декілька років. При цьому, якщо є можливість, то необхідно скористатися такими методиками, які б брали до уваги і давали в грошовому виразі зміни

вмісту органічної речовини і родючості ґрунту за використання відповідних систем землеробства.

Якщо виникає потреба в проведенні глибокого об'єктивного порівняльного економічного аналізу системи землеробства No-till у порівнянні з традиційною, то потрібно буде враховувати наступне:

- фактори, які можуть вплинути на економічні показники системи землеробства через кілька років;
- ерозійні процеси, які спричиняють деградацію ґрунту та втрати ним родючості;
- втрати органічної речовини за традиційної системи землеробства та нагромадження її за системи землеробства No-till (секвестрація вуглецю);
- зростання врожайності за системи No-till і зменшення за традиційної в часі;
- строки амортизаційних відрахувань за різних систем;
- масу та потужність тракторів;
- витрати паливно-мастильних матеріалів та ін.

За даними досліджень (Tebrugge and Bohrsen, 1997), перевагу системи землеробства No-till перед традиційною можна виразити наступними показниками [2]:

- капіталовкладення в сільгосптехніку нижчі на 39%;
- потреба в потужності тракторів нижча на 75%;
- затрати праці знижуються на 80%;
- витрати пального нижчі на 84%.

Таким чином, сучасним і особливо прогнозованим на перспективу умовам (соціальним, екологічним та економічним) ведення землеробства в Україні в більшій мірі відповідає система землеробства No-till ніж традиційна. Для її запровадження є об'єктивні природні умови – половина площі покрита ґрунтами, на яких можна і доцільно відмовитись від механічного обробітку ґрунту або максимально його скоротити, що дозволить зменшити дефіцит основного лімітуючого фактору – енергетичного ресурсу.

Список використаних джерел:

1. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2015 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грінь Д.С. – 2017. – 308 с.
2. Косолап М.П. Система землеробства No-Till / М.П. Косолап, О.П. Кротінов. – Київ, 2011. – 372 с.

РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКСПОРТУ СОЇ В УКРАЇНІ

Панасюк І.О., студент
Діброва Л.В., кандидат економічних наук, доцент

На сьогодні, світовий ринок сої все ще розвивається. Протягом доволі тривалого часу він набуває дедалі більше прихильників. Попри те, що культура загалом є вельми вибагливою щодо тепла і вологи, у світі й в Україні зокрема, щороку зростають посівні площі, валове виробництва, попит на сою та продукти її переробки, а також масштаби експорту. У 2017 р. виробництво олійної склало 3899,4 тис. тонн, в порівнянні з 2013 р. виробництво збільшилося на 40,5% [1].

Лідерами по обсягу виробництва сої у 2017 р. стали Хмельницька (471,9 тис.т), Житомирська (355,7 тис.т) та Херсонська (348,2 тис.т) області [1].

Нині соя є другою серед олійних культур у структурі посівів по Україні (першою – соняшник). Слід відмітити, що в 1991 році соя в структурі займала лише 0,3%. Середня врожайність олійної в Україні у 2017 р. становила 19,7 ц/га. Найбільша врожайність у 2017 р. зафіксована у Закарпатській (37,2 ц/га) (рис.1).

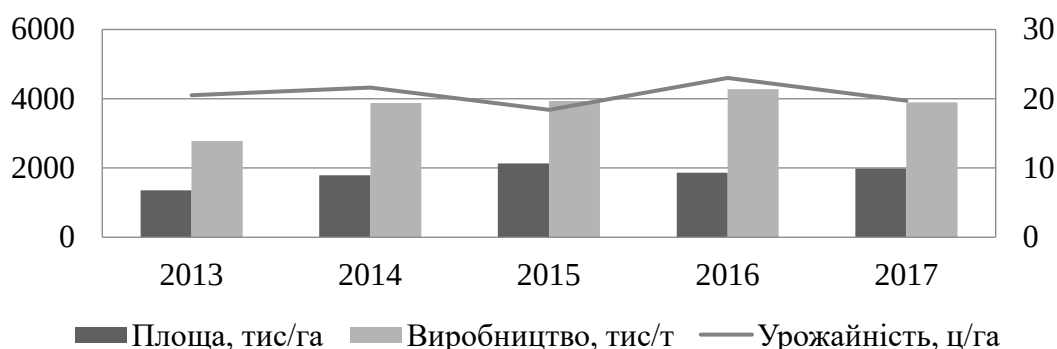

Рис.1. Динаміка виробництва сої в Україні, 2013-2017 рр.

Джерело: сформовано автором на основі [1].

На сьогодні, в балансі попиту і пропозиції сої найменшу частку займають імпорту, втрати та насіння. Вагому частку займає промислова переробка – 25,6%, а найбільшу – експорт сої 49% [2].

Останні роки Україна продовжує утримувати лідируючі позиції крупних експортерів сої на світовому ринку. Основними імпортерами сої з України стали Туреччина, Іран, Єгипет, Ліван та Греція. У цілому обсяги експорту сої та соє продуктів з кожним роком зростають і в 2017 році склали 2,7 млн.т. Найбільшим експортером є Близький Схід [2].

На сьогодні на ринку сої склалася наступна ситуація: збільшення виробництва сої, збільшення об'ємів переробки на олію, збільшення середньорічної урожайності, зменшення експортної ціни. Основними

факторами впливу на урожай є: ріст цін на ресурси виробництва, дефіцит засобів та несприятливі погодні умови в регіонах [3].

За таких умов, вітчизняні товаровиробники мають бути зацікавлені у нарощуванні обсягів виробництва сої, оскільки зростає попит на продукти харчування, корми і біосировину. Стратегічно Україна має взяти курс на зменшення обсягів експорту сировинних ресурсів та створення умов для організації поглибленої переробки, що сприятиме: задоволенню потреб інтенсивного тваринництва високобілковими кормами, створенню додаткових робочих місць, збільшенню податкових надходжень, забезпеченню продовольчої та екологічної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>
3. Основні пріоритети Спільної аграрної політики країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.amdi.org.ua/home/amdinews/21-news/the-main-priorities-of-the-agricultural-policy. html](http://www.amdi.org.ua/home/amdinews/21-news/the-main-priorities-of-the-agricultural-policy.html)

УДК 339.138:334.716

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТИНГОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

*Конарева А.О., студент,
Костюк О.Д., к. е. н., доцент*

У країнах з розвинутою ринковою економікою маркетинг розглядається як провідна функція управління, яка визначає ринкову і виробничу стратегії підприємства і заснована на знанні споживчого попиту.

У цих умовах маркетинг представляє собою систему організації діяльності підприємства, фірми, корпорації з розробки, виробництва і збуту товарів на основі вивчення запитів споживачів з метою отримання високого прибутку.

Роль маркетингу в діяльності будь-якої комерційної організації надзвичайно велика. Від правильності ведення маркетингової діяльності залежать такі важливі показники як рівень продажів, рентабельність, прибутковість і інші.

Ніяка організація не може успішно вижити в конкурентному середовищі, якщо вона не має чітких орієнтирів, напрямків, які визначають те, до чого вона прагне, чого вона хоче досягти своєї діяльністю. Таким чином, цілі надають безпосередній вплив практично на всі компоненти діяльності організації. У зв'язку з цим в останні роки компанії швидкими темпами здійснюють перехід просування своїх брендів виключно через зовнішню рекламу, і все частіше шукають способи збільшення прибутку і клієнтської бази за допомогою соціальних мереж та інтернету в цілому.

Спочатку соціальні мережі створювалися для того, щоб користувачі могли знаходити своїх знайомих і спілкуватися з ними онлайн. Проте, зараз мережі вже переросли рамки просто середовища для спілкування і поступово перетворюються на своєрідне он-лайн-представництво людини. Відповідно, поведінкові моделі користувачів змінюються, з'являються нові потреби, для яких необхідно впроваджувати нові сервіси. Зараз у соціальних мережах з'являються можливості для повноцінного пошуку і сортування інформації, зберігання файлів, обробки зображень, блогінгу, геосоціальних функцій.

Зв'язати виробника і споживача, допомогти їм знайти один одного - в цьому і полягає основна мета будь-якої маркетингової діяльності.

Користувачі усе більш залучаються в активні дії усередині мереж, і для багатьох «Facebook» або «Інстаграм» вже стали синонімом слова «інтернет». Маркетологам ці знання дозволяють планувати кампанії, виходячи з того, що користувачі проводять в соціальних мережах все більше часу. Крім того, нові функції відкривають нові можливості для застосування маркетингових інструментів просування бренду.

Просування в соціальних мережах засноване на рекомендаціях. Підтримання якісної репутації та іміджу компанії багато в чому, а в деяких моментах - безпосередньо, залежить від кількості і характеру отриманих рекомендацій щодо її послуг або її товару.

Не тільки постійна реклама та вигідні пропозиції від імені бренду грають роль у залученні шанувальників (клієнтів, партнерів і т.п.). Зараз найбільш авторитетним ярликом довіри володіє той бренд, який найчастіше рекомендується. І не за допомогою нав'язаної їм ж реклами, а його клієнтами (а також інакше пов'язаними з цим брендом людьми).

SMM-маркетинг зараз особливо важливий для підприємців, особливо в таких галузях, як товари для тварин, де зараз велика конкуренція, що змушує сучасного підприємця звернутися до використання соціальних мереж.

Менеджер здійснює управління сторінками в соціальних мережах: створює інтернет-образ підприємства, знайомить інтернет-користувачів з компанією і її діяльністю, приваблює відвідувачів і контролює відвідуваність сторінки, розвиває контакти і підтримує зв'язок з уже завойованої аудиторією, проводить різні маркетингові кампанії по просуванню продукції зоомагазину і створення позитивного образу.

Просування в соціальній мережі дає:

1. підвищує репутацію компанії поза її магазину;
2. підвищує позиції у видачі пошукових систем;
3. можливість залучення нових цільових відвідувачів;
4. створення постійної аудиторії;
5. створення зворотного зв'язку;
6. перспектива розвитку магазину.

Менеджмент сторінки в соціальній мережі під керівництвом досвідченого фахівця дозволить вільно влитися в життя кожного інтернет-користувача, а отже і його реального власника. Керівництво особистої сторінки магазину, має

бути постійним, щоб інформація була актуальною і ефективною, а дохід і вигода постійними.

Потрібно дати зрозуміти потенційним клієнтам, що магазин ближче, ніж здається, спільнота – частина їхнього дозвілля та частина їх життя та життя їх тварини.

Список використаних джерел:

1. Антонюк А.А. \ Оцінювання ефективності маркетингової діяльності на підприємстві \ Держава та регіони \ №3. – 2008. С.5-9
2. Багієв Г.Л., Богданова Е.Л. «Діагностика конкурентного середовища в системі маркетингу»
3. Воронкової В.Г. «Маркетинг соціальних послуг»
4. Голубков Е.П. Маркетингові дослідження: теорія, методологія і практика / Е.П. Голубков . – 2–е изд . , перераб . и доп. – М. : Финпресс , 2000. – 464 с.

УДК: 330.111 : 330.34.014

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СОЇ ТА ПРОДУКТІВ ЇЇ ПЕРЕРОБКИ В УКРАЇНІ

*Нерянов К.В., студент
Галушко В. П., д.е.н., проф.*

Розглянуто рівень розвитку олійного ринку в Україні, проблеми та перспективи функціонування. Досліджено розвиток експортних відносин на ринку олійних. Обґрунтовано економічну доцільність та перспективи розвитку олійних культур. Харчова промисловість відіграє вагомий роль в експортно-орієнтованій моделі економічної системи в Україні, яка сформувалася на початку другого десятиліття ХХІ ст. Необхідно зазначити, що економічна система України є надзвичайно відкритою, цьому сприяє її географічне положення, політичні, культурні, демографічні, релігійні, спортивні зв'язки з іншими країнами.

У структурі експорту загального обсягу продукції харчової промисловості близько половини складає насіння олійних культур та олійна продукція. Актуальність формування і реалізації експортного потенціалу ринку олійних культур України зростає. За обсягом посівних площ вони займають вагомий місце серед усіх сільськогосподарських культур, що вирощуються в Україні, зокрема, це стосується соняшнику.

Постійне збільшення світових цін на олійні культури і продукти їх переробки приваблюють інтереси не тільки сільськогосподарських виробників, а і ринкових посередників, які виграють на цьому більше, ніж аграрії.

Дослідженням проблеми теорії й практики формування експортного потенціалу ринку олійних культур присвячені роботи багатьох вчених – економістів: П. Гайдуцького, В. Гречкосія, О. Митченка, М. Калінчика, П. Саблука, О. Шпичака, Г. Андрійчука, В. Богачова, , В. Месель-Веселяк, О.

Бутніка-Сіверського, Й. Завадського, П. Канінського, О. Крисального, М. Федорова, Є.Фірсова, А. Старченко, С. Бойка та інших. Однак процес дослідження формування експортного потенціалу ринку олійних культур вимагає постійного розвитку та вдосконалення, на сьогоднішній день розгляд головних питань виходять на перший план. Так, починаючи з 2011 року

Україна є найбільшим експортером соняшникової олії, її частка в світовому експорті складає 56%. Станом на 1 червня з початку 2012/2013 маркетингового року експорт олійних культур з України склав 2,72 млн т. за результатами звітного періоду експорт сої наздогнав експорт ріпаку. Так обсяг експортованої сої з вересня по травень включно склав 1,28 млн т, а експорт ріпаку з липня по травень – 1,26 млн т. Експорт насіння соняшнику з початку 2012/2013 МР склав 127,9 тис. т. Протягом травня на експорт було відправлено 9,4 тис. т ріпаку, 50,4 тис. т сої та 4,9 тис. т соняшнику. Загальний експорт олійних протягом травня склав 65,6 тис. т. Аналіз динаміки соняшникової олії з України за останні п'ятнадцять років свідчить про те, що її експорт у 2017/2018 МР зріс у 1,5 рази порівняно з 2008/2009МР та у 15,3 рази у порівнянні до 1998/1999 МР, періоду введення в дію експортного мита.

Українську соняшникову олію імпортують понад 90 країн світу: найбільше Індія - 1,1 млн. тонн рік, значні обсяги постачання Україна здійснює у Єгипет - 336,7 тис. тонн на рік, Іран - 233,4 тис. тонн, Алжир -220,3 тис. тонн, Туреччину -197,8 тис. тон. У 2017/2018 МР розпочато експорт соняшникової олії до Китаю загальним обсягом 97,1 тис. тонн. Крім того, у 2017/2018 МР з України на зовнішні ринки також було експортовано 51,2 тис. тонн соєвої олії, з котрих найбільшу поставку (68,6% від загального експорту) або 35,1 тис. тонн було здійснено до Польщі. Експорт ріпакової олії становив 5,1 тис. тонн. Активний розвиток світового ринку олійних культур і продуктів їх переробки обумовлюється не тільки збільшенням потреби рослинних олій на харчові цілі, а й на технічні потреби.

Україна має великий потенціал нарощування виробництва основних олійних культур - соняшнику, ріпаку та сої завдяки сприятливим природно-кліматичним умовам для вирощування цих культур та вигідному географічному місцерозташуванню. Рослинні олії необхідні всім галузям народного господарства. Вони можуть бути надійним джерелом надходжень. Серед українських олійних культур найбільше значення для цієї мети мають: соняшник, ріпак та соя. За обсягами посівних площ, олійні займають друге місце після зернових культур.

Пріоритетними кроками у вирішенні проблеми ринку олійної продукції є: реалізація цінової політики шляхом поєднання вільного ціноутворення з елементами державного регулювання; розширення зовнішніх ринків збуту через підвищення конкурентоспроможності; налагодження постійного моніторингу динаміки обсягів, цін, кон'юнктури світового ринку; формування захисних механізмів власного вітчизняного ринку цієї продукції; постійна модернізація основних фондів; упровадження сучасних технологій, що дозволити підтримувати якість вітчизняних олій на рівні світових стандартів.

Список використаних джерел:

- 1.Офіційний сайт USDA [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.usda.gov/>
2. Петриченко В.Ф. Виробництво та використання сої в Україні.//Вісник аграрної науки. – 2008. - №3. – С.24-27.
3. Міністерство аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua>

УДК: 330.111 : 330.34.014

МІСЦЕ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОДУКЦІЇ

Гомоль О.В., студент

Файчук О.М., кандидат економічних наук,
доцент

До сучасних світових тенденцій належить динамічне зростання населення землі, що спричиняє постійне збільшення споживання продовольства. За прогнозами ООН, до 2050 року народонаселення Землі збільшиться до 9,6 млрд. чоловік. Це, безперечно, призведе до значного зростання попиту на продукти харчування, в тому числі й на рослинну сільгосппродукцію. При цьому землі, придатної для сільського господарства, більше не стане [1].

Відповідно, в наступні роки на світовому ринку продовольства спостерігатиметься дефіцит продовольства, який, в свою чергу, буде причиною зростання цін на світовому ринку. Дефіцит сигналізує про небезпеку, оскільки продовольча безпека - основна для всіх країн. Це відкриває для українського сільського господарства багато можливостей.

На сьогодні Україна входить в першу десятку країн за площею придатною для сільського господарства землі, а також в першу десятку країн-експортерів зернових. Нині найпотужнішими учасниками аграрного ринку є агрохолдинги «Нібулон», «Кернел Груп» та «Державна продовольчозернова корпорація України», «UkrLandFarming». При цьому країна є однією з небагатьох у світі, які мають можливість збільшити виробництво сільськогосподарських культур, звідси - величезний потенціал розвитку експорту.

Визначено, що лідерами світової торгівлі зазначеними видами сільськогосподарської продукції виступають ЄС та США, а в окремих сегментах світового аграрного ринку вагомі позиції займають Бразилія (зерно кукурудзи, цукор, м'ясо птиці, яловичина, свинина), Індія (зерно пшениці, цукор), Аргентина (зерно кукурудзи, рослинні олії), Україна (зерно пшениці та кукурудзи, рослинні олії), Австралія (зерно пшениці, цукор, яловичина), Канада (рослинні олії, свинина), Малайзія (рослинні олії), Нова Зеландія (яловичина, вершкове масло, сири, сухе знежирене та незбиране молоко) [2].

Відомо, що Україна перебуває лише на початковому етапі реального

входження у світовий продовольчий ринок. Так, у вітчизняному експорті продовольства переважає сировинна складова або продукція з незначною доданою вартістю (зернові, рослинні олії, цукор тощо), а експорт готової продукції харчування не набув суттєвих обсягів. Важливо розуміти, що для України набагато краще експортувати продукти з більшою доданою вартістю, ніж потім імпортувати цю ж продукцію з іншої країни. Особливо, в теперішній скрутний для економіки час.

Встановлено, що Україна знаходиться на наступних позиціях на світовому продовольчому ринку – стосовно зерна пшениці (3,6% світового виробництва та 9,6% світової торгівлі), рослинних олій (3 та 6,8%), зерна кукурудзи (2,3 та 12,4%), цукру (1,2 та 1,6%), вершкового масла (1 та 3,5%), м'яса птиці (1 та 2,1%), сухого знежиреного молока (2,5 та 1,4%) [3].

Ключовими ринками збуту залишаються країни Азії (45,9% експорту), Африки (15,7%), Євросоюзі (27,5%), СНД (7,7%), США (0,9%).

Прямим конкурентом на азіатському зерновому ринку є Казахстан, який входить до десятки лідерів по експорту зерна, переважно пшениці. При цьому країна здатна істотно наростити урожай, адже потенціал врожайності сільгоспкультур реалізований тільки на третину. І це лише один конкурент, який майже наздогнав Україну у рейтингу експорту пшениці. Наразі, Україна залишається на шостому місці у цій шкалі [4].

Щодо експорту кукурудзи - 4-е місце в світі. Фактично, Україна формує 9% всього експорту і 3,5% світового виробництва пшениці, а також - 12,6% всього експорту й 2,7% світового виробництва кукурудзи. Але і тут існує загроза з боку конкурентів. Завдяки хорошему географічному положенню, Лаос має прекрасний доступ до ринків Китаю. Країна входить до найбільших імпортерів кукурудзи в Піднебесну і в подальшому може скласти конкуренцію Україні. Зараз наша країна є найбільшим імпортером кукурудзи для Китаю [5].

В Україні є всі шанси просунутись у рейтингу найбільших експортерів продовольчої продукції. Але є низка чинників, які перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках, основними з них є: нерозвиненість сфери страхування від кредитних та виробничих ризиків, низький рівень розвитку фінансово-кредитної системи, нерозвиненість інфраструктури АПК. Важливим фактором успіху є державна підтримка товаровиробників, створення умов для формування експортних ринків та активна робота виробників в напрямі вдосконалення технологій виробництва аграрної продукції, пошуку інноваційних шляхів ведення бізнес-діяльності.

Список використаних джерел:

1. Основні показники зовнішньої торгівлі України. URL : http://ucab.ua/ua/doing_agribusiness/zovnishni_rinki/osnovni_pokazniki_zovnishnoi_torgivli_ukraini
2. OECD/FAO (2018), OECD-FAO Agricultural Outlook 2018-2027, OECD Publishing, Paris/ Food and Agriculture Organization of the United Nations, Rome. 2018. URL : https://doi.org/10.1787/agr_outlook-2018-en.

3. Державна служба статистики України. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. 12 стран-конкурентов Украины за мировой капитал. URL : <https://www.epravda.com.ua/rus/publications/2016/07/4/597986/>
5. Міністерство сільського господарства США. URL : <https://www.usda.gov/topics/data>

УДК 339.57

РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ АГРОПРОДОВОЛЬСТВОМ З КРАЇНАМИ АФРИКИ

Середа К.В., студентка
Файчук О.М., кандидат економічних наук,
доцент

Найважливішу роль у зовнішньоекономічних зв'язках країн Африки відіграє зовнішня торгівля. В експорті переважає гірничорудна і сільськогосподарська сировина, в імпорті - готова продукція. Африка - світовий постачальник багатьох видів тропічної рослинницької сировини: какао, кави, арахісу, пальмової олії, прянощів, також експортують банани, каучук, бавовну, чай, ваніль та горіх кеш'ю, цитрусові і вино [1].

Великою популярністю на континенті користуються українські товари харчової промисловості: молочна продукція, зернові (пшениця, ячмінь), олія, майонез. Основними товарними групами українського експорту є чорні метали (75,9%), залізничні локомотиви (7,9%), тютюн і промислові замітники тютюну (5,7%). З Африки імпортують банани, каву, рис, арахіс, какао боби. А також руди, шлаки і золу (99,9%) [2].

За даними Держкомстату, товарообіг з Африкою в 2017 році складав 4,7 млрд доларів, з них український експорт - понад 4 млрд доларів, а імпорт з країн Африки - понад 700 млн доларів. Африка приносить Україні 9% валютних надходжень від експорту, а позитивне сальдо торгівлі з нею надзвичайно велике. Особливо, якщо врахувати, що загалом Україна торік імпортувала продукції на 6 млрд доларів більше, ніж експортувала (49 млрд проти 43 млрд) [3].

Майже 80% українського експорту в регіоні йде до країн Північної Африки, а саме:

- Єгипет - 1,8 млрд доларів,
- Алжир - 535 млн доларів,
- Туніс - 289 млн доларів,
- Марокко 221 млн доларів,
- Лівія - 207 млн доларів.

Єгипет є сьомим партнером України за експортом та 13-м партнером за торгівлею. Показники експорту до країн Субсахарської Африки, економіка яких переважно зростає швидше, ніж економіка Північної Африки, скромніші:

- експорт до Ефіопії - 110 млн доларів,
- до Нігерії - 95 млн,
- до Сенегалу - 94 млн,
- до Кенії - 79,5 млн,
- до ПАР - 75 млн,
- до Кот-Д'івуару - 67 млн,
- до Мавританії - 67 млн,
- до Гани - 61 млн.

На економічному всесвітньому ринку африканські країни і Україна не є конкурентами. Вони взаємно доповнюють один одного. Це теж створює особливе підґрунтя для подальшого розвитку взаємин. Технологічний розвиток Африки співвідноситься із можливостями нашої держави, тому Україна в Африці могли би споруджувати об'єкти з переробки сільськогосподарської продукції, сховища для аграрної сировини, будувати базову інфраструктуру, деревообробку, гідро- і теплоелектростанції. Підійшли б послуги українців і в галузі видобутку корисних копалин та виготовлення найпростіших сільськогосподарських знарядь [4].

Африканці закликають партнерів створювати спільні з ними підприємства і отримати можливість звільнення від сплати податків, доступ до місцевого кредиту та інші пільги. Не значних затрат і величезної користі можна досягнути, створивши регулярні лінії морських перевезень і особливо експортно-імпортних вантажів між країнами Субсахарської Африки та Україною [5].

Отже, можна підсумувати, що розбудова широкомасштабного співробітництва з країнами Африки є важливим напрямком зовнішньої політики України. Важливість Африканського континенту для України обумовлюється як політичними, так і економічними інтересами.

Список використаних джерел:

1. Двостороннє співробітництво України та Африки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://usa.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/bilateral-cooperation/nest-africa>
2. Україна та Африка: перспективи взаємин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://galinfo.com.ua/blogs/ukraina_i_afryka_perspektyvy_vzaiemyn_236092.html
3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Агробізнес [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agro-business.com.ua>
5. Сонце сходить над Африкою: як цей континент може врятувати Україну [Електронний ресурс]. – <https://www.bbc.com/ukrainian/features-44941330>

НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Степанська В.П., студентка

Файчук О.М., кандидат економічних наук, доцент

В період організаційно-економічних зрушень в агропромисловому комплексі стає актуальним активне проведення політики модернізації аграрної сфери, з метою подолання наслідків затяжної кризи, стабілізації ситуації і активного проведення реформ [1]. Сьогодні інтеграція в агропромисловому комплексі є одним з найефективніших способів зниження витрат на виробництво сільськогосподарської продукції завдяки кращому використанню наявних ресурсів, що досягається за рахунок дії принципу порівняльних переваг і вільного переміщення факторів виробництва [2].

Термін “інтеграція” походить від латинського слова *integratio* – обґрунтування, від *integer* – цілий, і означає об’єднання в єдине ціле раніше ізольованих частин [3 с. 359].

Дослідження показують, що рушійне значення інтеграції у процесі глобалізації проявляється при формуванні міжнародних інтеграційних угруповань, які функціонують у близькому до самозабезпечення та самодостатності режимі. Особливо наочним прикладом цього слугує ЄС, де режим єдиного ринку, спільні торгова і аграрна політики, спільні підходи до проведення регіональної політики, протекціонізм на користь місцевих товаровиробників створюють можливості для формування своєрідного виду глобалізації у Західній Європі.

Аграрний сектор є важливою складовою економіки будь-якої країни, матеріальною основою її багатства. При цьому, незалежно від національної належності, рівня розвитку, форми власності, методів організації праці спостерігається тісний взаємозв’язок між розвитком аграрного сектору та світовими процесами глобалізації, яка характеризується невизначеністю і ризиками.

Для аграрного сектору України на шляху до подальшої євроінтеграції першочергова проблема – це забезпечення та гарантування стандартів якості агропродовольчої продукції. Впровадження європейських стандартів вимагає удосконалення існуючих сільськогосподарських практик, що водночас потребує матеріальних та фінансових витрат.

Глобальний агропродовольчий ринок сьогодні характеризується наступними тенденціями [4]: по-перше – це поступове збільшення потреб населення в продуктах харчування, порівняно з обсягами їх виробництва, а звідси й підвищення темпів приросту сукупного попиту на продовольчі товари, порівняно із темпами нарощування обсягів пропозиції.

По-друге – сталі тенденції зростання цін на продовольчі товари. Звідси, проблема фізичної та економічної доступності продуктів харчування для населення загострюється, а в окремих регіонах залишається не вирішеною. По-третє – інтенсивний розвиток біоенергетики – галузі, яка тісно пов’язана із

сільськогосподарським виробництвом, що зумовлює кардинальний перегляд країнами-експортерами структури посівних площ в бік “паливних” культур. По-четверте – зниження рівня світових запасів продовольства, зокрема, зумовлене попередніми факторами. У контексті зазначених тенденцій та з урахуванням глобалізації світового господарства можна зробити висновок, що виробництво аграрної продукції та продовольства втрачає свою національну ізоляваність і така ситуація, в цілому, може задовольняти як виробника, так і споживача.

Аграрне виробництво є традиційною галуззю української економіки. Дослідження динаміки розвитку поставки агротоварів показали, що найбільше на європейський ринок Україна поставляє зернові, соняшникову олію і насіння соняшникових культур. Так, за інформацією Державної служби статистики, у 2016 році спостерігалось зростання експорту сільськогосподарської продукції. Подібна тенденція продовжилась й у 2017 році. За перше півріччя 2017 року експорт сільськогосподарської продукції склав 8,7 млрд. дол. США, що на 28,1 % більше ніж за аналогічний період 2016 року [3].

Для розробки в Україні ефективної політики розвитку сільського господарства важливо враховувати досвід реформ Спільної аграрної політики (САП) ЄС, наслідком якої має стати домінування розвитку сільських територій над іншими її завданнями. Це становить основу для формування західноєвропейської моделі сільського розвитку, головними орієнтирами для якої є якісне життєве середовище, продовольча безпека та екологічний добробут [5].

Отже, процеси подальшої євроінтеграції відкривають перед українськими виробниками нові перспективи, оскільки вітчизняна агропродовольча продукція має усі можливості і передумови зайняти значну частину не тільки європейського, а й світового ринків. Проте при цьому стандарти повинні забезпечувати високу якість як імпорту, так і продукції, виробленої українськими виробниками. Крім цього, поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі є одним із перших етапів міжнародної економічної інтеграції, що зменшує ризики іноземних інвесторів і сприяє залученню їхніх інвестицій у сільське господарство та переробну галузь.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор України на шляху до євроінтеграції : моногр. / авт. кол. : М. Бетлій [та ін.] ; за ред. О. М. Бородіної. – Ужгород : ІВА, 2006. – 496 с.
2. Файчук О. М. Передумови інтеграції АПК України у світове господарство // Економіка АПК. – 2005. - №12 – С. 58-63
3. Сучасна українська енциклопедія. Т. 5 – Харків: Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2004 – 416 с.
4. Петренко К. В. Аналіз розвитку агропродовольчого сектору України / К. В. Петренко, А. Є. Давидович // Актуальні проблеми економіки і управління. – Київ : НТУУ «КПІ». – 2017. – Вип. 11. – – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/viewFile/102602/97678>
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-

УДК 338.49

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Ставнича Н.І. аспірант

Дзьоба О.Г. доктор економічних наук,
професор

Найвищою соціальною цінністю Конституція України (стаття 3) визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпеку [1]. Погоджуючись із думкою науковців, які сталий розвиток сільських територій розглядають як систему ... прогресивних змін у виробничій, соціальній і економічній сферах, що відбуваються пропорційно і одночасно у кожній із складових сільських територій [2], ми акцентуємо увагу на безпеці сільських мешканців. Адже вважаємо, що поліпшення життєвого рівня сільського населення є передумовою сталого розвитку сільських територій. Адже, село – це не просто місцезнаходження виробників продовольчих товарів, але також місце проживання громадян із самобутнім способом життя, моральними цінностями та культурою.

На початок 2018 року в Україні налічується 28377 сільських населених пунктів, у яких проживає 13,1 млн. осіб (30,7% загальної чисельності) [3]. Проте з кожним роком кількість сільських жителів зменшується. Щороку з карти України до 2014 року зникало в середньому 20 сільських населених пунктів. Нині тенденція до зникнення зберігається, але має менш спадний характер. Останнє десятиріччя характеризуються тим, що у сільській місцевості виявляємо несприятливі умови досягнення безпеки на селі. Про це свідчать такі тенденції. Нині зменшилася купівельна спроможність населення та погіршилася структура грошових витрат. Так, у 2017 р. частка сільських мешканців із середньодушовими еквівалентними грошовими доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму є значно більшою, ніж у міських, – у середньому вона становили, відповідно, 11,8 % і 6,1 %. Аналогічну тенденцію спостерігаємо щодо структури витрат коштів, які направляються сільськими жителями (у середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство) на особисте підсобне господарство, будівництво житла. Міські домогосподарства виділяють 3,7%, а сільські – 11,7%. Матеріали дослідження вказують на те, що у сільській місцевості споживчі витрати мають тенденцію до зростання. Так, якщо у 2013 р. вони становили 81,5 %, з них 44 % – на продукти харчування та безалкогольні напої, то вже у 2016 р. відповідно 91,% та 56,6 %. Водночас споживання більшості продуктів харчування є набагато меншим, ніж у містах (табл. 1). Сільські мешканці споживають більше тільки молока та молочних продуктів, цукру та картоплі.

Таблиця 1

Споживання продуктів харчування в домогосподарствах,
середнє за місяць, на одну особу, кг

	2014			2015			2016		
	Усі домогосподарства	У тому числі ,які проживають		Усі домогосподарства	У тому числі ,які проживають		Усі домогосподарства	У тому числі ,які проживають	
		У міських поселеннях	У сільській місцевості		У міських поселеннях	У сільській місцевості		У міських поселеннях	У сільській місцевості
М'ясо і м'ясопродукти	4,9	5,2	4,3	4,6	4,9	4,0	4,7	4,9	4,2
Молоко і молочні продукти	20,3	20,4	20,3	19,8	19,6	20,2	19,6	19,3	20,3
Яйця, шт.	20	20	18	19	20	18	19	20	19
Риба і рибопродукти	1,6	1,6	1,6	1,2	1,3	1,2	1,2	1,3	1,2
Цукор	3,0	2,9	3,3	2,8	2,7	3,1	2,7	2,5	3,0
Олія та інші рослинні жири	1,7	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6	1,5	1,5	1,6
Картопля	6,9	5,8	8,9	6,6	5,6	8,8	6,7	5,6	8,6
Овочі та баштанні	9,0	8,9	9,3	8,8	8,7	8,9	9,2	9,1	9,4
Фрукти,ягоди, горіхи,виноград	3,7	4,2	2,6	3,1	3,6	2,2	3,3	3,8	2,4
Хліб і хлібні продукти	9,0	8,2	10,6	8,5	7,6	9,8	8,3	7,6	9,7

Джерело: складено на основі [3, с.100].

Зменшення обсягів вживання м'яса, фруктів, ягід зумовлює втрату базових людських можливостей, а це означає і втрату безпеки споживання. Сімейний бюджет, це в основному заробітна плата сільських жителів. А вона нині є найнижчою в країні. Так, у 2017 р середня зарплата працівників сільського господарства, мисливства та лісового господарства 4195 грн., що складає 80% від середнього показника по Україні.

Погіршенню фізичних характеристик населення сприяє також відсутність нормальних житлово-побутових умов на селі (табл.2).

Таблиця 2

Обладнання житлового фонду у сільській місцевості, %

Питома вага загальної житлової площі, обладнаної	2005	2010	2011	2015	2016	Кількісні зміни за 2005-2016 рр.
водопроводом	20	2701	29	34,3	35,4	+15,4
каналізацією	15,7	23,2	25,1	30,9	31,9	+16,2
опалення	24,4	36,1	38,6	3,9	54,2	+29,8
газ	84,1	84,5	84,3	84,1	84,2	+0,1
гаряче водопостачання	5,4	11,5	13,3	21,8	22,7	+17,3

Джерело: складено на основі [3, с.108].

Як видно з таблиці 2, станом на 2016 р. на селі водопроводом обладнано 35,4% загальної площі житлових будинків, каналізацією – 31,9%, мають гаряче водопостачання – 22,7%, опалення – 54,2%, забезпечені газом – 84,2%. Відсутність необхідного комунального обладнання в житлових будинках негативно позначається також на стані здоров'я сільських жителів, що теж є запорукою їх безпеки.

Таким чином, вирішення проблем, пов'язаних зі створенням на селі безпечного життєвого середовища, мають взяти на себе держава та органи місцевого самоврядування. На це вказує і Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» [4], в якому зазначається, що держава захищає сільську поселенську мережу незалежно від категорії, величини та місця розташування сільських населених пунктів.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80>
2. Єрмоленко В. М. Особливості формування категорії «Сталий розвиток сільських територій» / В. М. Єрмоленко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – 2010. – Вип.156. – С. 50-59.
3. Статистичний щорічник України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Закон України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-12>

**НОВІ ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**
Матеріали міжнародної науково-практичної студентської конференції

Відповідальний за випуск: **Міщенко І.А.**